

DUBNICKÝ TECHNOLOGICKÝ INŽITÚT V DUBNICI NAD VÁHOM

KOMPONENTY SOCIÁLNO-PEDAGOGICKÉHO VÝCVIKU V EDUKAČNEJ TEÓRII A PRAXI UČITEĽOV STREDNÝCH ODBORNÝCH ŠKÔL VI.

**Dubnický technologický inžitút
v Dubnici nad Váhom**

Brno

2014

**DUBNICKÝ TECHNOLOGICKÝ INŠTITÚT
V DUBNICI NAD VÁHOM**

Zuzana Geršicová (ed):

**KOMPONENTY SOCIÁLNO-PEDAGOGICKÉHO
VÝCVIKU V EDUKAČNEJ TEÓRII A PRAXI
UČITEĽOV STREDNÝCH ODBORNÝCH ŠKÔL
VI.**

DTI

2014

**Názov: KOMPONENTY SOCIÁLNO-PEDAGOGICKÉHO VÝCVIKU
V EDUKAČNEJ TEÓRII A PRAXI UČITEĽOV STREDNÝCH ODBORNÝCH ŠKÔL
VI.**

Editor: PaedDr. Zuzana Geršicová, PhD.

Recenzenti: PhDr. Slávka Lepelová, PhD.

PaedDr. Slávka Krásna, PhD.

ISBN: 978-80-263-0758-7

EAN: 9788026307587

Publikácia je vydaná v rámci riešenia projektu KEGA I. 005DTI-4/2013

**ŠSociálno-pedagogický výcvik ako inovatívne forma celoživotného vzdelávania učiteľov
stredných odborných škôl**

OBSAH	Str.
Obsah	5
Úvod	6
1. AKTIVIZUJÚCE METÓDY NA HODINÁCH NÁBOŽENSKEJ VÝCHOVY Ľ ROZVOJ HODNOTOVÉHO SYSTÉMU U ŽIAKOV STREDNÝCH ODBORNÝCH ĽKÔL	7
2. AKTIVIZUJÚCE VYUŽOVACIE METÓDY NA HODINÁCH ANGLICKÉHO JAZYKA V TÉME STRAVOVANIE AKO SÚĽASŤ EDUKAĽNÉHO PÔSOBENIA UĽITEĽA STREDNÝCH ODBORNÝCH ĽKÔL	55
3. INTERAKTÍVNE AKTIVITY ROZVÍJAJÚCE JAZYKOVÉ A KOMUNIKAĽNÉ SCHOPNOSTI ŽIAKOV STREDNÝCH ĽKÔL	82
4. TRADIĽNÉ A MODERNÉ METÓDY VO VYUŽOVANÍ CUDZÍCH JAZYKOV AKO SÚĽASŤ EDUKAĽNÉHO PÔSOBENIA UĽITEĽA STREDNÝCH ODBORNÝCH ĽKÔL	108
5. PROJEKTOVÉ VYUŽOVANIE NA HODINÁCH SLOVENSKEĽHO JAZYKA A LITERATÚRY V EDUKAĽNEJ PRÁCI UĽITEĽA STREDNÝCH ODBORNÝCH ĽKÔL	139
6. VYUŽITIE AKTIVIZUJÚCICH METÓD V TEMATICKOM CELKU HĽADANIE ZAMESTNANIA NA STREDNEJ ODBORNEJ ĽKOLE	166
7. DUÁĽNE VZDELÁVANIE NÓVUM PRE STREDNÉ ODBORNÉ ĽKOLY	219
 PRÍĽOHY	

Autor/ka prísluĽnej kapitoly zodpovedá za originalitu textu a dodrĽanie etickýĽ pravidiel publikovania.

ÚVOD

Predložená publikácia je súčasťou riešenia **projektu KEGA 1. 005DTI-4/2013** **„Sociálno-pedagogický výcvik ako inovatívna forma celoživotného vzdelávania učiteľov stredných odborných škôl“**. Cieľom publikácie je sprostredkovať učiteľom stredných odborných škôl, študentom učiteľstva i ďalším záujemcom kľúčové komponenty teoretického rozpracovania problematiky, pričom autormi jednotlivých kapitol sú prevažne učitelia stredných odborných škôl a do predložených textov premietli aj skúsenosti z každodennej priamej edukatívnej práce so stredoškolákmi v školách. Nemenej dôležitým aspektom je vydanie publikácie ako konkrétna aktivita vysokej školy z hľadiska podpory spolupráce s mimoškolskými externými subjektmi pri zabezpečovaní fyzických a ľudských zdrojov na podporu vzdelávania ako súčasť vnútorného systému zabezpečenia kvality vysokoškolského vzdelávania a činnosti vysokej školy. Predpokladáme, že publikácia umožní pozorným čitateľom zorientovať sa vo východiskových a elementárnych štruktúrach vybraných tém a súčasne im umožní pochopiť multifaktoriálnosť edukatívnej práce učiteľa strednej odbornej školy a celoživotného vzdelávania ako kľúčových kategórií v edukatívnom pôsobení, takže si nenárokujeme na úplné, jednoznačné a nemenné stanoviská, rozdelenia a východiskové štruktúry. Pri hlbšom a dôkladnejšom štúdiu predmetnej problematiky odporúčame využívať všetky dostupné pramene a zdroje domácich a zahraničných renomovaných autorov. Avšak aj priama edukatívna prax v škole, školských zariadeniach i rodine ukáže, nakoľko teoretické východiská, odporúčania a koncepty sú funkčné, realizovateľné, a tým využiteľné v spoločensky špecifickom smerovaní edukatívneho pôsobenia v celej našej spoločnosti.

1. AKTIVIZUJÚCE METÓDY NA HODINÁCH NÁBOŽENSKEJ VÝCHOVY Ľ ROZVOJ HODNOTOVÉHO SYSTÉMU U ŽIAKOV STREDNÝCH ODBORNÝCH ŠKÔL

Viera Antalíková

Úvod

*ĽPovedz mi a ja zabudnem. Ukáľ mi a ja si
moľno spomeniem. Zapoj ma a ja pochopím.Ľ*

Konfucius

V dneľnej dobe sme svedkami stále ľasteľjších diskusiľ rozoberajúcich problematický stav súľasnej mládeľe. Táto Ľpecifická skupina spoločnosti potrebuje predovľetkým dnes, keď hovoríme o úpadku hodnôľ v spoločnosti, osobitnú pozornosť. Väľšina spoločnosti vľak dneľných dospievajúcich vidí iba cez optiku drog, násilia a iných stále sa mnoľiacich prejavov sociáľno-patologického správania. Avľak poľet tých, ktorí sa zamýľľajú nad príľinami vzniku takeľhoto správania je uľ podstatne menľí.

Neúplné rodiny, zanepráľzdenosť prácou, konzumný spôsob ľivota, aj to je obraz dneľnej spoločnosti, tej v ktorej títo mladí dospievajú. K týmto vplyvom vonkajľgieho prostredia sa pridruľujú i tie vnútorné, ktoré sú neoddeliteľnou súľasťou tohto obdobia vývinu ľloveka. Vonkajľgie i vnútorné zmeny, pocit osamelosti vo svojich problémoch, hľľdanie a budovanie svojej identity,... to je len ľasť problémov, ktoré musí dospievajúci v tomto období rieľiť. Ľasto je vľak v tom vľetkom mladý ľlovek naozaj sám, a tak sa nemoľno ľudovať, Ľe takto zmäťený siaha po kaľdej ponuke, ktorá sa mu predkladá. Vo svojom vnútri cíti potrebu zaľiťš nieľ o opravdivé, a tak hľľdá a skúľľa, siaha stále po nových a silnejľích záľitkoch.

Práve tu vidíme veľľký význam záľitkovej pedagogiky, ktorej prvky sa moľgu stať významnými pomocníkmi na ceste vyzrieľvania mladého ľloveka. Je teda zodpovednosťou spoločnosti, aké ponuky dokáľe predloľiť mladým ľľom, ľi im ponúkne lacné (a paradoxne finanľne nároľné) záľitky alebo im dá zaľiťš ozajstný pocit pochopenia a prijatia.

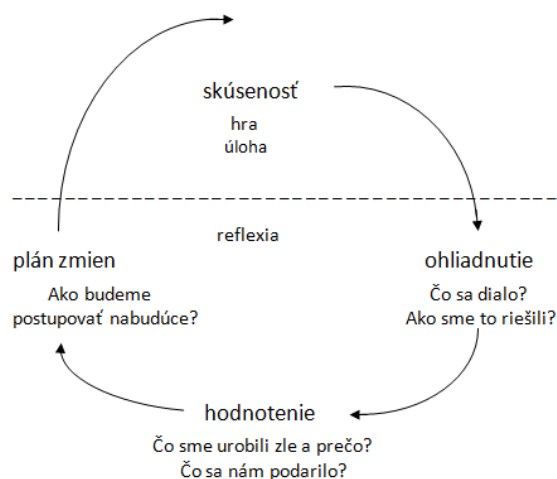
Ľo vľetko zahľľľa pojem záľitková pedagogika? Jirásek (2004, str. 6) ponúka nasledujúcu odpoveľ: ĽPod oznaľením pojmu Ľzáľitková pedagogikaĽ teda budeme ľnaleť rozumieť

teoretické uchopenie a analýzu takých výchovných procesov, ktoré pracujú s navodzovaním, rozborom a reflexiou zážitkových udalostí za účelom získania skúseností, ktoré sa dajú preniesť do ďalšieho života. Ciele takýchto výchovných procesov môžu byť vytýčené a dosahované v rôznorodom prostredí (školskom i mimoškolskom, prírodnom i kultúrnom), v rozmanitých sociálnych skupinách (diferencovaných vekom, sociálnym statusom, profesijným postavením a ďalšími demografickými faktormi) a naplňované najrôznejšími prostriedkami (hrami všetkých typov, modelovými situáciami, tvorivými a dramatickými dielkami, besedami a diskusiami, fyzicky i psychicky náročnými výzovovými situáciami, sebapoznávacími i k tímovej spolupráci smerujúcimi aktivitami). Pre zážitkovú pedagogiku je zážitok vždy iba prostriedkom, nie cieľom. Cieľom pre ňu zostáva starogrécky výchovný ideál- všestranný rozvoj smerujúci k harmónii osobnosti. (Jirásek, 2004, str. 8)

Základom zážitkovej pedagogiky je vlastná aktivita, čím viac energie človek vynaloží, tým je zážitok intenzívnejší, zapamätateľnejší a využiteľnejší pre učenie. (Hlásna, 2013). Avšak ako už vyplýva z predchádzajúcej definície, samotný zážitok nestačí na to, aby sa človek niečo naučil. Hlavným rozdielom medzi rekreačným zážitkom a pedagogickým zážitkom je predovšetkým v reflexii. (Pelánek, 2008)

Schematicky zhrňa tento prístup tzv. Kolbov cyklus. V praxi sa obvykle zjednoduší na dve fázy, a to fázu skúsenosti a reflexie, ktorá zahŕňa ostatnú časť cyklu. (Kapřová, 2008)

Obrázok 1: Kolbov cyklus

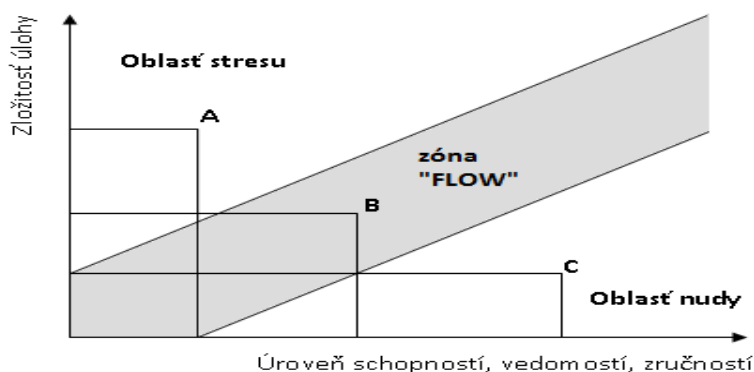
(Obrázok 1, Pelánek, 2008, str. 48).

Tu by sme však mali napraviť možnú vzniknutú predstavu, že prostredníctvom zážitku môžeme spracovať všetky témy, otázky nášho života. Pre uľenie zážitkom sú vhodné zručnosti a postoje, konkrétne sociálne uľenie (sebapoznanie, spolupráca), mäkké schopnosti (práca v tíme, vedenie ľudí, vzťahové a komunikačné zručnosti), životné postoje (tolerancia, zodpovednosť) a metódy riešenia problémov (kritické myslenie). (Pelánek, 2008) Podstatou výchovy zážitkom je ponuka príležitosti k osobnému rastu. Pre účastníka zážitkového programu to znamená rozhodnutie vykročiť zo svojej komfortnej zóny.

Komfortnú zónu môžeme znázorniť ako amébovité (prvok premenlivého tvaru) útvar, u každého človeka je totiž iná a jej tvar a veľkosť sa menia aj v priebehu života. V živote človeka predstavuje oblasť, kde sa cítime dobre. Je vytvorená situáciami, v ktorých sa človek cíti bezpečne, a to nielen fyzicky, ale aj psychicky. Za normálnych okolností sa zdržiava vnútri tejto svojej komfortnej zóny, pretože mimo nej sa cíti nepríjemne. Pokiaľ však človeka vystrlíme kúsok mimo jeho komfortnej zóny a poskytneme mu dostatočnú podporu, plynule prechádza do zóny uľenia. Tu má možnosť nové situácie ovládnuť, a tak si svoju komfortnú zónu rozšíriť. (Pelánek, 2008) Ak je však krok z komfortnej zóny príliš veľký, môže prísť neúspech, teda nastane opačný efekt a komfortná zóna sa nerozšíri, naopak, v tých horších prípadoch môže prísť aj k jej zmenšeniu. Ojedinele sa stretávame s prípadmi ľudí, ktorí sa dostávajú až na hranicu medzi zónou ohrozenia a zónou nemožného. Sú to ľudia, ktorí vo svojej oblasti dosahujú špičkové výkony (držitelia športových svetových rekordov, držitelia Nobelovej ceny atď.), aj tí však poukazujú na ľudské limity. Vidíme teda, že ak má zážitok napomôcť osobnému rastu človeka, je veľmi dôležité odhadnúť správnu mieru náročnosti.

Pásmo, v ktorom prichádza k optimálnemu prežívaniu pri riešení úloh nazval Czikszentmihalyi Áflowň (stav plynutia).

Obrázok 2: Stav plynutia- "flow"

Obrázok 2, prebraté z Manuál- Lanové centrum PROUD

Táto schéma vysvetľuje faktory, ktoré ovplyvňujú človeka pri riešení úloh, je to zložitosť úloh na jednej strane a úroveň schopností, vedomostí a zručností na strane druhej. Ak je zložitosť úlohy vzhľadom na úroveň vedomostí, schopností a zručností príliš vysoká, človek prežíva stres (A), ak je naopak príliš nízka, prežíva nudu (C). Postupné zvyšovanie náročnosti úloh zodpovedajúce rastu vedomostí, zručností a schopností (B) sa pre vyvolanie výchovných zmien javí ako optimálne. (Manuál-Lanové centrum PROUD)

Ak zhrnieme predchádzajúce myšlienky, dospejeme k dvom základným kritériám, ktoré by mal mať pedagogický, teda výchovný zážitok študenta. V prvom rade je dôležité odhadnúť správnu mieru náročnosti, druhým veľmi podstatným znakom, ktorý odlišuje výchovný zážitok od rekreačného zážitku je jeho reflexia.

Hra ako metóda zážitkovej pedagogiky

Zastávame názor, že v dnešnej dobe je hra širokou verejnosťou vnímaná ako fenomén patriaci do detského sveta. Výrok typu: „Prestať sa už hrať a začať nie robiť nie je o poriadne!ň väčšie z nás iste nie je neznámy. Toto myslenie však najmä v posledných rokoch pomaly ustupuje, a tak sme svedkami toho, že hra si postupne nachádza svojich hráčov medzi deťmi každého veku a spoločenského postavenia, jeho dôkazom je najmä stále vzrastajúci počet ľudí absolvujúcich zážitkové kurzy.

Prostredie zážitkovej pedagogiky ponúka pohľad na fenomén hry vo vskutku najširšom zmysle slova. Okrem hier pohybových alebo športových sú neoddeliteľnou zložkou programovej náplne hry strategické, s psychologickou tematikou, dramatické, málo štruktúrované, s rolami alebo - aby sme roztvorili register ešte viac - na hudobné nástroje. (Jirásek, in Lepička et al., 2006)

Hra ako príležitosť osobnostného rozvoja

Oveľa podstatnejšie je však vedomie možností osobnostného rozvoja žiakov alebo učiteľov jednotlivých zážitkovo-pedagogických projektov prostredníctvom hry. Pochopiteľne úzko pragmaticky zamerané hľadisko (teda vnímanie hry ako pedagogického prostriedku pre rozvoj motoriky, intelektu, vôle, kreativity či iné osobnostné zložky) je nedostačujúce. Opäť sa jedná o pragmaticky efektívnu využitelnosť, neposunie nás však v hľadani bytostných rozmerov hry a jej možností.

Osobnostný rozvoj prostredníctvom hry ide totiž do hlbších rovín, ako naznaľujú teoretici alebo filozofi hry. Osobnostnej a sociálnej výchove je venovaná v procese edukácie zvýšená pozornosť a hľadajú sa možnosti aplikácie do praxe (Gergicová, 2012). Hra umožňuje vyskúšať si (takpovediac "naľisto", t.j. bez reálnych spoločenských alebo materiálnych sankcií) niektoré z rozmerov ľivota, ktoré sú v beľnom kaľdodennom preľívaní uzavreté. Hra svojím dôrazom na prítomnosť a odľígnosť rozľiruje nielen sféru slobody, ale aj bohatstvo záľitkových situácií. Hra svojím motivaľným rozmerom aľ "tlaľí" na bytie tu a teraz, na plnú koncentraciu pozornosti venovanú hernej aktivite.

Týmto svojím impulzom vedie ľivot hráľov do autentického módu existencie, keď jedinec nepreľíva iba ľiastkové aspekty ľivota (napr. výkon ľi prácu), ale môže byť vo svojej celistvosti, byť skutoľne sám sebou. Neobmedzovať sa na povrchné "ono sa" (ľo sa nosí, ľo sa hovorí, ľo sa robí), ale plne a nenávratne sa vrhnúť do osobnostne plného bytia. (Jirásek in Ľepilka et al., 2006)

Reflexia v záľitkovej pedagogike

Ľskúsenosť nie je to, ľo ľlovek stretne,

ale ľo urobí s tým, ľo ho stretloň

Aldous Huxley

Ako sme si mohli v predchádzajúcich stranách vľimnúť, reflexia je jedným z najpodstatnejších prvkov výchovy záľitkom, napriek tomu sme svedkami jej ľastého zanedbávania v záľitkových programoch, a preto len vo veľmi málo prípadoch môľeme hovoriť o výchovnom pôsobení záľitkov na ľľdí, ktorí ich preľívajú.

V súvislosti so spätnou väzbou v záľitkovej pedagogike urľite nemôľeme zabudnúť na také mená, ako sú Simon Priest a Roger Greenway, ktorí sa špecializovali na oblasť cielennej spätnej väzby. Zameriavali sa predovšetkým na hľadanie spôsobov, ako cielenú spätnú väzbu viesť a ako dosiahnuť vľľiu efektivitu.

Adolescenti hľadajú idey, hodnoty a osobnosti, ktorým stojí za to veriť a byť verný (podrobnejšie napr. Gergicová, 2013). Proces hľadania, výstiľnejšie povedané budovania identity je výzvou pre rodinu, ľľkolu, médiá, a nakoniec i pre celú spoločnosť. Táto výzva je pre spoločnosť skúľkou, ľi je schopná ponúknuť myľlienky a ľivotné vzory, ktoré by mladým ľľľom pomohli uspokojivo zodpovedať ich otázky a nájsť správnu ľivotnú orientáciu. (Hoľšálková et al., in Ľinľera et al., 2009)

Úloha zážitkovej pedagogiky pri dotváraní identity mladého ľloveka

*ĎCieŇom výchovy je pobádaŠ mladých Ňdí do skúseností,
ktoré formujú hodnoty.ñ*

Kurt Hahn

Domnievame sa, ěe jednorazový silný zážitok nie je pre mladého ľloveka skutoľnosŇou, ktorá by mu výrazne pomohla v hŇadaní jeho identity. Podstatnejším prvkom sa nám zdá prostredie, v ktorom tieto zážitky preěíva. Dovoľme si tvrdiŠ, ěe podstatnou zloěkou zážitkovej pedagogiky je skupina, v ktorej sa má mladý ľlovek moěnosŇ konfrontovaŠ ako s inými, tak aj so sebou samým (Gerěicová, 2007). Ak pŇjdeme v našej analýze Ňalej, zistíme, ěe ľlovek potrebuje byŠ zaradený do skupiny, potrebuje niekam patriŠ, a to nielen jeden týědeŇ poľas zážitkového kurzu, ale dlhodobo, po celý rok. V tomto období, keŇ vāľěina dospievajúcich nepovaěuje svojich rodiľov za vhodných partnerov na komunikáciu, potrebuje mladý ľlovek nášŠ oporu v skupine Ňdí, medzi ktorými sa cíti prijatý. Tu by sme mohli namietaŠ, a poukázaŠ na skupiny, ktorých hlavným menovateŇom sú drogy, násilie, trestná ľinnosŇ...Áno, aj v tejto skupine sa mladý ľlovek cíti prijatý, ale nie dlho. Po chvíľi zistí, ěe toto ho nenapŇňa, no uě nemá silu zo skupiny vyjsŠ a vydaŠ sa iným smerom.

Aktivita Ľ. 1 - Naěe ruky hovoria I.

CieŇ PozorovaŠ ruky ako komunikaľný prostriedok

Návod: ĄV tejto aktivite je dŇleěité, aby sa ěiaci navzájom pozdravili prostredníctvom rúk. ěiaci si kŇknú do kruhu a vzoprú sa dlaŇami o zem. UľiteŇpoěle prvý pozdrav tak, ěe nadvihne pravú ruku a znova poloěí na zem, ěiak po pravej strane poěle pozdrav Ňalej ak, ěe opāŠ nadvihne pravú ruku. Druhé kolo kaědý nadvihne a poloěí najprv Ňavú a potom pravú ruku, sused nadviaěe. Potom si ruky prekríěia...UľiteŇpravú ruku poloěí medzi ruky suseda, sused pravú ruku poloěí medzi ruky Ňalěieho suseda. Potom si pozrieme bliěšie ľasŇ náěho tela, a to sú ruky. Aj ony mŇěu hovoriŠ. Kaědý si pozrie svoju dlaŇ, aké má na nej ľiary, aký má tvar nechtov. PohŇdom si prejde svoje ruky. Teraz si pozrite ruky svojho suseda napravo a potom suseda naľavo. Naěe ruky sú jedineľné, lebo kaědý z nás je jedineľný. Ruky dokāěu aj rozprávaŠ.ñ (Gembalová, 2008, str. 7)

Aktivita Ľ. 2 ě Naěe ruky hovoria II.

CieŇ UvedomiŠ si, ěe rukami mŇěeme pomāhaŠ, ale i ubliěovaŠ

Návod: UľiteŇdá ěiakom papiere, na ktoré si obkreslia obrys svojej ruky. ěiaci napíěu do ruky, ľo věetko mŇěu rukou robiŠ, napíěu úplne věetko, ľo im príde na myseŇ Porovnajú si výsledok práce so

susedmi, čo majú napísané na svojich rukách oni. Potom sa snažia pripomenúť si ruky, ktoré k nim boli za posledné obdobie pozorné, pomohli im, vyjadrili im blízkosť a povzbudenie, alebo ich udreli, buchli....Vzájomne sa porozprávajú o situáciách a zážitkoch, ktoré ich pozitívne alebo negatívne ovplyvnili a ich súčasťou boli ruky. Obmenou tejto aktivity je i to, keď do obkreslených rúk si študenti napíšu svoje meno a posunú tento papier do kruhu. Každý napíše spolužiakovi posolstvo, ktoré je typické pre jeho ruky či napr. tvoja ruka pomáha, hlási sa, nosí prsteň... (Gembalová, 2008)

Aktivita 1.3 – Komunikácia je cesta, alebo čo o mne hovoria

Cieľ Vysvetlí, že mladí ľudia považujú za nesmierne dôležité, čo sa o nich hovorí. Nie je pre nich jednoduché vysporiadať sa s negatívnou mienkou, napr. ohováraním. Preto je jednou z cieľov posilniť v nich postoj prijatia tejto skutočnosti, vypočuť si negatívne i pozitívne mienky o sebe a nezveličovať jedného ani druhého.

Návod: Vhodná je aktivita napr. s kľbkom, ktoré si hádžeme v kruhu a tak tvoríme pavučinu. Pri hádzaní odpovedáme na jednoduché otázky typu: Čo si myslíš, že je dôležité pre budovanie vzťahov? Komunikácia je základom pre vytváranie vzťahov s inými. Nie nadarmo sa cesta, po ktorej sa ľudia prepravujú, nazýva ja pozemná komunikácia. Komunikácia spája. Ale môže aj rozdeľovať. Pre objasnenie súvislosti možno študentom vysvetliť teóriu Johariho okna. Študenti sa potom môžu podeliť o zistené objavy o sebe samom.

Johariho okno – 4 zložky sebauvedomenia

	Čo viem	Čo neviem
Čo vedia ostatní	Oblasť otvorenosti	Oblasť slepoty
Čo nevedia ostatní	Oblasť skrývania	Oblasť neznámeho

Oblasť otvorenosti

Táto časť prejavu nášho života predstavuje všetky informácie, správanie, postoje a názory, ktoré o sebe vieme. Okrem iného to môže byť meno, farba pokožky, pohlavie, vek...Veľkosť oblasti sa mení v závislosti od našej osobnosti a od ľudí, s ktorými komunikujeme. Pravdepodobne si vyberáme, komu a čo povieme či rozprávame len o niektorých veciach, nie o všetkých, a tiež sme zdieľni k niektorým

ČiĽom, ale nie ku vĕetkým. K tejto oblasti sa viaĕu otázky pýtajúceho sa na naĕu otvorenosť voľ i ĀnĕmuĽ ĀnovĕmuĽ.

Oblasť slepoty

Oblasť predstavuje vedomosti, ktoré o nás majú druhí a ktoré my nemáme. Môĕe to byť nejaký náĕ zlozvyk, ktorý si neuvedomujeme. KeĽ sa pri neistote hráme s vlasmi, dokonĽujeme vetu za iných a pod. Môĕe to byť aj náĕ sklon prehnane reagovať na domnelú urážku alebo súšaĕenie o pozornosť. VeĽká oblasť slepoty znamená nízke vedomie o sebe samom a prekáĕa v presnej komunikácii. Preto je dôleĕité zmĕĕovať svoju oblasť slepoty a zisťovať, Ľo o nás druhí vedia.

Oblasť neznámeho

Predstavuje tie Ľasti náĕho ĀĕaĽ, ktoré nepoznáme ani my, ani nikto iný. Sú to informácie v náĕom podvedomí, ktoré nejakým spôsobom unikajú tomu, aby sme si ich mohli uvedomiť. Nahliadnuť do tejto oblasti môĕno niekoĽkými spôsobmi. Niekedy sa otvorí prostredníctvom psychologického testu alebo psychiatrie. Iný spôsob, ako odhaliť neznámu Ľasť svojho ja, je preskúmať ju otvorene, poctivo a citlivo s pomocou Ľidí, ktorým veríme.

Oblasť skrývania

Oblasť (tieĕ nazývaná oblasť pretvácky) predstavuje vĕetko, Ľo o sebe vieme, ale skrývame pred ostatnými. Obsahuje vĕetky náĕe skrývané tajomstvá, napríklad sny, predstavy, trápne záĕitky a akĕoĽvek názory, presvedĕenia alebo hodnoty, za ktoré by sme sa môĕno mali hanbiť. Urĕité veci tajíme len pred niektorým ĽiĽmi.

V závere môĕeme listy o sebe i druhých priniesť do kostola, k obrazu alebo soche Jeĕiĕa Krista, ktorý o nás vie vĕetko, dobre nás pozná a niĽ nie je pre neho prekáĕkou, aby nás mal rád.Ľ (Ruĕinová a kol.,2010, str.14-15)

Aktivita Ľ. 4 Komunikácia je cesta Ľ alebo Ľo hovorím o sebe

CieĽ Komunikácia je pre mladých Ľidí v tomto veku kĽiĽová. Preto je potrebné investovať do prvých hodín energiu a priestor na vybudovanie podmienok, aby sa ĕiaci dokázali rozprávať bez bariér. Nie je nutné, aby poznali natoĽko teóriu komunikácie, ale skôr aby preĕli komunikaĽnou praxou v zmysle spoznania a pochopenia dôleĕitosti komunikácie.

Návod: Alternatíva A

ĕiaci si nakreslia na papier svoj autoportrét. Prípadne im dáme k dispozícii Ľasopisy a lepidlo, aby vytvorili svoj autoportrét ako koláĕ. K tejto Ľinnosti môĕeme ĕiakom klásť nasledovné otázky:

- Aký veĽký obrázok ste nakreslili?

- Aký je pomer veľkosti nakreslenej resp. polepenej plochy k veľkosti papiera?
- Nakreslili ste sa do prostriedku alebo do rohu?
- Kresba/kolág vás znázorňuje ako aktívnych alebo pasívnych?
- Na kresbe/koláži stojíte, sedíte alebo ste v inej polohe?
- Pozeráte sa na kresbe/koláži priamo pred seba?
- Máte otvorené oči alebo odvraciate zrak?
- Zobrazili ste sa v podstate pozitívne alebo negatívne?

Návod: Alternatíva B

Ďiaci odpovedajú na nasledovné otázky:

Kým, čím by si bol/bola a prečo, keby si sa mal/mala stať: hrať kou, farbou, zvieracom, kvetom, kusom nábytku, hereľ kou...Na otázky môžu odpovedať ihneď, prípadne si odpovede najskôr zapíšu a potom sa o ne v kruhu podelia. Môžeme použiť doplňujúce otázky:

- V akých prípadoch je ťažké hovoriť o sebe?
- S ktorými ľuďmi radi komunikujete?
- Čo je podmienkou, aby si niekto získal vašu dôveru?
- Ako s nami komunikuje Boh? Čo o nás hovorí? A ako s ním hovorím ja? (Ruĥinová a kol. 2010)

Aktivita 1.5 Ľ Skladáka môjho srdca

Cieľ Uvedomiť si vlastné pocity a mať kontakt so svojím vnútorným svetom. Sebapoznanie a uvedomenie si, čo sa dotýka môjho srdca a podeliť sa o to s ostatnými.

Návod: Ďiaci si prinesú na vyučovaciu hodinu jednu zaváraninovú fľašu a rôzny materiál, ktorým možno naplniť ich fľašu. Ten sa nachádza na rôznych miestach v miestnosti. Vysvetlia im, že tento materiál reprezentuje rôzne stavy, pocity a prežívania a je na nich, čo a v akom množstve dajú do fľaše. Ďiaci sa pri hudbe pohybujú po miestnosti a naberajú si materiál do svojich fliaĥ. K dispozícii môžeme dať nasledovný materiál spolu s vysvetlením, čo predstavuje:

- mak Ľ beĥné, malé veci
- drobné kamienky Ľ čo ma tlačí, znepokojuje
- ryĥa Ľ perly, vzácne veci, ktoré si uchovávam
- kryštálový cukor Ľ úspechy, schopnosti
- piesok Ľ nuda, veci nezáĥivné, prázdne
- cestoviny Ľ túĥby v mojom srdci

Po skončení umiestnia ĥiaci fľaše pred seba. V prvej fáze si ich len vzájomne pozrieme, v druhej môže, kto chce, pridať aj nejaké vysvetlenie alebo komentár k svojej fľaši (Ruĥinová a kol. 2010).

Aktivita 1.6 ě 8 hodín neĝijem

CieĽ Ak chcem realizovaŤ svoje sny, musím sa zobudiŤ. RozvíjaŤ sebarealizáciu a odvalu snívaŤ.

Návod: Ľlovek prespí tretinu ĝivota. Mladý Ľlovek asi 8 hodín denne. Sú Ľdia, ktorí hovoria, ĝe kto spí, ten neĝije. V skutoĽnosti je len vôĽ a vedomie v stave relaxu, organizmus regeneruje a naberá energiu. Je spánok neĝitie? Sú Ľdia, ktorí neĝijú, aj keĽ bdejú. A k spánku patrí aj snívanie. Môĝeme ĝiakom poloĝiŤ nasledovné otázka, priĽ om si kaĝdý z nich drĝí v ruke svoj obĽbený vankúĝ...alebo sa môĝu ĝiaci pred hodinou prezliecŤ do pyĝama, aby sa lepĝie navodila daná téma. Alebo si môĝu pyĝamá len priniesŤ a drĝaŤ ich v ruke poĽ as aktivitu.

- Ľo bolo pre vás za posledný mesiac prekvapujúce?
- Máte nejaký sen a veĽmi túĝíte, aby sa uskutoĽnil?
- StaĽ í len chcieŤ? Ľo pre to treba urobiŤ?

To niĽ, ak 8 hodín neĝijem. Dôleĝité je, Ľo urobím s tými hodinami, kedy ĝijem naplno. Akú vlastnosŤ potrebujem cvíĽ íŤ, akú zruĽnosŤ získaŤ, aby sa môj sen stal realitou? K tomu ma môĝno vedie aj Ľas, kedy leĝím, kedy som v tichu a môĝem rozmýĝaŤ a niektoré veci si uvedomiŤ.ñ (Ruĝinová a kol., 2010, str. 18-19)

Aktivita 1.7 ě Jeden a predsa dvaja

CieĽ Pre vyváĝený vzŤah s opaĽným pohlavím je potrebné urobiŤ jasno vo svete túĝob a potrieb muĝov a ĝien.

Návod: Ğiakom dáme návrh, aby napísali zoznam túĝob, ktoré sú podĽ nich prioritné pre ĝeny a ktoré sú dôleĝité pre muĝov. Ich úlohou je usporiadaŤ ich podĽ priorit. Potom urobíme zoznam názorov. V rozprávkach sa stretávame s postavou starej múdrej ĝeny, ktorá drĝí v rukách vreteno, pradie, tká...a pritom rozpráva o ĝivote. Je dôleĝité, aby si aj ĝiaci Ľtkaliñ jasný obraz o tom, ĝe svety ĝien a muĝov sa líĝia a pochopili, v Ľom sú tie rozdiely. My sme v pozícii uĽiteliek múdrosti ĝivota. Naĝou úlohou je rozpoznaŤ, na akej úrovni sa naĝa skupina ĝiakov nachádza a Ľo potrebuje v oblasti poznávania ĝenského a muĝského sveta. Literatúra uvádza, ĝe aby bola ĝena spokojná, potrebuje záujem, pochopenie, úctu, oddanosŤ, uznanie a ubezpeĽenie o láske. Muĝ potrebuje Ľ dôveru, prijatie, ocenenie, obdiv, súhlas, povzbudenie. Môĝeme z tejto aktivity vyvodiŤ aj úlohu na týĝdeŤ Ľ do budúcej hodiny sa pokúsím vedome naplniŤ niektorú z potrieb, o ktorých sme hovorili, blízke mu Ľloveku alebo spoluĝiakovi. (Ruĝinová a kol., 2010)

Aktivita 1.8 ě XXL

CieĽ NaĽrtnúŤ niektoré pravdy o ĝivote, ktoré ĝiakov vyzbroja realizmom.

Návod: Na úvod hodiny je dobré zahraŤ si uvoĽňujúcu hru, napr. puding. Predstavíme si, ĝe sme vĝetci dokopy misou puding. Postavíme sa tesne jeden vedĽ druhého. Dohodneme sa, aký puding sme Ľ jahodový, malinový alebo Ľokoládový...VyĽuĽujúci urĽuje, Ľo sa s pudingom robí. Vĝetci sa

pozerajú na jeho ruku a správajú sa podľa jeho pohybu. Ak miega, vŕtci sa musia vlniť smerom doprava. Ak ho mixuje, každý sa točí okolo svojej osi. Ak dá puding vychladnúť a ten tuhne, naznačí tuhnutie. Ak vyšlo slnko, puding začína rednúť, začne sa roztekať, pretečie na zem, až sa roztečie na všetky strany. Po aktivite dáme ľuďom čas, aby si našli miesto, ktoré im vyhovuje a pouvažovali o predložených tézach. Môžeme im dať impulzy na rozmyšľanie, napr. ktorá skutočnosť sa im prijíma najľahšie a ktorá je pre nich posilou. Veľkokrát sa mladí pohybujú vo svete ilúzií, nepravého snenia. Niekedy pre strach prijímajú realitu, niekedy sa cítia slabí, aby sa pozreli pravde do očí. Cestou nie je nechať ich v tom, ale ukázať im pravdu. Keď ju prijmu, stane sa ich silou. Dá im pocit slobody. Ak prestanú zatvárať oči pred ťažkosťami svojho života alebo ich vidieť vo veľkosti XXL, získajú cenný diel do pevnej mozaiky svojej identity a autonómie. Oslobodzujúce je, že pravda má dve tváre – nielen ťažkú, ale aj peknú a pozitívnu. Prijímaj toto ako kritérium hodnotenia udalostí, znamená hlavne pre ňu strednej veľkosti – získajú páku, ktorou uhrajú sklon padať do extrémov.

- *Prvá časť pravdy. Ak ju prijmem, budem šťastný v realite:*

- Nebudú ňa vŕtci brať, nemajú ňa vŕtci radi
- Nebudeš mať vždy úspech – nepodarí sa ti vždy všetko, zažiješ trapasy ...kvalita ľloveka sa však nepozná podľa úspechov, ale podľa toho, ako sa zachová v problémoch.
- Nie si pre každého príťažlivý – pre dievčatá – niekoho oslníš, niekoho odpudíš. Niektorí za tebou bude behať, niektorí od teba bude utekať. Hodnota môjho života nie je v tom, koľko ľudí ma bude obklopovať a kto ňu o mne povie, ale v tom, aká naozaj som (si taká, aká si pred Bohom – nič viac, nič menej)
- Máš svoje hranice – si určitým spôsobom limitovaný, máš obmedzenia, hranice, neviem všetko...Toto ňa oslobodí, ak si to priznáš. Pomáha nám to pripustiť, že potrebujeme druhých, že nie sme pyšne nezávislí, vedie nás to k vytváraniu spoločnosti. Preto nám Boh dal nejaké dary. Nikomu nedal všetky, aby sme sa mohli doplniť.
- Vŕtci máme ťažkosti a utrpenie – každý musí niesť kríž (fyzický, duchovný, duševný). Nechcime byť jediný, ktorí budú bez akéhokoľvek utrpenia. Ale to neznamená, že nás Pán Boh opustil.

Druhá časť pravdy, druhá časť tvojej reality:

- Máš priateľov – tých, ktorí ňa berú, ktorým sa môžeš zveriť. Máš dobrých ľudí okolo seba. Akurát si to treba všímať. Môžeš si viac všimnúť ľudí, ktorí nám pomáhajú. To v nás ostáva ako zabodnutý tŕň, príliš na tých, ktorí nám urobili veľa dobrého, ľasto rýchlo zabudneme alebo to berieme ako samozrejmosť.
- Mnoho vecí sa nám v živote podarilo a podarí – nevnímajme len krachy. Je na mieste tešiť sa z úspechov, z toho, v čom sme dobrí.
- Veľa vecí vieš a dokážeš – je dobré, ak tie dary poznáš, lebo na nich môžeš pracovať, rozvíjaš a nimi slúžiš.

Na záver uľite Ť rozdá kaĎdému ģiakovi 2 ľasti puzzle, ktoré sú vystrihnuté z farebných papierov svetlej a tmavej farby. Po ľas jemnej hudby vyľ uľujúci predstaví ģiakom tieto diely, ktoré reprezentujú náĝ ģivot ľ jeho svetlé aj tmavé stránky. ģiaci potom ukladajú na zem tieto diely tak, aby do seba zapadali. Utvorí sa farebná mozaika. (Ruĝinová a kol., 2010)

Aktivita ľ. 9 ľ Typický ģiesty

Cieľ Oceniť intuíciu ale i rozumové poznanie a skúsenosť

Návod: Pri tejto aktivite ģiakov vedíme k tomu, aby sa spoliehali na svoje tuĝenie a intuíciu. K odhadom pristupujeme s reĝpektom. Otázky moĝno modifikovať podľa stavu skupiny. ģiakov vyzveme, aby odpovedali písomne na otázky:

- napíĝ nejakú informáciu, ktorú vieĝ úplne presne
- napíĝ nieľ o, ľ o vieĝ pribliĝne
- odhadni, koľko rokov majú dohromady tvoji spoluĝiaci....

Potom sa ģiaci podelia so svojimi odpoveďami. V Ĥalĝej ľasti sa podelia s tým, ľ o sa o intuíciľ dozvedeli od svojich mám. Komplexy menejcennosti a skúsenosť neprijatia spôsobujú, ĝe ģiaci nie sú motivovaní v úsilí rozvíjať svoj poznanie a hľadať odpovede na otázky. Spoliehajú sa na to, ľ o uĝ poznajú, ľ o ovládajú, prípadne na svoju intuíciu. Je potrebné otvoriť im nové horizonty poznania. Moĝno vyzdvihnúť samotnú intuíciu ako vzácnu ľrtu hlavne ģien. V závere sa môĝeme porozprávať, kedy a v akých okolnostiach vyuĝívajú ģiaci intuíciu. Kedy sa na Ťu spoliehajú? Aký je rozdiel medzi intuíciou a typovaním, napr. pri písomke? Podnecujeme ģiakov, aby vyjadrili svoje pocity a názory a snaĝíme sa vytvoriť diskusné fórum. (Ruĝinová a kol., 2010)

Aktivita ľ. 10 Image room

Cieľ Prakticky zaĝiť pozdvihujúce a ubíjajúce prostredie a uvedomiť si, ĝe aj my sme tvorcami prostredia, v ktorom ĝijeme.

Návod: ģiakom ponúkneľ netradiľnú hodinu, ktorá sa bude odohrávať na mestskom smetisku alebo pri zberných surovinách ľ i kontajneroch. Dáme im vrecká, prípadne gumové rukavice a vyzveme ich, aby sa vĝili do pozície ľloveka, ktorý je odkázaný ĝiť v ĝpine a hľadať v odpadkoch. Kto chce, môĝe sa skúsiť pozrieť do odpadkov a nájsť nieľ o na jedenie alebo nieľ o, ľ o by sa dalo pouĝiť. Následne ich pozveme na iné miesto. Napr. do pekne pripravenej triedy s obľerstvením, alebo do reĝaurácie ľ i pizzérie. Táto hodina je zameraná na silnom kontraste ĝpinavého prostredia, ktoré symbolizuje bezcennosť, zbytoľnosť a pekné prostredie, ktoré symbolizuje prijatie a hodnoty. Po príchode do triedy uľite Ť vyzve ģiakov, aby individuálne na papier alebo do zoĝita odpovedali na otázky:

- Aké emócie si mal v jednom a v druhom prostredí?
- Ako si sa cítil?

Prostredie má pre ľloveka signifikantný význam. Dokáže k ľloveku prehovoriť i prostredie školy, ľakárne u lekára, vlakové nástupište, detská izba... Veľkrát si prostredie ani neuvedomujeme. S niektorým prostredím sme sa stotožnili, hoci sa nám veľmi nepáľi, napr. zničené veci v triede, neporiadok v izbe.. V niektorom máme pocit príjemna, dokonca hrdosti, niektoré prostredie je pre ľloveka inšpirujúce (ateliér), niektoré je zahanbujúce (náhla návšteva v tvojej izbe). Povzbudíme ěiakov, aby sa pokúsili do budúcej hodiny skultúrniť prostredie svojej triedy. Môgu priniesť i fotky prostredia pred zásahom a teraz. (Ruěinová a kol., 2010)

Aktivita Ľ. 11 i Make up duěe

Cieľ Uveriť v odpúšťajúcu Boěiu lásku, ktorá sa nikdy neunaví odpúšťaním a okráěovaním duěe milosťou.

Návod: ĽDo stredu triedy umiestnime horiacu svieľ ku, aby centralizovala pohľady ěiakov a uľľila im zamýľľsa. Uľiteľľita pomaly výroky:

- Je mi ľagķe uveriť, ěe Boh mi odpustí aj tisíckrát
- Naozaj odpúšťa a zabúda?
- Veľmi sa hanbím povedať niektoré veci o sebe.
- Ľasto vyznávam tie isté hriechy.

Stotoěľuješ sa s týmito výrokmi? Pridal by si eěte nejaký?

V tomto veku mladí ťdia zaěívajú rozpor medzi krásou tela a duěe, hoci tak túěia po tom, aby boli pekní vo věetķých dimenziách. Niekedy ich trápia problémy svedomia, pociťujú vinu, trpia úzkosťami... Aj v tejto oblasti potrebujú byť uvedení na cestu správneho rozľigovania a zrelého postoja, a to aj voľ i sviatosti zmierenia. Uľiteľby mal reagovať citlivo, podľa stavu a potrieb skupiny ěiakov.

Vysvetľíme ěiakom, v ľom spoľľva hygiena duěe, make up a jej zloěky:

- intimita s Bohom i veľer pred spánkom si prejdem eěte raz deľ Pozriem sa v ľom, ľo bolo pekné a ľo bolo nároľ nejěie, ľagķie. Snaěím sa viesť jasnú reľ s Bohom o mne a mojom dni. Slobodná, spontánna reľ, ktorá je zároveň hygienou duěe a vankúěom pre dobrý spánok.
- Sviatosť zmierenia i manikúra, pedikúra, kaderníctvo duěe i negatívne pocity sú na mieste. Viaceré celebrity idú na plastické zákroky potajomky, aby ich ťdia nevideli, niekedy aj v noci. Sviatosť zmierenia je okamih intimity, kedy sa ľlovek cíti trápne a hanbí sa. Strach a nepríjemný pocit je vec v tomto prípade prirodzená. Kľaz ráta s tým, ěe budeme hovoriť o sebe nepekné veci, ěe budeme hovoriť o hriechu a o zle. To nie je nikomu príjemné.
- Ranný make-up i rôzne ľěminkyň i vyjadriť ráno vľaku za nový deľ Odovzdať nový deľ do Boěích rúk.ň (Ruěinová a kol., 2010, str. 32-33)

Aktivita 1. 12 - V rukavičkách

Cieľ Jemné a diskrétné správanie je schopné kultivovať prostredie i život.

Návod: Na predchádzajúcej hodine vyzveme žiačky v triede, aby si priniesli biele rukavičky. Na začiatku hodiny vyzveme žiačky, aby si dali rukavičky. Dáme ruky do stredu a prezrieme si, ktorá má aké rukavičky.

Potom pozveme do miestnosti ako moment prekvapenia ženu s bábätkom. Po privítaní a po chvíli potešenia sa s bábätkom vyzveme mamičku, aby vysvetlila žiakom, ako drhá malé dieťa. Každá dievča a môže vziať bábätko na chvíľu na ruky. Môžeme vyzvať mamičku, aby porozprávala, aké pocity prežívala, keď mohla prvýkrát držať na rukách dieťa, kŕmiť ho, kúpať ho, prebaľovať... Na záver hodiny je vhodné urobiť fotografiu s bábätkom a v rukavičkách.

Ako vysvetlenie povieme, že delikátnosť, diskrétnosť a opatrnosť je vlastná každej žene. Žena ochraňuje a kultivuje život, buduje vzťahy, a preto je potrebné upriamiť na tieto vlastnosti pozornosť. Mužské správanie je skôr o hrubších spôsoboch, ku ktorým sa niekedy aj žena uchýli alebo je k nim v istom zmysle dotlačená. Je však kontrastom jej vnútorného založenia. Pritom jemnosť neznamena precitlivosť, prípadne rozpor s hrdinstvom, ktoré je vlastné žene odovzdávajúcej život. Na záver aktivity kladieme žiakom otázky, na ktoré si v duchu odpovedajú:

- Aké pocity ste prežívali, keď ste drhali na rukách dieťa?
- Prečo biele rukavičky? (svadba, slávnosť, delikátnosť)
- Ktoré skutočnosti vedú k tomu, že žena stráca citlivosť, cit pre jemnosť?

Žiačky si obkreslia ruku v rukavičke a napíšu si do nej slogan: Život treba chrániť. (Ružinová a kol., 2010)

Aktivita 1. 13 - Tajomstvá sveta chlapcov

Cieľ Poznať a trochu viac pochopiť mužský svet.

Návod: Počas týždňa boli žiaci vyzvaní, aby si viac všíkali slovník, ktorí používajú chlapci. Aký je ich štýl obliekania, o čom sa rozprávajú... Žiaci sa podelia o svoje skúsenosti.

Dievčatá túžia poznať chlapčenský svet, ale niekedy sú príliš napäté pri kontakte s mužským svetom. Ak vhodne prepojíme teóriu s praxou ohľadom chlapčenského a dievčenského sveta, pomôžeme toto napätie uvoľniť.

Aktivitu môžeme doplniť tým, že prinesieme staré obrázkové časopisy, v ktorých sa predstavujú chlapci, muži... ktorí sú vo svete známi. Vystrihneme si ich a nalepíme si ich na plagát. Rozprávame sa so žiakmi, aké vlastnosti ich charakterizujú, ktoré sú naozaj hodne obdivu a ktoré sú iba vytváraním image. Obmenou môže byť, že pozveme psychológa alebo výchovného poradcu, ktorý vysvetlí niektoré chlapčenské črty žiakom a žiakov zároveň usmerní, ak niektoré prejavy sú na hranici sociálneho vnútorného poriadku. (Ružinová a kol., 2010)

Aktivita 1. 14 ĩ Dva svety

CieĽ UĽiĽ sa pokojnej konfrontácii medzi chlapcami a dievĽatami.

Návod: ĽĽiaci sedia v kruhu. Na úvod hodiny dáme nejakú uvoĽňujúcu aktivitu na prelomenie ĽĽdov. Napr. rozdelíme ĽĽiakov do dvojíc a vyzveme ich, aby za uĽĽitý Ľas spoznali prezentovali partnera tak, Ľe sa ho pokúsia vystihnúĽ 3 symbolmi, ktoré môžu nakresliĽ, doniesĽ Ľi predviesĽ. Po úvodnom uvoĽnení uvedieme, Ľe dneĽná aktivita bude zameraná na porozprávanie sa a vzájomné poznanie sveta chlapcov a dievĽat. ĽĽiakov rozdelíme na chlapcov a dievĽatá. Obe skupiny sa majú krátko zamyslieĽ nad 3 otázkami:

- Ľo nechápeme vo svete dievĽat/chlapcov?
- Ľo si ceníme na dievĽatách/ chlapcoch?
- Ľo nám ŤaĽko padne od dievĽat/ od chlapcov?

Vyzveme najskôr jednu skupinu, aby reagovala na otázky tak, Ľe druhá skupina iba poĽúva, nereaguje slovné ani gestikuláciou. HovoriĽ môžu aj jednotlivci, ak im napadnú niektoré veci, ktoré chcú vypovedaĽ. Potom hovorí druhá skupina, priĽom predchádzajúca mlĽí a poĽúva. UĽiteĽ môže daĽ potom priestor na spontánnu diskusiu, ktorú vĽak riadi tak, aby si Ľiaci neskákali do reĽi, nedoĽlo k zosmieĽňovaniu Ľi nadĽhĽovaním. V závere môĽgme uviesĽ jednu zaujímavú Ľtatistiku:

Pomer chemických prvkov v tele dospelého Ľloveka:

- objem vody Ľ na naplnenie 6 vedier
- tuk Ľ na výrobu 7 kusov mydla
- Ľelezo Ľ na 1 stredne veĽký klinec
- cukor Ľ na naplnenie 7 Ľálok Ľaju
- vápno Ľ na vybielenie 1 Ľpajze
- fosfor Ľ množstvo na výrobu 2 200 zápaliek
- magnézium Ľ na 1 dávku soli.

Ľlovek nie je len zloĽenina chemických prvkov. Je niĽo viac. Je svetom, ktorý treba objavovaĽ a rozumieĽ mu, aby sme sa v Ťom dokázali orientovaĽ.Ľ

(RuĽínová a kol, 2010, str. 35 Ľ 37)

Aktivita 1. 15 Ľ Láska ide cez Ľalúdok

CieĽ CieĽom nie je len kuchárske umenie, ale uvedomenie si, Ľe aj jedlo má význam a podporuje partnerské vzŤahy a na druhej strane vychováva chlapcov doceniĽ to, Ľo dievĽa pripraví.

Návod: NiekoĽko dní pred vyuĽovacou hodinou vyzveme Ľiaky, aby sa zapojili do gastronomickej minisŤaĽe. Úlohou je, aby dievĽa prinieslo nejaké vyrobené jedlo, nie finanĽne nároĽné Ľ cestovinový Ľalát, nátierka, rýchly zákusok...) Prinesené výrobky dievĽat umiestnime do jednej miestnosti a oznaĽíme ich písmenami. ZatiaĽo bude prebiehaĽ krátka beseda dievĽat v inej miestnosti (téma rozdiely chlapec Ľ dievĽa), chlapci Ľ spoluĽiaci ochutnávajú výrobky a prideĽujú im symboly

napr. smajlíka i za chuť, vzhľad... Chlapci nevedia, kto ktoré jedlo pripravil. Na sleduje vstup dievčat do miestnosti, kde ich čakajú chlapci. Dievčatá si môžu pozrieť ocenenia, ktoré získali od chlapcov. Chlapci potom každému dievčaťu venujú kvet ako ocenenie ich snahy. (Ružinová a kol. 2010)

Aktivita 1. 16 i Elixír lásky

Cieľ Uvedomiš si, že je potrebné rozvíjať sa vo všetkých oblastiach.

Návod: Počas hodiny vyjednávajúci so žiakmi namieľa liečivý čaj, prípadne donesú kúpený, ktorý obsahuje viaceré bylinky. Tie môžu pripodobniť rôznym skúsenostiam a zručnostiam, ktoré žiaci absolvovali: estetika prostredia, kultúra oblečenia, vizáž, duchovná krása, poznanie chlapčenského a dievčenského sveta, vedenie domácnosti, varenie... Elixír lásky bol nápoj, ktorý dievčatá dalo vypíť chlapcovi, ktorý sa jej páčil, aby sa do nej zapáčil. Tento elixír vedeli namieľať niektoré ženy a robili to za peniaze. Takýto rovnaký nápoj nepotrebuje dievča, ktoré je rozvinuté v podstatných dimenziách. Ak je dievča zrelé, stáva sa osobnosťou, ktorá má životný náboj, nie je pre chlapca nebezpečnosťou. Je preňho ošaradilou, ale nie ľahostejnou. V závere im môžeme prečítať príbeh, ktorý hovorí o tom, že sú rôzne spôsoby, ako môžeme dosiahnuť cieľ.

Jeden ľovek terorizoval malé mesto tak, že si ako cvikové ciele vyberal autá, budovy, lavičky aj veľké stromy v meste. Každú noc bolo počuť desiatky výstrelov a ráno miestni občania nachádzali na ľeraveno namaľované terče po celom meste. Uprostred každého terča bola diera po guľke... občania boli vydesení. Nakoniec bola povolaná FBI, aby celú vec vyšetřila a strelca chytila. Avšak aj FBI bola v rozpakoch. Ako môže niekto tak dobre strieľať? Potom, ľo dostali pár tipov, páchatelia chytili a zistili prekvapujúcu skutočnosť. Vinník bol ľaleko lepšľ maliar, ako strelec. Najprv na nieľo vstrelil a potom okolo zásahu namaľoval terč. Sú občania, ktorí riešia svoj život podobne. Idú cestou ľľhľých riešení, ľľxňých spôsobov. Aj v ľľenskom svete je možné obdobne fungovať: existujú polotovary, hotové jedlá, zariadenie interiéru na mieru, opatrovateľky detí... Život v prágku a instantné vzťahy sa ale nedajú porovnať s vôľou originalnosti života a pravej krásy. (Ružinová a kol., 2010)

Aktivita 1. 17 i Ľo hovorím?

Cieľ Uľíme sa z ľľidovej slovesnosti

Návod: Každý si vymysľľ jedno porekadlo alebo príslovie a pokúsi sa ho povedať so ľľpáradlom v ústach zastoknutým vertikálne medzi zubami. Kto prvý uhádne príslovie alebo porekadlo, má dobrý bod. Aktivitu môžeme postupne obmieňaať. (Ružinová a kol., 2010)

Aktivita 1. 18 i Ľivé knihy

Cieľ Uvedomiš si, že byť vľímavý a empatický nám môže ukázať ľľivé chodiace knihy okolo nás.

Návod: Ľľakom prerozprávame nasledujúci príbeh : Rodiľľia sa pozerali na TV a mama povedala: Ľľe neskoro, som unavená, pľjdem spať. Ľľ A odišla do kuchyne i nakrájala roľky na ráno pre deti, opláchla

misky od kukurice, vytiahla mäso z mrazničky na zajtrajší obed, skontrolovala, koľko je cukru v cukorni ke ku rannej káve, pripravila kávu do kávovaru, utrela zo stola omrvinky, odložila zo stola hru, ktorú deti dohrali, dala na miesto knihu z dresu, zaviazala kôň na smeti a založila nový. Potom zívla, prešla sa do kúpeľne a opláchla pri umývaní umývadlo, odlíčila sa, natrela si pleť krémom, pilníkom si upravila nechty, prázdnu rolku od toaletného papiera hodila do kozmetického koša v kúpeľni, vyrovnala záves v kúpeľni, aby sa vyschol a nerobila sa pleseň, cestou z kúpeľne zavesila na radiátor dva mokré uteráky a vybrala dopratú bielizeň z prateľky. Cestou do spálne sa zastavila pri písacom stole a pozrela si na papier a kúpila zubnú pastu, vytiahla uľebnicu schovanú pod kreslom, prepla radiátor na temperovanie. Otec skonštatoval: ÁMyslel som, že ideš spať! Mama : Á Práve idem. Skontrolovala dvere, či sú zamknuté, nahliadla do detskej a vypla v nej telku, pozbierala ponožky zo zeme a položila ich na kreslo. V spálni si nastavila budík, dopísala si peľivo a na papierik k nákupu, dala si do mobilu pripomienku. V tom okamihu otec vypol TV a skonštatoval: ÁIdem teda aj ja.

- následne žiakov vyzveme, aby skúsili opísať svoju mamu, resp. ju namaľovať a následne v priebehu týždňa túto charakteristiku jej prečítať. (Ruginová a kol, 2010)

Aktivita 1. 19 a Energizery, alebo aktivity na úvodné zahriatie

Cieľ Úlohou týchto hier je naladiť žiakov na rovnakú vlnu. Pomáhajú zbúrať bariéry medzi členmi v skupine.

Návod:

ÁAura a dvaja hráči sa postavia oproti sebe, pravú ruku vystrú a dotknú sa dlaňami. V tejto polohe zavrú oči a sústredia sa na to, aby vnímali energiu, ktorú si vzájomne odovzdávajú. Po 1 minúte končia. Potom znova zavrú oči a snažia sa za úplnú koncentráciu naslepo vyhľadať partnerovu dlaň a zdroj energie, pričom sa nesnažia dlaňami dotknúť. Môžeme vystriedať partnerov, nájsť osobu, ktorá energiu najviac vyžaruje a pod.

Lavína smiechu

Hráči si ľahnú tak, aby vždy hlava jedného bola uložená na bruchu ďalšieho člena, jeho takisto atď. V takejto polohe môže niekto začať rozprávať nejaký vtip alebo sa len jednoducho začať smiať. Ľinnosť bránice spôsobuje vibrácie, takže hlavy sa začnú natriasať. Toto veselé vlnenie veľmi rýchlo vyvolá lavínu smiechu. Ak smiech nevznikne, stačí, ak sa skupina bude v tejto polohe chvíľu rozprávať.

Elektrika

Skupina stojí v kruhu, všetci sa držia za ruky. Využívajú vyžle ako prvý stisnutím ruky signál. Hráč vedľa ho posielajú ďalej a tak isto ďalej, až kým sa signál nevráti na začiatok. Posledný rýchlo zdvihne

ruku. Meriame ľas a snaľíme sa dosiahnuť rekord. Zábavná je obmena s chodidlami, hlavou, kolenom atď.

Balóny

Potrebujeme cca toľko balónov, koľko je ľiakov v triede. Úlohou skupiny je udržať vo vzduchu, ľo najviac balónov. Zaľínáme jedným, postupne poľet zvyšujeme, aľ kým nespadne aspoň jeden na zem.

Bez slov

Celá skupina ľiakov má za úlohu ľ bez verbálneho dohovárania ľ sa zoradiť vzostupne alebo zostupne, napr. podľa výľky, veľkosti nôh, poľtu súrodencov, odtieňa vlasov, dátumu narodenia a pod. Eľte vľľľou výzvou je, ak pri zoraňovaní kaľdý stojí na stoliľke v kruhu vedľa seba a pri presúvaní sa nesmie dotknúť zeme.

Stoliľková

Rovnaký poľet stoliľiek ako Ťidí je postavených v 2 radoch operadlami k sebe. Úlohou celej skupiny ľiakov je Ťzmestiť saň na ľo najmeneľ poľet stoliľiek. Hrá rytmická hudba, po jej vypnutí sa musia vľetci dostať hore a nedotýkať sa zeme. Nie je dôležitá rýchlosť, ale spolupráca a zohratosť skupiny. Postupne poľet stoliľiek zmenľujeme.

Jablkohryz tanierový

Ľiaci si posadajú okolo stola, kaľdý má pred sebou plytký tanier s jablkom. Ich úlohou je ľo najskôr zjesť jablko bez pomoci rúk, ktoré držia za chrbtom. Vyhráva ten, komu sa to podarí ako prvému. Je možné to robiť aj vo dvojiciach, kde jeden je Ťhrýzaľň a druhý Ťpridržiavaľň.

Hokej s lyľicami

Kaľdý má polievkovú lyľicu. Zo ľkatúľ od topánok vyrobíme bránky a ľiakov rozdelíme na dve hokejové skupiny. Hrá sa s pingpongovou loptiľkou 2x3 minúty. Nie je dovolené stáť v bránke, hrať na kolenách a loptiľka sa môže kotúľať len lyľicou. Po poľase sa skupiny vymenia.

Hodiny

Ľiaci stoja oproti vyľuľjúcemu, ktorý nahlas povie Ťobovoňý ľas ľ napr. desať ľtyridsať, poľ ľiestej a päť minút...Vľetci musia svojimi rukami, priľom je jedna hodinková a druhá sekundová ruľiľka ľ znázorniť daný ľas zrkadlovo, teda tak, aby ho uľiteľ videl správne. Rýchlosť a správnosť rozhoduje o víťazovi, ktorý potom vystrieda vyľuľjúceho a hra sa opakuje.ň (Hajkovská D. - Hajkovský, J. - Slíg, M., 2010, str.16-18)

Aktivita 1. 20 ĩ Moje korene

CieĽ V tomto veku je vhodný Ľas pozrieĽ sa na seba aj z pohĽadu rodinnej histórie. AkokoĽvek chcem, moji predkovia na/vo mne zanechali nezmazateľné stopy. CieĽom je poznaĽ svoju históriu a poznaĽ svoju rodinu.

Návod: V úvode hodiny rozdelíme Ľiakov do dvojíc Ľi náhodne Ľi podĽi nejakého kĽiĽi a Ľi a poloĽíme otázku, na ktorú si majú vzájomne odpovedaĽ. KaĽdý má na svoju odpoveĽ cca 1 min. Otázky:

- Ľo si ako prvé zo svojho Ľivota pamätám? (cmúĽajúc si palec)
- Historka, ktorá koluje v rodine o mne ako o dieĽati (ukazujúc dlhý nos)
- ObĽbené rodinné jedlo, koláĽ...(hladkajúc si brucho)
- Známe prezývky Ľlenov mojej rodiny (drĽiac sa za uĽi)
- História môjho mena (leĽiac na zemi)

Niektoré veci si neuvedomujeme, niektoré berieme veĽmi váĽne a Ľasto sa ich snaĽíme potlaĽiĽ do nevedomia, akoby neexistovali alebo negovaĽ Ľi robiĽ presný opak. Krátky vhĽad do rodinného prostredia je zaĽiatkom cesty k vyĽleneniu a zároveň seba prijatiu v kontexte rodinnej histórie a rodinnej cesty. Pozvaním iných do sveta mojej rodiny a naopak vytvárame priestor pre porovnanie jednotlivých rodinných prostredí a spätnú väzbu, ktorá nám môže pomôcĽ pozrieĽ sa na Ľmoju pôdu Ľi inými oĽami. Na záver Ľiakom poloĽíme otázky:

- OdliĽovali sa veci z mojej rodiny od vecí z iných rodín?
- Pri rozprávaní o mojej rodine Ľi bol som skôr pozitívny alebo skôr negatívny?
- Uvedomil som si nieĽ o, keď rozprávali iní o svojich rodinách?
- Mal som problém ĽvpustiĽ ostatných do svete, ktorý stojí za mnou?

(Hajkovská D. - Hajkovský, J. - Slíg, M., 2010)

Aktivita 1. 21 ĩ MuĽnosĽ a Ľenskoss v mojej rodine

CieĽ UvedomiĽ si vplyv rodiĽov na môj Ľivot

Návod: ĽveĽ mladých dnes nepozná úplnú rodinu a eĽte viac je tých, ktorí Ľijú v rodine úplnej len formálne. V detstve sme o rodiĽoch rozprávali úplne beĽne, identifikovali a chválili sme sa nimi. V puberte sa nám odrazu otvorili oĽi a Ľasto aĽ nekriticky sme odmietali od nich nieĽo alebo ĽokoĽvek prijaĽ Ľi i tvoriĽ sa im a obĽbenou témou v kruhu spoluĽiakov sa stalo sĽaĽovanie a nadávanie na rodiĽov. PrekonaĽ bariéry vo vzĽahu k rodiĽom, dokázaĽ s toleranciou rozprávaĽ aj o ich chybách a nedokonalostiach a uvedomiĽ si, aký model fungovania vzĽahu, rozdelenia rolí a kompetencií v rodine som dostal je dôĽeĽité.

Na zemi leĽia rôzne predmety Ľi Ľisto muĽské (kladivo, lopata, motoristický Ľasopis, kockovaná flanelová koĽeĽa, pivoový pohár, cigarety...) a Ľisto Ľenské(varecha, lak na vlasy, rúĽ, kulma, romantický film, zástera, nejaká bytová dekorácia...). KaĽdý Ľiak si má vybraĽ jeden a odpovedaĽ na poloĽené otázky:

- Preľ o som si vybral práve tento predmet, ľ ím mi je blízky?
- Pripomína mi niekoho z mojej rodiny?
- Ľ o som obdivoval u môjho otca a mamy ako dieša?
- Ako mali moji rodiľ ia rozdelené roly v rodine?
- Kto bol dominantnejší? Preľ o?
- Ľ o mi u otca Ąhlapskéň chýbalo?
- A ľ o u mamy?
- V ľ om sa podobám na otca a v ľ om na mamu?
- Je nieľ o, v ľ om by som sa im vôbec nechcela podobaš, ľ o by to bolo?
- Ako vnímam vzťah medzi otcom a mamou? (hodný nasledovania, umelý, prázdny, formálny, obdivuhodný, zamilovaný...)ň (Hajkovská D. - Hajkovský, J. - Slíg, M., 2010, str. 23-24)

Aktivita ľ . 22 ĩ Batoh

Cieľ Uvedomiš si, aké slová, oľ akávania druhých...ovplyvnili náğ ģivot a ako sme s nimi Ąnaloľiliň

Návod: Ąiakov zavedieme do triedy, kde uğ vopred je vytvorené zátiğie z balónov a kameřov a necháme ich chvíľu voľne asociovaš ĩ ľ o to môğe vyjadrovaš. Kağdý si potom vyberie 1 balón a 1 kameř, vğetci si sadnú do kruhu a postupne preľ ítajú lístky, ktoré nağli. Znova môğu asociovaš, ľ o im to pripomína, o ľ om to je. Potom pustíme pomalğiu hudbu a necháme kağdeho ģiaka osamote premýğľ aš. Môğeme ľ ítaš nasledovné alebo podobné otázky:

- Aké slová, oľ akávania odo mřa sa mi vybavujú pri spomienke na moje detstvo?
- Majú skôr pozitívny alebo negatívny náboj?
- Kto mi ich adresoval?
- Preľ o boli alebo sú pre mřa významné?
- Ako ovplyvnili moje smerovanie, názory, hodnoty, identitu...?
- Prijal som ich alebo nie?
- Aké pocity s nimi súviseli v detstve a aké teraz?
- Aké slová by som chcel od svojich rodiľ ov poľ uš v detstve? A aké teraz?

Ak sú toho ģiaci schopní, môğeme sa spoloč ne podeliš, ľ o sme si uvedomili. Detstvo preğité v urľ itom prostredí, svojich spôsobom v originálnom ĩ zanechá na kağdom z nás hlboké znamenia. Nağa identita ĩ predstava o sebe samom ĩ kto som ĩ je silne ovplyvnená postojmi ĩ vedomými aj nevedomými ĩ Ąľdi, ktorí nás od narodenia obklopujú, ktorí sa pre nás v istom úseku ģivota stali vzorom. Vğetci títo Ąľdia ovplyvřujú nağu predstavu o sebe, nağe sebahodnotenie, ovplyvřujú nağe správanie a ľ asto i pocity.

Význam symbolov :

- balóny ĩ dávajú nám krídla
- kamene ĩ nedovolia nám vzlietnuš

- na papierikoch napísané odkazy i oľakávania pozitívne (dokážeg to, más na to, veríme ti, mám talent, v tom si naozaj dobrý, bude to ok, sme pri tebe, mám Ťa rád,...) i negatívne (na to nemá, nechaj to na iných, do toho sa nestaraj, z tebe Ľvedecñ nebude, škoda, že nemá talent, ty sa už nezmeníš ...) (Hajkovská D. - Hajkovský, J. - Slíg, M., 2010)

Aktivita Ľ. 23 i Pavuľina mojich vzŤahov

Cieľ Neľijem sám pre seba, potrebujem Ľidí a som súľas Ťľdského spoloč enstva

Návod: Na úvod hodiny si kaľdý ľiak zapíge zoznam mien Ľidí, ktorí sú mu blízki, s ktorými sa Ľasto stretáva, ktorí mu Ľľgiañ v ľalúdku, proste na koho si spomenie. Malo by tam byŤ min. 15 mien. Na druhú stranu papiera do stredu napígu svoje meno i v krúľku. Okolo nej potom umiestľujú mená do takej vzdialenosti, ako im je ten konkrétny Ľlovek citovo blízky. So svojím menom ho spoja Ľiarou, príľom môľu graficky, resp. farebne naznaľiŤ vzŤah i silná, preruľovaná, bodkovaná, krivoľká, jednosmerná ľípka...Papiere necháme potom kolovaŤ v kruhu, príľom kaľdý má právo poloľiŤ 2 otázky i 2 rozľiľným Ľľnom, týkajúce sa ich Ľpavuľ iných. To vľak aľ vtedy, keď si vľetci pozrú vľetky pavuľiny a uľiteľna to vymedzí cca 2-3 min. Ak sa niekto nechce zapojiŤ do tejto Ľasti úlohy, necháme to na jeho rozhodnutí.

Vysvetlenie i nikto z nás neľije ako opustený ostrov. Kaľdý deľ a kaľdú minútu sme obklopení Ľľmi. Niektorých sme si vybrali my, iných nm ľivot Ľnadelilñ, mnohých ani nepoznáme a nebudeme poznaŤ. Ku vľetkým si vľak vytvárame uľľitý postoj, vzŤah...to pomyselné pavuľinové vlákno. Je to najmä na nás, aká bude naša Ľpavuľina vzŤahovñ pevná i Ľi vzŤahy budú prevaľne silné, odolné voľi nepriaznivým podmienkam, ľasu alebo Ľi sa natrhnuť už pri miernom vetre. Vlákno vzŤahu treba neustále spevľovaŤ, ľiviŤ...Otázka je ľim? Samozrejme, vzŤah je vľdy o dvoch. Ja som zodpovedný za vzŤah. Ja sa môľgem správaŤ proaktívne i iniciatívne, vychádzajúc od seba k druhému...

Záverel ná reflexia:

- Ľo bolo pre mľa vľľím problémom i napísaŤ zoznam mien alebo definovaŤ svoj vzŤah ku konkrétnemu Ľloveku?
- Aké Ľvláknañ u mľa prevládali (silné, dlhé, negatívne, Ľľhostajné...)
- Som vo vzŤahu viac proaktívny alebo skôr ľakajúci?
- Aký pocit môľu maŤ zo mľa druhí i som kamenná stena alebo otvorené dvere?
- S ktorým nakresleným vzŤahom som nespokojný a preľo?
- Ktorým smerom ho chcem posunúŤ?
- Ktorý zo vzŤahov je pre mľa kľľľový, o ktoré vzŤahy by som nechcel príŤ za niľ na svete?
- Ako sa o tieto starám? (Hajkovská D. - Hajkovský, J. - Slíg, M., 2010)

Aktivita 1. 24 Ľ Som ten, za koho ma považujú iní

Cieľ Konfrontácia s realitou sociálneho okolia, v ktorom mladý Ľlovek funguje a s rolou, ktorú zastáva.

Návod: Ľiaci vytvoria dvojice, postavia sa oproti sebe a dotýkajú sa bručkami ukazovákov na pravej ruke. Potom 1 z dvojice zatvorí oľi a druhý ho vodí po miestnosti (musia sa ostatným vyhýbať, dávať pozor na prekážky...) Všetko sa robí bez slov, iba na základe jemného dotyku. Potom si roly vymenia. Úvodná aktivita bola o vzájomnej dôvere, ktorá je dôležitá v každom vzťahu. Potom ako skupina Ľiakov navrhujú Ľstatusyň rozdelené do troch kategórií. Je to vzor správania urľený spoločenskými alebo skupinovými oľakávaniami, spojenými so sociálnym statusom. Každý si svoje roly môže vyberať, prispôbiť, meniť, ale i odmietať. Aj sociálny status môže mať viacero podôb: vrodenný Ľ rasa, vek, pohlavie, získaný Ľ vzdelanie, profesia, vnútorný Ľ nezamestnaný, outsider... V závere preľítame otázky, na ktoré si Ľiaci sami pre seba odpovedajú:

- Ktorá kategória sa mi písala najľahšie, ktorá najľahšie?
- Je nejaká rola/ status, ktorého by som sa veľmi rád zbavil? Preľ o?
- Ktorá rola mi v Ľivote ide najľahšie a ktorá najľahšie?
- Cítim sa byť do nejakej roly nútený, tlač ený...
- Ktorá rola ma momentálne najviac pohlcuje Ľi napľá?

(Hajkovská D. - Hajkovský, J. - Slíg, M., 2010)

Aktivita 1. 25 - Konflikty

Cieľ Pozrieť sa na konflikty ako na príležitosť pre obohatenie, posunutie vzťahu

Návod: Každý Ľiak si vyĽrebuje papierik s výrokom o preĽívaní Ľi prístupe ku konfliktu. Jeho úlohou je pripraviť si krátku obhajobu (preľ o je ten výrok správny, resp. obľalobu Ľ preľ o výrok neplatí) podľ toho, Ľo má na ľom napísané. Na prípravu necháme len cca 2 minúty. Potom vĽdy dvojica s rovnakým výrokom vstúpi do Ľringuň - môže to byť miesto ohraniľené stoliľkami, Ľtvorcom na zemi... a zoľi-voľi majú 2 minúty na to, aby sa dohodli. Každý pritom obhajuje svoj názor za a proti. Po vystriedaní vĽetkých Ľlenov skupiny nasleduje diskusia, poľas ktorej sa snaĽíme zapojiť vĽetkých Ľiakov.

- Ako som sa v ringu cítil?
- Aké som pouĽil Ľzbraneň?
- Dohodli sme sa?
- Ľo k tomu napomáhalo?

Ako symbol môĽem pouĽiť boxerské rukavice, ktoré môĽu pomôcť viac navodiť atmosféru.

V závere vysvetľíme zmysel aktivity: Ľivot medzi ľľmi zákonite prináĽa aj konflikty. Konflikty sú každodenným chlebkom náĽho Ľivota. VäľĽinu z nich si ani neuvedomujeme. Odborníci považujú za konflikt každú vyjadrenú rozdielnosť názorov. Dôležité je, Ľo sa v konflikte deje Ľalej. Konflikty

môžu vzťah rozbiť, znižiť, ale ja posunúť, obohatiť...Tak ako sme rôzne typy ľudí, tak aj prístup ku konfliktom sa rôzni a niekto sa potrebuje presadiť a vyhrať za každú cenu, iný z konfliktu radšej uteká. Niekto dokáže prijať odlišný názor, iný neustúpi za žiadnu cenu. Väčšinou však ide o naučené vzorce správania, ktoré je možné usmerniť. Niekto je výbušný, vzťahovateľný, iný dokáže jednať pokojne, slušne...Čím to je? Aspoň si povieme, že ten prvý človek je zrelý, vyrovnaný...Odpovedí, prečo je to tak, že konflikt nás vyčerpáva a zraňuje, je zrejme veľa. Možno nevieme dobre navzájom komunikovať, vnárame do toho priveľa emócií...Fakt je ten, že odkaz, ktorým nám druhá strana adresuje, si väčšinou prekladáme. Ának, ako bol jeho autorom myslený. To Ának znamená, že ak autor hodnotí naše správanie, my si to vysvetľujeme, že hodnotí nás.

Otázky na zamyslenie:

- Aký typ človeka som v konflikte? či pasívny, utekajúci, kompromis hľadajúci, výbušný...
- Na ktorý konflikt spomínam rád či niekde ma to už posunulo a na aký najmenej rád?
- S akými ľuďmi sa väčšinou dostávam do konfliktu?
- Pri akých príležitostiach?
- Ako zvládali konflikty moji rodičia?
- A ako to bolo s konfliktami v našej rodine?
- Čo si myslím o výroku, že hádky sú korením života?

Výroky, ktoré dostanú žiaci:

- Myslím si, že vzájomný vzťah je oveľa dôležitejší ako víťazstvo v argumentácii či súhlasím
- Myslím si, že vzájomný vzťah je oveľa dôležitejší ako víťazstvo v argumentácii či nesúhlasím
- Najlepší spôsob zvládnutia konfliktu je, ak sa každá strana niečo oho vzdá či súhlasím
- Najlepší spôsob zvládnutia konfliktu je, ak sa každá strana niečo oho vzdá či nesúhlasím
- Ja niečo urobím pre teba a ty pre mňa či to je najlepšia forma zvládnutia konfliktu - súhlasím
- Ja niečo urobím pre teba a ty pre mňa či to je najlepšia forma zvládnutia konfliktu - nesúhlasím
- Ak v konflikte nemôžem byť víťazom, potrebujem kompromis či súhlasím
- Ak v konflikte nemôžem byť víťazom, potrebujem kompromis či nesúhlasím
- Je pre mňa dôležitejšie vyhrať argumentáciu, ako byť akceptovaný alebo obľúbený - súhlasím
- Je pre mňa dôležitejšie vyhrať argumentáciu, ako byť akceptovaný alebo obľúbený - nesúhlasím
- Neverím, že obe strany môžu v konflikte získať. Môže to byť maximálne remíza či súhlasím
- Neverím, že obe strany môžu v konflikte získať. Môže to byť maximálne remíza - nesúhlasím
- Na konflikt sa snažím nazerať ako na možnosť pre vzájomné pochopenie a rozvoj či súhlasím
- Na konflikt sa snažím nazerať ako na možnosť pre vzájomné pochopenie a rozvoj či nesúhlasím

Návrhy na konštruktívne riešenie konfliktov:

1. Buďte konkrétni, keď uvádzate problém.

2. Neuspokojte sa so sťažnosťami, aj keby boli konkrétne.
 3. Žiadajte a poskytujte spätnú väzbu, aby ste si boli istí, že ste dobre pochopili a boli pochopení.
 4. Sústreďte sa na jedinú tému, inak sa vám môže stať, že sa stratíte v záplave tém.
 5. Nerozprávajte príbehy a buďte tolerantní. Všímajte si vlastné pocity a pocity druhých.
 6. Uvažujte o kompromise. Neexistujú absolútne objektívne pravdy.
 7. Nepredpokladajte, že viete, čo si druhí myslia, overte si to v otvorenej komunikácii.
 8. Nehovorte druhým, čo by mali vedieť alebo dokonca cítiť. Nenaprávajte druhých.
 9. Neoznačujte druhých nálepkami.
 10. Sarkazmus a ironia sú zákerné zbrane.
 11. Držte sa toho, čo je tu a teraz. Krivdy, týkajúce sa minulosti, sa naprávajú už veľmi ťažko alebo vôbec.
 12. Usporiadajte si myšlienky skôr, ako prehovoríte. Nebojte sa zatvoriť ústa a premýšľať.
- (Hajkovská D. - Hajkovský, J. - Slíg, M., 2010)

Aktivita 1. 26. Svet a hodnoty

Cieľ: Uvedomiť si súčasnú kultúru, jej mentalitu a jej vplyv na náš svet a hodnoty, ktoré žijeme.

Návod: Na začiatok žiakom predstavíme 2 výroky, ktoré majú ohodnotiť a skomentovať, či súhlasia, čo im to hovorí....

1. výrok: Nevieť o žiadnom povolání, kde by si muži udržali svoju doterajšiu prevahu, iba ak vo varení a ženskej móde. Birkenhead
 2. výrok: Príliš veľa žieniek a príliš málo oblečenia je u žien vždy príznakom zúfalstva. Oscar Wilde
- Po úvodnej diskusii môže učiteľ viesť tému nasledovne: Sme silno ovplyvnení súčasnou kultúrou tzv. postmodernou, ktorá najmä cez masmédiá šíri svoje posolstvo selfizmu. (Selfizmus je egocentrický postoj, kde sa jednotlivec stáva kritériom vlastného naplnenia, potreby, potešenia. Pri otázke Ako sme ovplyvnení? Stačí zaujímať o to, ako mladí ľudia trávia čas napr. na diskotéke, porozprávať sa s učiteľom o problémoch správania žiakov a postojoch ich rodičov... Puberta v trochu prenesenom význame sa nachádza do 30-ty. Jedným z významných ukazovateľov zrelosti mladých ľudí je pripravenosť urobiť rozhodnutia s dlhodobými dôsledkami. Mladí ľudia sa boja trvalého záväzku. Názory, že najprv treba vymeniť viac partnerov či partneriek, precestovať zemeguľu, vyskúšať aspoň štrávuň, či uchvátiť k budhizmu či joge, rozvinúť veľijaké koníčky a veľiť o atraktívne zážitky, sú veľmi bežné. Dosť často sa tie isté názory diskutujú z opačnej strany – žienba či vydaj alebo odsťahovanie od rodičov za účelom osamostatnenia sa odsúva, lebo potom sa treba starať o bývanie či inak sa býva predsa u rodičov bez toho, aby sa na chod domácnosti prispelo. Nejaké zarobené peniaze slúžia výlučne na spĺňanie vlastných snov.

Spolu ne si pozrite český film – Samotáři – ktorý veľmi dobre vykresľuje realitu dnešných mladých a svet hodnôt či práve krízu hodnôt, ktorú žijú. Po filme, alebo nejakých jeho úryvkoch sa snažíme

s žiakmi rozobráš tento film a necháme ich hovoriť, ako vnímali veci, ako sa oni cítia v dnešnom svete, čo považujú za hodnoty, čo pre nich dnes znamená rodina, osobný vzťah, priatelia, úcta, ľudnosť... (Hajkovská D. - Hajkovský, J. - Slíg, M., 2010)

Aktivita 1. 27. Mapa a paradigma

Cieľ Rozvoj komunikácie a spoznávanie odlišnosti medzi pohlaviami

Návod: Táto hra vznikla z myšlienok knihy o 7 návykoch pre úspešný a harmonický život od S. Covey, ktorý sa zamýšľa nad správnosťou ľudských požiadaviek na realitu. Čo, ak je spôsob, ktorým ľudia posudzujú, vnímajú, líta realitu nesprávny? Jeho úsilie dosahovať vytýčené ciele potom vychádza často navrátiť.

Táto hra sa dá dobre zahrať počas trojhodinovky alebo v rámci školského výletu.

Skupina žiakov sa stretne na dohodnutom mieste v meste alebo v prírode. Účesť predstaví učesťníkovi hraciu plochu o rozlohe min. 200x200 m. Hracia plocha je vytýčená v meste podľa adresy ulíc, prípadne významnými budovami. V prírode je možné vytýčiť podľa porastov, riek... Vymedzenie hracej plochy musí byť všetkým jasné. Účesť predstavuje hru postupne v nasledovných krokoch, takže žiaci plnia úlohu bez toho, aby vedeli, ako hra bude ďalej pokračovať.

1. Každý žiak dostane papier a ceruzku. Vydáva sa do vytýčeného terénu a snaží sa zmapovať t.j. vytvoriť mapu. Používa značky, symboly, ktoré si vymyslí, kreslí rieku, mosty... Do mapy sa nesmie písať, iba kresliť. Okrem vytvorenia mapy hracieho územia, každý učesťník hľadá miesto, ktoré by bolo vhodné na ukrytie pokladu t.j. toto miesto do mapy nezaznačí. Po odštartovaní 1. úlohy učesťník spustí oficiálny čas. Na 1. úlohu majú žiaci 50 min. Je neprípustné, aby sa učesťníci spájali do dvojíc alebo trojíc. Každý pracuje samostatne, najlepšie tak, aby nebol druhými žiakmi videný. Účesť nezabudne pripomenúť čas stretnutia a miesto po 1. úlohe.

2. úloha t.j. žiaci si hľadajú partnera pre nasledujúcu časť hry. Môže sa použiť hracia kocka.

3. úloha t.j. práve vzniknuté dvojice majú 20 min. na to, aby :

- si dali meno z geodetickej brandy t.j. geodet, trigonometer, buzola, sever, azimut... meno dvojice odovzdajú napísané na papieri učesťníkovi

- Porovnajú si mapu a vytvoria z nich jednu novú, možno budú na to potrebovať nový kus papiera t.j. treba upozorniť, že táto mapa nebude slúžiť len im. Na ňu napíšu svoje meno.

- aby sa navzájom informovali o miestach vhodných pre ukrytie pokladu t.j. v rámci dvojice a vybrali si jedno miesto

- dohodnú sa na vete, odkaz, myšlienku t.j. ktorá bude predstavovať samotný poklad, vetu napíšu na pripravený papierik, informácie sú tajné pre iné dvojice

4. úloha t.j. po uplynutí 20 minút sa dvojica uberať do vytýčenej hracej plochy a na mieste, ktoré si dohodli, ukryjú nenápadne svoju vetu a miesto zaznačia do svojej mapy symbolom P. Je dôležité, aby

dvojica ukryla poklad nepozorovane. A tiež, aby dvojice neĎpehovali iné dvojice. Ak sa hrá v meste, dvojice musia byť dvakrát tak opatrné. Musí im stať iš na to 15 min.

5.úloha ĩ v dohodnutom Ľase sa dvojice stretnú spolu s vyuĽujúcim. Dvojice odovzdajú svoju mapu zloĽenú tak, aby bolo ĽitateĽné len meno dvojice.

6.úloha ĩ UĽiteĽvhodí mená dvojíc do klobúka a tento raz chlapci Ľrebujú meno dvojice, ktorej poklad sa vyberú hĽdaš po obĽrĽaní jej mapy. Ak si dvojica vyĽrebuje vlastné meno, Ľrebovanie sa opakuje.

7. úloha ĩ KeĽ dvojice uĽ vedia, Ľi poklad pĽjdu hĽdaš, uĽiteĽodovzdá mapy s menami, ktoré chlapci vyĽrebovali. Dvojice sa vyberú hĽdaš podĽ mapy pokladu. HĽdanie trvá cca 50 min.

8. úloha ĩ Ak dvojica svoj poklad nájde, vráti sa na dohodnuté miesto, kde sa Ľaká na ostatné dvojice.

9. úloha ĩ Ak vĽetky dvojice svoj poklad nájdu, vĽetci sú víšazi.

V závere hru spoluĽne vyhodnotíme a vysvetĽíme, o Ľo v nej išlo. Hra sa mala hraš za kaĽdého poĽasia. Hra je postavená tak, Ľe dvojice musia spolu veĽa komunikaš. Je pravdepodobné, Ľe dievĽatám bude vytváranie mapy cudzie a to asi ovplyvní aj komunikáciu a dohadovanie sa. Preto je dĽleĽité, aby sa o nasledujúcich úlohách dozvedali postupne podĽ bodov. Vyhodnotenie sa uvedie zdĽraznením ĽcieĽň teórie o paradigmách. Táto teória sa overuje na skúsenosti, ktorú ũľastníci práve spoluĽne odĽili. Rozdiely medzi pohlaviami, nevedomosti v oblasti komunikácie Ľi zle vytvorené mapy, ktoré vĽbec k pokladu neviedli...Práca vo dvojici mĽĽe byť sklamaním pre jedného z dvojice. Pri vyhodnotení je vhodné povedaš pár rozdielov medzi muĽmi a Ľenami:

- muĽi sú zdatnejš vo vyrábání a Ľítání máp, lebo ich myslenie je viac analytické, lepĽe sa orientujú v priestore
- Ľeny s tým majú problém, Ľo sa odzrkadĽje aj pri vedení motorového vozidla Ľ odhad vzdialenosti, parkovanie
- Ľeny viac dĽverujú intuícii ako logickej analýze, vedia vystihnúš celkovú atmosféru
- muĽi chcú zabezpeĽiš dvojici, v ktorej sú, víšazstvo takmer za kaĽdú cenu
- Ľenám nejde aĽ tak o to, aby bola ich dvojica najlepšia, najmä ak by tým iná dvojica utrpela.

ZdĽrazniš, Ľe je dĽleĽité maš dobrú mapu, ak sa chceme dostaš na nami chcené miesto

a posudzujeme realitu. Ľasto vidíme svet taký, akí sme my a nie taký, aký v skutoĽnosti je. No v takom prípade sa mýlime a cieĽnapriek evidentnému úsiliu nedosahujeme.ñ

(Hajkovská D. - Hajkovský, J. - Slíg, M., 2010, str. 43-45)

Aktivita Ľ. 28 - Ľudské bingo

CieĽ Poznanie sa v rámci skupiny

Návod: KaĽdý zo Ľiakov dostane vytĽaĽenú kartiĽku, ktorú má v Ľasovom limite napr. 2 min. vyplniš Ľ to znamená získaš podpisy od svojich spoluĽiakov, ktorý spoĽajú danú informáciu.

Mám aspoň jednu sestru	Trávím viac ako 3 hodiny na internete denne
Mal som na vysvedlení hrošiu známku ako dvojku	Rád pracujem v záhrade
Nemám rád operu	Nemám rád vojenské filmy
Poznám Ďigu majstrovň	Nieľ o zbieram ĩ známky, obaly, ..
Viem, ako sa bude volaš moje prvé dieša	Mám práve priatečka/ priateča
Spávam s plyšákom	Mám staršieho súrodenca

(Hajkovská D. - Hajkovský, J. - Slíg, M., 2010)

Aktivita Ľ. 29 ĩ Nedokonlené vety

Cieľ Sebaopoznanie a poznanie spolužiakov

Návod: Túto aktivitu môžeme využiť na úvod hodiny alebo v závere. Dá sa teda zistiť, v akom emocionálnom nastavení sú žiaci a možno sa medzi sebou i viac spoznať. Treba rešpektovať tých, ktorí sa nechcú s výsledkami podeliť...môže to totiž hovoriť o rôznych zraneniach z detstva a nedôvere a táto téma môžeme byť pre niektorých dosť citlivá.

Zaľalo to...

Najlepšia vec na svete je...

O desať rokov...

Peniaze sa najlepšie zarábajú...

Domov je...

Muži majú...

Ľeny sú...

Obávam sa...

Skonľilo to...

Medzi chlapcami...

Cítim sa trápne, keď...

Naskakuje mi husia koža... (Hajkovská D. - Hajkovský, J. - Slíg, M., 2010)

Aktivita Ľ. 30 ĩ Výroky o manželstve

Cieľ Utváranie pohľadu na budúcnosť a uvedomenie si, ako vnímam vzťah rodičov.

Návod: Na úvod si zahráme nejakú scénu zo života v rodine. Mala by predstavovať partnerský vzťah rodičov. Necháme žiakom priestor, aby uplatnili svoje dary a naplno sa prejavili. Zároveň máme možnosť nahliadnuť do ich rodín. Následne po odohraní žiakom preľítame nasledujúce výroky. Každý z nich si má vziať 2 a povedať, preľo si ich vybral, ako ich vníma, ľi s nimi súhlasí alebo nesúhlasí a preľo.

Výroky:

1. Bezkonfliktné manželstvá sú prázdne a sterilné.
 2. Ak vás chce partner opustiť, nepusťte ho a bojujte.
 3. Len tam, kde je systém a poriadok, môžu vzniknúť ušľachtilé a kvalitné citové vzťahy.
 4. Ak je žena vzdelanejšia ako muž, vedie to skôr k problémom, ako keď je to naopak.
 5. Ak ste nahnevaní, vyhnite sa sexu.
 6. Kríza v manželstve je zákonným javom, keď manželstvo bez kríz neexistuje.
 7. Lásku, ktorá zomrela, možno niekedy vzkriesiť.
 8. Manžel a manželka majú robiť všetko spoločne.
 9. Manželia, ktorí sa skutočne ne milujú, automaticky vedia, čo ten druhý myslí a cíti.
 10. Manželove ambície majú prednosť pred kariérou manželky.
 11. Manželstvo môže splniť všetky vaše sny.
 12. Na šťastnom manželstve sa musí stále pracovať.
 13. Neexistuje partner, ktorý by spĺňal všetky naše požiadavky, čoasto nereálne.
 14. Partneri s opačnými hodnotami, postojmi, životným štýlom a pod. sa priťahujú a vzájomne dopĺňajú.
 15. Príchod dieťaťa vylepší aj zlé manželstvo.
- (Hajkovská D. - Hajkovský, J. - Slíg, M., 2010)

Aktivita 1. 31 - Čo je v mojom živote dôležité?

Cieľ Uvedomiť si svoju hierarchiu hodnôt. Hodnota je to, čo je pre mňa veľmi cenné. To, čo je pre mňa dôležité, čo dáva môjmu životu náplň a zmysel.

Návod: Učiteľ porozpráva a zároveň znázorní daný príbeh: Raz požiadali istého starého profesora, aby viedol v jednej veľkej americkej firme seminár o správnom zaobchádzaní s ľasom. Rozhodol sa, že začne experimentom. Stojac pred skupinou svojich poslucháčov vytiahol spod stola veľkú guľatú sklenú banku. Položil ju na stôl a doplna do nej poukladal skaly veľkosti tenisovej loptičky. Keď už bola banka naozaj plná a podľa úsudku sa do nej nevmetila už ani jedna skala, opýtal sa prítomných: ÁJe táto nádoba plná alebo nie je? Všetci takmer naraz odpovedali: ÁJe! Chvíľu poľkaľ a pýta sa znova: ÁSte si tým istí? Potom vytiahol spod stola veľkých ploškových. Nasypal ich do sklenej nádoby a poriadne ťou potrepal. Kamene sa poprepadávali pomedzi veľké medzi skalami až na dno. Znova sa pýtal študentov: ÁJe nádoba plná teraz? Jeho poslucháč i už teraz trochu v strehu hovorili: ÁJe, ale možno nie celkom.

ÁVeľmi dobre! hovorí profesor. Potom sa znova zohl a vytiahol veľkých s pieskom. Nasypal ho do sklenej nádoby, potriasol ťou, nasypal znova, až kým sa nezaplňli všetky veľké. Potom sa pýta znova: ÁA teraz? Je nádoba už teraz konečne plná? Všetci zakrľali: ÁNie! ÁNaozaj! hovoril profesor. ÁNádoba nie je ešte plná. Vytiahol spod stola krľah s vodou a nalial do nádoby toľko vody, koľko sa

jej len vmestilo. Potom, keď tento pokus skončil, obrátil sa na svojich poslucháčov a pýtal sa ich: „Ľo vám tento pokus hovorí?“. A keď pravde vás učí? Tí smelší i vychádzajúc z názvu seminára, ktorým bol i zaobchádzanie s ľasom i pohotovo odpovedali. „Áno predsa o tom, ako máme zaobchádzať so svojím ľasom a ako dokonca aj do toho najplnšieho kalendára sa ešte vždy nieľo vmesti...“

„Áno, nie celkom,“ hovoril profesor. „Pokus nám hovorí o nieľom inom. Ak by ste nevložili veľké skaly do nádoby ako prvé, neskôr ich tam už nedáte. Nemôžete začať od konca: vodou, pieskom, ploskými kamienkami a až potom skalami. Tak to nepôjde!“

Nastalo ticho. Oľi prítomných ģiarili na znak súhlasu. Je v tom logika. „Áno ľo to znamená prakticky?“ pomysleli si mnohí. „Skaly sú vaģe priority. Tie musíte do nádoby, teda do svojho kalendára, poloģiť ako prvé. Ľo sú vaģe priority? Zdravie, rodina, priatelia, ľestnosť a integrita, naplnenie túģob svojho srdca, nech je to ľokoľvek, dôleģité je, aby ste skutoľné hodnoty vložili do svojho kalendára ako prvé. Ak do svojho ģivota poloģíte ako prvé veci, ktoré nie sú pre vaģ ģivot podstatné, potom vaģ ģivot bude preplnený nezmyselnosťami, hlúposťami a zbytoľnosťami a vy nebudete mať miesto a priestor pre veci naozaj dôleģité.“ Á tak si nezabudnite poloģiť otázku: Ktoré veci v mojom ģivote sú naozaj dôleģité? Skúmať túto otázku naozaj váģne. A ak ich objavíte, poloģ ich potom vo svojom kalendári naozaj na prvé a najdôleģitejšie miesto.“ (Gembalová, 2008, str. 11-12)

Aktivita ģ. 32 i Dotazník

Cieľ Zoznamovať ka na začiatok ģkolského roka

Návod: ģiaci majú doplniť začaté vety:

- keď som vstúpila 1.raz do skupiny, cítila som sa ako...
- mojou silnou stránkou je...
- moje obľúbené jedlo je...
- pre mňa je priateľstvo predovšetkým otázkou...
- osoba, s ktorou mám najväčšie ťaģkosti hovorí, je...
- od druhých sa cítim ľaleko, keď...
- moje slabé miesta, ktoré musím zlepšiť, sú... (Streľková, 2010)

Aktivita ģ. 33 i Keby som bola...

Cieľ spoznanie sa medzi novými spoluģiakmi

Návod: Charakterizovať sa spôsobom:

- Keby som bola kvet, bola by som....fialka, ruģa, slneľnica, bodliak
- Keby som bola plod, bola by somjahoda, jablko, avokádo
- Keby som bola zvierašom, bola by som....ģaba, delfín, kôř, kukuľka
- Keby som bola roľné obdobie, bola by som....jar, zima, leto, jeseň

(Streľková, 2010)

Aktivita 1. 34 ě Prázdná stolička

Cieľ spoznanie sa a naučenie sa nových mien spolužiakov

Návod: Žiaci sedia v kruhu a jeden z nich stojí v strede. Jeho stolička je prázdna. Ten, ktorý má voľnú stoličku po pravej ruke, zavolá niekoho z učastníkov, aby si na ňu sadol. Osloví ho menom. Keď sa uvoľnila nová stolička, opäť je na ňu volaný niekto z učastníkov. Ten, kto to nestihol, zostáva v strede a vyvoláva opäť ten, kto má po pravej ruke voľnú stoličku.

(Streľková, 2010)

Aktivita 1. 35 ě Deko

Cieľ Pomocou súšťaže spoznanie nových spolužiakov

Návod: Žiakov rozdelíme do dvoch skupín. Určíme dvoch pomocníkov, ktorí budú držať napnutú deku asi vo výške svojich ramien. Každá skupina si sadne na jednu stranu za deku tak, aby skupinky na seba vôbec nevideli. V každej skupinke si hráči v tichosti vyberú jedného hráča a tento si sadne s tvárou tesne k deke. V okamihu, keď sú obaja vybraní hráči na svojich miestach, pomocníci, ktorí držia deku, ju spustia na zem a dotýkajú sa uvidia. Ten hráč, ktorý povie skôr správne meno druhého hráča, získava cenný bod pre svoju skupinu. Pomocníci opäť zdvihnú deku a hra pokračuje ďalej. Skupina, ktorá získa viac bodov, vyhráva. Je to výborná hra aj na postreh a zábavu.

(Streľková, 2010)

Aktivita 1. 36 ě Rande

Cieľ Spoznanie sa v novom kolektíve

Návod: Žiakom oznámime, že idú na prvé rande. Vedia zatiaľ len meno svojej milý a to, odkiaľ pochádza. Majú si pripraviť 5 otázok, ktoré sa jej chcú spýtať a zapísať si ich. Keď sú pripravení, požiadame ich, aby vytvorili dvojice a odpovedali si vzájomne na svoje otázky. (Streľková, 2010, str. 12)

Aktivita 1. 37 ě Nikdy som

Cieľ zamerané na zoznámenie, logické myslenie a zábavu

Návod: Potrebujeme zápalky, alebo gombíky a nádobu na ňu

Žiakov posadíme do kruhu. Každý dostane toľko zápaliek, koľko je učastníkov hry. Žiaci dostanú nasledovnú inštrukciu: Žiaci sa snažia pripraviť o čo najväčšie množstvo zápaliek tým, že zadajú výrok formou ě ja som ešte nikdy...napr. Ja som ešte nikdy nebol na Kriváni. Tí žiaci, ktorí danú inštrukciu už absolvovali, teda boli na Kriváni, musia dať 1 zápalku dotýkajú sa žiakovi, ktorý predniesol daný výrok. Každý žiak sa snaží do výroku zakomponovať také inštruktory, pri

ktorých je predpoklad, že ich väčšia čiarka zasia. Hrá sa dovtedy, dakedy majú čiarki zápalky. (Streľková, 2010, str. 14)

Aktivita 1.38 ě Balóny

Cieľ spoznanie sa v novom kolektíve

Návod: Každý čiark dostane balónik, ktorý si nafúkne a nezmývateľnou fixou napíše svoje krstné meno. Začne hrať hudba. Každý zo čiark sa snaží, aby balón ostal vo vzduchu a nepadl na zem. Keď prestane hrať hudba, každý čiark si zoberie jeden balón, najlepšie, keď to nie je jeho s jeho menom. Má potom vyhľadať čiarka, ktorému patrila dotýkajúci sa balón a snaží sa mu položiť niekoľko spoznávacích otázok. Keď hudba začne opäť hrať, balón si opäť vyhadzujeme vo vzduchu a po skončení hudby si hľadáme nového čiarka na spoznanie. (Streľková, 2010, str. 15)

Aktivita 1.39 ě Dvojice

Cieľ uvoľňujúca polhodina

Návod: Čiarki vytvoria dva sústredné kruhy tak, aby každý mal dvojicu zapamätal si svojho partnera. Hrá hudba. Dva kruhy sa točia proti sebe. Keď hudba prestane hrať, čiarki sa majú ľú skôr nájsť, chytiť sa za ruky a ísť do podrepu. Posledná dvojica vypadáva. Hra čiark zároveň rozhybe a uvoľní nahromadené napätie. (Streľková, 2010)

Aktivita 1.40 ě Jednotky a dvojky

Cieľ uvoľnenie napätia na začiatku hodiny alebo po náročnej diskusii

Návod: Posadíme čiark do kruhu. Odpoľujeme ich na striedajúcu sa jednotky a dvojky. Teda každý čiark má číslo jeden alebo dva. Potom do kruhu čiark prinesieme 2 vankúče alebo gaty, ktoré nemajú čiarki hneď vedľa seba, ale sú od seba dostatočne vzdialené. Ujde keď povie ě začne sa hra. Jednotky si podávajú svoj vankúč a dvojky svoj vankúč. Snahou čiark je dobehnúť jeden vankúč. Ujde omôže napätie stúpať a omôže udať polhodinu hry aj zmenu smeru. Robí sa to isté, ale napr. sprava doľava.

Aktivita 1.41 ě Gordický uzol

Cieľ hra na uvoľnenie, logické myslenie

Návod: Všetci stoja v kruhu tesne vedľa seba. So zatvorenými oľami vzpažia pravú ruku, potom ju predpažia smerom doprostred kruhu a spoja sa s inou rukou, ktorú pevne uchytia. To isté urobia s ľavou rukou. Keď sa všetky ruky držia a čiarka nezostala voľná, čiarki otvoria oľi a pokúsia sa rozmotať vzniknutý uzol bez toho, aby prerušili spojenie rúk. (Streľková, 2010, str.16)

Aktivita 1. 42 ě Presadia sa tí

CieĽ vzájomné spoznanie sa

Návod: Všetci ěiaci sedia v kruhu, jeden ěiak stojí v strede a jeho stoliĽka je odstránená. ěiak v strede hovorí, napr. presadia sa tí, ktorí vedia plávaĽ, majú biele plomby, boli uĽ operovaní... Na tento povel všetci tí, ktorí vedia plávaĽ, vstanú a musia si sadnúĽ na inú stoliĽku. ěiak, ktorý uĽ nenaĽiel ěiadnu voĽnú stoliĽku, zostáva v strede a zadáva nový povel. (StreĽková, 2010)

Aktivita 1. 43 ě NajdôleĽitejĽích ěesĽ

CieĽ ZamyslieĽ sa nad tým, ako vychádzame s najbliĽĽími, uĽ iĽ sa úcte a sebaúcte

Návod: ěiaci sa vrátia do minulosti a spomínajú si, kto im preukázal úctu, kto z nich mal radosĽ, kto bol na nich pyĽný... Do veĽkého kruhu napíĽu svoje meno a okolo napíĽu do malých kruhov mená Ždí a pospájajú ich Ľiarami. Na túto aktivitu majú 10 min. V druhej Ľasti aktivity ěiaci urobia to isté, opäĽ nakreslia diagram s menami Ždí, ale ŽĽmi, ktorí sú z prítomnosti. Potom si o svojich obrázkoch v trojiciach porozprávajú. Na túto aktivitu majú ěiaci 15 min. V rámci hodnotenia aktivita uĽ íteĽ pripomenie, ěe kaĽdý mĽĽe pozitívne ovplyvniĽ niekoho vo svojom okolí a v istom zmysle sme veĽmi dôleĽití pre tých, s ktorými sa naĽe Ľivotné cesty spoja. (Alexová Ľ Vopel, 1992)

Aktivita 1. 44 ě OdloĽené a opakované chyby

CieĽ VeĽa chýb by sme mali urobiĽ len raz. Potom by sme uĽ mali vedieĽ, Ľo robíme a Ľo by sme mali robiĽ. Ak chyby stále robíme a nepouĽíme sa z nich, nie je asi nieĽ o správne.

Návod: Existujú chyby, ktoré stále robíte? Opakujete ich, hoci ste si uĽ viackrát povedali, ěe sa z nich pouĽíte? ěiaci sa zamyslia a porozmýĽajú nad tým, ktoré chyby uĽ nerobia. NapíĽu zoznam chýb, ktoré uĽ patria do Ľmúzea ich ĽivotaĽ. KeĽ si dokáĽu spomenúĽ, nech si poznaĽia aj rok. Treba dodrĽaĽ presne 15 min. Potom porozmýĽajú, ktoré chyby neustále opakujú a nevedia sa pouĽiĽ. Napr. chodia neskoro na nultú hodinu, ohrýzajú si nechty, pouĽívajú mobil tajne poĽas vyuĽovania... V duchu si odpovedajú na nasledovné otázky: Aké výhody prináĽa táto chyba mne alebo iným. Ako musím za túto chybu platiĽ? Kedy sa chcem tejto chyby vzdaĽ? Ľalej nasleduje diskusia na otázky uĽ íteĽ: Bolo pre vás ŽaĽké nájsĽ chyby, ktorých sa uĽ nedopúĽate? Ktorými opakovanými chybami sa zaoberáte? Aký by bol váĽ Ľivot bez týchto chýb? Ako Ľasto sa ospravedĽňujete? (Alexová Ľ Vopel, 1992)

Aktivita 1. 45 ě Úspechy, neúspechy a ciele

CieĽ Upevnenie vlastnej identity a sebahodnoty

Návod: Zamysleli ste sa v poslednom Ľase nad tým, Ľo sa vo váĽom Ľivote mení a Ľo zostáva rovnaké? Je to zloĽitá otázka, ktorú uĽ íteĽ nahradí 6 Ľahkými otázkami. ěiaci si zoberú jednotlivé kartiĽky a napíĽu odpoveĽ na otázky:

Z ktorého úspechu si mal v poslednom roku najlepší pocit?

Ktorý bol tvoj najväčší úspech v priebehu posledného roka?

Napíšte dve veci, v ktoré veríte

Aký by si chcel byť v dospelosti?

Keby si mal celý rok na to, aby si sa sústredil na jeden cieľ a dosiahol ho, aký cieľ by si si vybral?

Napíšte 3 prídavné mená, ktorými by vás charakterizovali kamaráti.

Na záver si vyberú spolužiaka, ktorého najmenej poznajú a porozprávajú sa o tom, čo si napísali.

Potom sa vrátia do skupiny a predstavia spolužiaka tým, čo sa o ňom dozvedeli. Hra zároveň rozvíja komunikačné schopnosti, schopnosť zapamätať si a zreprodukovať počuté. (Alexová i Vopel, 1992)

Aktivita 1. 46 i Oceňujem, že....

Cieľ Podporiť pozitívne sebahodnotenie

Návod: Žiaci sedia v kruhu. Uprostred stojí stolička, na ktorú si sadne žiak, ktorý sa dobrovoľne prihlási. Ostatní vyjadrí nejakú pozitívnu črtu, povahovú vlastnosť, zručnosť alebo skutok žiaka. Svoje hodnotenie začnú slovami: Oceňujem, že... Na konci aktivity rozmýšľajú nad tým, čo sa dozvedeli. Učiteľ môže využiť aj druhý variant. Každý žiak obkreslí na papier svoju ruku na list papiera formátu A4. List nechá kolovať a ostatní napíšu svoje ocenenie, pochvalu ako dar do ruky. U žiakov strednej školy má väčší úspech druhý variant. Aktivita podporuje zdravé sebahodnotenie žiakov, ktorí v dnešnej dobe často trpia nízkym sebadôverou a nedôverou vo vlastné schopnosti, čo ovplyvňuje práve rodinné prostredie žiakov. (Lenc- Krígová, 1993)

Aktivita 1. 47 i Pochvala

Cieľ Uvedomiť si dôležitosť pochvaly v živote človeka

Návod: Žiakom dáme niekoľko otázok, nad ktorými sa majú zamyslieť.

- Čo sa stane, keď niekoho pochválím alebo vyslovím uznanie?
- Čo cítim, ak ňu niekto ocení?
- Čo môžem cítiť, ak ti niekto nevysloví uznanie?
- Čo sa stane, ak nevyjadrím uznanie?

Možné odpovede:

1. Pomáhať ľuďom, aby sa nepodceňovali, ale získali zdravú sebadôveru.
 - Má dobrý pocit, že si niekomu povedal niečo pekné a milé.
2. Tomu, kto ňu pochválil, môžem dať najavo, že ti záleží na jeho mienke.
 - Dozviem sa, čo si druhý o tebe myslia. Pomáha to, aby si sa nepodceňoval, ale nadobudol zdravú sebadôveru.
3. Môže ti spôsobiť zlú náladu. Môže sa stať, že človeka, ktorý ňu nikdy nepochválil, si prestaneš vážiť.

4. Druhí sa nedozvedia, čo sa ti na nich páči. Druhí nepocítia, že ich má rád.

Každý žiak napíše zoznam pochvál, ktoré používal alebo používa vo svojom živote. Podobne napíše aj zoznam výčitiek a sťažností. Potom spolu táto pol et pochvál a pol et výčitiek. Vyhodnotíme výsledok a pripomenieme, že si budeme viacej všímať, čo je v našom živote pozitívne. Pochvala pomáha ľuďom, aby sa stal lepším. Môžeme si tento postoj zobrať ako životné motto.
(Lenz i Krígová, 1997)

Aktivita 1. 48 i Dokážaš vidieť na druhých pozitívne aj negatívne vlastnosti

Cieľ Otvorená komunikácia

Návod: Žiaci si navzájom pripnú na chrbát list papiera. Každý žiak napíše druhému jednu pozitívnu a jednu negatívnu vlastnosť. Keď sú všetci hotoví, výroky sa prečítajú. Účiteľom pred upozorní žiakov, že negatívne vyjadrenia nemusia prijať, lebo predstavujú iba názor niektorého žiaka. Je to dobrá aktivita, ale treba byť pri nej citliví, lebo môžeme naraziť na nejaké zranenia z detstva. (Lenz - Krígová, 1993)

Aktivita 1. 49 i Spätná väzba

Cieľ Naučí sa pýtať spätnú väzbu na seba

Návod: Účiteľ vysvetlí rozdiel medzi spätnou väzbou a kritikou. Kritika môže byť neúčinná, motivovaná zlosťou a pod. Naopak spätná väzba je priateľská služba, dobre mienená pomoc. Pomocou spätnej väzby sa môžeme o sebe dozvedieť veci, ktoré sme pred tým nevedeli a ktoré nám môžu pomôcť vyriešiť nejaký problém, vyhnúť sa nejakému chybnému kroku, zdokonaliť naše správanie. Mali by sme sa jej učiť a často ju využívať v živote a tým nezraňovať druhých. ň alej je dôležité vysvetliť pravidlá hry i princíp dobrovoľnosti, nevyslovovať súdy ale fakty, vyslovená kritika vyjadruje názor hovoriaceho, ku ktorému môže mať posudzovaný výhrady. Návod i Žiak ktorý sa dobrovoľne prihlási, si sadne na stoličku uprostred a požiada ostatných o spätnú väzbu. Ostatní vyjadria najskôr jeho pozitívne a potom negatívne hodnotenie. Je dôležité, aby svoje výhrady nevyjadrili formou zovšeobecňujúceho súdu, napr. si bezohľadný, ale aby uviedli fakty, pozorovania, postrehy. Hodnotený žiak nereaguje hneď, vyjadrí svoje stanovisko až na konci. Pripomienky nemusí prijať, iba registruje, že iný má na neho iný názor. Pri tejto aktivite treba vo zvýšenej miere dbať na zásadu, aby nikto nebol nútený robiť niečo, čo by sám od seba nerobil. Aktivita vyžaduje istú zrelosť účastníkov a poznanie sa. Je na učiteľovi, aby zvažil, či táto podmienka je splnená. (Lencz i Krígová, 1997)

Aktivita 1. 50 i Rozvoj predstavivosti a obrazotvornosti

Cieľ Rozvíjať predstavivosť a obrazotvornosť žiakov

Návod: Každý žiak dostane rozstrihaný obrázok a jeho úlohou bude zložiť ho. Ide akoby o hru puzzle. Vede žiakov k tomu, aby pomáhali tomu, komu sa úloha nedarila. Zároveň môžu určiť, čo je na obrázku. Môžeme využiť obrázky významných slovenských dejateľov alebo historických miest. Inou možnosťou na rozvoj predstavivosti je napísať čo najviac spoločných znakov medzi dvoma zdanlivo nesúvisiacimi predmetmi : guľka a deka, pôda a koláč.... Žiaci sa učia hľadať vnútorné súvislosti, logické vzťahy. Môžeme použiť ešte možnosť a dokresliť obrázok a úlohou žiakov je urobiť z časti celok a uplatniť vlastnú predstavivosť a fantáziu. (Lencz a Krígová, 1997)

Aktivita 1. 51 a Dokončenie príbehu

Cieľ Rozvoj tvorivého myslenia vo vytváraní príbehu

Návod: Učiteľ zadá úlohy:

1. úloha a tvorí vtipný, smutný, tragický, s kriminálnou zápletkou...príbeh so zdanlivo nesúvisiacich slov, napr. auto, kvet, oblak, guľa...
2. úloha a Odpovedz neklasicky na otázku a Ako sa máš? Aké je tvoje asie? Čo robíš?
3. úloha a porozprávaj, ako by si sa cítil, keby si bol školským ruksakom, notebookom, odpadkovým košom v triede, gúňavou gúňou na utieranie tabule... V tejto úlohe vedíme žiakov nielen k rozvoju vyjadrovacej schopnosti žiakov, ale aj k empatii. Postrehy žiakov sa môžu výchovne využiť.
4. úloha a učiteľ napíše na tabuľu do dvoch stĺpcov prídavné mená. Žiak hádže kockou a takto si vyberie dve prídavné mená zo stĺpcov. Jeho úlohou je napísať čo najviac slov, ktoré majú vlastnosti oboch prídavných mien. Napríklad a žiak si vybral slová biely a ťhký. K týmto slovám pripíše a vloží ka, perie, svadobný závoj, oblak, vata, para, pena...
5. úloha a Dotvor príbeh. Môže ísť napr. o sen a Igla som domov a zbadala som veľkú jamu, prišla som bližšie aide o čo najvtipnejšie a najoriginálnejšie dokončenie príbehu. Učiteľ môže využiť príbehy aj z literatúry a i z časopisov, ktoré môže nechať dorozprávať žiakov. Rovnako môže využiť aj nahrávku na videu. Variantom môže byť aj spoločné vymýšľanie príbehu. Účastníci sedia v kruhu. Učiteľ povie prvú vetu príbehu. Žiak po jeho čvici povie ďalšiu časť príbehu a pokračuje ďalší sused po čvici. Je to zábavná a veselá aktivita. Aktivita sa dá využiť aj ako samostatná aktivita alebo relaxačná. (Lencz a Krígová, 1997).

Aktivita 1. 52 ě Ľo urobĽg, keĽ...

CieĽ VedieĽ sa rĽchle rozhodnĽĽ, keĽ sa ocitneme v situáciĽ, keĽ sa nemáme s kĽm poradiĽ. PrecviĽ enie takĽchto situáciĽ. NajzávaĽnejĽe sĽ tie, v ktorĽch niekto potrebuje naliehavo naĽu pomoc. Ak pomoc meĽká, mĽĽe to maĽ váĽne dôsledky.

Návod: Ľiaci navrhnu situácie, ktoré treba rieĽiĽ. Niektoré mĽĽe doplniĽ uĽ iteĽ Dôraz je na situáciách, v ktorĽch niekto potrebuje pomoc. PrĽklady :

Cestou do Ľkoly zbadáĽ na chodníku leĽaĽ Ľloveka, ktorý nie je schopný vstaĽ alebo je v bezvedomĽ. Ľo urobĽg?

Pri odchode zo Ľkoly ti spoluĽiak povie, Ľe stratil kĽĽe a nikto u nich nie je doma. Ľo urobĽg?

Po bĽrke ideĽ po ulici a vidĽĽ, Ľe elektrické vedenie je pretrhnuté a leĽí na zemi. Ľo urobĽg?

SpoluĽiaĽ ka sa plaĽ om sĽaĽuje, Ľe stratila nový mobil a tvoj najlepĽí priateĽ sa ti prizná, Ľe jej ho potajomky zobral. Ľo urobĽg?

Variant Ľ pracuje sa vo dvojiciach, prípadne umoĽníme Ľiakom, aby sa sami rozhodli, Ľi chcĽ pracovaĽ samostatne alebo kooperatívne vo dvojiciach.

Variant II. Ľ vtipným variantom tejto aktivity sĽ nasledovné úlohy. Ľo by sa stalo Ľ keby si bol neviditeĽný? Keby si bol riaditeĽom Ľkoly? Vyhral by si milión? Mal by si Arabelin Ľarovný prsteĽ?

Ľ alĽia úloha Ľ Ľo by Ža najviac prekvapilo Ľ v Ľkole, na kĽpalisku, v pivnici? (Lencz Ľ KrĽgová, 1997)

Aktivita 1. 53 Ľ ĽĽastný alebo neĽĽastný?

CieĽ identifikácia vlastných citov

Návod: UĽ iteĽnakreslí eĽte pred hodinou na tabuĽu tváre. Veselé, smutné, neutrálne. Pod nimi napĽĽe Ľ ĽĽastný, neĽĽastný, neutrálny. Potom poĽiada Ľiakov, aby sa podpĽsali, pod niektorú tvár, podĽa toho, ako sa cítia.

V rámci vyhodnotenie porozprávuĽ, preĽ o sa podpĽsali práve tam, kam sa podpĽsali.

(Alexová Ľ Vopel, 1992)

Aktivita 1. 54 Ľ PrvĽch päĽ minĽt

CieĽ NenároĽ nou formou voviesĽ Ľiakov do sveta citov

Návod: PoĽiadame Ľiakov, aby si spomenuli, ako sa cítili prvĽch 5 minĽt po tom, Ľo sa prebudili a ako sa cítili. Potom ich vyzveme, aby sa so svojimi pocitmi podelili v skupine Ľiakov. (Lencz Ľ KrĽgová, 1997)

Aktivita 1. 55 Ľ Ľo vyjadruĽ tváre

CieĽ Identifikácia zobrazeného citového rozpoloĽenia

Návod: UĽ iteĽdá kaĽdému Ľiakovi sériu tvárĽ, ktoré vyjadruĽ rôzne city. Napríklad Ľ pochybnosti, nudu, záujem, plaĽ, radosĽ, smútok, závisĽ, prekvapenie, agresivitu...Na základe toho potom

v skupinách po 2-3 žiakoch opíšu rozpoloženie, citový vzťah ľudí na obrázku a vytvoria krátky príbeh o tom, čo sa im mohlo stať a čo podmienilo výraz ich tváre.

Iným variantom je, keď donesieme sériu fotografií ľudí rôzneho veku, pohlavia a citového rozpoloženia (Alexová i Vopel, 1992)

Aktivita 1. 56 i Pochopenie vlastných súrodencov

Cieľ Spolupráca v empatii

Návod: Učiteľ vyberie niekoľko z nasledujúcich výrokov:

1. Starší súrodenec má viac povinnosti ako mladší.
2. Staršieho súrodenca rodičia často uprednostia.
3. Jedinák je znevýhodnený, lebo nemá súrodencov.
4. Starší súrodenec nesie vždy zodpovednosť za mladšieho.
5. Mladší súrodenec musí vykonať i také úlohy, ktoré nezná a lezu mu na nervy.
6. Jedináci nie sú takí rozmazaní, ako sa o nich hovorí.
7. Mladší súrodenec má viac výhod ako starší.
8. Mladší súrodenec poslúcha nielen rodičov, ale aj staršieho súrodenca.
9. Jedinák je v živote osamelejší ako ľudia, ktorí majú súrodencov.

Učiteľ najskôr všetkým žiakom prečíta a oni si poznačia tie, s ktorými výrokmi súhlasia a s ktorými nesúhlasia. Potom sa rozdelia do skupín podľa toho, ktorý výrok si vybrali ako najpravdivejší a vymieňajú si skúsenosti, ktoré podporujú nimi vybraný výrok. Po fáze prípravy skupinka predvedie svoje skúsenosti a pokúša sa ich čo najvernejšie podať s cieľom, aby ich tí ostatní mohli čo najlepšie prežiť a pochopiť. Po vystriedaní sa všetkých skupín učiteľ znovu prečíta výroky a žiaci si opäť napíšu, ktoré sú podľa nich pravdivé. Potom všetci zhodnotia, koľko názorov si dokázali zmeniť na základe vypočutých skúseností. (Lencz i Krígová, 1997)

Aktivita 1. 57 i Česty zmysel

Cieľ Pomocou empatie predpokladá reakciu druhých

Návod: Učiteľ postupne predloží žiakom sériu otázok. Žiaci si poznačia v zožte odpoveď, o ktorej predpokladajú, že ju napíše väčšina žiakov v skupine. Na konci pri hodnotení si započítajú toľko bodov za každú otázku, koľko žiakov si poznačilo správnu odpoveď ako oni. Na konci si každý žiak spočíta body.

Príklady vhodných otázok i napríklad ročné obdobie, chorobu, farbu, deň v týždni, najkrajšiu budovu v meste i v obci, obľúbený druh jedla atď. Je zaujímavé hrať túto aktivitu v skupine, kde sa žiaci už poznajú a kde sa vôbec nepoznajú, napríklad na začiatku školského roka v prvom ročníku. (Lencz i Krígová, 1997)

Aktivita 1. 58 Ľeliš manipulácii a tlaku skupiny

Cieľ Pomocou asertívnych techník odolávaš manipulácii

Návod: Stáva sa, že buď jednotlivec, trieda alebo iná skupina, ku ktorej patríme, sa pokúša nanútiť nám názory alebo správanie, s ktorými nemôžeme súhlasiť. Pritom sa nás pokúša manipulovať pomocou výčitiek, posmechu...V živote dospelých sa neraz snažia manipulovať verejnú mienku politické strany, rôzne záujmové skupiny. Požiadavky skupiny môžu byť aj správne, ale môžu byť aj nespravodlivé a pre jednotlivca neprijateľné. Preto je dôležité naučiť sa ľeliš tlaku skupiny.

Otázky na diskusiu Ľ Povedzte príklady manipulácie. Akými skupinami sa pokúšajú skupiny manipulovať svojich členov alebo ostatných ľudí? Ako sa možno brániť?

Situácie, v ktorých treba ľeliš tlaku skupiny:

- Spolužiaci sa ti vysmievajú alebo sa ti vytýkajú, že si bifľo.
- V triede panuje názor, že nie je dobrý kamarát, kto nedá odpísať úlohy.
- Spolužiaci ignorujú niektorého spolužiaka alebo ho dokonca ťkanujú.

V tejto súvislosti sa veľmi dobre uplatní technika Ľ pokazenej gramoplastne Ľ a pootvorených dverí, ktorú vysvetlíme v Následnej aktivite. (Lencz Ľ Krígová, 1997)

Aktivita 1. 59 Ľ Technika pokazenej gramoplastne

Cieľ učiť sa asertívnemu správaniu

Návod: Táto aktivita je vhodná ako obrana proti neoprávneným požiadavkám alebo na presadenie oprávnených požiadaviek. Podstata techniky Ľ pokojne a neúnavne opakujeme odmietnutie alebo požiadavku podľa bez toho, aby sme sa snažili s našim partnerom polemizovať. Dôležité je, aby sme sa nepúšťali do zdôvodňovania, lebo účinnosť techniky sa zakladá na vytrvalom opakovaní.

Príklad Ľ v školskom bufete kupuje ĥunkovú bagetu. Chceme zaľ aš jesť, ale zbadáme, že ĥunka má podozrivú zelenkastú farbu. Ideme k predavateľke a povieme Ľ ĥunka je pokazená, má podozrivú zelenú farbu. Prosím si ľerstvú alebo mi vráťte peniaze. Ak sa predavateľka zdráha, najlepšia stratégia je vytrvalo opakovať: Ľ Prosím si ľerstvú alebo mi vráťte peniaze. Ľ Niekedy je ťažké zotrvať len pri opakovaní a nevysvetľovať sa, ale toto si treba nacvičiť. Najmä pri odmietnutí je dôležité, nepúšťať sa do zdôvodňovania, ale jednoducho opakovať odmietnutie vyslovené taktnou a zdvorilou formou. Napríklad: Ľ Ľia Ľ nemôžem ti vyhovieť.

Ľiaci si v dvojiciach precvičia túto techniku, prípadne ešte pred tým formou scénky. Dvaja zahrajú problém riešený touto technikou pred všetkými. (Lencz Ľ Krígová, 1997)

Aktivita 1. 60 Ľ Technika Ľpootvorených dverí

Cieľ Precvičovanie si asertívneho správania na neoprávnenú kritiku

Návod: Táto technika sa používa pri obviňovaní alebo kritike, o ktorej sme presvedčení, že nie sú oprávnené alebo seriózne. Názor Ťpootvorených dveríň vyjadruje symbolicky situáciu, keď sa kritik rozbehne, aby silou vyrazil zamknuté dvere. Keď k nim príbehne, preletí cez ne, lebo sú otvorené.

Pravidlá:

1. Snažte sa odlížiť v tvrdeniach kritika fakty od jeho subjektívneho hodnotenia.
2. Súhlaste s každou pravdou aj s pravdepodobnosťou pravdy dosiahnutej vo výpovedi prípadne iastoľ ne pripustiť kritiku.
3. Odpovedajte ľ o najstruľnejšie, t.j. súhlasom s tvrdením kritika, niľ nevysvetľajte..
4. Zostaťte pokojný, opak by provokoval k ďalšej kritike.
5. ignorujte všetky urážky a výmysly. Sústreňte sa len na to, ľ o je pravda a reagujte len na Ťu.

Príklad: Niekoť vám vytýka, že ste urľitú prácu Ťodfláklíň, ale neuvedie nijaký konkrétny nedostatok. Ğiaci si vo dvojiciach vymyslia situáciu neoprávnenej kritiky a hrajú ju formou techniky Ťpootvorených dveríň. Odpoveľ v zmysle tejto techniky môže byť ĩ Iste, vždy je možné venovať práci ešte väčšiu pozornosť. Okrem toho môžeme poĝiadať kritika, aby uviedol konkrétne nedostatky kritizovanej práce. Ľasto sa ukáže, že nie je schopný uviesť konkrétny nedostatok, ale ostane pri všeobecných obvineniach. Ľasto môžeme túto techniku uplatniť v praxi. (Lencz ĩ Kríĝová, 1997)

Aktivita ľ. 61 ĩ Hádám, kto som

Cieľ identifikácia vzorov zábavnou formou

Návod: Ğiaci sedia v kruhu. Jedného z nich nalepíme na ľelo meno významného ľloveka a on sa pýta okolosediach: ŤSom ĝiví? Ğijem na Slovensku? Som spevák? Hral som vo filme zo súľasnosti?...ň Takto si postupne skladá informáciu o danej osobe, a háda, kým je.

Môžeme pracovať aj vo dvojiciach. Jeden na druhého vymysľí, koho mu pripomína, alebo jednoducho myslí na osobnosť, ktorá by mu mohla byť vzorom.

Druhý z dvojice sa podobnými otázkami vyzvedá a háda, na koho myslí. V akom ĝáte ĝijem? Som muĝ? Pracujem v oblasti politiky, umenia, zdravotníctva...v ĝkolstve? (Lencz ĩ Kríĝová, 1997)

Aktivita ľ. 62 ĩ Prínos televízie

Cieľ Uľiť sa kritickému mysleniu

Návod: Eĝe pred touto hodinou poĝiadame ĝiakov, aby si vĝimali pozitívne správy, programy v TV a zaznamenali svoje pozorovanie. Potom sa rozdelia na 3 skupiny , ktoré budú predstavovať redakcie, napr. publicistiky, zábavných programov, programov pre deti a mládeĝ...

Kaĝdá táto redakcia pripraví päšminútové vysielanie, ktoré bude sledovať prosociálnosť (musí byť bez negatívneho vplyvu)

Ako domácu úlohu si ĝiaci budú vĝímať negatívne prvky v TV. Môĝu si ich vypísať a konkrétne chrániť seba i svojich spoluĝiakov pred negatívnymi vplyvmi. (Lencz ĩ Kríĝová, 1997)

Aktivita 1. 63 ě Moje vzory

CieĽ Zamyslieš sa nad svojimi vzormi v detstve a v súľasnosti

Návod: Zamysľíme sa nad tým, koho sme v predškolskom veku a v prvých triedach veľmi obdivovali a napíšeme si to. Vypíšeme najviac 3 osoby a k nim pripíšeme aj vlastnosti, pre ktoré nás priťahovali. Porozprávame sa o tom v skupine. Potom sa zamysľíme nad súľasnosťou, kto nás ovplyvňuje dnes a pre ktoré vlastnosti ho obdivujeme. Opäť si to zreferujeme v skupine. Odteraz pracujeme uľ iba individuálne. Zamysľíme sa nad ľlovekom, ktorý nám je vzorom a vypíšeme si, ktoré vlastnosti máme spoločné. Vlastnosti, pre ktoré ho obdivujem, mám aj ja? V akej miere? Obdivuje ma aj on pre niektoré moje dobré vlastnosti? Pre ktoré? Dá sa povedať, že aj ja som mu v nieľom vzorom?

Toto sú otázky na zamyslenie a prezentujú ich iba tí, ktorí chcú. Dôležité je pri týchto aktivitách zachovať slobodu a netlať iš na ěiakov. (Lencz ě Krígová, 1997)

Aktivita 1. 64 - Interview

CieĽ Vzbudíš túžbu byť na seba nároľný

Návod: Na tabuľu napíšeme aspoň 5 mien významných osobností, vyznaľujúcich sa vysokou prosociálnosťou. (Gándhi, Matka Tereza, don Bosco, Ján Pavol II....)

Ěiaci pracujú v menších skupinách asi po 4-6 ěiakov. Za úlohu majú vybrať si osobnosť a urobiť s ňou rozhovor. Tento rozhovor potom prezentujú vo forme dialógu medzi novinárom a osobnosťou. Otázky a odpovede by mali mať silne prosociálny charakter. Keľ sa skonľia otázky, môžeme evokovať zamyslenie typu:

Páľi sa vám táto osobnosť?

Je hodná nasledovania?

Ľím ňa oslovuje správanie tejto osobnosti?

Chceli by ste byť druhým XY?

Kto z vás bude od zajtra konať ako XY?

Z odpovedí zistíme, že sa nám vzory páľia, obdivujeme ich, ale nevieme byť takí, ako oni. Preľo? Lebo kaľdý sme originál. Kaľdý má byť sám sebou. Vzory sú len príkladom, že sa to dá, i keľ je to ňaľké. (Lencz ě Krígová, 1997)

Aktivita 1. 65 ě Zhotovíme symbol

CieĽ Vyskúľaš si spoluprácu, zistiš ľi sme organizaľné alebo vodcovské typy.

Návod: Potrebujeme tvrdý papier alebo kartón, fixky, noľnice, farebné papiere. Rozdelíme ěiakov na 5-ľlenné skupiny. Kaľdá skupina si nájde miesto a zvolí si vedúceho skupiny. Spoločne navrhnuť symbol, ktorý je typický pre ich ěiudijný odbor. Potom si rozdelia úlohy a spoločne věetci pomáhajú vytvoriť symbol. Na záver ěiaci vyjadria pocity.

Vyhodnotenie umožnia otázkami:

- Ako som sa mohol uplatniť?
- Kto mi prekážal a kto ma podporoval?
- Ktoré pocity ť priateľské alebo nepriateľské ť som nevyjadril?
- Tieto idey boli zorganizované?
- Tieto idey neboli zorganizované?
- Vytvorili sa diferencované roly? Akú rolu som hral ja?
- Čo som sa dozvedel o svojej schopnosti/ neschopnosti spolupracovať?
- Ako sme prijímali rozhodnutia?
- Cítil sa niekto utláčaný?
- Ako funguje v každodenných podmienkach spolupráca v tejto skupine?
- Čo by som mal zmeniť vzhľadom na spoluprácu v tejto skupine? (Lencz- Krígová, 1997)

Aktivita 1. 67 Ľo môžem urobiť pre druhých?

Cieľ Zmapovať možnosti, čo môžeme urobiť pre druhých, potlačiť anie egoizmu

Návod: Premietneme video alebo film o prosociálnej osobnosti Napr. film Ľ Black, Pošli to Nalej, October baby.... Rozdáme nasledujúci zoznam. Požiadame žiakov, aby ku každému bodu napísali dva konkrétne spôsoby, ako ich uskutočňovať v konkrétnych podmienkach.

- 1) Poskytnúť fyzickú pomoc.
 - 2) Poskytnúť fyzickú službu
 - 3) Darovať, požiť ať alebo rozdeliť sa.
 - 4) Poradiť, vysvetliť.
 - 5) Potešiť a povzbudiť smutné alebo utrápené osoby.
 - 6) Vyjadriť pozitívne hodnotenie druhým s cieľom posilniť ich sebaúctu. Napr. vysloviť pochvalu a uznanie, vyjadriť sympatiu, zastáť sa niekoho.
 - 7) So záujmom a intenzívne počúvať druhých.
 - 8) Snažiť sa pochopiť druhých, vcítiť sa do ich citov (empatia)
 - 9) Solidarita, to je také správanie, ktoré vyjadruje účasť na dôsledkoch najmä bolestivých podmienok, stavu, situácie alebo nešťastia druhých.
 - 10) Vytvárať jednotu, t.j. snažiť sa o zmiernenie protikladov, dorozumenie a dohodu v skupine medzi členmi. Hľadať to, čo nás spája. Vytvárať atmosféru pokoja a svornosti.
- Navrhujeme, aby sme sa počas jedného týždňa snažili uskutočňovať to, čo sme si napísali. Po týždni si vymeníme skúsenosti s uskutočňovaním nášho programu. (Lencz Ľ Krígová, 1997)

Aktivita 1. 68 : Oxford vs. Cambridge

Cieľ cieľom hry je zahriatie, no aj nácvik spolupráce v skupine (veslovanie)

Návod: skupinu rozdelíme na dve polovice, jedna predstavuje družstvo Oxfordskej univerzity a druhá družstvo univerzity v Cambridgi. Úlohou 1 lenov družstva je posadať si za sebou tak, aby sa vystretými rukami dotýkali pliec kamaráta pred sebou, družstvá pritom sedia oproti sebe a ich kapitáni sa držia za ruky. Na povel začnú veslovať (šahať svojho kapitána za pleciami smerom k sebe, dôležité pritom je však to, aby boli navzájom zladené obe družstvá, len vtedy je veslovanie účinné). Na povel prestanú všetci veslovať a družstvá si musia vymeniť strany, no aj miesta v družstve. Ten, kto si sadne posledný vypadáva. Na povel družstvá znovu začnú veslovať, až kým nezostane na jednej strane posledný 1 len a na druhej dvaja. (Manuál lanového centra PROUD pre inštruktory)

Aktivita 1. 69 : Zoznamovalka

Cieľ spoznať sa v skupine alebo v triede

Návod: Posadíme sa do kruhu. Učiteľ bude postupne zadávať inštrukcie typu:

- postavia sa tí, ktorí majú oblečené rifle,
- tí, ktorí nosia okuliare
- Ktorí nemajú čiaden zaplombovaný zub
- Tí, ktorí neobľubujú čipovať
- Kto je sirotou
- Kto 1 asť plaťe....

Učiteľ môže postupne voliť otázky osobnejšieho charakteru. Musí však vycítiť, ako je nastavená skupina žiakov

Aktivita 1. 70: Test i ako prežíváš svoj vek

Cieľ Viac sa spoznať a porozumieť si

Návod: Učiteľ uvedie nasledovnú aktivitu týmito alebo podobnými slovami:

1. o len z teba bude? Rodičia zalamujú rukami a tvária sa, akoby vychovali vyvrheľa spoločnosti. Už ti tie výčitky lezú na nervy? Počul si ich iste už veľa krát. Robíš 1 o môžeš, no stále 1 osi vyparáš 1 o sa vážim nepáľi? Môže byť. Ale teraz si predstav, že o pár rokov sa tvoj profil vykryštalizuje. Nájdeš si niekoho, kto ňa bude chcieť na celý život. Ty budeš darom pre neho a on pre Teba. Ale i vydržíte to spolu až do smrti? Dnes sa vernosť až tak nenosí. Veľa ti napovie zistenie, akým si 1 lovekom. Ako pracuješ na sebe? Nevyrastá z teba divný

samorast, ktorý rúca všetky zákony vesmíru? Kde sa teraz nachádzaš? Ako prežívaš svoj vek? Na pomoc ti prichádza nasledujúci test. Ako pri ňom postupovať? Vpusti otázky do duše a skús na ne odpovedať:

- 1) Cítim, že v mojom vnútri je osoba, ktorá
 - a) Má rada ňu
 - b) Chce milovať všetkých
 - c) Vo vzťahoch s inými má ešte problémy
 - d) Ľasto život nenávidí

- 2) Najľastejšie u seba pozorujem
 - a) Túžbu po porozumení s inými
 - b) Bezmocnosť vysvetliť si mnohé okolnosti
 - c) Zmätok
 - d) Napätie a precitlivosť

- 3) Chcel by som zmeniť svoj život, lebo
 - a) Chcem, aby mi už rodičia dali pokoj
 - b) Je naľase, aby si iní všimli moju samostatnosť
 - c) Chcem ísť dobrým životom
 - d) Potrebujem uniknúť

- 4) Svoje sily sústreďujem najmä na
 - a) Pomoc iným
 - b) Zvládnutie dŕa
 - c) Iné veci
 - d) Koníky

- 5) V súľasnosti od rodičov najviac potrebujem, aby
 - a) Ma chápali
 - b) Mi dali možnosť všetko skúsiť
 - c) Mi pomohli budovať svoju osobnosť
 - d) Sa nestarali do mŕa

6) Myslím si, že strácam na cene, keď

- a) Klamem
- b) Ochoriem
- c) Nie som úspešný
- d) Sa vyhýbam životu

7) Rozhovory s priateľmi

- a) Mám rád vtedy, keď ma poľutujú
- b) Mi pomáhajú vyhýbať sa neúspechu
- c) Vnímam ak veľa prefikanie
- d) Mi pomáhajú v relaxe

8) Osoby, ktoré sa o mňa zaujímajú

- a) Pomáhajú mi brať život tak, ako príde
- b) Povzbudzujú ma v duchovnom raste
- c) Nemôžu sa chváliť mojou dôverou
- d) Mohli by mi venovať viac času

9) Vraví sa, že mladosť je nové narodenie sa

- a) No ešte dobre nerozumiem, o čom v ňom ide
- b) A naozaj mám radosť zo života
- c) A už nemá detstvo rád, lebo vyžaduje veľa zmien
- d) No niekedy mi chýba chuť do života

10) V spoločnosti by som rád povedal, čo si myslím, ale

- a) Niektorí ma nerešpektujú
- b) Uprednostňujem mlčanie
- c) Nedarí sa mi vyjadriť svoje myšlienky
- d) Nemá to zmysel

Hodnotenie

Za odpovede pri jednotlivých otázkach si daj nasledujúce body:

1.a3,b2,c1,d0

2. a3,b2,c1,d0
3. a2,b1,c3,d0
4. a3,b2,c0,d1
5. a2,b0,c3,d1
6. a3,b0,c1,d2
7. a1,b3,c0,d2
8. a2,b3,c0,d1
9. a1,b3,c0,d2
10. a3,b2,c1,d0

Ako teda prežívajú svoj terajší vek?

26-30 bodov - *spokojne*. Si húževnatá. Svedomitý, pre mnohých sa stávaš vzorom a uľia sa od teba, ako pracovaš na sebe. Postupne dosahuješ samostatnosť a od svojich blízkych vieš pomoc prijať. Ak vytrváš, rodina bude mať z teba radosť.

21-25 bodov - *v hľadani*. Je v tebe dobrý základ a úprimná túžba rásť. Vieš, že nemôžeš byť až taký závislý na rodičoch. Máš predpoklady ísť pre iných, ale potrebuješ na seba čí vedome pracovať. Neboj sa námahy. Ak si založíš rodinu, všetko v nej nájdeš.

16-20 bodov - *zmätene*. Neraz sa tak aj cítiš, si málo odvážny. Musíš spojiť prácu s trpezlivosťou. Keď popracuješ na sebe, po nejakom čase uvidíš ovocie. Zatiaľ sa venuj učeniu a nájdi si dobrú partiu.

15 bodov a menej - *nedôverylivo*. Toto obdobie prežívajú v osamelosti a nedôvere, nedokážu sa na svet pozerať veselo. Pokúšaj sa o úsmev aj v dramatických situáciách, ale vyhýbaj sa konfliktom. (Gembalová, A., 2008)

Sebareflexia zo sociálno-pedagogického výcviku pre učiteľov stredných odborných škôl

Čijeme v dobe, kedy si učelia potrebujú získavať kredity, aby si mohli zvýšiť plat a tým aj kvalifikáciu. V jednom pracovnom rozhovore mi kolegyňa navrhla, či by som sa nechcela zúčastniť s niektorými kolegami sociálno-pedagogického výcviku u nás v škole. Súhlasila som. Mojm dôvodom bolo okrem získania kreditov, získať aj inšpirácie k novým tvorivým aktivitám na hodinách, ale i spoznať viac svojich kolegov, keďže som kolegyňa na polovici úväzku a nečijem naplno životom školy.

Na začiatku školenia nám školiteľky rozдали papieriky na menovky, aby sme si ich prilepili na viditeľné miesto na oblečení. V skupine bola zo začiatku atmosféra oľakávania. Aby sme sa

lepšie spoznali, každý povedal svoje meno a povedal, čo rád robí. Táto aktivita bola pre mňa obohacujúca. Aktivita prebiehala tak, že ak som chcela povedať svoje meno, musela som zopakovať mená mojich kolegov aj s tým, čo radi robia. Po vzájomnom zoznámení sme si zahrali hru na reportérov. Rozdelili sme sa do dvojíc. Jeden bol reportér a druhý celebrita. Najskôr kládol otázky reportér a potom sme sa vymenili. Po skončení aktivity sme nahlas v skupine zreferovali, čo sme sa dozvedeli z rozhovoru. Absolvovali sme tiež aktivitu, počas ktorej nám lektorka rozložila na zem rôzne fotografie a my sme sa k nim mali vyjadrovať. Zistila som, že sa nemôžem spoliehať na prvý dojem a tiež nemôžem súdiť len podľa fotografie, keď nepoznám životný príbeh človeka a čím si prešiel. Na druhý deň sme mali ešte aktivitu s tzv. bipolárne charakteristiky. Odhadovali sme, čo sa viac hodí na lektorku. Spoliehala som sa pri odpovediach na intuíciu, ale som si všímala aj detaily lektorky, ktoré mali byť pre mňa vodiacom nišou. Z 20-tich odpovedí som mala správne 13. S výsledkom som bola celkom spokojná, no našla sa v našej skupine i kolegyňa, ktorá si vo väčšine prípadov dobre ťpla. Potom si spomínam ešte na aktivitu príslovia. Bola pre mňa dosť náročná, ale bola zaujímavá. Obdivovala som ľudí, ktorí ju vymysleli. Mali sme ešte jednu skupinovú aktivitu, kde sme mali zisťovať, kde je červený dom, kde býva ten, čo má rád pivo...bola to logická hra, ale zároveň zameraná na spoluprácu, počúvanie sa, logiku...spoločne sa našej skupine po 45 minútach podarilo prísť k správnejmu výsledku, aj keď sme sa potrápili.

Celkovo hodnotím školenie ako dobré, aj keď vo voľnom čase pracujem s dospelou mládežou a mnohé aktivity mi boli známe, alebo používam aktivity podobného druhu. Oceňujem čas strávený s mojimi kolegami, vzájomné spoznanie sa, neformálne rozhovory, zaujímavé aktivity, ktoré môžem využiť na vyučovaní i vo voľnočasových aktivitách, ktoré robím. Ťakujem veľmi pekne, bolo to pre mňa obohacujúce. Rada by som sa aj v budúcnosti zúčastnila podobného výcviku možno zameraného na komunikáciu i riešenie konfliktných situácií alebo nenásilná komunikácia by ma ešte zaujímala a rada by som sa v nej zdokonalila.

Mgr. Viera Antalíková

Obchodná akadémia v Trnave

Kukučínova 2

917 01 Trnava

e- mail: antalicka@gmail.com

Zoznam použitých zdrojov:

- ALEXOVÁ, S., VOPEL, K.W. 1992. *Nechaj ma, chcem sa učiť sám 1.* Bratislava: SPN, 1992. ISBN 80-08-01521-7
- GEMBALOVÁ, A. 2008. *Hodnoty a rozhodnutie, metodická príručka katolíckeho náboženstva pre 2. ročník stredných škôl.* Poprad: Slza, 2008.
- GEMBALOVÁ, A. 2008. *Vzťahy a zodpovednosť metodická príručka katolíckeho náboženstva pre 1. ročník stredných škôl.* Poprad: Slza, 2008.
- GERGICOVÁ, Z. 2013: Hodnotový rebríček dnešnej mládeže a možnosti jeho ovplyvnenia osobnostnou a sociálnou výchovou v školách. In: *Pedagogica Actualis V.* Trnava : UCM, 2013. ISBN 978-80-8105-517-1, s. 33-38.
- GERGICOVÁ, Z. 2012. Osobnostná a sociálna výchova ako prierezová téma vzdelávania na jednotlivých stupňoch škôl v Slovenskej republike. In: *Acta humanica.* Ľilina : Fakulta humanitných vied ĽU, 2012, roľ. 9, ľ. 2a, s. 200. ISSN 1336-5126.
- GERGICOVÁ, Z. 2007. *Tvorivá dramatika a sociálna klíma triedy.* In: Retrospektíva a perspektívy poslania Pedagogickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. (Ed. Oblesková, Z., Vatoľík, V.) Bratislava : Univerzita Komenského, Pedagogická fakulta, 2007 S. 326-330 ISBN 978-80-223-2412-0.
- HAJKOVSKÝ, D.-J., SLÍCK, M.,. 2010. *Cesty zrenia ě dievčatá, Vyvolené a partneri.* Bratislava: Domka. 2010. ISBN 978-80-89405-22-0
- HLÁSNA, S. 2013: Pozitívne aspekty uplatnenia netradičných metód a foriem edukácie v predmete Sociálno-pedagogický výcvik ako súčasť vysokoškolskej prípravy budúcich učiteľov z pohľadu vysokoškolského učiteľa a študentov. In: Sirotová, M.(ed): *Pedagogica actualis IV.* Trnava : UCM, 2013. s. 67 ě 72. 188 s. ISBN 978-80-8105-448-8
- HOŠÁLKOVÁ, M. et al. 2009. *Hledání a nalézání identity v období adolescence pomocí zážitkových metod: ukázka z volnočasových aktivit v rozmezí metodiky a případové studie.* In: LINČERA, J. et al. *Tě cesty k pedagogice volného času.* Brno: Tribun, 2009. s. 29 - 35. 129 s. ISBN 978-80-7399-611-6.
- JIRÁSEK, I. 2004. Vymezení pojmu zážitková pedagogika. In *Gymnasion*, ľ. 1, s.6-15
- JIRÁSEK, I. 2009. Zážitková pedagogika- od plytkého rozptýlení k hloubce prožití. In LINČERA, J. et al. *Tě cesty k pedagogice volného času.* Brno: Tribun. 2009. s. 9 ě 17. 129 s. ISBN 978-80-7399-611-6.
- KAPGOVÁ, J. 2008. Zážitková pedagogika. In *zoom-M*, 2008, ľ. 3, s. 4 ě 6. ISSN 1336-4340.

LENCZ,L., KRÍŤOVÁ.O.1997. *Metodický materiál k predmetu etická výchova*, Bratislava: MPC, 1997. ISBN 80-8052-010-0

PELÁNEK, R. 2008. *Průručka instruktora zážitkových akcí*. Praha: Portál. 2008. 208 s. ISBN 978-80-7367-353-6.

RUŤINOVÁ,E. FMA a kol. 2010. *Cesty zrenia i dievčatá, Oľarujúce*, Bratislava: Domka. 2010. ISBN 978-80-89405-22-0

STREĽKOVÁ,A. ed. 2010. *Prílohy manuálov, Príručka pre školených školy pre animátorov*, Bratislava : Domka. 2010. ISBN 978-80-989405-16-9

Manuál- Lanové centrum PROUD, pre vnútornú potrebu.

2. AKTIVIZUJÚCE VYUŽOVACIE METÓDY NA HODINÁCH ANGLICKÉHO JAZYKA V TÉME STRAVOVANIE AKO SÚĽASŤ EDUKAČNÉHO PÔSOBENIA UĽITEĽA STREDNÝCH ODBORNÝCH ĽKÔĽ

Vladimíra Bezúchová

Výber adekvátnej vyuĽovacej metódy a motivácia

Pri voĽbe vyuĽovacích metód z bohatého inĽtrumentária, ktoré má konkrétny vyuĽovací predmet k dispozícii, musí uĽiteĽbraš do úvahy aj ŇalĽie kritériá, než len tie, ktoré sú obsiahnuté v tej ktorej klasifikácii vyuĽovacích metód. Výber vyuĽovacích metód ovplyvĽuje mnoho ĽiniteĽov. Na prvom mieste je to poznanie základných zákonitostí výchovno-vzdelávacieho procesu, urĽujúca je tiež cieĽová orientácia vyuĽovania, reĽpektovanie obsahu jednotlivých vyuĽovacích predmetov, tematických celkov atĽ. K determinujúcim ĽiniteĽom patrí najmä reĽpektovanie Ľiaka a jeho Ľpecifických vlastností, zohĽadnenie vonkajĽích podmienok vyuĽovacieho procesu a predpokladov uĽiteĽa i Ľiakov pre realizáciu zvolenej metódy. UĽiteĽ musí tvorivo vyuĽívaš Ľirokeú Ľkálu vyuĽovacích metód v kombinácii s rôznymi formami a koncepciami vyuĽovania.

Pri výbere metód na konkrétnu vyuĽovaciu hodinu, si uĽitelia Ľasto kladú otázku ĽKtorá vyuĽovacia metóda je najlepĽia?Ľ Na uvedenú otázku vĽak neexistuje jednoznaĽná odpoveĽ. KaĽdá metóda má svoje uplatnenie v tej ktorej situácii. UĽiteĽ vyberá metódy, podĽa úĽelu a cieĽa, ktorý by mali plniš vo vyuĽovaní, a preto si musí najskôr ujasniš cieĽ hodiny a aĽ potom voliš vhodné Ľinnosti. Výber vyuĽovacej metódy musí zodpovedaš aktuálnemu zámeru a takisto sa musí riadiš kritériami ako sú obsah vyuĽovania a samotný Ľiak. Neexistuje ĽdobráĽ alebo Ľzlá metódaĽ, ale je v moci uĽiteĽa Ľi metódu vhodne alebo nevhodne aplikuje v konkrétnej pedagogickej situácii.

Nevhodne zvolené metódy sú príĽinou malej úspeĽnosti dosahovania pozitívnych ĽĽolských výkonov Ľiakov a môĽu spôsobiš nízku kvalitu nadobudnutých vedomostí a zruĽností, nesprávne postoje k vyuĽovaciemu predmetu, nízku motiváciu a pod. Vo vyuĽovacom procese pôsobí na osobnosš Ľiaka množstvo motívov, ktoré vĽak majú na rôznych Ľiakov diferencovaný úĽinok. Ľo je hybnou silou pre jedného Ľiaka, nemusí byš

podnetné a zaujímavé pre iného. Učiteľ je rozhodujúcim iniciátorom učebného procesu, sprístupňuje ho študentom svojimi vedomosťami, osobným záujmom a motivuje študentov k učeniu, učiteľ musí robiť všetko preto, aby neustále udržiaval ich záujem. Dosiahnuté výsledky závisia od učiteľovej schopnosti pretransformovať vzdelávací obsah prostredníctvom adekvátnych metód tak, aby bol pútavý a zrozumiteľný vnímaniu a mysleniu zverených študentov, a to nielen s ohľadom na vekové osobitosti, ale aj na individuálne danosti jednotlivcov. Viacerí študenti nedosahujú vo výchovno-vzdelávacom procese žiaduce výsledky, pretože nie sú na vyučovanie motivovaní, nemajú vytvorený pozitívny vzťah k vyučovaciemu predmetu prípadne ku konkrétnemu učivu, čo môže byť spôsobené do značnej miery metódami a štýlom práce učiteľa, ktorý nie je vyhovujúci potrebám a štýlom práce študentov. V odbornej literatúre sa neustále stretávame s požiadavkou zabezpečenia vnútornej motivácie, ktorá by mala byť základom pre účinnosť študentov vo vyučovaní a vychádza najmä z aktívneho zapojenia študenta do vyučovacieho procesu. Ak učiteľ vzbudzuje alebo usmerňuje aktivitu študentov, znamená to, že ich aktivizuje. Ak sa študent zaujíma o učivo a osvojuje si ho svojou vlastnou aktivitou, sú jeho vedomosti oveľa trvalejšie. Podľa Zelina (1990) aktivizovať znamená klásť otázky, zadávať úlohy a cvičenia, ktoré by zašagovali a rozvíjali všetky poznávacie funkcie. V klasickom type vyučovacej hodiny učiteľ rozpráva a študent počúva, resp. nepočúva a je na hodine prítomný iba fyzicky, ale nie je zaangažovaný do procesu učenia. Z tohto dôvodu sú získané vedomosti študentov často povrchné a nesystematické. Napriek tomu, že v súčasnosti sa neustále zdôrazňujú požiadavky využívania aktivizujúcich metód, ktoré sú vysoko motivujúce, bohužiaľ z vlastných skúseností vieme, že učelia využívajú prevažne tradičné metódy, ktoré študenti odmietajú, ktoré im nevyhovujú a nevzbudzujú v nich záujem o učenie. Na tomto mieste by sme však chceli zdôrazniť myšlienku E. Petláka, že táto metóda, ktorá je vo svojej podstate aktivizujúca, sa môže v rukách málo tvorivého učiteľa stať pre študentov nezáživnou, a naopak, metóda ponúkajúca málo aktivity sa v rukách málo tvorivého učiteľa môže stať aktivizujúcou (Petlák, E., 2004, s. 146). Metódy, ktoré majú výrazný motivačný a aktivizujúci účinok na študentov sú najmä : metódy problémového vyučovania , didaktické hry, metóda dramatizácie, brainstorming, metódy skupinového a kooperatívneho vyučovania, metódy diferencovaného vyučovania, metóda učebných kontraktov učenie dohodou.

Proces výberu konkrétnej vyučovacej metódy na vyučovaciu hodinu je ovplyvnený mnohými faktormi. Najrozhodujúcejšími je podľa učiteľa učivo a samotní študenti v triede. Skutočnosť, že väčšina učiteľov sa orientuje predovšetkým na sprostredkovanie učiva

žiakom, v aľ gínou uvaľujú o tom, aké postupy a prostriedky si zvolia. ZreteŤna žiaka, na rozvíjanie jeho psychických funkcií a reŤpektovanie individuálnych osobitostí a uľebných ťýlov žiakov je aľ na druhom mieste v hierarchii významnosti.

Aktivita žiakov na vyuľovaní

Aktivizácia a motivácia žiakov na vyuľovaní sú nosnými, základnými problémami vzdelávania. Pokiaľ nezvládneme progresívne metódy, formy a prostriedky aktivizovania a motivovania žiakov, naťe pôsobenie na vyuľovacej hodine sa bude nutne redukovaŤ na direktívne prikazovanie, nariaľovanie, ľo v koneľnom dôsledku síce môťe viesŤ k tomu, ťe žiaci budú do urľitej miery látku vedieŤ, ale problematická bude kvalita osvojenia látky, jej dlhodobé zapamätanie a najmä otázný bude vzŤah žiakov k tomu, ľo sa uľia.

Aktivita ako pedagogický termín zastupuje takú skupinu ľinností, v ktorých musí ľlovek prejaviŤ vyťťiu úroveň iniciatívy, samostatnosti, musí vynaloťiŤ viac energie a úsilia, byŤ celkovo efektívnejťi a výkonnejťi. Pozeranie sa žiaka na uľiteľove rieťenie na tabuli je charakterizované ako niťťia úroveň aktivity. Oproti tomu samostatné ľinnosti žiaka predstavujú aktívne rieťenie, t.j. vyťťiu úroveň aktivity. (PrŤcha-Walterová-Mareť 2001).

Aktivita žiakov sa môťe prejavovaŤ vnútorne a navonok. Vnútorné prejavy aktivity sa prejavujú v myslení, cítení, preťívaní. Vnútornú aktivitu a stupeň jej intenzity nemoťno vťdy priamo postrehnúŤ na vyuľovaní, ale môťeme ju vypozerovaŤ z urľitých prejavov, výsledkov ľinnosti. Skôr sú postrehnuteľné vonkajťie prejavy aktivity spojené s vyjadrovaním, písaním, kreslením, pohybom, teda akoukoľvek duťevnou alebo fyzickou ľinnosťou.

Aktivizujúce vyuľovacie metódy

Najvhodnejťím prostriedkom, aby bol vyuľovaný predmet pre žiaka oveľa zaujímavejťi, aby ho žiaci ľo najlepťie zvládli a získali tak vedomosti, na ktorých môťu naľalej stavaŤ, sú vyuľovacie metódy, ktoré vzbudia u žiakov záujem o ťkolu a samotný vyuľovací proces . Medzi takéto prostriedky patria aktivizujúce metódy, ktoré navodzujú intelektuálnu a kognitívnu aktivitu a žiak si aktívne osvojuje uľivo, ktoré mu sprostredkúva uľiteľňAktivizujúce metódy sa vymedzujú ako postupy, ktoré vedú výuku tak, aby sa výchovno-vzdelávacích cieľov dosahovalo hlavne na základe vlastnej uľebnej práce žiakov, priľom dôraz sa kladie na myslenie a rieťenie problémov. (Maľák 2003)

Podľa Maľáka a Ğveca aktivizujúce metódy v rôznej miere uplatňujú problémový prístup k uľeniu. VŤaka nim vyuľovanie nadobúda hravý charakter, ľo podporuje tvorivosŤ a

aktivitu žiakov. Vzhľadom k tomu, že sú tieto metódy založené na heuristickom prístupe k učeniu, nesú v sebe silný motivačný náboj. Vo väčšej miere podporujú u žiakov intenzívne prežívanie, správanie a myslenie a záujem o učenie. Tým spôsobujú predpoklady pre uvedomené učenie, podporujú flexibilitu, samostatnosť a kreativitu myslenia u žiakov. Poskytujú žiakom viac než len obyčajné informácie, poľutávajú s ich záujmom a vychádzajú v ústrety individuálnym učebným štýlom jednotlivých žiakov. Nesporný je tiež vplyv na vytváranie priaznivej školskej klímy. Vzhľadom ku komunikačnému a učebnému obsahu výučby cudzieho jazyka môžu tieto metódy výrazne prispieť k tomu, aby výučba žiakov zaujala a oni sa tak cudziemu jazyku učili s väčšou chuťou. Aktivizujúce metódy totiž využívajú vnútornú motiváciu. Ide o riešenie problému kvôli nemu samému.

Optimálne je, ak žiak sám alebo so spolužiakmi rieši úlohy, alebo problémy a získava tak nové vedomosti. K takýmto metódam patria aj didaktické hry (Petlák, 2004). V súčasnej dobe mnohé inováčné trendy vo výučbe zdôrazňujú význam hry ako aktivizujúcej vyučovacej metódy (Skalková, 1999). Pomocou nej učiteľ môže číhne, efektívne a jednoducho naplniť výchovno-vzdelávacie ciele. Túto metódu je možné využiť vo všetkých fázach vyučovacieho procesu, čiže nielen v motivačnej alebo expozičnej fáze, ale i vo fixačnej a diagnostickej.

Klasifikácia aktivizujúcich metód

Aktivizujúce postupy kladú dôraz hlavne na aktívne zapojenie žiakov do vyučovacieho procesu. Cieľ výučby sa má dosahovať samostatnou prácou žiakov a ich myslením. Kotrba a Lacina (2007, s. 81) klasifikujú aktivizujúce metódy nasledovne:

Problémové metódy

Tvorí základy aktivizujúcich metód. Kladú dôraz na aktivitu, produktívne myslenie a samostatnosť žiakov. Zaradujeme sem metódy:

- analýza prípadových štúdií
- heuristické metódy
- metódy ľiernej skrinky
- metódy konfrontácie
- metóda paradoxov

Hry

Didaktická hra by mala prispievať k rozvoju sociálnych, kognitívnych, kreatívnych, vôľových a estetických kompetencií študentov, pričom veľkú úlohu hrá motivácia. Vo vyučovaní je táto metóda veľmi prospešná. Deje sa prirodzenou cestou, študenti si pri hrách upevňujú zmysel pre samostatnosť, sebaovládanie a schopnosť sebareflexie. . Rozlišujeme:

- didaktické hry
- neinteraktívne hry (založené na zamedzení vzájomného ovplyvňovania hráčov i krížovky, kvízy, slepé mapy, doplňovačky)
- ekonomické hry.

Diskusné metódy

Cieľom je naučiť štíakov komunikať medzi sebou, ale aj vnímať ostatných, vedieť ich poľúvať. Patria sem metódy:

- brainstorming,
- brainwriting,
- diskusia spojená s prednáškou (Nálgie varianty diskusie),
- Gordonova metóda,
- Hobo metóda
- Philips 66,
- metóda cielených otázok,
- metóda konsenzu.

Situačné metódy

Sú založené na prehľadnej, riešiteľnej, primeranej a vhodnej problémovej situácii. Sú to vlastne modelové situácie, vychádzajúce z reálnych udalostí, ktoré treba vyriešiť. Majú viac riešení a často vyžadujú komplexný prístup, vedomosti z rôznych predmetov. Situácie môžu byť sprostredkované rôznymi spôsobmi:

- textová podoba (príbeh, odborný článok, úryvok z knihy),
- audio ukážka (nahrávka rozhovoru, analýza skladby, popis situácie),
- video ukážka (filmy, divadelné ukážky, reklamy),
- počítačová podpora (web stránky, PowerPoint prezentácie)

Patria sem metódy:

- rozborová metóda,
- metóda konfliktných situácií,
- metóda incidentu,
- metóda postupného zoznamovania s prípadom,
- bibliografické metódy.

Inscenačné metódy alebo hranie rolí

Používali ich už starí Rimania pri školeniach právnikov a rétorov. Vychádza sa z priamej skúsenosti, žiak sa viac naučí, keď si danú rolu zahrá, ako keď len pasívne pozoruje.

Sú založené na scenári:

- inscenácie štruktúrované (rozpracovaný scenár pre osoby)
- inscenácie neštruktúrované (umožňujú voľnejšie pole pôsobnosti aktérom)
- mnohostranné hranie rolí.

Žiak získava emotívny zážitok a skúsenosť. Podstatou je sociálne učenie v modelových situáciách, kedy účastník je sám aktérom predvádzaných situácií.

Špeciálne metódy

Zaraďujeme tie metódy, ktoré nemožno zaradiť so predchádzajúcich skupín. Je ich veľmi veľa (aj z iných oblastí), ktoré vyžadujú didaktickú úpravu učiteľom. Patria sem metódy:

- balík doľnej pošty,
- cvičenie vo vnímavosti,
- projektová metóda,
- icebreakers – ich cieľom je prelomenie čŕadov medzi hráčmi, prelomenie psychických bariér, uvoľnenie napätia, vytvorenie priateľskej atmosféry.

Aplikácia aktivizujúcich metód na hodinách anglického jazyka v tematickom okruhu stravovanie

Touto časťou by sme chceli apelovať na nutnosť využívania aktivizujúcich metód na vyučovacích hodinách a to nielen na hodinách anglického jazyka. Aktivizujúce vyučovacie metódy výrazne prispievajú k zlepšeniu výučby, čo znamená, že je efektívnejšia, eliminujú sa

statické, monologické formy často krát iba zo strany učiteľa, nahradzujú ich dynamické aktivity. Ďiaci sa učia kooperovať s ostatnými spolužiakmi, podieľajú sa na riešení najrôznejších problémových úloh. Na takýchto úlohách by mali žiaci pochopiť, že práca v tíme je výhodnejšia a veľa krát v praxi jedinec sám nič nezmože. S tým je spojené rozdeľovanie jednotlivých úloh, spolupráca, vzájomná previazanosť jednotlivých členov riešiaceho tímu. Aktivizujúce metódy rozvíjajú komunikačné a prezentačné zručnosti, vlastnú prezentáciu a v prípade rôznych diskusií na konkrétnu tému rozvíjajú schopnosť vhodnej argumentácie, obhájenie vlastného názoru alebo nájdenie kompromisu. Toto je dôležité nielen v odborných vedomostiach v pracovnej oblasti, ale aj v osobnom živote. (podrobnejšie napr. v prácach Valentovičová Ľ. Hlásna, 2012; Valentovičová Ľ. Krásna, 2014).

Tri konkrétne vyučovacie hodiny boli aplikované na žiakoch 2. ročníka Obchodnej akadémie v Trnave, ktorí dosahujú B1 úroveň anglického jazyka. Vyučovacie hodiny budú popísané podľa fáz vyučovacieho procesu a s tým budú súvisieť aj rôzne druhy vyučovacích metód. To znamená, že v rôznych fázach vyučovacej hodiny budú využívané rôzne aktivizujúce metódy. Všetky hodiny budú podložené fotodokumentáciou, výstupmi zo strany žiakov a zhodnotenie každej hodiny učiteľom.

Vyučovacia hodina 1. Ľ. Stravovacie zvyky na Slovensku

Názov vyučovacej hodiny: Stravovacie zvyky na Slovensku

Meno a priezvisko učiteľa : PaedDr. Vladimíra Bezúchová

Typ školy: Obchodná akadémia, Trnava

Predmet: Anglický jazyk, úroveň B1

Ročník: 2. ročník, bilingválny študijný program

Tematický celok: Stravovanie

Pomôcky: počítač, dataprojektor, plátno, PPT prezentácia, pracovný list

Metódy: motivačná demonštrácia- prezentácia, popis obrázkov, diskusné metódy, inscenované metódy- hranie rolí, metóda samostatnej práce, písomné skúšanie- krátky test na záver hodiny

Cieľ žiak vie charakterizovať stravovacie zvyky na Slovensku, vie vymenovať jedlá dňa a uviesť konkrétne príklady jedál na raňajky, obed a večeru, hraním rolí nadviaže verbálny kontakt s iným študentom, študent si upevní slovnú zásobu na tému stravovanie.

Podrobný opis vyučovacej hodiny z hľadiska fáz vyučovacieho procesu:

1. Motivačná fáza- 5 min

Na úvod učiteľ oboznámi žiakov o priebehu hodiny a stanoví cieľ. Úlohou motivačnej fázy je vzbudiť záujem o učebnú činnosť, teda o tému stravovanie. Učiteľ spustí PowerPoint prezentáciu. V 1.diapozitíve prezentácie sa žiaci vyjadrujú k citátu. Vyjadrujú svoje vlastné názory a myšlienky. Postupne formou dialógu učiteľ postupuje k 2.diapozitívu, kde sú napísané otázky, ktoré sa učiteľ pýta a žiaci odpovedajú.

Food

„Tell me what you eat and I will tell you what you are.“
A. Brillant-Savarin

Warm-up

1. Is food an important part of our life?
2. Which food do you consider healthy and which unhealthy?
3. What is your favourite food?
4. Can you cook?
5. Which meals are typical examples of Slovak cuisine?

2. Epizodná fáza- 20 min

Učiteľ plynule pokračuje v prezentácii. Pomocou PPT prezentácie vysvetľuje nové úroveň stravovacie zvyky na Slovensku. V prezentácii je popísaná typická slovenská kuchyňa, jedlá

dňa, čo zvyčajne jeme na raňajky, obed a večeru. Samozrejme nejde výhradne o monológ učiteľa, v priebehu výkladu sa pýta študentov na ich vlastné postrehy. V rámci prezentácie sú k dispozícii aj obrázky, ktoré študenti popisujú. Ďiaci majú samozrejme k dispozícii aj vytlačenú slovnú zásobu k danej téme, kde môžu kedykoľvek počas hodiny nahliadnuť.

3. Fixačná fáza – 10 min

V rámci fixačnej fázy, ktorej cieľom je opakovanie a precvičovanie učiva učiteľ postupne prichádza k poslednému, 10. diapoziťu prezentácie, kde sú napísané otázky, ktoré overia zapamätané vedomosti žiakov z prezentácie.

Revision

- How many times a day do we usually eat?
- Why is our food considered to be unhealthy?
- Name the meals of the day
- What do people usually have for breakfast, lunch, dinner?
- What do you usually have for breakfast, lunch and dinner?

Ľudia v tejto fáze tvoria rolovú hru. Ľudia pracujú vo dvojiciach. Zadanie znie: We are friends who are discussing which cuisine is better - Slovak or Italian? Let's compare our opinion and choose the winner. To znamená, že dvaja ľudia diskutujú o tom, či je slovenská alebo talianska kuchyňa lepšia. Na záver určia víťaza.

4. Diagnostická a aplikatívna časť 10 min

V poslednej, diagnostickej časti vyučovacej hodiny, sa učiteľ overí, či žiaci zistili vedomosti žiakov na danú tému. Rozdá im pracovný list pozostávajúci z jedného cvičenia. Ľudia pracujú samostatne, na vyriešenie cvičenia majú 15 minút. Po uplynutí 5 minút si ľudia vymenia medzi sebou pracovné listy, spoločne s učiteľom sa oznámia správne odpovede, najlepší ľudia sú ohodnotení známku 1.

Pracovný list

Try to categorise the following meals and drinks using a word list.

bake, goose, garlic, pork, strawberry, peach, cherry, peeler, lettuce, boil, melt, leek, lamb, apricot, scales, mill, grapes, rabbit, onion, ladle, heat, pigeon, cucumber, spoon, roast, grater, plum, stir, carrot, beef

meat						
fruit						
vegetables						
kitchen utensils						
ways of preparing food						

Zadanie domácej úlohy- Express your opinion if Fast food restaurants should be banned. Do you /dis/agree? Note down your opinion, use at least 6 arguments. Fastfood-ové reštaurácie by mali byť zakázané. Zapíšte svoj názor, použite aspoň 6 argumentov.

Zhodnotenie hodiny:

Vyučovacia hodina bola odušená v príjemnej atmosfére, študenti vždy radi privítajú typ vyučovacej hodiny, na ktorej nemusia pracovať výlučne s učebnicou, ale IK technika i v tomto prípade PowerPoint prezentácia premietnutá na interaktívnej tabuli zatriťvni hodinu a udrží pozornosť študentov. Študenti radi vyjadrujú svoje názory a postrehy, obľúbenou aktivitou je popis obrázkov, navzájom sa dopúňajú, motivujú. Súčasť v podobe vyplňovania pracovného listu, kde najlepší študenti sú odmenení známku 1, je tiež veľmi obľúbená. Ako prínosnú hodnotíme aj rolovú hru študentov, ktorí pri nej navzájom nadväzujú verbálny kontakt a zároveň si upevňujú slovnú zásobu.

Vyučovacia hodina 1. 2 i Tvorba jedálneho lístka a jeho využitie v reštaurácii

Názov vyučovacej hodiny: Tvorba jedálneho lístka a jeho využitie v reštaurácii

Meno a priezvisko učiteľa : PaedDr. Vladimíra Bezúchová

Typ školy: Obchodná akadémia, Trnava

Predmet: Anglický jazyk, úroveň B1

Ročník: 2. ročník, bilingválny študijný program

Tematický celok: Stravovanie

Pomôcky: počítač s pripojením na internet, dataprojektor, plátno

Metódy: brainstorming, metóda cielených otázok, diskusné metódy, situačná metóda i metóda konfliktných situácií, metóda skupinovej práce, inscenačná metóda i hranie rolí, didaktická hra

Cieľ Študent vie vymenovať a stručne charakterizovať jedlá typické pre britskú, americkú a slovenskú kuchyňu, ovláda a aplikuje do dialógu frázy spojené s objednávaním si jedla v reštaurácii, vie riešiť konfliktnú situáciu.

Podrobný popis vyučovacej hodiny z hľadiska fáz vyučovacieho procesu:

1. Motivačná fáza- 5 min

Na úvod učiteľ oboznámi študentov o priebehu hodiny a stanoví cieľ Učiteľ začína hodinu metódou brainstorming, ktorá nabáda študentov ku kreatívnemu mysleniu, burcuje ich

k vymýšľaniu nápadov. Ďalší jeden po druhom vyslovujú svoje nápady k témam food adjectives (prídavné mená týkajúce sa jedla) a places for eating (miesta na jedenie).

- Ďalej pokračuje metódou cielených otázok, na ktoré študenti reagujú:

1. *How often do you go to a restaurant? (Ako často chodievate do reštaurácie?)*
2. *Do you like eating out or at home? (Rád jedávate doma?)*
3. *What is your favourite restaurant? (Aká je tvoja obľúbená reštaurácia?)*
4. *What is your favourite food to order there? (Aké je tvoje obľúbené jedlo, ktoré si tam objednávaš?)*
5. *Have you ever eaten anything unusual? Describe it. (Jedol si už niekedy niečo nezvyčajné? Popíšte to.)*

2. Expozícia - 10 min

Hlavným cieľom tejto fázy je vytvoriť 3 skupiny študentov. Každá skupina má za úlohu vytvoriť jedálny lístok, ktorý zahŕňa min. 3 položky s cenami nasledujúcich kategórií: predjedlo, hlavné jedlo, príloha, dezert, nápoj. Prvá skupina vytvára jedálny lístok pre slovenskú reštauráciu, druhá pre britskú a tretia pre americkú. Študenti si môžu pomôcť údajmi z internetu, hlavne ide o typické jedlá a ceny. Jedálne lístky musia byť vytvorené na základe reálnych skutočností.

British menu

Beverages

English tea.....	1,24 £
Coffee	0,62 £
Cappuccino.....	0,83 £
Hot chocolate.....	0,99 £
Water (sparkling, still)	0,60 £
Lemonade.....	0,83 £
Coca cola regular/light.....	0,83 £
Juice (orange, apple, strawberry).....	0,83 £
Martini.....	1,24 £
Whisky.....	1,65 £
Wine red/white.....	0,62 £
Beer.....	1,99 £

Starters

Potato Pancakes with Bacon and Onion.....	3,39 £
Mushrooms Stuffed with Cheddar Cheese.....	4,05 £
Prawns in Garlic.....	5,38 £
Fried Camembert Cheese with Red Currant Sauce.....	4,55 £

Main Courses

Tender Lamb Shoulder thinly slices, baked in a delicious Mango and Mint Sauce
8,11 £

Quality Grilled Beef Fillet Steak
9,51 £

Slovak Menu

Starters:

Blood sausage from slaughtered pig and rice	1,50€
Pickled camembert	1,50€
Grilled smoked cheese with tomato	2,30€

Soups:

Bean soup	2,30€
Sauerkraut soup	2,80€
Garlic soup	2,80€

Main dishes:

Duck breast, red cabbage, potato pancakes	7,00€
Stuffed Pepper	4,50€
Jam-filled pasta with a sweet topping	6,30€

Desserts:

Caramel Nut Wafers	3,00€
Apple strudel with whipped cream	3,50€
Bear Paws	3,50€

Drinks:

Slovak slivovica	2,00€
Wine (Tokaj)	2,00€
Vinea	1,30€
Kofola	1,30€
Turkish style coffee	2,60€

3. Fixačná fáza i 10 min

Hlavnou úlohou fixačnej fázy je upevnenie slovnej zásoby i jedál typických pre tri rôzne kuchyne i slovenskú, britskú, americkú. Cieľom tejto hodiny je, aby všetci študenti ovládali jedlá typické pre všetky kuchyne, nie iba pre tú, ktorá im bola daná. V rámci tejto fázy si študenti pomocou troch rôznych didaktických hier zafixujú slovnú zásobu.

- slovenské jedlá i hra hádaj na lo myslím - učiteľ ozadá štýrom štikom z prvej skupiny štýri typické slovenské jedlá a ostatní otázkami hádajú o aké jedlo sa jedná. Odpovede môžu byť len ÁNO-NIE.

- a. bryndzové halušky - potato dumplings with sheep cheese and fried pieces of bacon
- b. lokše i pancakes made of potato dough baked on the stove
- c. rygový náky - rice pudding
- d. kapustnica i sauerkraut soup

- britské jedlá - neúplné slová - učiteľ napíše na tabuľu neúplné názvy typických britských jedál a štici hádajú celé názvy:

- b. r - - st b - - f
- c. - i - - and c - - p i
- d. b i a - - pu - - n i
- e. s i e i h - - - 's p - -

- americké jedlá - štýria študenti z poslednej skupiny opisujú dané jedlo a úlohou ostatných štikov je ho uhádnuť:

- a. hamburger
- b. apple pie
- c. elephant ears
- d. chocolate chip cookies

4. Diagnostická a aplikačná časť i 20 min

V poslednej časti hodiny má každá skupina 5 min na prezentovanie situácie v reštaurácii. 1. skupina v slovenskej, 2. skupina v britskej a 3. skupina v americkej využitím už vytvorených jedálnych lístkov. Pôjde o situačnú metódu i metódu konfliktných situácií. To znamená, že každá skupina musí vhodným spôsobom vyriešiť jeden konflikt.

- 1. skupina ě v reĝtaurácii nemajů niĹ , Ĺ o si objednůte
- 2. skupina ě jedlo je prĹlig ĝripĹvė
- 3. skupina ě Ĺ aĝnĹk chce veĹĹkė prepitnė, je veĹni milý.

KeĹĝe ĝiaci dosahujů úroveĹ jazyka B1, nemajů problėm s frůzami, ktorė sa vyuĝivajů pri tomto type dialůgu, slovnů zůsoba je im znůma. Napriek tomu uĹ ĹteĹ premietne na plůtno vyuĝiteĹnė frůzy.

AT THE RESTAURANT ě USEFUL PHRASES

BOOKING A TABLE ě Do you have any free tables?

- A table for two or three people, please
- I'd like to make a reservation
- When for?
- This evening at seven o'clock
- I've got a reservation

ORDERING THE MEAL ě Could I see the menu, please?

- Can I get you any drinks?
- Are you ready to order?
- Do you have any specials?
- What do you recommend?
- I'm allergic to ...
- I'll have the ...
- I am sorry, we are out of that...
- Is that all?
- Would you like anything else?
- How long will it take?

DURING THE MEAL ě Excuse me!

- Enjoy the meal!
- Could we have ...?
- Would you like any coffee or desserts?
- Could I see the dessert menu?
- Was everything all right?

POSSIBLE PROBLEMS ě This isn't what I ordered

- This food is cold
- It is too salty
- This doesn't taste right
- Will our food be long?

PAYING THE BILL ě Could we have the bill, please?

- Do you take credit cards?
- Can we pay separately?
- I'll get this

Posledných 5 min vyučovacej hodiny je určený úloži, ktorý zhodnotí všetky tri dialógy a podľa zhodnotenia môže jednotlivých študentov ohodnotiť známku. Domáca úloha ě dve študentky majú za domácu úlohu pripraviť si popis pre reálnu prípravu nepiekenej torty na nasledujúcej vyučovacej hodine. Zároveň si vyzbiera domácu úlohu z predchádzajúcej hodiny od študentov a ohodnotí ju.

Zhodnotenie hodiny:

Vyučovací hodina bola obohatená rôznymi aktivitami, ktoré mali veľmi pozitívny a motivujúci účinok. Študenti boli veľmi aktívni a dobre naladení. Kreatívna práca pri internete v podobe tvorenia jedálneho lístka alebo hranie rôznych didaktických hier udržuje pozornosť a záujem o študentov o učenie. Posledné 3 dialógy, pri ktorých museli študenti riešiť konfliktné situácie priniesli veľmi humorných situácií.

Vyučovací hodina 1. 3 ě Varenie

Názov vyučovacej hodiny: Stravovacie zvyky na Slovensku

Meno a priezvisko učiteľa : PaedDr. Vladimíra Bezúchová

Typ školy: Obchodná akadémia, Trnava

Predmet: Anglický jazyk, úroveň B1

Ročník: 2. ročník, bilingválny študijný program

Tematický celok: Stravovanie

Pomôcky: PC s pripojením na internet, dataprojektor, plátno, lopta, ingrediencie na prípravu nepeľenej smotanovej torty

Metódy: didaktická hra neinteraktívna (hádzanie lopty a hádanie), simulácia a situácia a situácia sprostredkovaná video ukážkou, počítačová podpora pri osvojovaní si slovnej zásoby, práca vo dvojiciach

Cieľ žiak ovláda slovnú zásobu v súvislosti s varením a prípravou jedla, dokáže popísať prípravu svojho obľúbeného jedla, vie ju aplikovať v praxi a reálna príprava pokrmu.

Podrobný popis vyučovacej hodiny z hľadiska fáz vyučovacieho procesu:

1. Motivačná fáza- 5 min

Na úvod učiteľ oboznámi žiakov o priebehu hodiny a stanoví cieľ. Keďže úlohou motivačnej fázy je vzbudiť záujem o učebnú látku, ktorou je na dnešnej hodine varenie a príprava jedla, úvod hodiny je venovaný didaktickej hre: učiteľ hádže loptu študentom a vyloví pri tom slovíčko. Študent chytí loptu a musí povedať, či je to jedlé alebo nie - EDIBLE - INEDIBLE. Ak sa študent pomýli, musí podľa pokynov učiteľa rýchlo vysloviť 5 jedlých alebo nejedlých vecí.

2. Expozičná fáza- 15 min

Keďže hlavná téma hodiny je varenie, učiteľ zvolí zaujímavú formu prezentácie - video ukážku jednoduchého receptu. Úlohou žiaka je najskôr pozorne sledovať video a na základe videa dostane pracovný list, na ktorom je síce napísaný postup prípravy jedla, avšak v zlom poradí. Študent musí v priebehu niekoľkých minút správne určiť poradie.

- Video ukážka <http://www.realsimple.com/food-recipes/cooking-tips-techniques/make-pancakes-00000000002198/>

Put the sentences in the correct order according to the video. Explain your choice and add some information.

- a. Pour the batter into the pan
- b. Flip the pancakes when the bubbles burst
- c. Mix flour, baking powder, salt, and sugar
- d. Mix dry ingredients with wet ingredients
- e. Mix milk, eggs, and oil
- f. Add oil to the pan
- g. Pre-heat the pan or skillet

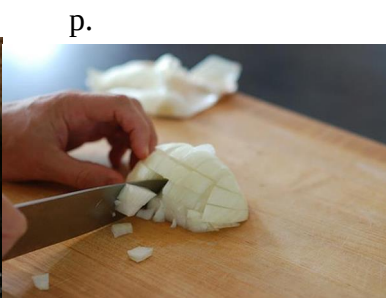
3. **Fixačná fáza** **10 min**

V rámci fixačnej fázy, ktorej cieľom je opakovanie a precvičovanie učiva učiteľa postupne prichádza s ňou zaujímavou aktivitou. Pomocou počítača a dataprojektora premietne na plátno pracovný list, kde sú vyobrazené slovesá popisujúce činnosti pri varení. Najprv ich popis a v neposlednom rade obrázky daných činností. Všetko je samozrejme v nesprávnom poradí a úlohou žiakov je ich správne priradiť. Žiaci pracujú vo dvojiciach. Prvá dvojica, ktorá správne priradí slovnú zásobu, prezentuje svoje výsledky pred celou skupinou a môžu byť odmenení malou jednotkou. Na základe vizuálneho podnetu si všetci žiaci zafixujú slovnú zásobu.

1. to peel
2. to slice
3. to boil
4. to stir
5. to fry
6. to roast
7. to chop
8. to grate

- A. to cook food in hot oil or fat in a wide pan
- B. to cook food at a high temperature inside an oven
- C. to move the skin of a vegetable or fruit with a knife
- D. to cut meat or vegetables into thin pieces
- E. to move food repeatedly in a circular motion
- F. to heat the liquid to 100 degrees
- G. to rub food against a metal object with sharp holes in it
- H. to cut something into pieces with an axe, knife or other sharp instruments

4. Diagnostická a aplikatívna časť 15 min

V poslednej, diagnostickej časti vyučovacej hodiny, sa učiteľ snaží zistiť vedomosti žiakov a ich schopnosť aplikovať ich v praxi. Deň vopred 2 žiačky dostali domácu úlohu, mali si premyslieť prípravu obľúbeného nepéčeného jedla – smotanovej torty a na vyučovacej hodine ho pripraviť pred oľami celej triedy.

Žiačky opísali ingrediencie potrebné na prípravu torty a taktiež postup, ktorý aj zrealizovali.

5 min pred koncom vyučovacej hodiny dostávajú žiaci domácu úlohu – majú napísať prípravu svojho obľúbeného jedla, zahrnúť ingrediencie a samotnú prípravu. Učiteľ koordinuje písanie žiakov.

Zhodnotenie hodiny:

Vyučovacia hodina bola oduševnená vo veľmi pozitívnej atmosfére, žiaci boli príjemne prekvapení video ukážkou, ktorá im názorne ukázala spôsob prípravy obľúbeného jedla – palacinek. Samozrejme najväčší úspech mala posledná časť hodiny, kde dve žiačky pripravovali obľúbenú tortu s prísľubom, že po stuhnutí v chladničke ju na druhý deň žiaci zjedia. Keďže žiačky boli svedomito pripravené, v anglickom jazyku popísali celý priebeh prípravy a samotná realizácia bola veľmi profesionálna, boli ohodnotené známku 1.

Ďalšie príklady aktivizujúcich metód na vyučovaní v tematickom okruhu stravovanie

Na vyučovacích hodinách je možné využiť nespočetné množstvo viac či menej rôznych aktivizujúcich metód, ktoré spájajú hlavný cieľ podporujú záujem žiakov o učebnú látku a o učenie, podporujú v nich intenzívne myslenie, prežívanie, cítenie a konanie, významne podporujú a rozvíjajú kreativitu a tvorivosť a poznávacie procesy žiakov, pozitívne zvyšujú úroveň vnútornej motivácie. Na základe týchto kladných vplyvov na výučbu je doslova nutné ich využívanie v praxi.

V nasledujúcej časti pridávame ďalšie príklady konkrétnych aktivizujúcich činností, ktoré sú využívané na hodinách AJ v téme stravovanie:

Pexeso

Pexeso pozostáva zo 14 dvojíc, pričom každá dvojica obsahuje obrázok jedla a jeho popisu. Ide tu nielen o zapamätanie si vizuálneho podnetu, ale i o porozumenie textu a následné priradenie textu k obrázku.

Kvíz

Kvíz je zostavený z 10 otázok s výberom správnej odpovede z 3 možností a.), b.), c.) Ľiaci pracujú buĽ samostatne alebo v skupine a najlepŕí je/sú odmenení známku. Pri vyhodnocovaní otázok kvízu uĽ iteĽ nadvázuje dialóg so ŕiakmi, pýta sa ich na iné možné alternatívne odpovede a ŕiaci zdôvodňujú svoje názory.

Krígova

Táto neinteraktívna hra je vhodná na upevňovanie slovnej zásoby a súĽ asne pravopisu v rôznych tematických okruhoch.

Osemsmerovka

Osemsmerovka je vhodnou hrou pre rozvoj logického myslenia a zároveň si ŕou ŕiak osvojuje a upevňuje slovnú zásobu.

Zemiaková hra

Každý ŕiak po poradí vysloví jedno jedlo, na ktorého prípravu je potrebný zemiak. Posledný ŕiak, ktorý vysloví nápad, je víŕaz.

Hranie rolí (Rolová hra)

Ľiak A- je zákazník. Práve zistil, ŕe ovocie a zeleninu, ktoré práve kúpil nie sú Ľerstvé.

Ľiak B- je predavaĽ. Snaží sa ozrejmiŕ situáciu a ponúknuŕ náhradu tovaru.

Nákupné lístky

Ľiaci pracujú vo dvojiciach. UĽ iteĽ potichu povie kaĽdej dvojici na akú udalosŕ majú pripraviŕ nákupný lístok. Musia napísaŕ zoznam potrebných ingrediencií. Po ukonĽ ení písania dvojice navzájom hádajú o akú udalosŕ sa jedná. napr. nedeĽný obed pre 5 ŕidi, romantická veĽ era pre dvoch, jedlo pre Miss fitness, piknik v parku, typické anglické raňajky, detská narodeninová party,...

Téma jedlo na zamyslenie

Formou cielených otázok ŕiaci diskutujú o nasledujúcich otázkach:

1. Kde sa vyskytuje hladomor?
2. Ako môĽe vzniknúŕ hladomor?

3. Ľo sa s tým dá robiť?
4. Môže geneticky modifikované jedlo pomôcť predísť hladomoru?

Projekt

Použitím internetu si žiaci doma spracujú projekt na tému *Ľudné a nezvyčajné jedlá*. Môže sa jednať napr. o hmyz. Pred celou triedou prezentuje projekt žiaci v malých skupinách diskutujú o možných spôsoboch prípravy a jedení daného jedla.

Vynechané slová piesne

Táto aktivita je zameraná na poľúvanie s porozumením. Žiaci dostanú pracovný list s textom piesne, v ktorej sú vynechané slová. Žiaci podľa poľutej piesne dopĺňajú slová, ktoré sú im známe na základe úrovne jazyka, ktorú dosahujú.

Tichá pošta

Táto hra je zameraná na fixáciu písania slov, viet, otázok a odpovedí. Každý žiak dostane papier a obálku. Ešte pred začatím písania je dôležité dohodnúť si partnera na dopisovanie. Po zaznení tichej upokojujúcej hudby si žiaci píšu na papier ňovo otázky a odpovede. Nikto nesmie povedať ani slovo po slovensky.

Príbeh

Táto hra slúži na rozvíjanie jazykovej predstavivosti a tvorivosti, na chápanie gramatických javov, súvislostí a významu slov. Najskôr učiteľ vyzve žiakov, aby zaradom napísali na tabuľu 10 slov na tému stravovanie. Potom začnú tvoriť príbeh a to takým spôsobom, že každý žiak povie len 1 slovo, potom nasleduje Ľalší a Ľalší, až vytvoria celý príbeh využitím všetkých slov z tabule.

Simulácia

Táto aktivita je prospešná na rozvíjanie komunikačných zručností. Žiak je vyzvaný, aby 5 minút rozprával na nasledujúcu tému: Si 17 ročný žiak Obchodnej akadémie a zrazu sa aj pod vplyvom najlepšieho kamaráta rozhodne pre vegetariánstvo. Skús presvedčiť svojho otca i mamičku o výhodách a správnosti tvojho rozhodnutia.

Moja návšteva reštaurácie

Ľudia pracujú vo dvojiciach. Ich úlohou je popísať ich poslednú návštevu v reštaurácii do detailov. Nesmú zabudnúť na nasledujúce detaily:

- kedy a kde
- jedlo a pitie
- s kým
- obsluha
- hudba
- o čom ste sa rozprávali
- ostatní ľudia

Moje stravovacie návyky

Úlohou tejto aktivity, ktorá podporuje tvorivosť a samostatnosť, je doplniť údaje do viet podľa reality.

I like.....but I do not like.....

I am a big fan of..... and I am really obsessed with.....

When I was a child I used to eat but I do not eat it now.

I do not mind.....but I cannot stand.....

I would rather eat.....than.....tonight.

Zhrnutie a odporúčania pre pedagogickú prax

Hlavným prínosom príspevku je možnosť jeho využitia vo vzdelávacom procese. Predovšetkým praktickú časť považujeme za veľmi efektívnu a prínosnú pomôcku pri výučbe anglického jazyka na všetkých typoch stredných odborných škôl. Viackrát bolo uvádzané, že v súčasnosti je potrebné kombinovať tradičné metódy s modernými, aktivizujúcimi metódami. Všetci pedagógovia by si mali uvedomiť, že celosvetovým trendom vo vzdelávaní je útlm tradičných školských kritérií. Predovšetkým cudzojazyčné vzdelávanie má pripraviť mladých ľudí na život. V dnešnej dobe je už priam nemožné existovať bez znalosti cudzieho a hlavne anglického jazyka. Preto je nutné, aby študenti v dnešnej dobe digitálnych technológií a informatizácie získavali poznatky a zručnosti zodpovedajúce dobe. Sem samozrejme patria rôzne inovatívne a aktivizujúce vyučovacie metódy.

Prioritnou časťou príspevku je aplikácia aktivizujúcich metód na troch vyučovacích hodinách anglického jazyka v tematickom okruhu stravovanie. Hodiny boli rozčlenené podľa

fáz vyučovacieho procesu, takže učitelia môžu na konkrétnych vyučovacích hodinách vidieť, že s využitím aktivizujúcich metód sú nadmieru zaujímavé a že je možné použiť alternatívne metódy od prvej do poslednej fázy hodiny. Vypracované postupy uľahčujú proces osvojovania si vedomostí, zručností a návykov vo výchovno-vzdelávacom procese.

Učitelia môžu lepšie námety na prácu nielen z týchto jednotlivých troch vyučovacích hodín, ale i z tých, ktorá ponúka rôzne ďalšie príklady aktivizujúcich metód využitých na hodinách anglického jazyka v téme stravovanie.

Všetky tri vyučovacie hodiny obsahujú aj ich zhrnutie, resp. spätnú väzbu, kde sa možno presvedčiť ako efektívna bola daná hodina. Z vyučovacích hodín vyplýva ďalší poznatok a síce, že atmosféra na hodine je veľmi podstatná. Keď sa študenti cítia na hodine príjemne a uvoľnene, cieľ je ľahšie dosiahnuteľný. Študenti necítia negatívny tlak zo strany učiteľa, ale sami sa aktívne a kreatívne zapájajú do vyučovacieho procesu.

Hlavnú úlohu v modernej forme výučby nezastupuje len učiteľ. Práve naopak, študent sa stáva i oraz dôležitejšou osobou v procese výučby. Pri cudzom jazyku je dôležité, akým spôsobom ho vie študent využiť v rôznych konkrétnych situáciách. Študenti pracujú vo dvojiciach, skupinách, ale i samostatne v závislosti od daných aktivít. V modernej forme výučby je dokonca neprípustné, aby učiteľ neustále napomínal a upozorňoval študentov a hlavne opravoval každú ich chybu. Musí nechať študentom voľnosť a pôsobiť ako podpora a koordinátor, ktorý poskytuje spätnú väzbu. Je vylúčené, aby bolo v triede úplné ticho a rozprával len učiteľ. Naopak, trieda má byť primerane rušná, živá a zaneprázdnená rôznymi zaujímavými a efektívnymi aktivitami. Samozrejme nejde o vyrušovanie, ale o aktívnu spoluprácu na hodine.

K odbúravaniu stresu prispieva napr. didaktická hra. V príspevku možno badať veľké množstvo didaktických hier, ktoré nielenže prispievajú k spomínanému odbúravaniu stresu, ale samozrejme prispievajú k rýchlejšiemu zapamätaniu si učiva prirodzenou formou. Študenti sa môžu vyhnúť memorovaniu, danú látku si zapamätajú na základe rôznych zaujímavých aktivít.

Učiteľ by sa nemal sústrediť výlučne na učebnicu a pracovný zošit. To je už v súčasnej dobe považované za zastarané, staromódne a hlavne málo prínosné. Študenti si môžu založiť zakaľák, kde si budú svoje materiály ako napríklad rôzne pracovné listy, kartičky, doplnkové materiály a pod. ukladať a v prípade potreby si ich tam vždy nájsť.

Tradičné formy učenia by sa mali minimalizovať aj v tom zmysle, že lavice môžu byť usporiadané napr. do kruhu. Z osobných skúseností môžeme iba potvrdiť, že

v tomto prípade žiak vníma výuľbu z úplne iného pohľadu. Je uvoľnenejší, komunikatívnejší, aktívnejší a samozrejme motivovanejší.

Sebareflexia zo sociálno-pedagogického výcviku učiteľa v stredných odborných školách

V dňoch 20.-21.6.2014 som sa s našimi kolegami Obchodnej akadémie v Trnave zúčastnila sociálno-pedagogického výcviku. Zo začiatku som vstupovala do kurzu s troškou nedôvery a hlavne oľakávania, o čom daný výcvik bude, či bude prínosný pre moju našiu pedagogickú prax a či to opäť nebude len to neustále teoretizovanie.

Na moje veľké prekvapenie, opak bol pravdou. Obidve školitelia p. Krásna aj p. Geršicová vystupovali veľmi profesionálne a zároveň milo a priateľsky. Hneď v úvode sme sa dozvedeli, čo je cieľom výcviku - prostredníctvom zážitkových aktivít zvýšiť záujem a motiváciu žiakov o výuľbu daného predmetu. Práve cieľ výcviku nás pozitívne naladil a oľakávali sme, ako bude prebiehať ďalej.

Počas 2 dní sme absolvovali veľké množstvo praktických aktivít, ktoré môžeme zakomponovať do vyučovacieho procesu a motivovať nimi žiakov k učeniu sa a k aktívnej spolupráci ako na hodinách ako aj pri práci v triednom kolektíve. Samozrejme, že aktivity sú len akousi pomôckou pri dosiahnutí cieľa, avšak veľmi podstatnou.

Keďže podstatnú skupinu učiteľov tvorili vyučujúci cudzích jazykov, lektorky sa snažili vybrať a aplikovať vybrané aktivity na výuľbu jazykov. Ale samozrejme na svoje prišli aj vyučujúci matematiky, dejepisu a odborných predmetov.

Počas školenia sme absolvovali určite viac ako 15 aktivít. Prvou aktivitou bolo napísanie na papier naše oľakávania. Boli to hlavne získanie kreditov, spoznanie sa viac s kolegami, zlepšiť komunikačnú zručnosť, nové poznatky. Na konci kurzu sme napísali, či sa splnili naše oľakávania a percentuálne sme to vyhodnotili. Medzi naše aktivity, ktoré boli uskutočnené patria napr. aktivity na zoznamovanie sa i menovky, vstávanie zo stoličky pri vyslovení vlastnosti, ktorou sme charakteristickí, v kruhu sme sa navzájom predstavili i meno + charakteristiku a naši to museli zopakovať a pridať svoje, hra na reportéra, bipolárne charakteristiky, pri sedení v kruhu násobky 3, ľínska reštaurácia, slovná rešaz- kimová hra, hra na upíra, ľervená ľiapoľka, hádzanie loptičky- spolupráca medzi ľlenmi tímu, práca v tíme po 3- pomocou papierikov vytvoríš 4-slabičné slovo, príslovia, empatia i zoradiš správne obrázky k vlastnostiam ľloveka, dotazník riešenia konfliktov, staré fotografie ůdív- vybraš jednu a odhadnúš vlastnosti ľloveka a osud ľloveka, zdôvodniš preľo .

Všetky spomínané aktivity hodnotím vysoko pozitívne, sú zamerané na vzájomnú kooperáciu medzi členmi tímu, na sociálne vnímanie, sebapoznávanie, sústredenie, ale aj uvoľnenie. Pri každej aktivite bol stanovený cieľ a modifikácia podľa predmetu, ktorý učíme.

Sociálno-pedagogický výcvik mal pre nás veľký význam z toho pohľadu, že sme lepšie spoznali sami seba a našich kolegov, zlepšili sa neformálne vzťahy medzi kolegami, naučili sme sa ako efektívnejšie pracovať so štákmi, spoznať ich a zaujímať sa viac o ich vzťahy s ostatnými spoluštákmi, poprípade efektívnejšie riešiť ich problémy.

PaedDr. Vladimíra Bezúchová

Obchodná akadémia

Kukuľínova 2

91728 Trnava

e-mail: vbezuchova@centrum.sk

Zoznam použitých zdrojov:

KOTRBA, T. a LACINA, L. 2007. *Praktické využití aktivizačních metod ve výuce*. Brno: Společnost pro odbornou literaturu, 2007. ISBN 978-80-87029-12-1

MAŠÁK, J. a ĽVEC, V. 2003. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. ISBN 80-7315-039-5

PRUCHA, J.-WALTEROVÁ, E.- MAREČ, J. 2001. *Pedagogický slovník*. 3. rozšířené a aktualizované vydání. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-579-2

PETLÁK, E. 2004. *Všeobecná didaktika*. Bratislava: IRIS, 2004. ISBN 80-89018-64-5

SKALKOVÁ, J. 1999. *Obecná didaktika*. Praha: ISV, 1999. ISBN 80-85866-33-1

TUREK, I. 2010. *Didaktika*. Bratislava: IURA EDITION, 2010. ISBN 9788080783228

TUREK, I. 1997. *Zvyšovanie efektívnosti vyučovania*. Bratislava: MC, 1997. ISBN 80-8052-136-0

VALIČOVÁ, A. 2007. *Metody vyučování a jejich modernizace*. In: Valiřová, A., Kasíková, A. a kol. *Pedagogika pro učitele*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1734-0

VALENTOVIČOVÁ, Z.-HLÁSNA, S. 2012: *Využitie didaktických hier v cudzojazynej edukácii vo voľnom čase*. In: *Jazykovedné, literárnovvedné a didaktické kolokvium XII*. Bratislava : ZF LINGUA, 2012. s. 83-103. ISBN 978-80-89328-72-7

VALENTOVIČOVÁ, Z. a KRÁSNA, S. 2014: *Didaktické hry v cudzojazynej edukácii (nielen) vo voľnom čase*. Brno: Tribun, 2014. 1 vydanie. 199 strán. ISBN 978-80-263-0719-8

ZELINA, M. a ZELINOVÁ, M. 1990. *Rozvoj tvorivosti detí a mládeže*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1990. ISBN 80-0800-442-8

3. INTERAKTÍVNE AKTIVITY ROZVÍJAJÚCE JAZYKOVÉ A KOMUNIKAČNÉ SCHOPNOSTI ŽIAKOV STREDNÝCH ŠKÔL

Mário Buchel

Práca učiteľa strednej školy je náročná nie len preto, že sa týka žiakov v problematickom veku dospievania a hľadania seba samých. Sú tiež kladené veľké požiadavky na kvalitu a množstvo odvedenej práce. Oľakáva sa, že učiteľ je takmer ako človek, ktorý zaujme svojich žiakov plejádou zaujímavých činností, pomôcok, aktivít a kúzlom svojej osobnosti, pričom ich zázračne naučí látku uvedenú v osnovách a rozvinie ich zručnosti a schopnosti. Človekovi pracujúcemu v skutočnom ľudovom biznise pripravuje jeho predstavenie celý tím ľudí a majú na to najmodernejšiu techniku a príslušnú ľudskú dotáciu. Učiteľ je na to všetko sám, má predstavenia každý deň a je takmer nemožné, aby vždy dokázal motivovať skupiny žiakov s rôznymi osobnosťami a záujmami. Takéto nasadenie vedie často k frustrácii a postupnému vyhoreniu. Jedným z riešení je interaktívne učenie, v ktorom sú žiaci rovnako aktivujúcim a motivujúcim partnerom ako učiteľ.

Ďalším nemenej dôležitým aspektom učiteľského povolania je jeho cieľ a obsah. Učiteľia pripravujú žiakov na skutočný život v umelo navodených podmienkach školy. Ich skutočné životy aktívnych oblastí v spoločnosti sa však začínajú omnoho neskôr. Pripravujeme teda žiakov na budúce situácie, role, na problémy a úlohy, ktoré ešte dnes nevieme presne zadefinovať a možno ani my sami sme sa s nimi nestretli a nemali možnosť získať takúto skúsenosť. Snažíme sa žiakov naučiť všeobecnej schopnosti pohotovo a tvorivo reagovať na nové situácie, nachádzať ešte nevyskúšané riešenia a cesty, ktoré ich môžu viesť ďaleko od zaužívaných konvencií. Dávať krok s dynamicky a rýchlejšie sa meniacim svetom, aktualizovať a upgradovať svoje poznatky a zručnosti je neľahká úloha, ktorá sa od učiteľa prirodzene oľakáva.

Učiteľia môžu v rámci **aktivít** nájsť zbierku nápadov, ktoré im pomôžu žiakov motivovať, aktívne ich zapojiť do vyučovacieho procesu a využiť ich vlastný potenciál k vzájomnému obohateniu sa. Podceňujeme ten rozmer učenia, v ktorom učiteľ nemusí vystupovať ako ten, od ktorého sa majú žiaci niečo naučiť, ale žiaci samotní sú zdrojom poznania a poznávania,

veľmi osobného a podnetného. (podrobnejšie aj hry a aktivity v publikácii Valentovičová & Krásna, 2014). Každá aktivita či hra má svoj názov a poradové číslo pre ľahšiu orientáciu.

Táto zbierka receptov aktivít vznikla počas môjho pôsobenia na stredných školách, vedení peer skupín, participovaní na sociálne psychologických výcvikoch a interaktívnych seminároch, výučbe komunikácie doma i v zahraničí, na hodinách etickej výchovy, anglického jazyka a štúdia odbornej literatúry. Výber aktivít bol ovplyvnený požiadavkou použiteľnosti pre stredoškolského učiteľa rôznych predmetov. Nie je to kompilácia aktivít s dostupnej literatúry, ale nové alebo prepracované verzie, ktoré používam počas vyučovacieho procesu.

Mojim zámerom bolo vytvoriť jednoduchý manuál, malú databázu aktivít, ktorá by zrozumiteľnou formou bez zbytočnej teórie inšpirovali učiteľa strednej školy pri jeho každodenných prípravách na vyučovacie hodiny a pomohla mu oživiť svoj vlastný repertoár aktivít a podnietiť ho k vlastným nápadom. Na konci každej aktivity sú na ukážku uvedené **možné použitia** pri využívaní cudzieho jazyka. Všetky aktivity sú založené interaktívne, takže všetky precvičia schopnosť komunikovať a dorozumievať sa.

Ciele

Ciele aktivít nie sú uvedené z jednoduchého dôvodu. Obmedzovali by učiteľa pri výbere a limitovali ich variabilitu. Každá aktivita sa dá použiť na celý rad cieľov pri rozvíjaní komplexnej skupiny kompetencií, jazykových a komunikačných zručností ako aj prispieť k osobnostnému rozvoju žiakov a učiteľov. Je na učiteľovi, ako aktivitu nasmeruje a na ktoré jej aspekty bude kľásť dôraz a venuje im viac času. Preto sa tieto aktivity dajú využiť pre rôzne predmety a témy. Niekedy cesta môže byť cieľsama o sebe a na tejto ceste sa naučíme to, čo potrebujeme pre život. Opis každej aktivity len ilustruje jej možný priebeh a necháva tak priestor pre učiteľa, aby ju dotvoril a prispôbil pre konkrétne použitie alebo vybrané ciele.

Čas

Bežná vyučovacia hodina trvá 45 minút. V závislosti na prevedení a prispôbení aktivít, je možné využiť iba časť hodiny, navrhnuť aktivitu na celú vyučovaciu hodinu alebo rozdeliť na viac hodín. Keďže ide i dynamické a interaktívne činnosti, ktorých priebeh ovplyvňuje celá skupina, je ťažké predvídať koľko času zaberú ich jednotlivé fázy. V škole je zaužívaný prísny časový poriadok no skúsenosť nám hovorí, že kongelácia faktorov je vždy iná a čo jedna skupina hravo zvládne za hodinu, inej skupine trvá dve. Je teda na zvážení učiteľa, ktorý sám najlepšie pozná konkrétne faktory, akú časovú dotáciu môže danej aktivite vyčleniť

alebo preružiš ju na vhodnom mieste podľa potreby. Uvedomujeme si pri tom, že jas sa nemôže prispôbiť kaďému účastníkovi jednotlivo, ale že ěikovnejši a vnímavejši ěiaci si proste za vymedzený jas toho osvoja viac a hlbšie.

Priebeh

Na začiatku aktivity musia všetci ěiaci pochopiť pravidlá a postup toho, ľoho sa stanú súčasťou, inak sa alebo nezúčastnia alebo znížia efektívnosť využitia jas na minimum. Znalá jas úspešného priebehu závisí na umení učiteľa navodiť priaznivú atmosféru a využiť dynamiku skupiny tak, aby z nej vyšagili všetci maximum. Je to však zručnosť, ktorá sa dá naučiť a získava sa skúsenosťou. Viesť ěiakov k tomu, aby sa učili zo spätnej väzby, vedeli vnímať, pozorovať, analyzovať a vyhodnocovať svoje skúsenosti, je kľúčové. Je tiež dôležité, aby učiteľ dal deťom dostatočný priestor a mal cit pre to, kedy a ako vstupovať do diania na hodine. Najviac sa naučia ěiaci vtedy, keď sami konajú, pracujú a skúľajú.

Vyhodnotenie

Vyhodnotenie je dôležitá záverečná fáza, v ktorej sa skúsenosti pretavia do verbálnej polohy, do myšlienok, podnetov, poznámok a pocitov. Práve v tejto fáze prichádza k uvedomelej reflexii, k pochopeniu súvislostí, porovnaniu so skúsenosťami iných a k zhrnutiu a sformovaniu záverov. Je to tak trochu rozuzlenie a skladanie skladaľky, vytvorenie obrazu, na ktorý môžeme neskôr odkazovať. Učiteľ tu zohráva významnú úlohu, koriguje, usmerňuje a kladie otázky, no po jase sú ěiaci schopní prejsť touto fázou s minimálnym zasahovaním učiteľa. Na nehumanitných predmetoch sa nekladie taký dôraz na preciešovanie a osobnostný rozvoj, ale skôr na osvojenie si terminológie a pochopenie princípov.

Aktivity

ĀNiektoré veci, ktoré prejdú uchom, úplne obídu hlavu.ñ

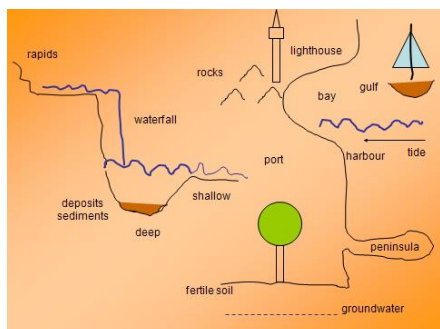
1. **Správy pre nepouľujúcich** - dvaja ěiaci sa posadia chrbtami k sebe a môžu komunikovať iba neverbálnou komunikáciou kaďý so svojim tlmočníkom, ktorý sedí oproti nim. Ten sa snaží pochopiť neverbálnu komunikáciu a verbálne tlmočiť druhej strane jej obsah, napríklad krátku správu alebo informáciu. Hovorenú jas už netreba tlmočiť, keďže si ju mohli sami vypočuť. Týmto spôsobom vedú rozhovor. Ostatní ěiaci sedia okolo nich v kruhu, pozorujú priebeh a môžu sa striedať v roly tlmočníkov. Iná obmena spoľíva v tom, že jeden ěiak stojí chrbtom k tabuli, na ktorej je napísaná napríklad Pytagorova veta, alebo pouľka ľi výrok. Druhý ěiak sedí tvárou k tabuli a snaží sa mu neverbálnou komunikáciou túto vetu ukázať. Keďže ostatní ěiaci majú možnosť vidieť vetu a sledovať jej stvárnienie po celý jas, zapamätajú si ju tiež. Keď ěiak sediaci chrbtom k tabuli na vetu príde, dvojice sa

vystriedajú. Pôvodné vety zostávajú na tabuli a na konci učiteľa zostávajú polovice ku každej vety a študenti dopĺňajú chýbajúcu časť. Ak sú vety príliš ťažké, hádajúci študent ich môže najprv prečítať a potom hádať ktorú z nich druhý študent ukazuje.

Môžné použitie: Téma formy komunikácie, cvičenie prekladu a tvorenie otázok.

Ak chce vidieť, čo mu hovoríte a pokať, čo mu ukazujete.

2. **Odrážkovanie** – učiteľ má text, ktorý potrebuje, aby študenti prerozprávali. Môže to byť časť učiva. Ako rozpráva, postupne píše kľúčové slová zo svojho výkladu do odrážok na tabuľu. Upozorní študentov, že budú musieť prerozprávať jeho výklad pomocou týchto slov,

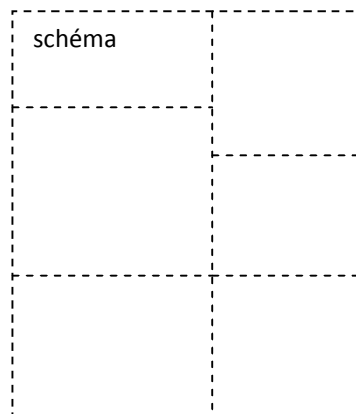
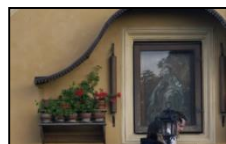
takže použijú rovnakú chronológiu. Predtým ešte raz zopakuje výklad, pričom postupne ukazuje vždy na to slovo, ktorého sa výklad práve týka. Nechá študentov precvičiť si výklad vo dvojiciach a potom dvoch študentov nechá prerozprávať pred celou skupinou. Podľa povahy látky sa miesto slov môžu používať jednoduché schematické obrázky, grafy alebo obrázky. Napríklad pri

výučbe slovné zásoby o meste môže učiteľ použiť mapu mesta. K rôznym budovám nakreslí líniary a napíše na ich koniec názov budovy alebo miesta. Potom ku každému z nich povie informáciu – napríklad čo sa tam dá robiť alebo na čo slúži, a študenti potom informácie podľa mapy prerozprávajú. Takýto výklad si môžu pripraviť študenti aj sami a učiteľ svojich spolužiakov.

Môžné použitie: Precvičovanie slovné zásoby a osvojovanie si novej slovné zásoby na všetky témy.

Každý vidí iba kúsok sveta. Na ostatné kúsky sa treba pýtať.

3. **Puzzle** – Skupina študentov má obrázok rozdelený na niekoľko rovnakých častí. Môže byť aj iný počet pričom počet študentov v skupine sa rovná počtu častí obrázku. Každý študent v skupine dostane jednu časť, nebude však vedieť ktorú. Celá skupina má pred sebou líniarovú schému rozdelenia obrázku. Navzájom si časti nesmú ukázať, môžu iba verbálne popísať svoj obrázok a prísť na to, do ktorého sektora ktorá časť patrí. V druhej časti skúsia dať príslušné časti do navrhovaných sektorov a zistia tak, či obrázok zložili správne.

Možné použitie: Téma formy komunikácie, precvičovanie popisovania obrázkov a modálnych slovies vyjadrujúcich možnosť.

Ďalšie úlohy:

4. **Archeológovia** - skupina žiakov archeológov dostane príbeh, v ktorom chýbajú časti textu stratené pôsobením zubu. V spoločnej diskusii sa snažia doplniť zmysluplne príbeh tak, aby vznikol jeden ucelený dej. Po jeho vytvorení a prezentovaní majú možnosť si porovnať ich verziu s pôvodným textom. Podobná aktivita sa dá urobiť s učebným textom. Stačí prefotiť daný text, vybieliť potrebné časti a znovu prefotiť. Vybielené nemusia byť celé slová, ale napríklad iba ich časti.

Možné použitie: Téma môže byť realita krajín napríklad ich história alebo geografické informácie, precvičovanie čítania s porozumením.

Ďalšie úlohy:

5. **Poloviky** - dve skupiny dostanú jeden prvú a druhú druhú poloviku toho istého príbehu. Obe skupiny samostatne vytvoria chýbajúcu časť príbehu. Potom si prečítajú tú časť, ktorú sami vytvorili a tú, ktorú už mali. Inou variáciou je keď učiteľ povie všetkým žiakom len prvú alebo len druhú poloviku a každý si vymyslí svoj vlastný začiatok alebo koniec. Druhá polovica pôvodného príbehu v tejto variante ani nemusí existovať. Jedna polovica stačí a slúži len na naštartovanie tvorivosti žiakov. (Hermochová, 1994)

Možné použitie: Precvičovanie minulých časov a písania príbehu.

Ďalšie úlohy:

6. **Antihádanka** ě je to ako klasická hádanka avšak s jednou závažnou obmenou. Nesmíte popisovaš aké to je, ale aké to nie je, ě iže negativne. Jeden zadáva hádanku a hádajú všetci. Napríklad ak je slovo hodinky, tak by hádanka mohla vyzerat takto: nenosíme ich na nohe, nenahradí ich mobil, nepotrebujeme ich keď spíme, nie sú šagké, nie sú náš priateľ keď sa ponáhame, nemajú radi vodu, malé deti ich nenosia, nenosíme ich dve, nie sú nám na nič, keď idú pomalšie, ako majú...

Mogné použitie: Precvičovanie slovnej zásoby.

ĀOkolo horúcej kaše sa chodí preto, lebo na krajoch je najchladnejšia.ñ

7. **Asociálne hádanie** - jeden žiak hovorí vošé asociácie na nejaké slovo. Ostatní sa snažia na základe prieniku asociácii zistiš o aké slovo išlo. Asociácie sú pre účely tejto hry slová, ktoré sa priamo alebo nepriamo spájajú významom alebo inak (napr. foneticky) s pôvodným slovom. Napríklad: žiak má na mysli slovo kôň, tak začne vymenovaš slová: dvere, prievan, zlodej, dierka, usb, otočis, štartér... Spoločné slovo pre všetky tieto asociácie je kôň. Podľa toho aké konkrétne a jednoduché asociácie sú sa hra stáva šagou alebo ťagou. Abstraktné a vzdialené asociácie vyžadujú viac sústredenia a premýšľania.

Mogné použitie: Osvojovanie slovnej zásoby prostredníctvom kolokácií, v nematerinskom jazyku náročná aktivita.

ĀLáska na prvý pohľad preceňuje vizuálnu stránku bezprostredného stretu.ñ

8. **Speed dating** - žiaci sa rozdelia na dve skupiny ě dievčatá a chlapci s približne rovnakým počtom. Ak počet nesedí, môžu hraš oje opačné roly. Učiteľ vysvetlí ě o je to speed dating, aby žiaci pochopili priebeh. Speed dating je efektívny spôsob ako rýchlo stretnúš veľšie množstvo nových ľudí, pričom anonymita a nevymieňanie si kontaktov počas priebehu zaručuje vyhnutie sa tlaku z odmietnutia. Dievčatá sedia každá sama pri jednom stole. Chlapci si sadnú tak, aby s nimi vytvorili páry. Majú tri minúty na to, aby sa o sebe dozvedeli niečo zaujímavé, na základe čoho zistia ě i je im ich konverzačný parter sympatický. Je dobré predtým urobiš brainstorming aké mogné otázky by sa toho druhého opýtali. Po troch minútach sa menia dovedy, kým nevytvoria pár s každým dievčaom. Na lístky s ě íslami, ktoré im boli pridelené, si zaznačia tých, ktorí ich zaujali. Ak sa ě ísla zhodujú, znamená to, že sú si navzájom sympatický alebo jeden druhého zaujali. V spoločnej diskusii hodnotia ě o sa môžu dozvedeš za tri minúty, o prvom dojme a akých ľudí si vyberajú za priateľov a partnerov.

Mogné použitie: Téma mladí ľudia, rodina, precvičovanie neformálneho rozhovoru a tvorenie otázok.

Ďalším viac sa o sebe dozvedel, tým väčší tajnostkár sa z neho stal. Ď

9. **Osobný profil** - každý v skupine dostane iný pracovný hárok s rôznymi konštatovaniami o ľloveku. Ku každému konštatovaniu samostatne zaznaľia ľi je pre nich pravdivý alebo nie a k nim na záver pridajú 3 konštatovania o sebe, ktoré ich najlepšie charakterizujú a podĎa ktorých by ich spoluľiaci mohli rozoznaŠ od ostatných. Pracovné hárky si podpígu a zozbierajú. UľiteŎľita jednotlivé hárky a skupina sa snaží zistiŠ s takto získaných profilov kto vypĎal hárok. Tri posledné konštatovania by mali úlohu uĎhľiŠ. V tejto aktivite sa dozvedia nielen viac o ostatných ľlenoch skupiny, ale aj o tom, ako sa hodnotia a z reakciľ ostatných, ľi ich hodnotenie je rozdielne od toho ich.

Príklad konštatovaní:

Ľasto som zmätený a neviem ako zareagovaŠ.

Ďahko nadväzujem vzŠahy s Ŏuľmi.

Keľ sa súŠaľí, chcem byŠ prvý.

Viem udrĎaŠ tajomstvo.

Myslia si o mne, ģe priveĎa myslím.

Uľenie mi nerobí ģiadne problémy.

Rád a ľasto pomáham druhým.

VeĎa toho nenahovorím.

Môģné pouģitie: Téma mladí Ŏudia a medziŎudské vzŠahy.

ĎS kaģdou Naľģou informáciou sa opäŠ rozhodujeme ľomu máme veriŠ Ď

10. **Správna nesprávna** ģi ľiaci si pripravia kvízové nároľné otázky, na ktoré ľiaci pravdepodobne nevedia odpoveľ. Môģu sa týkaŠ práve preberanej témy alebo podĎa vlastného výberu. Na kaģdú otázku vypracujú s pouģitím rôznych prameľov dve odpovede, jednu správnu a jednu nesprávnu. Ģiak si vyberie dvoch iných ľiakov, ktorí sa snaģia presvedľiŠ ostatných ũľ astníkov kvízu, ģe práve tá ich odpoveľ je správna. Môģu a nemusia pritom vedieŠ, ľi odpovede sú správne. Keľ si ũľ astníci vyberú odpoveľ, o ktorej si myslia, ģe je správna, dozvedia sa, ktorá odpoveľ bola naozaj správna. Táto aktivita je pre ľiakov nároľná na prípravu aj prevedenie, ale otestujú a precvľia si viacero ũģitoľných zruľností.

Môģné pouģitie: Precvľovanie argumentácie a fráz na vyjadrenie názoru. Môģe to byŠ zaujímavé ũģivenie pri preberaní reáliľ anglicky hovoriacich krajín.

ĎCeruzka a guma sú dva konce toho istého kusu dreva. Ď

11. **Kolág** - z opaľnej strany tabule ģiaci po jednom kreslia ŇbovoŇne tak, aby to ostani pred tabulou nevideli. MŇgu dokresŇvaŇ, pridávaŇ a kombinovaŇ k uĝ nakresleným Ľastiam. KeŇ sa vĝetci vystriedajú, tabula sa otvorí a dostanú Ľas premýĝaŇ Ľo spoločnou koláĝou vzniklo. Kaĝdý ĝiak postupne vysvetlí a objasní svoj príspevok do koláĝe. Ak dáte tejto koláĝi vopred nejakú tému alebo námet, napríklad atmosféra v triede alebo triedny kolektív, mŇĝe sa ĝiaci rozhovoriŇ urĽeným smerom a dozvedieŇ sa tak viac o svojich pocitoch a víziách.

MŇĝné pouĝitie: Téma podľa výberu uĽiteĽa, vhodný ako úvod do nejakej témy na zhrnutie uĝ známej slovnej zásoby.

ĽPredpokladáme, ĝe mimozemĝania vedia o nás viac ako my o nich.Ň

12. **Mimozemĝania** - Ľo by si chcel vedieŇ o mimozemĝanoch? Aké otázky by si sa ich opýtal? V troch vedeckých skupinách si premyslia Ľo najefektívnejĝie otázky, z ktorých odpovedí sa dozvedia Ľo najviac cenných informácií. Potom si kaĝdá skupina vyberie spomedzi seba jedného Ľlena, ktorý bude mimozemĝan a poĝlú ho do inej skupiny. Takto bude maŇ kaĝdá skupina svojho mimozemĝana z inej skupiny. Skupiny budú spovedaŇ týchto fiktívnych mimozemĝanov a oni si budú vymýĝaŇ rôzne odpovede, je preto lepĝie vybraŇ komunikatívnych a tvorivých zástupcov. Skupiny potom prezentujú svoje otázky a zistené informácie. MŇĝu si potom vybraŇ, v ktorej civilizácii by chceli ĝiŇ a preĽo.

MŇĝné pouĝitie: Ak zameranie vedeckých skupín ĝpecifikujeme, napríklad na oblasti ĝivotného prostredia, kultúrneho ĝivota, zvykov ..., mŇĝeme tak pokryŇ ĝirokú ĝkálu tém.

ĽPorovnávanie je matka rozdielov.Ň

13. **PanáĽik** - uĽiteŇnakreslí do stredu tabule jednoduchého panáĽika. ĝiaci k postaví ke dokresŇujú rôzne veci alebo pridávajú slová, ktoré ilustrujú aký ten panáĽik je, Ľo zaĝil a aké má plány. Vystriedajú sa takto vĝetci pri tabuli. Potom kaĝdý povie, Ľo mala jeho kresba povedaŇ o postaví ke. V druhej fáze sa potom mŇĝu vo dvojiciach porovnávaŇ s panáĽikom alebo prerozprávaŇ Ľo sa o Ňom dozvedeli.

MŇĝné pouĝitie: Téma rodina, precviĽovanie prerozprávania ĝivotopisu a gramatiky spojenej s porovnávaním.

ĽAko sa nauĽiŇumenie uĽiŇsa, keŇ sa eĝte neviete uĽiŇ.Ň

14. **KŇĽové slová** - v nároĽnejŇom texte uĽiteŇvyberie v jednej verzii neefektívne kŇĽové slová a v druhej logické kŇĽové slová. ĝiaci si text preĽítajú a snaĝia sa ho zreprodukovaŇ najprv na základe neefektívnych kŇĽových slov. MŇĝe sa premietnuŇ text, kde je celý text vybielený okrem kŇĽových slov. Potom to isté zopakujú s logickými

kľúčovými slovami. Na záver diskutujú žiaci o tom, prečo sú niektoré slová vhodnejšie byť kľúčovými a ktoré zapamätateľnými slovami. Domáca úloha je prinesť text s kľúčovými slovami a na základe nich ho prerozprávať. Môžu si tiež precvičiť vytvoriť zoznam kľúčových slov k vybranému textu a potom porovnať aké slová vybrali a prečo.

Môžné použitie: V cudzom jazyku náročná aktivita, ale učí myslieť v cudzom jazyku a vytvárať stratégie na porozumenie textu a jeho štruktúre.

Ď Dobrá výhovorka sa niekedy poľúva lepšie ako skutočná príčina.

15. **Výhovorky** - na vopred premyslené situácie žiaci vo dvojiciach vytvárajú výhovorky. Môže to byť poťaté ako súťaž najoriginálnejších, najabsurdnejších alebo najpremyslenejších výhovoriek.

Príklad situácií:

Príšiel som neskoro do školy.

Na rande som si pozval omylom dve dievčatá naraz.

Nevrátil som poľnú knihu.

Vyzradil som citlivú informáciu, ktorú som si mal nechať pre seba.

Sedím v úplne inej učebni a v inej skupine žiakov.

Mám uťitovanú knihu vo svojej taške.

Vôbec si nepamätám čo sme robili na minulej hodine.

Na perách mám kamarátkuin rúg.

Mám každú ponožku inej farby.

Úasť mojich vlasov je ruťová.

Na teste som dostal nula bodov.

Bozkával som sa s priateľkou môjho najlepšieho priateľa.

Na teste som dostal plný počet bodov, zatiaľ čo ostatní minimum.

Zazvoní mi mobil počas vyučovania.

Zaspím na hodine.

Mama príde do školy priniesť mi zabudnutú desiatu.

Môžné použitie: Precvičovanie minulých časov.

Ď Povedz čo ti povedali a ja ti poviem čo im povie.

16. **Tlmoenie** - tlmočník musí pri konzekutívnom tlmoení prerozprávať v inom jazyku niečo minútové vstupy rečníka. Žiaci môžu čítať texty alebo rozprávať na danú tému ako

reľníci, jeden ģiak je vĝdy tlmoľník a snaĝí sa robiŝ si poznámky tak, aby ľo najvernejĝie prerozprával obsah tlmoľeného. Na hodinách cudzieho jazyka to mōĝe byŝ do druhého jazyka, ale mōĝe to byŝ aj v rovnakom jazyku. Ľím ŝaĝĝí text alebo rozprávanie, tým je dōľeĝitejĝia schopnosŝ pochopiŝ poľutý text a vedieŝ si ho logicky usporiadaŝ. Trénovaŝ mōĝu tieĝ v trojiciach. Tretí ģiak ide do inej ľasti triedy a zvyĝní dvaja sú rozprávaľ a tlmoľník. Tlmoľník poľúva rozprávanie a potom zavolá tretieho a pretlmoľí mu vypoľutú ľasŝ. Rozprávaľ poľúva tieĝ a zhodnotí, ľi správne prerozprával obsah a ľi vystihol to, ľo chcel povedaŝ.

Moĝné pouĝitie: Precviľovanie prekladu, pamätanie si poľutého v cudzom jazyku a precviľovanie poľúvania s porozumením.

ĀNajlepĝie vieĝ to, ľo dokáĝeĝ nauľiŝ niekoho iného.ñ

17. **Uľíme sa navzájom** ģ uľiteŔrozdelí uľivo na 7 ľastí. Vo dvojiciach je jeden ģiak uľiteŔa druhý jeho ģiak. UľiteŔ sa ho snaĝí nauľiŝ ľo najviac z jeho sedminy uľiva. Po chvíľke sa dvojice striedajú, aby kaĝdý ģiak vystriedal kaĝdeho uľiteŔa a teda vedel celé uľivo. Na konci sa ģiaci uľitelia spýtajú dve kontrolné otázky na kaĝdú ľasŝ. Nevýhoda tkvie v tom, ĝe uľitelia vedia síce perfektne, ale len jednu ľasŝ. V inej variante tejto aktivity ģiak v roľu uľiteŔa nauľí jedného prideleného ģiaka svoju ľasŝ tak, aby ju vedel nauľiŝ ostaných. Potom týchto sedem ģiakov uľia celú skupinu a ich uľitelia ich dopŔajú, keĤ nieľo zabudnú.

Moĝné pouĝitie: Precviľovanie obsahu textov na rôzne témy.

ĀDeŔsa skladá z mnoĝstva etúd a rituálov.ñ

18. **Vysvetli postup** ģ jeden hovorí akoby komentoval nemý film a druhý ukazuje to ľo ten komentátor hovorí pred celou skupinou. Obsahom rozprávania mōĝe byŝ jednoduchý postup napríklad ako uvariŝ vajľko na tvrdo, alebo zloĝitý napríklad ako získaŝ prácu. Potom niekto iný predvádza tie isté úkony v tom istom slede ale niekto iný musí popisovaŝ ľo si zapamätal z prvého predvedenia. Ten niekto mōĝe byŝ aj uľiteŔ Vynikajúci obsah na zaľiatok je napríklad téma Āmōj deŔñ.

Moĝné pouĝitie: Téma komunikácia a jej formy, precviľenie slovnej zásoby s dôrazom na slovesá.

ĀZíde z oľí, zíde z mysleñ

19. **Komix** ģ ģiaci spracujú uľivo ako komix, alebo ako sled obrázkov. Nemusia obrázky kresliŝ rukou, mōĝu pouĝiŝ rôzne obrázky alebo nájsŝ na Internete a predviesŝ ako prezentáciu bez textu, obrázky len ilustrujú a pomáhajú pri rozprávaní uľiva. Pri premietaní pomocou projektora sú moĝnosti takmer neobmedzené. Týmto spôsobom sa mōĝu ģiaci za

hodinu naučíš celé učivo a byš schopní vysvetliš a reprodukováš pomocou obrázkov všetko od terminológie po zložité definície a princípy. Na internete je možné nájsť obrázky ku každému detailu učiva. Jeden obrázok je viac ako tisíc slov. Prezentácie sa môžu rozposlať žiakom, ktorí ich môžu použiť pri učení sa doma.

Môžné použitie: Precvičovanie obsahu textov na rôzne témy.

Ďalej nevieš vysvetliť tomu nerozumieš

20. **Povedz to inak** Ľ vo dvojiciach si žiaci pripravujú vety na vopred zvolenú tému, napríklad to učo budú na budúcu hodinu preberať alebo vyberú z učebného textu. Jeden žiak ponúkne vetu, ten druhý ju musí povedať inak, použije synonymá, prerozpráva svojimi slovami alebo vysvetlí po svojom. Inou variáciou je rozložiť učivo na jednoduché učo najmenej rozvité vety a potom ich znovu spájať do súvetí a rozvíjať. Žiaci si šaggye zapamätajú rozsiahle vety. Pomáha im rozložiť si obsah na jednoduché konštatovania učo aké je alebo učo to robí.

Môžné použitie: Precvičovanie spôsobu, ako sa vyhnúť zaseknutiu, vedieš sa vynájsť a povedať to inak. Precvičovanie tvorby viet a súvetí.

Ďialový ovládač je hlavnou zbraňou davov zhypnotizovaných obrazkou.

21. **Youtube** Ľ učiteč môže pri výučbe využiť youtube, na ktorom je veľa dokumentárnych a výučbových videí. Môže poslať žiakom odkaz na konkrétne video týkajúce sa preberanej témy. Žiaci si ho doma pozrú a urobia si jednoduché poznámky, ktoré slúžia k diskusii na hodine, alebo môžu sami vyhľadať videá a prerozprávať ich. Videá vytvorené žiakmi ako sú časť projektov sa dá zavesiť na youtube a tak sa stanú dostupné celej skupine.

Môžné použitie: Použitie na všetky témy, precvičenie schopnosti integrovať použité a videné do zrozumiteľného obsahu.

Ďanáš správnu informáciu je dnes zručnosť prežitia.

22. **Dolovanie informácií** Ľ na práve preberané učivo učiteč vytvorí toľko doplnkových otázok nezodpovedaných v učebnom texte, koľko je študentov. Každý študent dostane za úlohu nájsť na internete odpoveď na doplnkovú otázku, ktorú mu učiteč prideli. Na hodine nielenže zodpovie svoju otázku, ale popíše postup ako sa k nej dopracoval a učo iné sa pri hľadání informácie dozvedel. Ak žiaci nemajú dostatočnú zručnosť vo vyhľadávaní a jeho pokročilých nastaveniach, je vhodné ich stručne oboznámiť s možnosťami bežných vyhľadávacích stránok ešte pred touto aktivitou.

Môžné použitie: Precvičenie ľútania s porozumením a popisovanie deja v minulom ľase.

Ďak nás rodina nenaučí byť šťastnými, náš život je Odyseova cesta domov.

23. **Zapoj rodinu** ě ěiaci urobia záznam z rozhovoru s ělenom rodiny. Môěe to byŤ voŤný rozhovor, interview s vopred pripravenými otázkami alebo napríklad kvíz. Potom si vyberie iného ělena rodiny a zopakuje ten istý postup. Na hodine rozprávajú ěo sa dozvedeli a porovnávajú rôzne odpovede dvoch ělenov rodiny. Môěu sa v diskusii zamýŤ nad tým, preěo sa odpovede rôznia, aké pohnútky alebo dôvody na to mohli maŤ. Iným variantom je, keĽ trieda pripraví jeden set otázok a tie sa pýtajú niekoho zo svojej rodiny větci ěiaci, takěe môěu potom ěhěie porovnaŤ odpovede z rôznych rodín. Namiesto ělena rodiny sa môěu pýtaŤ napríklad dobrého priateĽa.

Môěné pouěitie: Téma rodina.

ĽVäĽĽina dotazníkov zistí, Ľo si pýtajúci myslí.Ľ

24. **Dotazník** ě ěiaci vytvoria dotazník. Musia si samozrejme urĽiŤ cieĽ ěo sa chcú dozvedieŤ. Na jednej hodine pod vedením uĽiteĽa vyberú najvhodnejěie otázky s najväĽĽou výpovednou hodnotou a dajú do ěo najlepĽieho poradia. Musia tieĽ zváĽiŤ, aké nároĽné bude spracovanie a interpretovanie odpovedí. Vopred si môěu stanoviŤ aké odpovede oĽakávajú a vo dvojiciach sa potom pýtajú anonymne otázky z dotazníka a zaznamenávajú odpovede. Na nasledujúcej hodine porovnávajú údaje, vyhodnocujú ako efektívne zostavili dotazník a diskutujú o reakciách Ľidí z ulice, Ľi ich nieĽim prekvapili, Ľi boli ochotní a ako sa im komunikovalo. Táto aktivita je Ľasovo nároĽná, avĽak na rozdiel od väĽĽiny ostatných aktivít umoĽĽuje ěiakom kontakt so skutoĽným svetom a to mimo ěkolského prostredia, Ľím im sprostredkuje veĽmi prospeĽnú skúsenosŤ.

Môěné pouěitie: Téma otvorená, precviĽenie pýtania otázok a zdvorilostných fráz. Táto aktivita sa stane zaujímavou skúsenou, keĽ ěiaci na ulici vyhĽadáujú iba Ľidí, ktorí vedia s nimi komunikovaŤ v anglickom jazyku.

ĽDiablov advokát musí maŤ anjelskú trpezlivosŤ.Ľ

25. **Antagonistické stanovisko** ě uĽiteĽ v danej téme zaujme opaĽné stanovisko ako je věeobecne prijímané, ktoré predstavujú ěiaci. Ęiaci musia nájsŤ argumenty na obhajobu tohto stanoviska a diskutovaŤ s uĽiteĽom. Je to nieĽo ako diablov advokát, ktorý pomôĽe vyjasniŤ preĽo zaujímame také Ľi onaké stanovisko a alebo nás utvrdí v naĽom názore alebo nás prinúti premýŤ nad iným, moĽno lepĽím stanoviskom. (Fisher, 1997)

Môěné pouěitie: PrecviĽenie fráz pre vyjadrenie názoru, súhlasenie a nesúhlasenie, argumentácie. Téma otvorená.

ĽZrkadlo je najväĽĽí priateĽ krásy.Ľ

26. **Sebareflexia** ě ġiaci napíġu na nepodpísaný list papiera necenzurované pocity a myġlienky, ktoré im prechádzajú hlavou. Zväġ ġa sa týkajú ich vlastných pocitov, postavenia v triede, vzšahoch a problémoch. Uġ iteŖ sebareflexie pozbiera a urobí z nich kompiláciu myġlienok, pocitov a názorov bez uvedenia autora. Tie potom na Ťalġej hodine rozdá, aby si ich mohli vġetci preġ ítaš, porozmýġaš poprípade reagovaš alebo komentovaš.

Ukáġky reflexií ġiakov:

Úprimné bodnutie

Neverím, ġe to ġo robíte naozaj myslíte váġne. Urġ ite vám o nieġ o ide. Nieġ o tým sledujete, nieġ o za to oġ akávate. ZatiaŖ neviem ġo, ale budem vás pozorovaš a urġ ite po ġase na to prídem. Myslíte si, ġe nás zmeníte. Nie som o tom presvedġená. dobre sa to poġ úva, ale kto z nás tomu verí. My sme iní ako vy, musíte to pochopiš. To vám hovorím, aby ste neboli na konci roku prekvapení. Naozaj si myslíte, ġe to ġo sa nám snaġíte daš naozaj chceme a na nieġ o nám to niekedy bude? Ostatný to len predstierajú, aby obġli na vaġich hodinách bez ujmi. Ja nepredstieram a dúfam, ġe moju úprimnosš nezneuġijete proti mne. To by som bola veŖmi nerada. Ale vlastne nemáte na výber. To by sa otoġ ilo proti vám.

SOS

Potrebujem pomoc. Preġívam temné obdobie svojho ġivota. Chcem, aby sa môġ ġivot vrátil aspoŖ o desaš rokov dozadu, keĤ nebol na mŤa robený taký nátlak. Nie som spokojná s mnohým. Hovorím veci, ktoré by som inak nepovedala. Sama neviem ako by som pomohla niekomu ako som ja. Asi veŖa vecí spraví ġas a to, ġe sa dozaista zmením. Vġetko sa zmení. ZatiaŖto dosš preġívam. chcem vedieš, ġo mi chce tento úsek môġho ġivota povedaš a ġo sa mám z neho nauġ íš. Moġno robím chybu v tom, ġe rozmýġam, ġo vġetko a kto vġetko okolo mŤa by mal byš inakġí. Treba zaġ aš od seba. Ja viem. Bolí to.

Moġné pouġtie:

Ŗ Slovo s dobrými konexiami sa viac derie na jazyk.Ť

27. **Asociácie** ě ġiaci dostanú zoznam rôznych slov. Musia vo dvojiciach nájsš dvojice slov, ktoré sa im zdajú blízke a vysvetliš túto blízkosš ě asociáciu.

Ukáġka asociácií:

voda /mreġe ě keĤ voda zamrzne, vytvára kriġtáŖvé mrieġky

noha/obed ě pri obede je na zemi pri sebe najviac nôh

fŖġa/oblek ě z recyklovaných PET fliaġ sa vyrábajú obleky

Čad/ryby ĩ keby Čad nebol Čahġ ako voda, vġetky ryby by v zime pomrzli
komġn/gombġk ĩ vravġ sa drġaŠ sa gombġku keĤ uvidġġ kominára prináġa ġŠastie

Moġné pouġitie: Precviġenie pokroġ ilej úrovne slovnej zásoby a kolokáciġ.

ĤBez fantázie je oblak iba oblak a dúha iba dáġĤa svetlo.Ĥ

28. **Riadená fantázia** ĩ ġiaci si sadnú pohodlne a mġġu si zatvoriŠ oġi. UġiteĤim preġíta alebo prerozpráva fantazijné putovanie, v ktorom si ġiaci dopĤajú svoje ġasti. Po skonġení putovania vġetci spoġne diskutujú o tejto ceste a ġo si na nej dopĤali. Kaġdá voĤy ktorú uskutoġnili o nich nieġo vypovedá. Je to samozrejme nepresne a slúġi skġr ako zamyslenie sa a inġpirácia

Ukáġka fantazijného putovania:

Ĥnáte zatvorené oġi a cítite sa príjemne, otvoríte oġi a leġíte na slnkom zaliatej lúke, obklopuje vás je koberec voĤavých kvetov a bzuġanie opeĤujúcich vġiel, mierny vánok ohýba stonky trávy a jemne ġumġ, postavíte sa a idete na kraj lúky, kde zaġína les, na zaġiatku ktorého je tabuĤka z nápisom, pozrite sa ġo je tam napísané a premysġíte si ġo urobíte, opúġšate lúku a idete do lesa, ako kráġate po chodníġku lesom, nájdete stratenú braġnu, zoberiete ju, otvoríte a pozriete sa ġo tam je, premysġíte si ġo urobíte, pokračujete Ĥalej a prġdete na rázcestie, máte na výber dve cesty, jedna ide strmo hore, druhá sa kĤkatġ a má miernejġie stúpanie, rozmysġíte si, ktorou chcete ísŠ, idete touto cestou a nájdete hlbokú jamu, pozrite ġo v nej nájdete, premysġíte si ġo urobíte, potom pokračujete Ĥalej aġ nakoniec prichádzate k vrcholu kopca, ktorý je zarastený stromami a neposkytuje preto ġiadny výhČad, je na Ĥom ale rozhČadĤa, ktorá je starġia a niektoré schody nevyzerajú veĤmi pevne, rozmysġíte si ġo urobíte, z rozhČadne ide autobus, máte ale peniaze len na jednu jazdu a pri prġchode dolu vám nezostane na nieġo pod zub, keĤ sa ale vrátite po tej istej ceste peġi, peniaze uġetríte a nieġo si kúpite, premysġíte si ako sa zachováte ...Ĥ

Moġné vysvetlenia výberu:

- tabuĤ na zaġiatku lesa je symbolom pravidiel
- stratená braġna je kontakt s ĤĤmi
- výber cesty na rázcestġ symbolizuje rozhodlanie byŠ úspeġný
- jama je otvorený symbol, podĤ toho, ġo tam kto naġiel

- rozhrádka je symbolom ochoty riskovať
- spôsob cesty dolu symbolizuje pracovitosť a podporlivosť (Canfield, Siccone, 1998)

Môžné použitie: Precvičenie počúvania s porozumením, téma medziľudské vzťahy.

Ďak sa chceš do seba ponoriť musíš najprv prekonať Archimedov zákon.

29. **Uľenlivá meditácia** Ľ uľeť vysvetlí žiakom princíp meditácie a precvičí si s nimi sústredenie. Počas takejto meditácie žiakom porozpráva príbeh, v ktorom je umne a nenásilne zakomponované preberané uľivo. Záleží na tvorivosti a pohotovosti uľiteľa a ak je príbeh spracovaný zaujímavo, po ukončení meditácie si žiaci budú pamätať celý príbeh aj s kúskami uľiva ktoré obsahoval. Pri tvorení rozprávania je dôležité využívať všetky zmysly a spájať dôležité informácie s ňou zapamätateľným kontextom, buď obrazovo alebo emocionálne. Uľiteľ môže zopakovať meditáciu s tým istým príbehom znovu a nechá žiakov doplniť dôležité pasáže.

Môžné použitie: Téma ňubovoňá, precvičenie slovnej zásoby podľa výberu uľiteľa.

Ďnaľo pozeráš cez kľovú dierku, keď môžeš otvoriť dvere.

30. **Kľové reakcie** Ľ uľeť vyberie z uľebného textu kľové slová, ktoré sa relatívne ľasto opakujú a tvoria taktiež jadro terminológie tohto uľiva. Uľeť ich napíše na tabuľu a vysvetlí žiakom. Následne vysvetľuje celé uľivo, tieto kľové slová však vo výklade vynecháva a žiaci musia doplniť správne slovo z tabule. Nakoniec musia žiaci použiť všetky slová z tabule v kontexte, v akom ich použil uľeť. Iný variant je výklad uľiva spojený s písaním kľových slov postupne ako sa objavujú vo výklade na tabuľu. Potom uľeť vyzve žiakov, aby si spomenuli, ľo presne povedal, alebo ako použil tieto slová. Podobne sa dá postupovať i pri ľítaní textu, z ktorého uľeť postupne vyberá neopakujúce sa slová a žiaci povedia ako boli v texte použité. Napríklad v tomto texte bolo použité neopakujúce sa slovo jadro Ľ uľeť vyberie najpodstatnejšie slová uľiva Ľ z jadra terminológie.

Môžné použitie: Téma ňubovoňá podľa vybratého textu z anglického ľasopisu alebo internetu. Nesústredíme sa na o osvojenie si obsahu textu ale na slovnú zásobu, výrazové prostriedky a schopnosť prerozprávať text.

Ďv svojom kaľdodennom ľivote vidíme viac vecí ako ňdí.

31. **Obľbený predmet** Ľ žiaci si prinesú na hodinu svoj obľbený predmet - vec. Vymenia si ich náhodným kľom a rozprávajú o tejto novej veci akoby to bol ten ich

obľúbený predmet. Hovoria o tom, prečo je to ich obľúbená vec, ako k nej prišli a aký príbeh sa s ňou spája. Môžu tiež hovoriť nie o sebe, ale z pohľadu skutočného majiteľa predmetu. Po každom rozprávaní povie pôvodný majiteľ ako to v skutočnosti je.

Môžné použitie: Téma mladí ľudia. Rozprávanie žiakov sa dá previesť na rozprávanie o terajšej mladej generácii.

Ako rešize nevidí, pretože je zatvorený.

32. **Obrázky v slovách** žiaci pripravia obrázky, ktoré sa môžu alebo nemusia týkať preberanej témy. Pridá k nim rôzne zoznamy slov, ktoré zdanlivo nesúvisia s obrázkom. Žiaci musia nájsť spojenie medzi prideleným obrázkom a všetkými slovami zo zoznamu. Pracujú vo dvojiciach alebo samostatne. Táto aktivita môže byť iba cvičenie tvorivosti a komunikácie, alebo sa dá použiť na zopakovanie prebraného celku. Je to tiež vynikajúci spôsob ako precvičiť slovnú zásobu v cudzom jazyku.

marketing
neviditeľný
bankrot
márnivosť
blázon
zlodej
nezamestnanosť

samotár
protiklady
anonym
hojnosť

Môžné použitie: Téma Ťubovoňa, vynikajúca aktivita na precvičenie slovnej zásoby a popisovania obrázkov.

Av každom obraze je kúsok jeho pozorovateľ.

33. **Hľadanie na obrázku** žiaci vyberie zložitejšie obrázky a vytvorí zoznam slov, ktoré možno nájsť na obrázku. Môžu to byť aj abstraktné pojmy, ktoré obrázok vyjadruje, alebo prídavné mená. Budú tam však aj slová, ktoré na obrázku nie sú a naopak. Obrázok i zoznam porovnajú, ale v prvej fáze sa môžu pozerať len buď na jedno alebo druhé, aby potrápili svoju vizuálnu a slovnú pamäť. Potom môžu pozrieť na obe naraz a dokončiť aktivitu. Ak sa pri tejto aktivite použije projektor, môžu dvojice pracovať na rovnakom obrázku. Ako prácu na doma môžu sami vytvoriť takúto aktivitu a vo dvojiciach riešiť obrázky na ďalšej hodine.

Možné použitie: Téma ŤubovoŤná, vynikajúca aktivita na precvičenie slovnej zásoby a popisovania obrázkov.

ĀSnehu trvá celú zimu, kým preĹíta, Ĺo mu jeseŤnapísala.Ť

34. **Poġta pre teba** ĩ kaġdý ġiak podpíġe prázdny list papiera a poġle ostatným. Na tieto listy potom ġiaci píġu otázky alebo poznámky, na ktoré potom môže vlastník papiera reagovaŤ. Môġe sa tieġ opýtaŤ kto urĹitú ĹasŤ napísal alebo ako to myslel. Tento ġiak sa môže priznaŤ alebo zostaŤ v anonymite. Pri tejto aktivite by mal uĹiteŤ vytvoriŤ priateĤkú atmosféru, aby sa vyhol otvorenej konfrontácii ġiakov, ale zároveň umožnil ġiakom vysvetliŤ svoje konanie, správanie a myġlienky.

Možné použitie: Táto aktivita je vhodná pre prácu triedneho uĹiteĤa. Na jazyku je vhodné usmerniŤ ġiakov, aby sa pýtali otázky pomocou ktorých zistia viac o svojich spoluġiakoch.

ĀTo, Ĺo sa deje za naġmi chrbtami nás obĹas riadne vytoĹí.Ť

35. **Chrbtová kosŤ** ĩ Na chrbty prilepí alebo pripne uĹiteĤkaġdému iný známy aforizmus alebo známi výrok, ktorý vġetci poznajú. Ģiaci sa voŤne prechádzajú po uĹebni a môžu sa kaġdého ġiaka opýtaŤ jednu uzavretú otázku, na ktorú dostanú odpoveĤ áno, alebo nie. CieĤom hry je prísŤ na to, aký aforizmus majú napísaný na chrbte. (Bakaláš 2000)

Možné použitie: Precvičenie doplnkovej slovnej zásoby. Namiesto aforizmov sa môžu pouġiŤ práve prebrané ustálené frázy.

ĀJe Ťhġie neġiŤ ako hŤdaŤihlu v kôpke sena.Ť

36. **Náġdi niekoho** ĩ najprv si kaġdý ġiak napíġe 5 tvrdení, ktoré by mohli byŤ pravdivé aspoŤ o jednom ġiakovi, alebo tvrdenia, ktoré sú pravdivé o Ťom/nej ale asi nie o ostatných. Nie vġak banálne alebo samozrejmé informácie. Tento zoznam si potom vymení s ŤubovoŤným ġiakom a ten musí nájsŤ niekoho na kaġdú s piatich pologiek, pre koho to platí. Tieto otázky sa nepýta sa pôvodcu zoznamu. Na túto ĹasŤ dostanú stanovený Ĺas, poĹas ktorého môžu rozprávaŤ iba s jednou osobou naraz. V skupine sa potom informujú o zaujímavostiach, ktoré sa dozvedeli o svojich spoluġiakoch.

Možné použitie: Témy medziĤudské vzŤahy a rodina. Precvičenie tvorenia otázok.

ĀProti prúdu je stále menej vody.Ť

37. **Prúd vedomia** ĩ známy termín v literárnej kritike. Jednoducho vysvetlené je to prúd myġlienok, ktoré prechádzajú cez myseĤ Je takmer nemoġné nemyslieŤ, Ĺo si môžu ġiaci vyskúġaŤ a pokúsiŤ sa myslieŤ iba na jednu vec aspoŤ na 20 sekúnd. UrĹite sa to nikomu nepodarí, môžu sa podeliŤ o to, ako im blúdili myġlienky a na Ĺo poĹas 20 sekundách mysleli.

Vo dvojiciach vyskúšajú hovoriť presne to, čo im práve prechádza hlavou. Spolu potom tento experiment vyhodnotia a popíšu pocity hovoriaceho a počúvajúceho.

Možné použitie: Keď sa prúd vedomia nasmeruje určitým smerom, dobrá aktivita na otvorenie novej témy.

Ďalšie úlohy: Ako vidieť, čo vidíš? Ako sa pozerať?

38. **Psychologické kresby** Ďalšie úlohy premieta na plátno sled rôznorodých bohatých a pútavých obrázkov. Jeden z dvojice rozpráva o tom, aké pocity a dojmy v ňom vyvolávajú. Iná alternatíva je, keď jeden z dvojice sa hrá na slepca, má zatvorené oči a druhý mu interpretuje obrázky, akoby rozprával slepčovi a snažil sa mu to sprostredkovať. Po opise slepec otvorí oči a porovná s tým, čo si predstavoval pri opise. Vo dvojici si potom vystriedajú role s inými obrázkami alebo tými istými ale v inom poradí. Inou variáciou je sústrediť sa na jeden obrázok vo dvojiciach a každý si samostatne napíše zoznam slov, ktoré v obrázku evokuje. Môže to byť formou brainstormingu. Po vyčerpaní slov pokračujú v aktivite vo dvojiciach, porovnávajú si svoje slová a vysvetľujú prečo im napadli a ako sa spájajú s obrázkom.

Možné použitie: Precvičenie popisovania obrázkov.

Ďalšie úlohy: Aký je tvoj názor?

39. **Putovanie obrázkov** Ďalšie úlohy si prinesie obrázok, ktorý ho niečím zaujal. Vo dvojiciach si povedia o svojich obrázkoch a vymenia si ich. Musia si zapamätať, čo o ňom počuli, pretože to povedia ďalšiemu dieťaťu keď vytvoria nové dvojice a znovu si obrázky vymenia. Takto aktivita pokračuje, kým je možné tvoriť nové dvojice s obrázkami, pretože o chvíľu bude ťažké vytvoriť dvojice, v ktorých ešte o obrázku nepočuli.

Možné použitie: Precvičenie popisovania obrázkov. aktivita vhodná pre každú tému ak sa zadá oblasť pýtania otázok.

Ďalšie úlohy: Aký je tvoj názor?

40. **Prečo** Ďalšie úlohy si pripraví päť otázok začínajúcich na slovo Prečo, na ktoré dieťa bežne nevedia odpovedať a sú zaujímavé. Vo dvojiciach sa kladú otázky a keď nevedia odpovedať, vymýšľajú si pravdepodobné možné odpovede, ktoré potom porovnávajú so správnymi odpoveďami. Dvojice sa striedajú a na konci každý dieťa povie aspoň jednu zaujímavú vec, ktorú sa dozvedel a utkvela mu v pamäti. (Hermochová, 1995)

Možné použitie: Precvičenie tvorby otázok, aktivita vhodná pre každú tému ak sa zadá oblasť pýtania otázok.

Ďalšie úlohy: Aký je tvoj názor?

41. **Kampaň** ě ětyria zo ěiakov sũ politikmi, ktorí kandidujú v nastávajúcich voľbách. Z ostatných ěiakov si zvolia svoj volebný tím, ktorý im pomôěe pripraviš kampaň, súľ asšou ktorej je okrem oného aj krátky prejav s volebným programom. Snaěia sa presvedľ iš ũ ěteĽ, jediného volilä, aby dal svoj hlas práve im. ũ ěteĽ si po stanovenom ľ ase na prípravu kampane vypoľ uje volebné programy a vyberie si komu dá hlas. Samozrejme, ěe na konci aktivity ũ ěteĽzhodnotí klady a zápory. Môěe tieě stimulovaš ěiakov k hodnoteniu a nechä nech sa tímy navzájom realisticky ohodnotia, priľ om môěu zhodnotiš nielen programy ale aj ich prezentáciu.

Môěné pouěitie: Téma ľ lovek a spoloč nosš, slovnú zásoby a frázy spojenú s argumentáciou a vyjadrením názoru.

Ľ Slovo dokäěe to, ľ o nedokäěu dýky ani meľ e.ň

42. **Minútka** ě ěiak rozpráva jednu minútu o slove, ktoré nepozná. Môěe to byš slovo cudzieho pôvodu alebo málo pouěívané slovo, ktoré si ũ ěteĽvopred pripraví. ěiak sa snaěí prísš na to, ľ o znamená alebo vymyslieš pravdepodobný význam. ũ ěteĽpo minúte povie skutoľ ný význam slova. Keľ sa věetci ěiaci vystriedajú, vo dvojiciach si ěiaci vysvetlia věetky skutoľ né významy prebraných slov. Môěu to byš slová v novej slovnej zásobe alebo terminológia nového ũ ěiva. Inou variáciou tejto aktivity je vybraš si slovo a zameniš ho za slovo pimparasa. Potom o ľ om ľ o najdlhěie rozprávaš, no miesto neho pouěívaš slovo pimparasa. Cieľom je ľ o najviac krát ho pouěíš a ľ o najdlhěie rozprávaš bez toho, aby ho ostaní uhädli. Ostatní sa snaěia zistiš, aké slovo sa za ním skrýva. ũ ěteĽmôěe tieto slová vopred vybraš, napísaš na kartiľ ky a ěiaci si ich náhodne vyberajú.

Môěné pouěitie: Osvojenie si a precviľ enie slovnej zásoby.

Ľ Prítomnosš je budúcnosš minulosti.ň

43. **Vľ erajěie noviny** ě ěiaci dostanú za úlohu pozorovaš a zapisovaš celý svoj deľ, priľ om sa snaěia objaviš veci a detaily, ktoré si dovtedy pri svojej rutine nevěimli. Sústredia sa na okolie, deje a ľ idí. Trénujú tím pozornosš a schopnosš pozrieš sa na veci inak. Na hodine potom povedia svoj deľ z nevěedného uhľu. Môěu tím ostaných prekvapiš s zmieniš sa o veciach, ktoré si ostatní dovtedy tieě nevěimali.

Môěné pouěitie: Téma masmédiä, precviľ enie opisu.

Ľ Vnútri sme rovnakí, no navonok sa to prejavuje u kaědého inak.ň

44. **Biela vrana** ě je Ľ hěké prispôsobiš sa a ěiš konvenľ ný pohodľ ný ěivot. Je omnoho šäěěie vyboľ iš z radu a byš sám sebou, originäľ ný a svojský. Nielen ěe tím riskujeme odmietnutie, ale taktieě sa otvárame verejnosti a môěno nechtiac zviditeľ ũujeme. ũ ěteĽ

vyzve žiakov, aby napísali čo najviac dôvodov, prečo by sa mohli stať čiernou ovcou alebo bielou vranou. Čím by sa chceli odlišiť od ostatných, čo by chceli urobiť, čo bežne židia nerobia ale oni to považujú za dôležité. V skupine užiteľa žiaci diskutujú o rozdieloch medzi židmi a o tom čo je židské akceptovať a tolerovať tieto rozdiely. Väčšina žiakov má osobnú skúsenosť so situáciou, keď sa cítili iní ako ostatní.

Môžné použitie: Téma vzory a ideály a medziľudské vzťahy.

Ď Dobrá fotka vzbudzuje zvedavé otázky.ñ

45. **Fotománia** Ľ žiaci majú doma hromadu fotografií Ľ digitálnych a Ľ tých tlačíených. Majú ich v počítačoch, tabletoch alebo mobiloch. Tieto fotky sa dajú využiť pri rozprávaní na rôzne témy Ľ dovolenka, môj dom, rodina ... Užiteľa dá tému a žiaci si nielen pripravia sled fotografií ale Ľ sprievodné slovo k nim. Žiakov môže užiteľa motivovať tak, že sám prinesie fotky a pripraví si vlastnú prezentáciu a až potom zadá túto úlohu žiakom. Podľa zváženia je prezentácie vhodné obmedziť počet fotografií alebo ľasom. Inou variáciou je fotodenník, do ktorého sa počas jedného týždňa snážia uloviť čo najzaujímavejšie fotografie a potom súťažia a fotku týždňa so sprievodným slovom. Každý žiak vyberie dve najoriginálnejšie fotky a prezentuje ich.

Môžné použitie: Precvičenie opisovania obrázku.

Ď Keď telo hovorí, oči poľúvajú.ñ

46. **Pantomíma** Ľ traja žiaci aspoň s minimálnymi hereckými danosťami dostanú krátke príbehy s jednoduchým dejom a zvyšok žiakov užiteľa rozdelí na dve skupiny. Trojica žiakov s príbehmi sa po jednom snážia stvárať a predviesť pomocou pantomímy svoj príbeh. Skupiny potom dostanú ľas diskutovať o tom, čo sa v príbehu odohralo a majú spolu zostaviť ich verziu pochopenia príbehu. Obe skupiny potom prerozprávajú príbeh a porovnávajú ho následne s pôvodným príbehom. Takto sa vystriedajú všetci traja žiaci. Aktivita môže pokračovať vo dvojiciach, v ktorých jeden ukazuje jeho deň a druhý ho buď poľas samotného hrania alebo po jeho skončení popisuje. Predvádzajúci opravuje chyby v opise.

Môžné použitie: Precvičenie rozprávania, opisu a minulých ľasov, v druhej ľasti aj priebehového prítomného ľasu.

Ď Áchatelia dobrých skutkov majú nepriestrelné alibi.ñ

47. **Detektív na tretiu** Ľ každý žiak prinesie do školy tri typické osobné veci. Nemali by to byť veci, ktoré vlastní a používa každý, ako napríklad kľúč. Vo dvojiciach je jeden vyšetrovaný a jeden detektív. Detektív sa snaží použiť tieto tri predmety vyšetrovaného nájdené na mieste ľinu dobrého skutku, aby čo najviac povedal o jeho majiteľovi. Ten potom

komentuje správnosť i nesprávnosť detektívovej dedukcie. Role sa potom vo dvojiciach vystriedajú. Táto aktivita sa dá robiť aj v skupine a v roly detektíva sa postupne vystriedajú všetci a zároveň sú aj všetci publikum detektívneho postupu. Keď sa aktivita prevádza v dvojiciach, môžu sa dvojice meniť a všetci účastníci sú aktívnejší.

Mogné použitie: Rozprávanie o sebe v rámci témy rodina, precvičenie podmienkových viet a slovnej zásoby osobných vlastností.

Áveď ňdí vie ím chce byť ale nevedia ío chcú robiť a naopak.ň

48. **Pracovný pohovor** Ľ každý si vyberie nejaké zamestnanie a urobí otázky, podľa ktorých sa dá zistiť, ktorý z kandidátov je vhodný na túto pracovnú pozíciu. Vo dvojiciach sa pýtajú otázky, nepovedia však kandidátovi, o akú prácu ide. Na to musí kandidát na konci pohovoru prísť sám. Dvojice sa môžu striedať a v záverejnej diskusii môžu hovoriť o tom, kto sa im zdá z kandidátov na vybrané zamestnanie najvhodnejší a prečo.

Mogné použitie: Téma práca a zamestnanie, tvorba otázok a slovná zásoba formálneho štýlu.

Ákeby sme vedeli ío nás íaká, nevedeli by sme sa doíkať.ň

49. **Horoskop** Ľ učiteľ požiada žiakov, aby doma napísali horoskop na najbližšie obdobie pre nešpecifikované znamenie. V horoskopoch by mali uviesť všetky podstatné oblasti života Ľ láska, práca, peniaze, rodina, vzťahy, zdravie, prekvapenia... Ľ oho by sa mali vyvarovať a naopak, na ío bude najvhodnejší ías. Horoskopy v tomto ponímaní slúžia nie na predpovedanie budúcnosti, ale na zamyslenie a prehodnotenie svojej situácie. Na najbližšej hodine sa íítajú horoskopy a žiaci sa nad nimi zamýšľajú v retrospektíve, do akej miery sa týkajú ich nedávnej minulosti, v íom by ich inšpirovali a pobavili.

Mogné použitie: Slovná zásoba rôznych oblastí, minulé a budúce íasy, podmienkové vety.

Ákaždý príbeh má postavy, ktoré majú svoje vlastné príbehy.ň

50. **Príbeh na pokračovanie** Ľ každý žiak má prázdny papier a začne prvú vetu príbehu/rozprávania. Potom sa papiere posúvajú v kruhu a každý pripíše ďalšiu vetu, ktorá musí logicky nadväzovať na predchádzajúce. To znamená, že si vždy musí prečítať vety predtým. Po každom kole sa počet viet na papieroch zväčšuje, takže každý žiak musí íítať viac a viac viet. Aby išli kolá rýchlejšie, môže sa táto aktivita robiť v menších skupinkách po päť žiakov. Takto keď príde príbeh opäť k niektorému žiakovi, je na íom o 4 vety viac. Na konci aktivity si skupinky prečítajú príbehy. Aktivitu možno ošiviť aj tak, že sa príbehy môžu uprostred aktivity medzi skupinkami vymeniť, takže potom pokračujú s ešte neíítanými príbehmi. Takáto výmena podľa íasu môže nastať aj viac krát.

Mogné použitie: Precvičenie minulých íasov a íítania s porozumením,

ĀPrítomnosť je dobrá vtedy, keď sa z nej môže stať príjemná spomienka.ñ

51. **Po dvadsiatich rokoch** ģ ģiaci predstierajú, ģe majú stretávku po dvadsiatich rokoch. Hrajú samých seba o dvadsať rokov, hovoria o svojich ģivotoch, ģím sa stali a ģo zaģili. Navzájom sa pýtajú otázky. Ak majú ģiaci problém vymýšľať si v reálnom ģase, môže im uľiteĎ dať ako prácu na doma pripraviť si kostru svojho pomyselného ģivota, aby si improvizáciu uľahčili. Zaujímavým pokračovaním môže byť rozhovor ģiakoch o terajšku z pohľadu svojich ja o dvadsať rokov akoby si spomínali na svoje ģrudentské ģasy.

Môģné pouģitie: Precvičenie celej rady minulých ģasov, tvorenie otázok, môže byť prepojená s písaním ģivotopisu.

ĀKto sa nevie presadiť musí zapustiť korene tam kde je.ñ

52. **Presádzanie** ģ keď uľiteĎpresádza, podobá sa na záhradkára. ģiaci sedia v kruhu kaģdý na svojej stoličke a vģetky stoličky sú obsadené. Zaģína náhodne vybraný ģiak a povie napríklad: ĀChcem sa presadiť k Milanovi, pretoģe sa na mňa vģdy milo usmieva a má zmysel pre humor.ñ Presádza sa vģdy z pravej strany, a ģiak, ktorý tam pôvodne sedel, sa presadí na miesto ktoré ostalo voľné. Pokračuje ģiak po ľavej strane Milana, alebo ten ģiak, ktorý sa chce presadiť. V pôvodnej aktivite, z ktorej táto aktivita vychádza, ģiak k sebe niekoho privolať, aby si sadol vedľa neho. Menej obľúbený ģiaci vģak na rad nepriģli, pretoģe ich nikto nevolal. V tejto variante môže prísť rad na kaģdého, pretoģe i menej spoločenský ģiaci nepatriaci do skupiniek si môžu niekoho vybrať a presádzanie má taktieģ aktívnejšieho ducha. Ak sú ģiaci natoľko vyspelí, ģe dokáģu prijať a podať konštruktívnu kritiku, ģiaci môžu hovoriť, preģo nechcú, aby vedľa nich sedel ģiak po ich pravici. Humor je tieģ výborným korením takejto aktivity. (Hermochová,1994)

Môģné pouģitie: V téme medziģľudské vzťahy môže nadväzovať na slovnú zásobu osobných vlastností.

ĀJe jedno kde v kruhu sa nachádzate, ste rovnako ďaleko od stredu.ñ

53. **Zostať v kruhu** ģ ģiaci sedia v kruhu a uľiteĎ je v strede. Na koho ukáģe, musí povedať rozumný dôvod, preģo by mal zostať v kruhu s ostatnými ģiakmi v skupine. Podstatou je ģo najdlhšie udržať sa v kruhu, pretoģe na koho uľiteĎukáģe a nebude môcť pohotovo povedať ľahý dôvod, ten vypadáva z kruhu. Aby nemuseli ģiaci hluť neopúšťať kruh, stať í aby napríklad vypadnutý stáli alebo sedeli s prekriženými rukami na hrudi. Fyzické opustenie kruhu má vģak svoj psychologický moment. ģiaci uvádzajú dôvody, v ktorých obhajujú svoju uģitoľnosť, hodnotu pre tím a vlastnosti, ktoré ich robia šaģko

nahradiť nimi napríklad: *ÁViem najkrajšie kresliš.ñ, ÁBolo by vám za mnou smutno.ñ, ÁMôj otec je sponzor školy.ñ...*

Môžné použitie: V téme medziľudské vzťahy môže nadväzovať na slovnú zásobu osobnostných vlastností. Na nižšej úrovni je precvičenie modálneho slovesa *Ácanñ*, alebo ak sa žiaci hovoria o by mohli pre tím urobiť tak budúci čas.

ÁVšetci chcú vyhrať ale nikomu sa nechce zúľasťnišñ

54. **Reaguj** i učiteľ Rozpráva buď voľne alebo na vybranú tému. Určí prvé slovo, ktoré sa bude častejšie opakovať a priradí k nemu reakciu, napríklad zamávanie ľavou rukou. Vždy keď sa toto slovo objaví v jeho rozprávaní, žiaci musia pohotovo zareagovať. Kto nestihne alebo si nevšímne, vypadáva. Vypadávanie môže byť na časti, po prvom zaváhaní sa postaví pred stoličku, po druhom za stoličku a po treťom vypadne. Počet slov s predpísanou reakciou učiteľ postupne zvyšuje a žiaci musia pozornejšie počúvať a uvedomiť si nie len to, že sa slovo vyskytlo, ale aj aká reakcia k nemu bola priradená.

Môžné použitie: Pri výučbe cudzieho jazyka je málo tém, pri ktorých sa treba naučiť nejaký obsah a fakty. Reálne anglicky hovoriacich krajín, Slovensko a podobné témy však taký obsah majú. Aj podtéma životného prostredia *Áskleníkový efektñ* je dobrým materiálom.

ÁLáska je neustála recyklácia citov.ñ

Záver

Spoločným rysom všetkých aktivít je to, že sa snažia prinútiť žiaka aktívne komunikovať a zúľasťňovať sa na dianí na vyučovacej hodine, čo je pri výučbe jazykov a iných predmetov kľúčové. Aktívny žiak má väčšie predpoklady efektívne využiť čas strávený v školskom zariadení a neprenášať tak veľkú úľasťňu do domáceho prostredia.

Sebareflexia zo sociálno-pedagogického výcviku pre učiteľov stredných odborných škôl

Oľakávania sa u jednotlivých učiteľov výcviku rôznili, ale predsa tam bola cítiť určitá súdržnosť a spolupatričnosť, ktorá bola pravdepodobne podmienená rovnakou profesiou ako aj rovnakým miestom pôsobenia. Ako učelia sami dobre vieme, aké dôležité je určiť si ešte pred začatím aktivity, aký výstup oľakávame a nastaviť si ciele a to nielen pre uľahčenie spätnej väzby a hodnotenia, ale aj pre celkový priebeh. Ja som trochu špecifický prípad, keďže som psycho-sociálne výcviky už v minulosti absolvoval a mal som celkom jasnú predstavu o tom, čo môžem oľakávať. To však neobmedzilo mieru, ktorou som sa podieľal na dianí v skupine. Ba naopak, tešil som sa na aktivity a snažil sa nabrať z nich čo najviac.

Bol som zvedavý najmä na mojich kolegov, ktorých som ešte nemal možnosť zažiť v podobných bezprostredných situáciách mimo vyučovacieho procesu a spontánne zapojených do skupinovej dynamiky. Myslím si, že účasť na takýchto výcvikoch môže slúžiť ako prevencia vyhorenia a zároveň ako prirodzená súčasť psychohygieny učiteľov, ktorej sa na školách bohužiaľ chronicky venuje nedostatočná pozornosť. Nehovoriac o absencii času, v ktorom by sme sa mohli zbližiť s kolegami, udržiavať priateľské vzťahy a zamedziť tak napätiu a konfliktom na pracovisku. Bol som milo prekvapený, ako rýchlo sa dokázali kolegovia adaptovať a uvoľniť, opadlo z nich celotýždenné napätie a na piatkové popoludnie vykazovali celkom vysoké úrovne optimizmu a energie.

Emocionálne nabitá a duchovne hlboká bola aktivita, v ktorej sme mali uprostred kruhu staré rodinné fotografie ľudí, ktorí od momentu odfotenia prežili už hodný kus života. Našu úlohou bolo zamyslieť sa, aké životné osudy ich mohli stretnúť, ale aj neštandardná úloha určiť, ktorí z nich boli dobrými alebo zlými ľuďmi. Väčšina z nás sa nechala vtiahnuť do tejto aktivity a živo sme diskutovali o našich pocitoch a názoroch neuvedomujúc si, že sme sa nechali manipulovať lektorkou do úlohy, v ktorej sme bez dostatočných informácií hodnotili ľudské bytosti. Bolo zarágajúce, ako ľahko možno ovplyvniť skupinu ľudí a zároveň sme si uvedomili, akú zodpovednosť a moc máme pri učení žiakov. Učiteľ ako vedúci skupiny, môže vo väčšej a v niektorých prípadoch v prevažnej miere ovplyvňovať a usmerňovať nielen dianie v skupine, ale aj vzťahy, atmosféru, cítenie a myslenie žiakov.

Aktivita, v ktorej sme si mali čo najrýchlejšie predať loptičku tak, aby prešla rukou každého z nás, sme otestovali našu schopnosť spolupráce. Čas, za ktorý sme boli schopní túto úlohu vykonať sme každým pokusom skracovali, ale vedeli sme, že to môže byť ešte rýchlejšie. Vďaka bezchybnej spolupráci, do ktorej sa bez váhania všetci pohotovo zapojili a snažili sa nájsť riešenie a vyskúšať ho v praxi, sme úlohu splnili relatívne rýchlo. Myslím, že to svedčí o vysokej úrovni spolupráce na pracovisku ale aj dobrého vedenia.

Časovo najnáročnejšia bola aktivita, v ktorej sme mali pracovať ako tím a vyriešiť takmer detektívnu úlohu. Každý v skupine dostal informácie o niektorých ľuďoch, ktoré nesmel ukázať ostatným, ale mohol sa s nimi podeliť. Boli sme tak nútení komunikovať a spoločne skladať informácie tak, aby sme prišli k správnej odpovedi. Vedeli sme, že máme vymedzený čas a prirodzene sme chceli úlohu zvládnuť vo výbornom čase, alebo aspoň v lepšom ako ostatní. Snažili sme sa úlohu riešiť graficky a zakresliť jednotlivé informácie. V jednom

momente sme sa dostali do mŕveho bodu a zdalo sa, že to budeme musieť skúsiť od začiatku. Vtedy sme však spojili sily a vyvinuli veľké úsilie a vyriešili sme úlohu. Pripomenulo mi to prácu žiakov a bolo inšpiratívne byť na chvíľu v koži žiaka, ktorý musí neustále riešiť zadania a úlohy svojich učiteľov a pritom je na to často krát sám a pod našim prísny dozorom.

Obľubujem slovné aktivity, pri ktorých musíte zapojiť myslenie, tvorivosť a zároveň v sebe majú gúpku humoru. V aktivite práve takéhoto druhu sme mali prísť na riešenie slovnej hádanky. Zadanie bolo strohé a mnohí z nás dlho nevedeli, čo sa od nás očakáva. Pozerali sme na vetu pred sebou, ktorá sa na prvý a dokonca i na piaty krát zdala absurdná. Bolo to ako 3D obrázok, na ktorý sa musíte hodnú dobu sústrediť, aby vám vyjavil jednotlivé tvary. Postupne viacerí prichádzali na správny kľúč a zistili, že sú to parafrázované príslovia, vyjadrené abstraktnými pojmami a odborným jazykom plným cudzích slov. Rozlúsknuť naše príslovia poznajúc tento kľúč bolo pre nás zábava. Žiak asi prežíva niečo podobné, keď sa stretáva po prvýkrát s terminológiou, ktorá popisuje síce známe javy, ale jemu neznámym jazykom.

S výberom aktivít, celkovým programom, atmosférou a vedením skupiny som nadmieru spokojný. Som presvedčený, že tréning predlil očakávania, ktoré sme si na začiatku výcviku graficky vyjadrili a nalepili na stenu. Umiestnenie cieľov bolo viac ako symbolické, keďže nám umožnilo vizuálne sa vrátiť k našim očakávaniam kedykoľvek počas výcviku. Na začiatku bola zaradená aktivita, ktorá patrí medzi aktivity prelamujúce ľad, takzvané icebreakers. V tejto aktivite postupne každý povedal svoje meno a jednu informáciu o nás. Každý našiel v kruhu mal za úlohu zopakovať aj všetky predchádzajúce mená a informácie. Bola to výzva najmä pre mňa, keďže som bol v kruhu posledný a mám počítovania hodnú pamäť. Prekvapivo i jednoduchá aktivita ako táto dokáže vtiahnuť účastníka do deja a zároveň naučiť niečo nové. Táto skúsenosť ma utvrdila v tom, že netreba stráviť hodiny pripravovaním na vyučovací proces, niekedy stačí nadobudnúť dostatočnú pedagogickú skúsenosť a využiť i jednoduché aktivity a umným spôsobom z nich vyťažiť maximum.

Mgr. Mário Buchel

Obchodná akadémia

Kukuľínova 2, 917 29 Trnava

e- mail: mbuchel@azet.sk

Zoznam použitých zdrojov:

BAKALÁŘ , E. 2000. *Předposlední psychohry*. Praha: Portál s.r.o., 2000. ISBN 80-7178-447-8

CANGELOSI, J., S. 1994. *Strategie Šzení tŠdy*. Praha: Protál, 1994. ISBN 80-7178-083-9

CANFIELD, J., SICCONI, F. 1998. *Hry pro výchovu k odpovědnosti a sebedůvěře*. Praha: Portál s.r.o., 1998. ISBN 80-7178-194-0

HERMOCHOVÁ, S. 1994. *Hry pro život 1*. Praha: Protál, 1994. ISBN 80-85282-79-8

HERMOCHOVÁ, S. 1995. *Hry pro život 2*. Praha: Protál, 1995. ISBN 80-7178-042-1

FISHER, R. 1997. *Učíme děti myslet a učit se*. Praha: Portál s.r.o., 1997. ISBN 80-7178-120-7

VALENTOVILOVÁ , Z. ě KRÁSNA, S.2014: *Didaktické hry v cudzojazyčnej edukácii (nielen) vo voľnom čase*. Brno: Tribun, 2014. 1 vydanie. 199 strán. ISBN 978-80-263-0719-8

4. TRADIČNÉ A MODERNÉ METÓDY VO VYUŽÍVANÍ CUDZÍCH JAZYKOV AKO SÚČASŤ EDUKAČNÉHO PÔSOBNIA UČITEĽA A STREDNÝCH ODBORNÝCH ŠKÔL

Ľudmila Daňová

Skôr než mnohí dnešní pedagógovia začali študovať učiteľstvo, upútali ich zaiste metódy viacerých učiteľov. Niektorí ich najskôr učili, iní prišli zastupovať kolegov a s údivom mohli sledovať, ako s tým istým učivom môže iný učiteľ pracovať úplne inak, oveľa zaujímavejšie. Niekedy stačila jedna vyučovacia hodina a pamätajú si ju dodnes. Isté učiteľstvo sa dá naučiť, možno ho študovať, venovať sa mu detailne ako systémovej vede, ale známy je i výrok, že učiteľom sa rodíme, že máme v sebe to správne učiteľské. Stále však máme čo objavovať, meniť a reformovať. Podľa Mezinárodní školy Rýmskeho Kšé (2002, s. 7) pokiaľ však všetci nereformujú zároveň všetko, čo s tým súvisí, predovšetkým ale každý sám seba, nedostaneme sa ďalej. Treba sa učiť od kolegov, od fundovaných vedeckých profesionálov, ktorí nám ukážu mnohé zaujímavé podnety, pomôžu nám poznávať hlbšie seba samých, ale najmä tú skutočnosť, že ak nezaujmeme žiaka, že nás bude iba poľúvať, ale nie vnímať, že zabudne niekedy, že sa vôbec učí, nedosiahli sme nič, len vyplnený hospitalný záznam v riadku: kognitívny cieľ Osobnosť učiteľa, jeho spôsob práce a komunikácie so žiakmi, jeho jediný prístup k nim ostáva medzi riadkami. Ako uvádza Zelina (1996, s. 77) zaujať, motivovať žiaka môžeme úlohami, ktoré rozvíjajú vyššie kognitívne funkcie tým, že rozvíjajú aj sebahodnotenie žiaka. Zdôrazňuje, že záleží nielen na obsahu úlohy, ale dôležitá je i metodika, ako sa podáva a ako na ňu učiteľovo odpovedi žiaka reaguje. Učiteľ má dávať takýchto úloh čo najviac a má posilňovať žiaka v produktívnych reakciách na ne. V súvislosti s koncepciou tvorivo-humanistickej výchovy pripomína Zelina (1996, s. 12), ako je rozvíjanie najvyšších kognitívnych funkcií dôležité, lebo obsahuje v sebe silné podnety pre motiváciu, citový rozvoj a tvorivosť.

Mnohí učitelia pracujú s rovnakými učebnicami, majú rovnaké metodické príručky, pracujú podľa rovnakého tematického plánu a predsa je to iné. Nesmieme skĺznuť do stereotypov. Zelina (1996, s. 90) vtedy hovorí o tradičnom, netvorivom, reproduktívnom využívaní a výchove. Tou správnou cestou je rozvíjať vnútornú motiváciu žiakov. Nesmieme ich núdiť a uspávať mechanickým vypracovávaním cvičení v pracovnom zožite. Mimochodom, tieto

gramatické cvičenia možno robiť niekedy ústne pri zatvorenom pracovnom zórite s využitím Callanovej metódy, napr. v zmysle opakovania a doplnenia istej gramatickej štruktúry. Náročnosť je podstatne väčšia, ale tiež aj výsledný efekt.

Pridržiavajme sa myšlienky: počúvaj ma, vnímaj ma, pracuj so mnou (pod vedením učiteľa, po tejto ceste, týmto spôsobom), pracujme spolu a dosiahneme cieľ. V nemeckom jazyku sa tieto slovesá počúvať, počúvať a vnímať odlišujú iba odlišnou predponou: hören (počúvať, počúvať) a zuhören (vedome, pozorne, presne počúvať, vnímať obsah). Snažme sa zaujať štáka, alebo primáť ho, aby spolupracoval, bol pozorný, veľa štáci sa učia i vzájomne od seba. Samozrejme, nie vždy je to možné, niekedy stačí iba drobnosť. Aj podľa Zielenienicovej (2014, s. 1) práce, v ktorej sa venuje metódam vyučovania, ak štáka hodina nebaví, nedáva pozor, jednotvárnosť unaví jeho pozornosť a výsledkom je potom nepochopenie učiva alebo vyučovacia hodina bez efektivity, šták nezískal žiadne jazykové zručnosti. Zachovajme si tie dobré osvedčené tradičné vyučovacie metódy, ktoré si pamätáme od svojich učiteľských vzorov a pracujme cielene i s overenými modernými metódami.

Učitelia cudzieho jazyka môžu aplikovať niektoré metódy z vyučovania cudzieho jazyka i v odborných predmetoch bilingválneho štúdia. V našej praxi sa osvedčujú, dokonca ich štáci prijímajú ako vítané oživenie predmetu. Nakoniec v odborných predmetoch vyučovaných i v cudzom jazyku ide nielen o obsah, riešenie úloh a zadaní, ale treba si osvojovať, upevňovať náročnú cudzojazyčnú odbornú terminológiu (podrobnejšie napr. v práci Valentovičová i Krásna, 2014).

Z gréckeho slova *Methodos*, ktoré znamená cestu, spôsob ako dosiahnuť cieľ vznikol pojem metóda. Ak premietneme tento termín do profesie učiteľa, tak nájdeme u Tureka (2008, s. 240) charakteristiku vyučovacej metódy v najširšom chápaní ako systematickú postupnosť činností smerujúcu k dosiahnutiu cieľa. Zelina (1996, s.19) uvádza, že metóda je všeobecnosť cesty, určitý predpis a popis činností, ako od vstupu prísť k výstupu, ako uskutočniť organizáciu činností, aby došlo k pozitívnym výsledkom.

V iných odborných prameňoch sa výučbová metóda charakterizuje ako usporiadaný systém vyučovacích činností učiteľa a učebných aktivít štákov, ktoré smerujú k dosiahnutiu výchovno-vzdelávacích cieľov.

Zielenienicová (2014, s. 1) vo svojej práci venovanej vyučovacím metódam zdôrazňuje, že proces vyučovania predstavuje vzájomné pôsobenie vyučujúceho a vyučovaného, teda učiteľa a žiaka, a preto žiadna vyučovacia metóda sa nedá realizovať bez uvedomelej, cieľavedomej ľinnosti oboch subjektov. Ak si žiak sám nestanoví nejaký cieľ ktorý je podmienený zadaním na prácu alebo ľinnosťou učiteľa, cieľ vyučovania sa nedá dosiahnuť, lebo žiak nie je iba objekt, ale aj subjekt procesu vyučovania. Preto ciele žiaka nie sú vždy totožné s cieľom učiteľa. Proces vyučovania sa nedá uskutočniť bez plného pochopenia cieľa žiakom.

Ak sa má žiak najviac a najlepšie nieť o nauť iš, musí byť učenie podľa Blagka (2013, s. 247 - 248) aktívnym procesom, ktorý je spojený s riešením úloh a aktívnym poznávaním. To sa uplatňuje i učení sa cudzích jazykov. V súvislosti s tým uvádza ľínske príslovie o vzdelávaní: ĀAk mi Ānieť o vysvetľí ģ zabudnem, ak mi to ukáže ģ zapamätám si, ale ak to urobím, pochopím.ñ Aj v cudzom jazyku treba žiakovi vytvárať priestor na aktívne poznávanie. Zdôraznil tiež, že v modernej tvorivej výuľbe sa poznatky nesmú odovzdávať, ale žiak ich má získavať. Uvádza výsledky výskumu, ktoré ukázali, že žiak si zapamätá a nauť í sa:

- 10 % z toho, ľo poľuje
- 15 % z toho, ľo vidí
- 20 z toho, ľo vidí aj poľuje
- 40 % z toho, o ľom sa diskutuje
- 80 % z toho, ľo priamo zaģije alebo ľo urobí
- 90 % z toho, ľo sa pokúģa nauť iš iných

Výsledky tohto výskumu sú podnetným návodom i na pestré učenia sa cudzích jazykov: dbať na vhodné zastúpenie vģetkých jazykových zruľností (poľúvanie s porozumením, ľítanie s porozumením, písanie a hovorenie) a pri jednotlivých aktivitách spájať vnemy zrakové a posluchové, nadväzovať rozhovorom, minidiskusiou, zadávať žiakom samostatné práce, vytvárať moģnosti pre vlastný záģitok, skúsenosť a dbať na to, že cudzom jazyku sa učia aj od svojich spoluģiakov. V nadväznosti na toto krátke zhrnutie predkladám nasledovné praktické úlohy.

Praktické úlohy

Aktivita 1. 1: Mein Tagesablauf

Ako východiskový text pre domácu úlohu sme použili text z okresného kola olympiády nemeckého jazyka z roku 2003/2004 v kategórii 2E. Cieľom tohto zadania bolo zistiť, čo všetko už žiaci ovládajú a ktoré jazykové prostriedky a gramatické štruktúry sú neznáme. Žiakov treba upozorniť, že nesmú používať prekladový slovník a vyplňujú len medzery, ktoré vedia vyriešiť. Neznáma slovná zásoba sa objasní na nasledujúcej hodine. Časti textu, ktoré ostanú nevyriešené, si označia výrazne farebne. Na budúcej hodine budú žiaci pracovať s neznámou slovnou zásobou formou prezentácie v Power-Pointe. Čas na prácu je určený iba orientačne 15 minút.

Pracovný list 1. 1

Zeit: 15 Minuten

Ergänzen Sie im Text fehlende Teile der Wörter:

Mein Tagesablauf

Morgen um 7 Uhr klingelt der Wecker. Ich erwache und mache Licht. Dann gehe ich ins Badezimmer. Ich wasche mich und putze mir die Zähne. Dann kämme ich mich und ziehe mich an. Ich é (1) der Küé é (2) mé é (3) meine Muté é (4) das Früh é (5). Ich fröh é (6) und le é (7) die Zeié é (8). Um ha é (9) 7 Uhr (9) fa é ..(10) ich z é (11) Schule, do é (12) lerne i é (13). Ich ben é (14) die Stra é (15). Nach kur é (16) Fahrt ste é (17) ich a é (18). Von dé é (19) Haltestelle ge é (20) ich no é (21) ein pa é (22) Minuten z é (23) Fuß (24) u é (24) bin ba é (25) in dé é (26) Klasse. Ein we é (27) spä é (28) ké é (29) der Lé é (30). Fünf St é (31) arbeiten wir fl é (32). Ich é (33) höre gé é (34) zu, ge é (35) an é (36) und stelle Fra é ...(37). Schon i é (38) der Unter.....(39) zu En.....(40). Dann fa.....(41) ich n.....(42) Hause und mé é (43) me é (44) Hausaufgaben. A é (45) Nach é (46) gehe ich ein é (47) oder spaz é (48). Manchmal bes é (49) ich au é (50) ein Mus é (51) oder ge é (52) durch dé é (53) Straßen und sehe m é ..(54) die Schauf é ...(55) an. Dé é (56) kommt me é (57) Fr é (58). Ich gehe mé é (59) ihm auf einen Sportp é (60). Manchmal besuche ich mit ihm ein Kino. Am Abend komme ich nach Hause. Ich ziehe mich aus, lege mich ins Bett und schlafe schnell ein.

(zdroj: okresné kolo olympiády nemeckého jazyka 2003/2004 v kategória 2E)

Aktivita 1. 2: Mein Tagesablauf i Power-Point-Präsentation

Power-Pointová prezentácia

Prácu zadanú študentom ako domácu úlohu. Zadanie z pracovného listu 1. 1 slúži na osvojenie si novej slovnej zásoby, upevnenie alebo zopakovanie už známych slov. Každý študent vyberie jedno slovo k téme „Mein Tagesablauf“, nájde na internete výstižný obrázok a zašle učiteľovi. Ten spracuje obrázky v Power-Pointovej prezentácii tak, aby najprv sa objavil obrázok, a potom slovo. Ak si vybral podstatné meno, po krátkej pauze sa objaví i len určitý. Jeden študent si sadne chrbtom k prezentácii a potom k spolužiakom, ktorí mu slovo opisujú, vysvetľujú, formulujú indície v cudzom jazyku, kým to slovo nepovie.

Ku každému obrázku prezentácie položí učiteľ vhodné otázky, podľa toho, čo študenti použili alebo nepoužili pri charakteristike slova. Každý slide možno brať ako možnosť spájať vizuálny obsah, grafickú podobu, abstraktné predstavy a konkrétnu jazykovú podobu slova v nadväznosti na podnetný minirozhovor. Napr. slide 1. 5.: Wer bei euch liest die Zeitung beim Frühstück und an welchem Tag? Was machst du beim Frühstück?

Podobne je tu i možnosť precvičiť si, zopakovať si niektoré zvláštne gramatické javy. Napríklad pri slovese einkaufen viesť rozhovor tým smerom, aby študenti museli použiť také gramatické štruktúry, z ktorých je zrejmé, že vedia správne použiť sloveso s odlúčenou predponou. Následne učiteľ môže študentovi zadanú úlohu, aby vytvoril vetu so slovesom einkaufen v perfektovej.

Scenár prezentácie 1. 1:

slide 1. 1

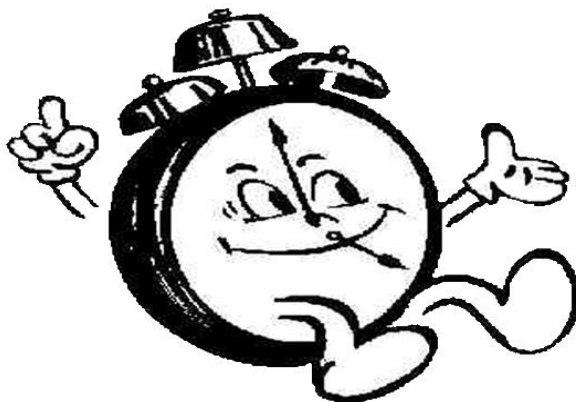
Wortschatz zum Thema Tagesablauf

III. N bilinguale Klasse, zweite Fremdsprache (DNJ i druhý cudzí jazyk)

Vypracovala: Mgr. Ľudmila Daušová

slide 1. 2

der Wecker

Obrázok 1. 1 zdroj: <http://www.google.sk>

Doplňujúca otázka: Was für einen Wecker benutzt du?

slide 1.3

das Badezimmer

Obrázok 1. 2 zdroj: <http://www.google.sk>

Doplňujúca otázka: Was glaubst du, wer bleibt länger im Badezimmer, Männer oder Frauen?

slide |.4

das Frühstück

Obrázok |. 3 zdroj: <http://www.google.sk>

Doplňujúca otázka: Was frühstückst du? Wann frühstückst du am Samstag und was schmeckt dir am besten?

slide |.5

die Zeitung

Obrázok |. 4 zdroj: <http://www.google.sk>

Doplňujúca otázka: Wer bei euch liest die Zeitung beim Frühstück und an welchem Tag?

slide 1.6

aufstehen

Obrázok 1. 5 zdroj: <http://www.google.sk>

Doplňujúca otázka: Wer bei euch steht zuerst auf und warum?

slide 1.7

die Straßenbahn

Obrázok 1. 6 zdroj: <http://www.google.sk>

Doplňujúca otázka: Führt die Straßenbahn auch in deiner Stadt? Begründe.

slide 1.8

die Haltestelle

Obrázok 1. 7 zdroj: <http://www.google.sk>

Doplňujúca otázka: Warum fährst du zur Schule mit dem Bus?

slide 1.9

einkaufen

Obrázok 1. 8 zdroj: <http://www.google.sk>

Doplňujúca otázka: Wann gehst du einkaufen und warum?

Benenne die Lebensmittel im Korb.

slide 1. 10

das Schaufenster

Obrázok 1. 9 zdroj: <http://www.google.sk>

Doplňujúca otázka: Siehst du dir die Schaufenster gern an? Warum ja, warum nicht ?
begründe.

slide 1.11

der Sportplatz

Obrázok 1. 10 zdroj: <http://www.google.sk>

Doplňujúca otázka: Wo in deiner Nähe liegt ein Sportplatz? Welche Sportarten kann man dort treiben?

Slová, ktoré boli vybrané do obrazového podnetu ako nové neznáme jazykové prostriedky alebo už známe, ktoré treba zopakovať alebo si upevniť, sú označené hrubým písmom. Niektoré nie sú z východiskového textu, ale súvisia s témou Môj režim dňa.

Riešenie:

Mein Tagesablauf

Morgen um 7 Uhr klingelt der Wecker. Ich erwache und mache Licht. Dann gehe ich ins Badezimmer. Ich wasche mich und putze mir die Zähne. Dann kämme ich mich und ziehe mich an. In (1) der Küche (2) macht (3) meine Mutti (4) das Frühstück (5). Ich **frühstücke** (6) und lese (7) die **Zeitung** (8). Um halb 7 Uhr (9) fahre (10) ich zur (11) Schule, dort (12) lerne ich (13). Ich benutze (14) die **Straßenbahn** (15). Nach kurzer (16) Fahrt steige (17) ich aus (18). Von der (19) **Haltestelle** gehe (20) ich noch (21) ein paar (22) Minuten zu (23) Fuß (24) und (24) bin bald (25) in der (26) Klasse. Ein wenig (27) später (28) kommt (29) der Lehrer (30). Fünf Stunden (31) arbeiten wir fleißig (32). Ich (33) höre gern (34) zu, gehe (35) antworten (36) und stelle Fragen (37). Schon ist (38) der Unterricht (39) zu Ende (40). Dann fahre (41) ich nach (42) Hause und mache (43) meine (44) Hausaufgaben. Am (45) Nachmittag (46) gehe ich **einkaufen** (47) oder spazieren (48). Manchmal besuche (49) ich auch (50) ein Museum (51) oder gehe (52) durch die (53) Straßen und sehe mir (54) die **Schaufenster** (55) an. Dann (56) kommt mein (57) Freund (58). Ich gehe mit (59) ihm auf einen **Sportplatz** (60). Manchmal besuche ich mit ihm ein Kino. Am Abend komme ich nach Hause. Ich ziehe mich aus, lege mich ins Bett und schlafe schnell ein.

(zdroj: okresné kolo olympiády nemeckého jazyka 2003/2004 v kategória 2E)

Aktivita 1. 3: Mein Tagesablauf i Power-Point-Präsentation (Grammatik)

Prostredníctvom tejto prezentácie si žiaci upevnia jazykové prostriedky a gramatické štruktúry perfekta pravidelných, nepravidelných slovies, precvičia si perfektum slovies s odlúčenou a neodlúčenou predponou, slovies, ktoré vyjadrujú zmenu stavu. Pri vlastnej animácii jednotlivých častí slidov sa objaví najprv obrázok, ktorý môžeme využiť ako podnet

pre ústnu interpretáciu žiaka. Potom sa objaví veta s medzerami, ktoré má žiak správne doplniť. Následne sa objavia tri alebo štyri možnosti riešenia, rôzne koncipované, s rôznymi druhmi chýb v gramatike alebo lexikológii a nakoniec riešenie.

Scenár prezentácie 1. 2:

slide 1. 1

Grammatik zum Thema Mein gestriger
Tagesablauf
III. N bilinguale Klasse, zweite
Fremdsprache (DNJ i druhý cudzí jazyk)
Vypracovala: Mgr. Ľudmila Daušová

slide 1. 2

Mein Wecker..... um 5 Uhr 30
.....

Obrázok 1. 11 zdroj: <http://www.google.sk>

- Habe
- geklingeln
- hat
- geklingelt

Mein Wecker **hat** um 5 Uhr 30 **geklingelt**.

slide 1. 3

Ich é é é é é é é é .um 5 Uhr 35é é é é é é é é .

- aufwachen
- habe
- bin
- aufgewacht

Obrázok 1. 12 zdroj: <http://www.google.sk>

Ich **bin** um um 5 Uhr 30 **aufgewacht**.

slide |. 4

Ich meine Zähne é é é é é . und ich
é é é é é é é ..

- habe.....geputzthabe.....geduscht
- habe mir geputzthabe geduscht

Obrázok |. 13 zdroj: <http://www.google.sk>

- habe mich.....geputzthabegeduscht
- habe mir geputztbingeduscht

Ich **habe mir** meine Zähne **geputzt** und ich habe **geduscht**.

slide |.5

Dann é é é ich in der Kücheé é é .. , Butterbrot
é é é é .und Kakao é é é é é ..

- habe frühstückt
- habe geessen
- habe getrunken
- habe gefrühstückt
- habe gegessen

Obrázok |. 14 zdroj: <http://www.google.sk>

Dann **habe** ich in der Küche **gefrühstückt**, Butterbrot **gegessen** und Kakao **getrunken**.

slide 1. 6

Gestern é é é é . ich die
Straßenbahn
é é é é é é é é é é é . .

- habe gebenutzt
- habe benutzt
- bin gefahren
- bin gekommen

Obrázok 1. 15 zdroj: <http://www.google.sk>

Gestern **habe** ich die Straßenbahn **benutzt**.

slide 1. 7

Sechs Stunden é é é .. ich fleißig in der Schule é é é é é ..

- hat gearbeitet
- habe gearbeitet
- habe gehört

Obrázok 1. 16 zdroj: <http://www.google.sk>

Sechs Stunden **habe** ich fleißig in der Schule **gearbeitet**.

slide | . 8

Nach dem Unterricht é é é é . ich meine Freundin é é é é é é é .

- habe angerufen
- habe gerufen
- habe telefoniert

Obrázok | . 17 zdroj: <http://www.google.sk>

Nach dem Unterricht **habe** ich meine Freundin **angerufen**.

slide | . 9

Ich é é é .. mit ihr auf einen Sportplatz
é é é é é é é ..

Obrázok | . 18 zdroj: <http://www.google.sk>

- bin gekommen
- habe gespielt
- bin gegangen

Ich **bin** mit ihr auf einen Sportplatz **gegangen**.

Obrázok | . 19 zdroj: <http://www.google.sk>

slide | . 10

Wir é é é é uns im Kino einen schönen Film é é é é é é ..

- haben angeschaut

- habe angeschaut
- haben angeschaut

Wir **haben** uns im Kino einen schönen Film **angeschaut**.

slide 1. 11

Am **Abend** bin ich sehr schnell im Bett **eingeschlafen**.

- habe eingeschlafen
- habe geschlafen
- bin eingeschlafen

Am **Abend** bin ich sehr schnell im Bett **eingeschlafen**.

Obrázok 1. 20 zdroj: <http://www.google.sk>

Ján Amos Komenský, Ďalšie národné, dokáže svojím jazykom prekenuš priepasš ľasu a ukazuje hľadajúcemu ľloveku cestu oslobodenia. Preto je aktuálny tieg v našej dobe, ktorá nie je o nič pokojnejšia, než bola jeho doba (Mezinárodní škola Zlatého Rŕgového KŠŕge 2002, s.6). Vyuľovanie jazykov považoval za zvlášť dôležitú. Zaviedol do neho moderné metódy, napr. miesto bifľovania gramatických pouľiek zaviedol ľítanie klasikov. V dejinách vyuľovania cudzích jazykov je úloha gramatiky pri osvojovaní si cudzieho jazyka hodnotená rôzne. Aj podľa Henrici a kol. (1996, s. 145) predstavujú gramatické poznatky pri recepcii a produkcii jazykového prejavu bezpochyby nutný predpoklad a sú ľ v úzkom spojení s vývojom jazykových schopností - dôležitým uľebným cieľom. Metódy a možnosti, ako tento cieľ dosiahnuš, sú dnes rozmanité. Gramatika v kontexte, veľké ponuka cvľení rôzneho druhu v pracovných zoľitoch na samostatnú prácu doma a pod. Ak ľiakom ponúkame

precvičenie gramatických štruktúr s obrazovým materiálom v PowerPointovej prezentácii, dáme do popredia vzťah medzi slovami a obrazmi. Hoci dnešná mládež je zahltená počítačmi tak, že ju skôr musíme pred nimi v istom zmysle chrániť, môžu počítače (Petty1993, s. 291) v edukálnom procese akéhokoľvek predmetu napomáhať. Znalosť práce s počítačom naši študenti od nás očakávajú.

Aktivita 1.3: Divadelná hra

Môžnosť ako zaujať študentov a inou, tvorivou formou pracovať s cudzím jazykom, bol nápad napísať krátke dramatické dielko, nacvičiť ho a potom ho zahrať. Využil sa tak tvorivý potenciál študentov, jazykové zručnosti v nemeckom jazyku a záujem prezentovať sa. Uskutočnil sa i konkurz na výber do jednotlivých rolí. Zrealizovala ho samotná autorka jednoaktovky, ktorú napísala najprv v slovenskom jazyku. Na preklade divadelnej hry sa podieľali samotní študenti pod vedením učiteľa a zahrali, čo to je hrať divadlo.

Ciele edukatívnej drámy z pedagogického hľadiska podľa Baľovej a kol. (2013, s. 50 - 51) a ciele dramatických techník z hľadiska vyučovania cudzieho jazyka sú úzko prepojené. Pripomína, že pri oboch je dôležitý kognitívny a nekognitívny rozvoj osobnosti, teda rozvoj lingvistický, intelektuálny a spoločenský. Dramatické techniky ozvlášťujú proces vyučovania, sú prepojené s atribútmi detstva a hry. Autorky citujú britského pedagóga Michaela Fleminga, keď ten poznamenáva, že potenciál na využívanie drámy vo výchovno-vzdelávacom procese sa odvíja od chápania detskej hry ako hodnotnej metódy učenia. Menovaný autor ďalej vysvetľuje, že pri nepredstieranej, autentickej motivácii bude jazyk menej mechanický a je nositeľom väčšieho emocionálneho obsahu a významu. Rozvíjame poetický náhľad a fantáziu študentov.

Kristína Nemcová

Du weißt nicht wie,

du weißt nicht wann

(Einakter)

Praktikantin betritt den Raum, die Patienten bewegen sich frei im Flur.

Praktikantin

(eine stolze Miene, macht bedeutendes Gesicht, Steingebilde)

Guten Tag, ich bin sehr erfreut, dass Sie mir ermöglicht haben hier zu forschen und neue Informationen über die Labilität der Psyche von Menschen vorzulegen.

Patientin Frau Klein

(spielt Frau Doktor, sie liebt ihre Patienten, eng mit ihren Lebenstragödien verbunden)

Na ja, los geht's! Wir haben fünf Patienten und jeder von ihnen ist eigenartig und ein schwieriger Fall. Hier sehen wir unseren ersten Patienten i Artur. Artur ist 36 Jahre alt, von Beruf Kabelschäler.

Praktikantin

Hmm, das sieht wie Frustration der ersten Klasse aus.

Artur

(aufgeregt, begeistert, breites Lächeln, glockt)

Wir reißen sie an, sie platzen, wir schälené *(wiederholt zweimal sitzend auf dem Stuhl, dann steht er auf, verlässt den Raum mit sanfter Stimme)*

Patientin Frau Klein

(neutral) Gehen wir weiter. Das hier ist Grätel. Sie hat eine Schädigung der linken Gehirnhälfte. Sie wird bald das Gedächtnis eines Aquarienfisches *(mit leichter Grimasse, Lächeln)* haben. Sie bekommt fünfmal täglich was zum Essen, aber sie schreit ständig, dass sie Hunger hat. Na und hier ist sie! Hallo, Schatz!

Grätel

(sitzt auf dem Stuhl, mit dem Rücken zur Klein und Praktikantin, besessen von der Sache, reagiert sie erst auf den Gruß)

Ja? Jeeej, Besuch! Guten Tag, ich bin Grätel. Und das ist meine...*(längere Pause)*, Jeeej, Besuch! Guten Tag, ich bin Grätel. Und das ist meine ... *(längere Pause)*, Jeeej,....

Praktikantin

Denken Sie, dass das nur ein Übergangszustand ist?

Patientin Frau Klein

Nein, aber auf der anderen Seiteé . (*überlegend*) ist sie eine große Optimistin. Sie kann sich für eine Sache immer wieder aufs Neue begeistern. Aber jetzt weiter. Johannes. Unser Herzensbrecher und ein ewiger Gentleman! (*stolz auf Johannes*)

Praktikantin

Ooh, endlich etwas Angenehmes!

Johannes

Hand 1: (*weibliche Stimme*)

Oh, Herr Zwiebel, heute sehen Sie wirklich fantastisch aus!

Johannes: Oh, danke Rosa!

Hand 2: (*weibliche Stimme*)

Fantastisch?! Perfekt! Sie haben eine neue Frisur!

Oh, aber Ihr Parfum!

Johannes: Oh, Mädels, ihr Schmeichlerinnen!

Patientin Frau Klein

Ich wünsche Ihnen einen guten Tag, Herr Zwiebel! Wie geht´s Ihnen?
(*liebevoll*)

Johannes

(*übertrieben, dramatisch, leidenschaftlich*)

Ursula, bist du es wirklich?! Wir haben uns eine ganze Ewigkeit nicht gesehen, meine Liebe, ich habe an dich jeden Tag gedacht und du bist nicht gekommen.

(*Johannes wirft sich auf die Socke der Praktikantin... während er mit ihr spricht, bemüht er sich die Socke auszuziehen.*)

Praktikantin

Jetzt reicht´s! Lass mich, du Narr! (*erschrocken und abwertend*)

Patientin Frau Klein

Das war also unser Soziopath, aber es ist immer der höfliche Johannes (*wieder stolz*). Bei ihm sind sowohl euphorische als auch aggressive Gefühle zu sehen. Aber jetzt gehen wir weiter. Nikola, Nikola ist eine Mutter von vier Kindern. Allerdings haben wir ein Problem, ähnlich wie bei der Diagnose von Johannes und das ist: ihre persönliche Beziehung zu leblosen Objekten. Nikola möchte gerne jemanden haben, dem sie ihre Mutterliebe geben könnte. Auch wenn sie mit fremden Männern schlief..., aber nur weil sie schwanger werden wollte.

Nach der vierten Fehlgeburt brachte man sie zu uns, zur besonderen Betreuung. Sie spricht mit niemandem, weil sie Ihre ganze Zeit mit ihren abstrakten Kindern (*ernstes Gesicht, mitfühlend*) verbringt.

Nikola

(*liebevoll, Koseform*) So, Viktoria, Mutter muss sich die Hände waschen gehen, weil sie alles mit Schokolade vollgepatzt hat! Marius, pass auf deine Geschwister auf, du bist hier der Älteste. (*mit gehobenem Zeigefinger, wichtig, ist verantwortlich für Andere*) Es wird nur einen Augenblick dauern. (*Nikola legt die Bälle bei Seite, jedoch rollt einer weg, sie wirft sich auf den Ball.*)

Ger-haaaaaaard! Gerhard, was hast du gemacht? Du wolltest mir weglaufen! Tu das deiner Mutter nicht an! Nie, nie, nie! (*die Stimme wird immer leiser*)

Patientin Frau Klein

Hier, bitte schön. Unsere letzte Patientin ist die Christine. Sie glaubt, dass sie zur ewigen Unruhe in Versen verurteilt ist. Über ihr Leben wissen wir sehr wenig, sie ist sehr zurückhaltend und spricht ausschließlich nur mit ihrer Psychiaterin. Sie hat einen Dokortitel in Linguistik. Sie sagt, dass nur sie ihrer Worte würdig sei.

Praktikantin

Könnte sie auch einen Reim auf das Wort *ÄOrangeñ* finden? (*bissig, erstaunt*)

Patientin Frau Klein

Warum fragen Sie denn nicht danach selbst?

Christine:

Was suchen Sie hier?
Sind Sie ein Musketier,
der wird mich befreien?
Oh, nein! Jetzt muss ich schreien!
Du, was willst du hier?
So sagen Sie mir, aus welchem Titel,
sind Sie jetzt Mittel
aller Unruhen?

Praktikantin

Ich bin Studentin einer Universität (*mild aufgeregt*) und meine Diplomarbeit beschäftigt sich mit den Mutationsdiagnosen der Menschen, die verschiedener

sozialen Herkunft sind. Jedoch Exemplare wie diese hier findet man wirklich nur selten, und aus diesem Grund... *(missachtend)*

Patientin Frau Klein

Genug! Es reicht! Ich kenne Leute wie Sie, ich war selbst so eine. Kalte und herzlose Menschen, die sich nur auf reine Fakten konzentrieren, ohne jede Empathie spucken sie diesen Menschen routinemäßig ins Gesicht, und gerade diese Kranken verdienen dank ihres schwierigen Lebens unsere Demut und Bewunderung. Sie, Frau Praktikantin, wissen gar nichts über das Leben! Diese psychisch Kranken sind nur erbärmliche Marionetten der heutigen Konsumgesellschaft, die mit ihnen machen kann, was sie will. Und wenn sie will, dann können Sie, Frau Praktikantin, auch hier landen!

Herr Doktor

Frau Klein, Frau Klein! Was soll das? *(wie einem Kind)* Schon wieder spielen Sie hier die Ärztin?!

Ihre Medikamente sollten Sie schon vor einer Stunde nehmen! Jungs, helft mir!

(alle verlassen den Raum, die Szene schließt die Christine in der Rolle des Erzählers ab)

Christine

Und hier muss unsere Geschichte enden,
aber jetzt muss ich Ihnen noch eine Idee senden.
Du weißt nicht wie und wann
Ein unbedeutender Mann,
dein Leben verändern kann.
So, verurteile den Menschen nicht,
vielleicht hat er eine andere Sicht,
vielleicht ist deine Sicht nicht so breit,
und vielleicht siehst du nicht so weit.

Aktivita 1. 4: Preloğ a spievaj

Táto aktivita je vynikajúcou zábavnou formou ako pracovať s cudzím jazykom na hodinách nemeckého jazyka pred koncom školského roka. Bolo treba vybrať si nejakú slovenskú pieseň, preložiť ju, nahráť na MP3 a zasláť do súťaže Preloğ a spievaj. To isté bolo možné urobiť s piesňou v cudzom jazyku a preložiť ju do slovenčiny. Veľká radosti a záujem v očiach žiakov. Je to zážitkové učenie nielen pre žiakov ale i pre učiteľov. Pracovalo sa

v skupinách a nikto nechcel ostať bokom. Boli dokonca smutní, ak zistili, že sa im nemusí ujsť nejaká úloha. Dielka sa podarili. Na jednom dielku mohla byť uvedená päťlenná skupina, to sú interpreti a najlepší prekladatelia. Dobrými členmi tímu boli i žiaci, ktorí nevedia síce pekne spievať, ale majú zmysel pre rytmus. Ukázalo sa, že takými pomocníkmi sú tanečníci, ktorí upozorňovali na pol et a dôtku slabík vo veršoch. V prvej fáze si žiaci vypočuli slovenské verzie piesní a potom sa rozhodli, že budú pracovať. Pracovalo sa intenzívne na preklade, prehadzovali sa slová, hľadali tie najvhodnejšie výrazy a gramatické tvary. Pri preklade využívame tézu, že myšlienka je prvoradá, nesmie ísť o doslovný preklad. Ak nenájdu vhodné slovo, čo sa týka pol etu slabík, tak budú skúšať, či sa nehodí nejaké kompozitum, alebo pridajú nejaké prídavné meno, i keď v originálnom texte nie je žiadne. Čo sa týka rýmu, nepodariť sa vždy. Podľa Ľubomíra Feldeka v diskusii televízie Lux v relácii Medzi nebom a zemou zo dňa 20. júla 2014 sa dá rým zrušiť, ak ho je priveľa. Nasledovalo množstvo korektúr, zmien. Medzitým sa užili hudobníci hrať. Prísť do školy na obchodnú akadémiu s gitarou na pleci je tiež príjemný zážitok. Popri nácviku melódie a spievaní prvých veršov upozorňovali muzikanti na to, čo sa tam nehodí a musí sa zmeniť. Produktom tejto aktivity sú hudobné a poetické dielka v interpretácii samotných žiakov ale i zážitok a skúsenosť. Zelina (1996, s.190) konštatuje, že pravá tvorivosť sa uplatňuje pri tvorivosti, z ktorej je bezprostredný úžitok. V moderných prístupoch, v humanisticky chápanej kreativite sa hovorí, že silnou oblasťou kreativity je zážitok a skúsenosť človeka. Zážitková tvorivosť obohacuje žiakov novým a hodnotným zážitkom nie v oblasti kognitívnej, ale najmä citovej.

Skupina 1.:

Chodila dievčina po hore plačúci

(Slovenská ľudová pieseň)

Husle: Peter Feling

Spev: Tatiana Gríková

Chodila dievčina po hore plačúci,
chodila dievčina po hore plačúci.

**Es ging mal ein Mädchen weinend
dunklen Wald**

(Slowakisches Volkslied)

Text: Peter Mercek, Kristína Janoňková,
Kristína Kolvarová

Es ging mal ein Mädchen weinend durch
dunklen Wald,

es ging mal ein Mädchen weinend durch
dunklen Wald.

Postretla ľ ipkára, hej, ľ o ľ ipky predáva,
postretla ľ ipkára, hej, ľ o ľ ipky predáva.

Plötzlich traf sie Klöppler, der viele Spitzen
verkauft,

plötzlich traf sie Klöppler, der viele Spitzen
verkauft.

Ľ ipkáru, ľ ipkáru, pre ģivého Boha,
ľ ipkáru, ľ ipkáru, pre ģivého Boha.

Oh, Klöppler, oh, Klöppler, oh, liebe
Göttlichkeit,

oh, Klöppler, oh, Klöppler, oh, liebe
Göttlichkeit.

Ľ i mi je ľ ipôľ ka, hej, na ľ epiec hotová,
ľ i mi je ľ ipôľ ka, hej, na ľ epiec hotová?

Ist schon mein Spitzentüll fertig für meine
Hochzeit?

Ist schon mein Spitzentüll fertig für meine
Hochzeit?

Hotová, hotová, ale ju nenesiem,
hotová, hotová, ale ju nenesiem.

Ist fertig, ist fertig, bringe aber keinen,
ist fertig, ist fertig, bringe aber keinen.

Musíg dievľ a, ľ akaŠ, hej, aĝ na druhú jeseŔ,
musíg dievľ a, ľ akaŠ, hej, aĝ na druhú jeseŔ

Hej, Mädł, du musst warten, im Herbst in
deinem Garten,
hej, Mädł, du musst warten, im Herbst in
deinem Garten.

Nebudem, nebudem do jeseni ľ akaŠ,
nebudem, nebudem do jeseni ľ akaŠ.

Ich will nicht , ich will nicht bis zum Herbst
abwarten,

ich will nicht, ich will nicht bis zum Herbst
abwarten.

Zunovalo sa mi, hej, moje vlasy ľ esaŠ,
zunovalo sa mi, hej, moje vlasy ľ esaŠ.

Es langweilt mich sich zu kämen mein Haar
in meinem Garten,
es langweilt mich sich zu kämen mein Haar
in meinem Garten.

Táto slovenská Ľudová pieseň sa interpretovala pracovne pred kolektívom triedy. Ak sa niekedy však bude interpretovať oficiálne, tak v slovenskom kroji. Záujem prekladať slovenskú pieseň je neporovnateľne väčší a iný ako tradičné prekladové cvičenie. Využitie multikultúrnych vzťahov, prvotný kultúrny šok, ak použijeme aj slovenské kultúrne dielo v nemeckej verzii bol prijatý s úsmevom ale i záujmom, a to si predstavme, že by bol poslucháč z nemecky hovoriacej krajiny. Dozvie sa nový príbeh, porozumie príbehu, ktorý vyspieval náš slovenský národ. Vypouje si nielen našu anonymnú Ľudovú ale i modernú melódiu nasledujúcej piesne Adama Ľuricu a poetiku slovenského autora Vlada Krausa v žiackom prevedení.

Skupina 1. 2:

Adam Ľurica: Neľutujem

Text: Vlado Kraus

Kým zavriem oči
chcem ti dať ešte
toho dosť veľa

Mám taký pocit
že možno aj viacej
než by si chcela

Kým zavriem oči
chcem stále dýchať
vzduch s tvou vôňou

V mesačnej noci
dotýka sa ša
v korunách stromov

Ja neľutujem ani jedinu chvíľu s tebou
ani chvíľu s tebou
A ak ľutujem, tak len chvíľu, keď som s tebou nebol
keď som s tebou nebol láska

Kým zavriem oči
chcem ti vždy doniesť
tú najlepšiu správu

Mág v svojej moci
celý môj život
srdce i hlavu

Kým zavriem oči
chcem s tebou zažiť
všetko, čo treba

Veľd nie je zloď in
si na svet zobrať
aj kúsok neba

Ja nečutujem ani jedinú chvíľu s tebou
ani chvíľu s tebou
A ak čutujem, tak len chvíľe, keď som s tebou nebol
keď som s tebou nebol láska

Každú z minút
chcem s tebou minúť!
Každú z minút
chcem s tebou minúť!

Adam ě urica: *Es tut mir nicht Leid* (Nečutujem)
(Bis ich die Augen schließe)

Spev, gitara: Adam Rakús
Spev, gitara: Matej Kubiĝ
Cajon: Ján Pochylý
Text: Kamil Turĝan, Simona Henĝeková

Schließe ich Augen
will ich dir geben
alles, was da ist

Ich spüre aber
vielleicht auch viel mehr
als du dir wünschst

Schließe ich Augen
will i ständig atmen

den Duft, wo du bist

Bei sternklaren Nächten
nur dich berühren
in Kronen der Bäume

**Es tut mir nicht Leid keine einzige Weile mit dir
Weile mit dir
und wenn was Leid tut, dann nur Weilen, wenn weit weg bist du
weit weg bist du, oh Liebe**

Schließe ich Augen
will ich dir bringen
die beste Nachricht

In deinen Mächten
mein ganzes Leben
mein Herz und mein Kopf

Schließe ich Augen
will ich erleben
alles, was man muss

Ist kein Verbrechen
ein Stück von Himmel
auf Erde zu bringen

**Es tut mir nicht Leid keine einzige Weile mit dir
Weile mit dir
und wenn was Leid tut, dann nur Weilen, wenn weit weg bist du
weit weg bist du, oh Liebe**

*/:Weilen mit dir
nur das wünsch^oich mir:/*

Es tut mir nicht Leid keine einzige Weile mit dir
Weile mit dir
und wenn was Leid tut, dann nur Weilen, wenn weit weg bist du
weit weg bist du, oh Liebe

Sebareflexia zo sociálno-pedagogického výcviku pre učiteľov stredných odborných škôl

V dňoch 20. i 21. júna 2014 som sa zúčastnila spomínaného školenia na pôde našej školy. To však nebol jediný dôvod, prečo bola atmosféra od začiatku príjemná. Bolo to nielo iné, čiade rozsiahle prednášky plné definícií, ktoré sme už dávno zabudli. Stručné organizačné inštrukcie, charakteristika požadovaného výstupu, urlenie moanej obsahovej náplne príspevkov ako príloh k edukačnej práce učiteľa a potom sa prešlo ku konkrétnym aktivitám. Už v pozvánke uvedená požiadavka pohodlného oblieenia naznaovala nielo príjemné. Nasledovalo utvorenie kruhu. Túto chvíľu majú radi i moji žiaci, máme všetci vzájomne oľný kontakt a žiaci tužia, že bude nasledovať nielo zaujímavejšie. Správa o tom, že toto školenie je dobré, sa naplnila a i niektoré naše oľakávania, ktoré sme mali písomne formulovať. Následne sme ich poslali smerom dočava, kolegyni, kolegovi a mali sme pridávať ľiarky k tým, ktorými sa stotožňujeme. Myslím, že najviac bodovalo získanie kreditov, monosť inšpirácie na vyuľovanie a nemálo bodov získalo i oľakávanie smiechu.

Prvé cvičenie sa týkalo zoznamovania sa s pani lektorkou, princíp ktorého možno aplikovať i na prvej hodine v novej triede so žiakmi, ktorí nepoznajú svojho učiteľa. Spoznali sme tak faktory sociálneho vnímania a bipolárnu charakteristiku. V úlohách nám dávala vždy vybrať si z dvoch moností. Vychádzali sme z rôznorodých moností postupov charakteristiky osoby. Nasledovala jej vlastná charakteristika a každý si znal il poľet bodov, ktoré získal. Mohla som konštatovať, že podľa poľtu bodov (viac ako 50 %) patrím k tým, ktorí sú priamo predurčení pracovať s ňmi. Pri bipolárnej charakteristike hodnotíme na základe prvého dojmu, na základe pravdepodobnosti (lo pravdepodobne platí), na základe projekcie (podľa seba súdim teba), na základe tzv. haló efektu (hľadáme súvislosti s predchádzajúcim riešením), naša intuícia nám tiež pomáha a nielen pri prežití, náš aktuálny psychický a fyzický stav sa podieľa tiež na tvorbe bipolárnej charakteristiky (li sme pesimisti alebo optimisti) a aplikujeme tiež i súkromnú teóriu osobnosti. Následné konštatovanie je varovné pre ľudí, že ak nevedia odhadnúť ľloveka sú ohrození.

Hra ĽPrísloviaň preveruje verbálnu inteligenciu. Ide o nároľnejšie ľítanie s porozumením. Komplikovaný text vedeckých publikácií plný cudzích slov, školská učebnica pre žiaka, alebo text v cudzom jazyku predstavujú najprv ťok. Dostali sme tak na vlastnej koži pocítiť, ako je našim žiakom. V spleti termínov treba nájsť kľúčové slová, kľúčové slovné spojenia, vyznať sa v obrazných pomenovaniach, personifikáciách ale azda lo je najdôležitejšie - poznať ľudovú slovesnosť, príslovia. To je dnes problém dnešnej poľítaľovej mládeže, ale nielen jej.

Akoby sme dnes nepotrebovali múdrosť overenú stáročiami a generáciami. Alebo ju trhový mechanizmus zámerne vymazáva z pamäte ľloveka a národa a nahrádza komplikovanými teóriami napr. o finančnej gramotnosti. Iste treba podrobne ovládať všetky okolnosti, aby sme vedeli rozumne nakladať s vlastnými finančnými prostriedkami, ale niekedy sú výstižnejšie a jednoduchšie múdre skúsenosti našich predkov: Ďabka k babce, budú kapceň, alebo Ďrikry sa takou perinou, na akú máš. Našej mládeži sú však príslovia a porekadlá vzdialené. Pani lektorka pri tejto hre upozornila na hodnotenie učiteľov, ktorí by pri nedostatkom výkone štáka mali oceniť i jeho snahu a nedávať pätku. Bola som však upozornená z radov našich stredoškólkov, že je to nepísaná stratégia, ako zdržať učiteľa.

íalšia zoznamovacia hra sa dá výborne uplatniť i v cudzom jazyku. Každý povie o sebe niečo, čo má rád. Nasledujúci zopakuje všetko predchádzajúce a pridá svoju záležitosť. Tak sa informácie o členoch skupiny nabaľujú, vzájomne sa spoznávame a dozvedáme o sebe viac. Páľilo sa mi to i v našom pracovnom kolektíve, ale veľmi pôsobivé to je v kolektíve, kde sa vzájomne ešte nepoznajú. Ako podobnú obmenu som využila predstavovanie tak, že sa informácie nenabaľujú, ale štáka sa predstaví jednému štákovi. Ten predstaví tohto štáka inému a pridá svoju charakteristiku. Každý hovorí krátko o sebe a o predchádzajúcom štákovi. V cudzom jazyku uzaľiatolíkov, alebo mierne pokročilých staľí menší rozsah.

V Našej hre každý z päťlenného tímu dostal kartičku s piatimi rôznymi výpoveďami o ňom. Noch piatich rôznych profesií, národností, s rôznymi záľúbami, bydliskom a s údajom, čo radi pijú. Výpovede sa mohli iba ľítať, nie ukazovať. Toto pravidlo si vyžadovalo vzájomné rešpektovanie sa. Zaujímavé bolo i zistenie, že vedúce osobnosti sa v mojej skupine prejavili hneď a ostatní členovia to rešpektovali, prijali prirodzene svoju pozíciu a pokračovali v spolupráci v záujme spoločného dobrého výsledku. Táto hra sa dá využiť vo vyučovaní cudzieho jazyka, preverí zároveň i spoluprácu členov tímu a vyhrania sa v nej prirodzene lídri tímu. V tejto hre sa použije 25 kompetencií. Spomeniem aspoň niektoré: monológ, dialóg, intrakomunikácia, presvedčanie, tvorba otázok, asertivita, vysvetľovanie, aktívne počúvanie, kooperácia, participácia i priamo sa zúčastňujeme deja a iné.

V súvislosti s tvorivou dramatikou a zážitkovým učením sme dostali za úlohu vysvetliť, čo je slepý ľlovek. Správny učiteľ povedal: Ďzavri oľi!

Lepšie sa spoznať sme mali možnosť v hre na ĎReportéra a celebritu. Členovia sa rozdelia do dvojíc a zistia o sebe niečo, čo ešte nevedia alebo zistia to, čo ich zaujíma. Položia jednu

otázku. Rozhovor trvá asi jednu minútu. Potom všetkým členom skupiny porozprávajú, čo povedal partner rozhovoru. V cudzom jazyku to bude zaujímavá aktivita.

Hra **Na upíraň** je hrou na sústredenie a pozornosť. Využíval sa v nej oľný kontakt.

Zaujala ma viac hra **Ľínska reštauráciaň**. Jeden člen skupiny opustí miestnosť a ostatní si vyberú názov nejakého jedla, ktoré pozostáva z dvoch slov. Každý v poradí za sebou bude opakovať stále tú istú slabiku a všetci naraz. Napr. makové rezance. Na využívaní cudzieho jazyka sa dá vybrať akákoľvek presnejšie vymedzená tematika z istého tematického okruhu.

Inou hrou, ktorá sa dá využiť na upevňovanie cudzojazyčnej slovnej zásoby je hra, v ktorej každý povie jedno slovo a ďalšie iné slovo a tvoria reťaz: olej Ľ Jano Ľ oko Ľ atď. Verbálnu komunikáciu môžeme upevňovať i prostredníctvom obrazových podnetov. Tie sa môžu premietiť projektorom. Do súboru viacerých obrázkov sa vloží jeden, ktorý tam tematicky nepatrí. Či ho musí určiť a odôvodniť, prečo.

V hre na **Ľervenú Ľiapoľkuň** sa vytvára reťaz slov podľa vzorca: Ľervená Ľiapoľka ide odniesť košík a dá do ňo ponožky, podušku, potvrdenku, atď. Princíp výberu slov si môžeme zvoliť podľa potreby, napr. môže ísť o podstatné mená mužského rodu a podobne.

Zmysel pre tímovú prácu sa mal ukázať v hre s loptičkou, ktorú sme si mali hádzať, dodržiavať poradie a snažiť sa stále vylepšovať ťas. Podmienka bola: dodržiavať poradie a každý člen tímu sa môže dotknúť loptičky iba raz. Cieľom bolo dostať sa pod ťas 2 sekundy. Sledovala som, ako sme sa vzájomne poľúvali a brali každý dobrý návrh, bez ohľadu na to, kto bol jeho autorom. Vyriešili sme to s prehľadom, pokojne a s dobrým výsledkom. Zažiť radosť, že aj môj dobrý námet posunul celý tím dopredu, je príjemný. V skupine stať í pochopiť, že stať í dohodnúť sa. Skupinové využívanie má oprávnené svoje nezastupiteľné miesto v moderných využívacích metódach.

V empatickej hre, v ktorej sa deje päť vecí naraz (zvoní telefón, plaťe dieťa, teľie voda z umývadla, prgí a na balkóne visí bielizeň, niekto zvoní pri dverách), určiť poradie, v akom by sme postupovali. Spoznali sme sami, svoje hodnoty a priority podľa kľča: telefón znamená prácu, plaťúce dieťa Ľ rodinu, voda- lásku, bielizeň Ľ peniaze a zvonček Ľ priateľov.

Zaujímavá bola i hra, založená na zrakovej empatii. V nej sme pozorovali obrázky ľudských tvárí s rôznou mimikou, výrazom a mali sme k nim priradiť čísla. Na osobitnom zozname stáli pri číslach popisy pre daný cit, pocit osoby. Následne podľa riešenia sme sa mohli presvedčiť, či sme daný pocit správne odhadli. V hre sa dajú zadať i iné úlohy, napr. vyhľadaj synonymá pre daný cit alebo obráť lístok, ktorý hovorí o твоjich pocitoch, uhádni, ktorého spolužiaka sme opísali.

V hrách tvorivej dramatiky sme sa presvedčili, že na základe manipulácie sme ochotní zaradiť ľudí do skupiny s negatívnymi vlastnosťami, zohľadňujúc, že lektorka, autorita sa neoponuje. Takéto zistenia sú varovné. Podstatné je, že pri problémoch sme schopní diskusie, poľúvať sa vzájomne. Pri hre s fotkami sme si uvedomili, ako ľahko môžeme bezdôvodne číslom ublížiť, nesmieme súdiť iných. V súvislosti s tým si aj učiteľom musí uvedomiť, že treba hodnotiť žiakov pozitívne i keď je prítomné i nejaké negatívum. Aj obraz o žiakovi si treba nechať otvorený. Pri hodnotení najprv treba hodnotiť to, čo bolo dobré, pozitívne, až potom hovoriť o nedostatkoch.

Podnetné pre mňa je, že mnohé hry sa dajú pretransformovať do cudzieho jazyka. Čkolenie bolo nieľím, kde sme zabudli na čas a na to, že sa vlastne škoolíme. Zabudli sme na to, že sme unavení, lebo sa blíži koniec školského roka.

V súvislosti s mojou osobnou sebareflexiou zo sociálno-pedagogického výcviku pre učiteľov stredných odborných škôl a uvažovaním nad vlastnou prácou ako pedagóga som sa uistila, aké sú mi myšlienky Petra Čivého (TA3 Trochu inak v SND, 2014) blízke. Súhlasím s týmto odborníkom na intuitívnu pedagogiku, keď hovorí, že neexistuje žiak, ktorý sa nechce nieľo naučiť a ak si učiteľom myslí, že vchádza do triedy, aby žiakov nieľo naučil, je zle. Učiteľom vchádza do triedy, aby im ukázal, ako má rád to, čo učí. Nech sa hodnotí kvalita školy a vyučovania zhora i zdola, rozhodujúce je, dokedy tu budú žiaci, ktorí sa budú chcieť nieľo naučiť a učelia, z ktorých bude cítiť, že milujú to, čo učia.

Mgr. Ľudmila Dauľová

Obchodná akadémia

Kukuľínova 2, 917 29 Trnava

e-mail: ludmiladaucova@zoznam.sk

Použitá informálné zdroje:

- BAĽOVÁ, D., BILLÍKOVÁ, A. KÍĎOVÁ, M.2013: *Dramatické techniky a ich potenciál vo výuľbe cudzích jazykov*. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, 2013. ISBN 978-80-558-0279-4
- JUSTOVÁ, H.2001: *Wir wiederholen fürs Abitur*. Bratislava: Vydavateľstvo Príroda, 2001. ISBN 80-07-00422-X
- HENRICI, G., RIEMER, C.1996: *Einführung in die Didaktik des Unterrichts Deutsch als Fremdsprache mit Videobeispielen. Band I*. Baltmannsweiler: Schneider Verlag Hohengehren, 1996. ISBN 3-87116-796-7
- MEZINÁRODNÍ ĎKOLA ZLATÉHO RŠ ĞOVÉHO KŘ ÍĜE 2002: *Duchovní odkaz Jana Amose Komenského*. Praha: Lectorium Rosicrucianum, 2002. ISBN 80-238-9299-1
- MOTTA, G., CWIKOWSKA, B., HANULJAKOVÁ, H.2012: *Direkt 2*. Praha: Klett, 2012. ISBN 978-80-7397-028-4
- PETTY, G.1996: *Moderní vyuľování*. Praha: Portál, s. r. o., 1996. ISBN 978-80-73-67-427-4
- TUREK, I.2008: *Didaktika*. Bratislava: Iura Edition, 2008. ISBN 978-80-8078-198-9
- VALENTOVÍĽOVÁ , Z. ĩ KRÁSNA, S.2014: *Didaktické hry v cudzojazyľnej edukácii (nielen) vo voľnom ľase*. Brno: Tribun, 2014. 1 vydanie. 199 strán. ISBN 978-80-263-0719-8
- ZELINA, M.1996: *Stratégie a metódy rozvoja osobnosti*. Bratislava: Iris, 1996. ISBN 80-967013-4-7
- BLAĞKO, M.2013: *Kvalita v systéme modernej výuľby*. Dostupné dĽa 22. 08. 2014 na: <http://web.tuke.sk/kip/main.php?om=1300&res=low&menu=1310>, s. 247 - 248
- ZIELENIENCOVÁ, P.: *Metody vyuľování*. Dostupné dĽa 22. 08. 2014 na: <http://andulla.cz/ProSkolaky/MetodyVyucovani.htm>, s. 1
- Medzi nebom a zemou*. Dostupné dĽa 20. 07. 2014 na: <http://www.tvlux.sk/archiv/listing/&type=relacia&id=medzi-nebom-a-zemou>
- Trochu inak*. Dostupné dĽa 25. 07. 2014 na: <http://www.ta3.com/clanok/1044224/best-of-trochu-inak-s-adelou-banasovou-z-25-jula.html>
- Sebareflexia v profesijnej ľinnosti uľiteľů*. Dostupné dĽa 05. 07. 2014 na: <http://pedagogika-sk.studentske.cz/2008/09/sebareflexia-v-profesijnej-innosti.html>
- Dostupné dĽa 01. 07. 2014 ĩ 04. 08. 2014 na: <https://www.google.sk>

5. PROJEKTOVÉ VYUŽOVANIE NA HODINÁCH SLOVENSKEHO JAZYKA A LITERATÚRY V EDUKAČNEJ PRÁCI UČITEĽA A STREDNÝCH ODBORNÝCH ŠKÔL

Jana Fülöpová

Trnava je známa ako slobodné kráľovské mesto. Tieto výsady boli Trnave udelené už v roku 1238. Trnava je sídlo prvej univerzity Academia Istropolitana. Trnava - Malý Rím. Trnava je mestom, ktoré má bohatú históriu, ktorá ovplyvnila mnohých slovenských dejateľov a literárne smery. Naša škola, Obchodná akadémia, leží priamo v Trnave, preto sme sa rozhodli zosumarizovať vedomosti o Malom Ríme. Na hodinách slovenského jazyka a literatúry venujeme osobitnú pozornosť regiónu Trnavy a Trnavskej skupine.

Najlepším spôsobom, ako štikom sprostredkovať nové poznatky a zároveň aktivizovať už získané vedomosti, je forma projektového vyučovania. Štici sú aktívne zapojení do vyučovania, sami získavajú potrebné informácie, spracúvajú ich a následne je potrebné zvoliť vhodnú formu prezentácie. Takýmto spôsobom sa predchádza nuda na vyučovaní, kedy štici len pasívne prijímajú potrebné informácie. Vhodnou formou projektového vyučovania je práve webquest.

Cieľom môjho príspevku je aktivizovať získané vedomosti a vlastnú tvorivosť štikov na tému *Kultúrne a literárne tradície Trnavy*. Nosnou časťou príspevku je práve webquest, v rámci ktorého sú štici rozdelení do skupín a realizujú zadané úlohy a zvolia formu prezentovania nadobudnutých vedomostí.

Ak sú v rámci vyučovania učiteľom len teoreticky sprostredkované vedomosti a poznatky a štik sa stáva iba pasívnym prijímateľom, nedosiahneme stanovený cieľ a splnenie kľúčových kompetencií. Preto sme sa rozhodli, že štikom budú na jednej strane sprostredkované potrebné znalosti, no na druhej strane budeme od nich vyžadovať vlastnú aktivitu a tvorivosť.

V rámci realizácie tvorivých úloh boli štici rozdelení do viacerých skupín, pričom každá z nich bola formou webquestu informovaná o konkrétnej úlohe, ktorú musia riešiť. O obsahu boli informovaní, formu si zvolili sami. Po úvodnej diskusii sa štici zhodli, že získané a spracované fakty budú ostatným spoluštikom prezentovať formou prezentácie a zvolili si

dva typy prezentácie: Expertná skupina prinášajúca pohľad do histórie Trnavy si zvolila program Prezi. Expertná skupina, ktorá mala za úlohu aktivizovať vedomosti z 3. ročníka tematických celkov Nadrealizmus a Katolícka moderna, vytvorila prezentácie v programe PowerPoint a Prezi. Potrebné fakty získavali z ponúknutých zdrojov, či už internetových alebo knižných.

Ďiaci prijali možnosť prezentovať svoje IKT zručnosti. Dokázali to nielen svojimi prezentáciami, ale aj úpravou fotiek, ktoré nafotili v historickej časti Trnavy. V Trnave pôsobili viaceré významné osobnosti kultúrneho a spoločenského života, fungovali v nej významné inštitúcie. Preto vyšla expertná skupina do ulíc, vyfotografovali sa pri významných budovách pomenovaných po známych osobnostiach a následne fotografie upravili a doplnili ich o mená dejateľov.

Umenie nie je len umením slova. Ďiaci nás o tom presvedčili svojím talentom. Pod vplyvom asociácií k danej téme, pod vplyvom moderného technického pokroku, veľmi aktívne a s veľkou dávkou fantázie a tvorivosti spracúvali jednotlivé diela Trnavskej skupiny. Slovesným dielam dali novú, modernú podobu. Hovoríme o videu, o piesni, o obraze. Všetky umelecké diela mali naozaj veľký úspech.

Aj projektové vyučovanie vyžaduje overenie vedomostí a zlepšovanie sociálnej klímy školy (Geršicová, 2007). Preto skupina jazykovedcov vytvorila test v programe Hot Potatoes. Hoci išlo o testovanie, o preverenie vedomostí, ktoré žiaci na bežných hodinách neprijímajú s veľkým nadšením, žiaci prijali práve túto metódu, metódu testovania prostredníctvom IKT techniky, bez akýchkoľvek výhrad.

Webquest prináša veľkú výhodu i žiaci pracujú na jednej strane samostatne, na druhej strane sa učia spolupracovať v rámci skupín a na základe dohody vytvárajú prácu, pod ktorú sa podpíšu všetci. Forma projektového vyučovania je preto výborným spôsobom pestovania tímového ducha.

Webquest

Jednou z foriem, ako zefektívniť a zatriktívniť vyučovacie hodiny v modernej dobe 21. storočia, je webquest. Žiaci nie sú len pasívnymi prijímateľmi poskytovaných informácií, ale sa stávajú aktívnymi členmi vyučovacieho procesu. Sami získavajú, spracúvajú a prezentujú informácie.

Vymedzenie pojmu webquest

Žijeme v dobe, ktorá priniesla množstvo nových technológií. Ich ovládanie a využívanie sa stali kľúčovým pojmom gramotnosti. Webquest patrí k moderným vyučovacím metódam a postupom. Rok 1995 je spojený so začiatkami webquestu a k jeho rozvoju a šíreniu prispeli Bernie Dodge a Tom March. Záujem učiteľov o nový spôsob zatriaktívnenia vyučovania bol neopísateľne veľký. Dôvodom obrovského záujmu, ako uvádza zdroj [1], bol jednoducho fakt, že poskytuje metódu pre prácu nielen žiakov ale aj učiteľov.

Žiaci majú možnosť pracovať v skupinách, naučia sa spolupracovať s členmi týchto skupín, získajú zručnosti vo vyhľadávaní informácií a prehľbujú si zručnosti v práci s modernými informačnými technológiami.

Fázy tvorenia webquestu

Tvorba webquestu a realizovanie jednotlivých zadaní začína hľadáním a špecifikovaním informačných zdrojov, ku ktorým patria predovšetkým WWW-stránky a knižné zdroje. Zdrojov je nespočetne veľa, preto treba klásť dôraz na výber tých správnych. Najdôležitejšie sú však kritériá, zohľadňujúce vekovú skupinu učastníkov projektového vyučovania a zároveň majú na zreteli úlohu, ktorú bude daná skupina spracovávať.

Z hľadiska dĺžky realizácie jednotlivých úloh rozdelíme webquest na:

- a/ krátkodobý i trvanie niekoľkých hodín (1-5 hodín)
- b/ dlhodobý i realizácia prebieha v časovom rozpätí týždňa až mesiac.

Webquest i ako forma projektového vyučovania i má pevne stanovené ciele. Žiaci na jednej strane samostatne pracujú a získavajú informácie, venujú tejto prípravnej fáze veľa času. Napriek tomu nie je táto etapa tak dôležitá, ako fáza voľby formy prezentácie získaných informácií. Práve v tejto chvíli ukážu svoje schopnosti narábať so získanými informáciami a majú možnosť predviesť svoje IKT zručnosti. Nemožno nespomenúť širokú paletu možností výstupov webquestu i môžu nimi byť prezentácie v programe PowerPoint, kreatívne práce, video, fotografie, pojmové mapy, pracovné listy... Záleží len na daných členoch skupiny, akú formu výstupu si zvolia, prípadom musia zohľadniť vekovú kategóriu poslucháčov a zadanú tému, prípadom využívajú a zároveň aktivizujú aj u ostatných členov medzipredmetové vzťahy i získané poznatky z iných predmetov, akými sú hospodárska geografia, aplikovaná informatika, dejepis.

Zásady tvorenia webquestu

Tvorba webquestu si vyžaduje čas. Mnohé webquesty sú tvorené narýchlo, pre danú chvíľu, potrebu. Splnia síce účel, ale už pri jeho realizácii zistíme, že by sme mohli niektoré veci, body, kroky vylepšiť. Ak chceme vytvoriť kvalitný webquest, treba dodržiavať nasledujúce zásady [5]:

1. Správny výber zdrojov

Zdroje, z ktorých môžeme pri práci čerpať, je naozaj veľa. Nie všetky sú však kvalitné, overené, originálne, zaujímavé. Rozmanitosť výberu, porovnanie a overenie jednotlivých zdrojov vedie k správne vykonaniu do projektového vyučovania.

2. Vhodné pracovné podmienky

Prvou, najdôležitejšou podmienkou zrealizovania webquestu je prístup k počítačom, k internetu. Hoci žijeme v tzv. pretechnizovanej dobe a základné IKT vedomosti by mal mať každý, treba zabezpečiť prístup k internetu, vyzvať k vzájomnej spolupráci a vymieňaniu si vedomostí a zručností.

3. Aktívne myslenie žiakov

Z ponúknutých internetových zdrojov žiaci nezískajú len slovné informácie. Vedeť ich k tomu, aby vedeli spracovať tieto informácie s ponúknutým obrázkovým materiálom, videom. Prípadne aby vedeli dať svojim teoretickým poznatkom kreatívnu podobu i podobu fotografie, videa a i.

4. 100%-ný výstup

Nie len práca a spolupráca v rámci projektu je dôležitá, ale aj voľba formy výstupu i schopnosť rozhodnúť sa pre správny spôsob prezentácie získaných, spracovaných informácií. Mali by sa snažiť zaujať nie klasickou, známou formou prezentácie, ale priniesť nové metódy a postupy.

Kultúrne a literárne tradície Trnavy

Naša škola i Obchodná akadémia i sa nachádza priamo v historickom meste Trnava. Za účelom zatriktívnenia vyučovania slovenského jazyka a literatúry sme so žiakmi vytvorili webquest, ktorý je metódou projektového vyučovania. Štruktúru webquestu sme zamerali na jednej strane na históriu Trnavy a teoreticky získané vedomosti o Ľubomíre, na druhej strane na konkrétnu prácu žiakov.

Úloha

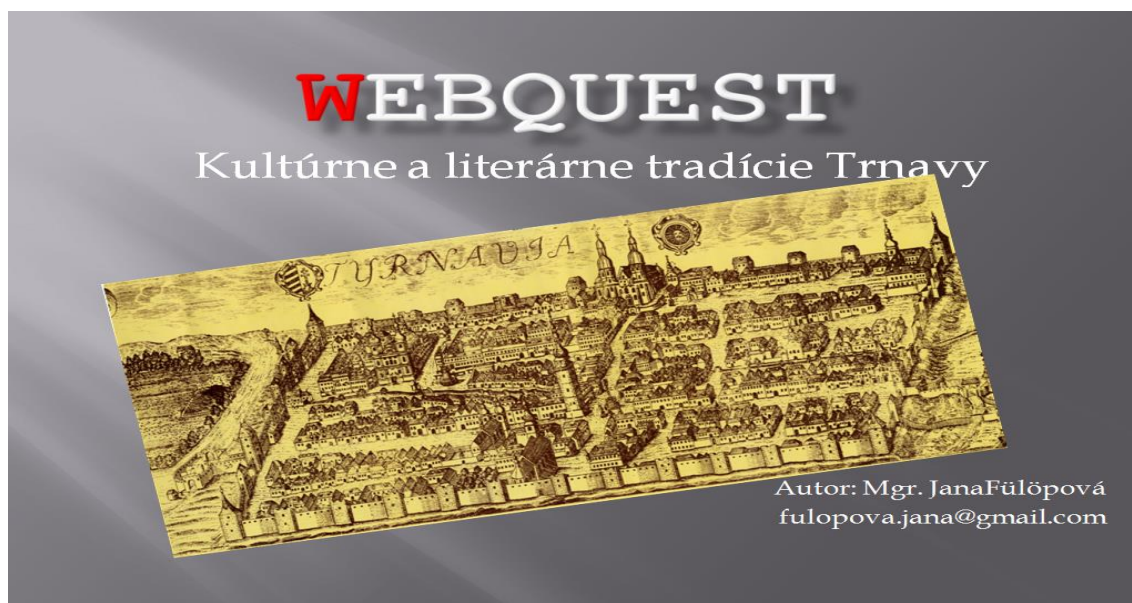
Vaša trieda plánuje tvorivo spracovať tematický celok „Trnava v historickom vývinovom procese“. Trnava sa už v r. 1238 stala slobodným kráľovským mestom, je nazývaná aj Malým Rímom, v Trnave pôsobili viaceré významné osobnosti kultúrneho života.

Vašou úlohou je vypracovať komplexný prehľad histórie a kultúry Trnavy, spracovať názorné pomôcky pre pohyb históriou, zaktivizovať spolužiakov k spolupráci – vlastné práce – ako spôsob „preverenia“ vlastnej tvorivosti a poskytnúť možnosť vytvoriť vlastné „umelecké diela“ z obdobia nadrealizmu, popoézie

autor: Mgr. Jana Fülöpová

Vytvorenie webquestu

Úvodnú časť Webquestu, ktorá obsahuje názov témy, sme spestrili obrázkom historickej Trnavy. História je pre Trnavu veľmi dôležitá. Aj súčasnosť tohto mesta nesie znaky histórie, preto sme sa rozhodli práve pre obrázok, pripomínajúci našu minulosť slobodného kráľovského mesta.

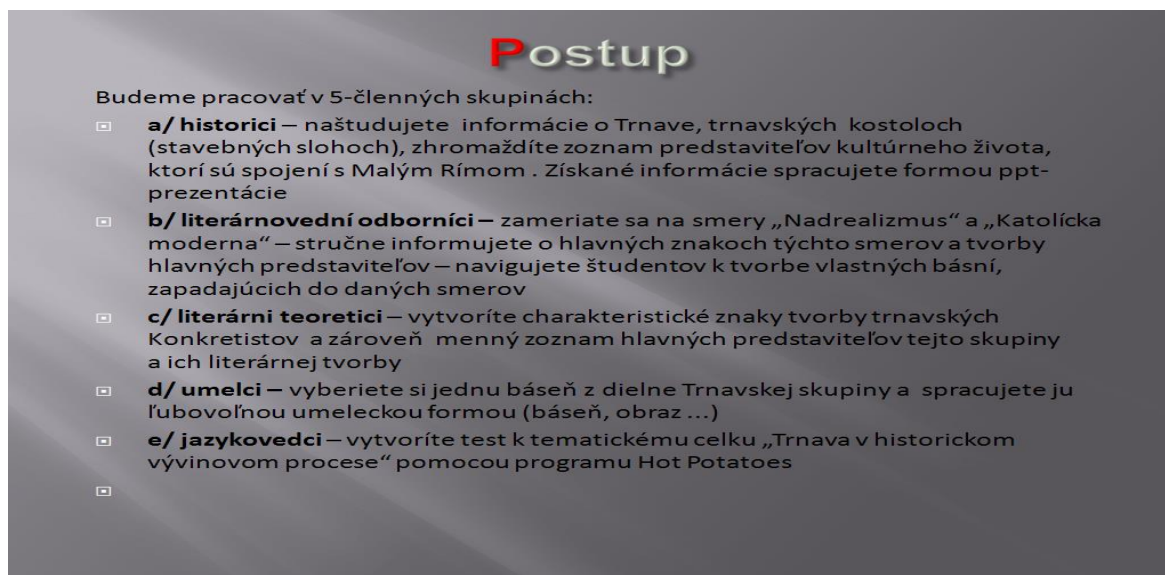
autor: Mgr. Jana Fülöpová

Špecifikácia úloh jednotlivých pracovných skupín

Pri vytváraní kompozície sme dodržiavali formálnu stránku webquestu, ktorý bude pozostávať z nasledujúcich častí [5]:

1. *Úvod* – krátko zadefinovaná téma webquestu, odôvodnenie výberu témy
2. *Úloha* – špecifikácia tematického celku a jednotlivých úloh
3. *Postup* – rozdelenie do skupín, konkrétne zadanie úloh pre jednotlivé skupiny
4. *Zdroje* – čiakom sú uľitečom ponúknuté zdroje, ktoré im pomôžu pri práci
5. *Vyhodnotenie* – formou tabuľky s presnou špecifikáciou úloh a kritériami ich hodnotenia
6. *Záver* – stanovenie cieľov projektového vyučovania

Čiaci sa podľa pokynov v časti *Postup* rozdelili do nasledujúcich skupín:

Postup

Budeme pracovať v 5-členných skupinách:

- ▣ **a/ historici** – naštudujete informácie o Trnave, trnavských kostoloch (stavebných slohoch), zhromaždíte zoznam predstaviteľov kultúrneho života, ktorí sú spojení s Malým Rímom. Získané informácie spracujete formou ppt-prezentácie
- ▣ **b/ literárnovední odborníci** – zameriate sa na smery „Nadrealizmus“ a „Katolícka moderna“ – stručne informujete o hlavných znakoch týchto smerov a tvorby hlavných predstaviteľov – navigujete študentov k tvorbe vlastných básní, zapadajúcich do daných smerov
- ▣ **c/ literárni teoretici** – vytvoríte charakteristické znaky tvorby trnavských Konkrétistov a zároveň menný zoznam hlavných predstaviteľov tejto skupiny a ich literárnej tvorby
- ▣ **d/ umelci** – vyberiete si jednu báseň z dielne Trnavskej skupiny a spracujete ju ľubovoľnou umeleckou formou (báseň, obraz ...)
- ▣ **e/ jazykovedci** – vytvoríte test k tematickému celku „Trnava v historickom vývinovom procese“ pomocou programu Hot Potatoes
- ▣

autor: Mgr. Jana Fülöpová

Po zverejnení pracovných skupín si čiaci vytvorili skupinky, v rámci ktorých začali diskutovať o náplni ich práce:

A. **Historici** – Čoaco vedeli, že tematický celok *Kultúrne a literárne tradície Trnavy* je vhodné začať prvotnými informáciami o tomto krajskom meste. Vedeli, že potrebujú získať informácie o histórii, kultúrnych pamiatkach Malého Ríma. Rozhodli sa, že z uvedených zdrojov spracujú informácie názornou formou – pomocou prezentácie v programe Prezi. Bude obsahovať konkrétne informácie a fakty, ako aj obrázkovú dokumentáciu.

B. **Literárnovední odborníci** ě Po prezentácii historického vývoja slobodného kráČovského mesta, príde na rad Najšia tvorivá skupina. Pripraví znaky dvoch literárnych období ě Nadrealizmus a Katolícka moderna, ktoré budú doplnené o mená najvýznamnejších predstaviteľov týchto smerov. Ľudenti sa rozhodli, ě vyberú jedného predstaviteľa Nadrealizmu a jedného predstaviteľa Katolíckej moderny, ktorí sú spojení s Trnavou. Pre ostatných pripraví pracovné hárky s ukážkou jedného diela. V pracovných hárkoch budú hĎaŠ konkrétne umelecké prostriedky typické pre daný literárny smer. Po úspešnom zvládnutí úlohy bude nasledovaŠ výzva k vytvoreniu vlastných pokusov o tzv. pokusnú poéziu.

C. **Literárni teoretici** ě Skupina literárnych teoretikov vedela, ě ich aktivita nasleduje aĝ po zaktivizovaných a novozískaných vedomostiach o histórii mesta, ěi charakteristike smerov Nadrealizmus a Katolícka moderna. Je potrebné charakterizovaŠ znaky Trnavskej skupiny, uviesŠ mená hlavných predstaviteľov a ukážky z ich tvorby. Vyuĝijú pritom aj internetové odkazy.

D. **Umelci** ě Skupina umelcov sa rozhodla, ě nadviáĝe na skupinu Literárnych umelcov a podľa ich navigácie si vyberú nasledujúce diela: M. Válek ě Jesenná láska, J. Ondruĝ ě Portrét, ě. Feldek ě Romanca o uliĝ ke pod Michalskou bránou. Vybrané diela umelecky spracujú pomocou videa, maĝy, piesne.

E. **Jazykovedci** ě Táto skupina musí pozorne poĝúvaŠ a zosumarizovaŠ informácie a poznatky z predoĝlých hodín. V rámci skupiny pripraví pre ĝiakov 4.roĝníka test pomocou Hot Potatoes.

Zdroje

ĝiaci sú rozdelení do jednotlivých skupín, vedia, aké aktivity ich v rámci skupiny ĝakajú. Dôleĝitú úlohu pri realizácii svojej práce zohrajú zdroje, z ktorých budú ĝiaci ĝerpaŠ. Niektoré z nich sú uvedené priamo vo webqueste, iné si získajú sami. Predpokladá sa zruĝenosŠ v práci s IKT, v práci s internetom. Príprava predpokladá aj ĝerpanie z kniĝných zdrojov.

Vyhodnotenie webquestu

ĝiaci boli rozdelení do pracovných skupín. V rámci skupín musia zrealizovaŠ zadané úlohy. Kaĝdé projektové, skupinové vyuĝovanie má stanovený cieĝ ktorého splnenie musí byŠ

kontrolované a následne vyhodnotené. Vyhodnotenie sme sa rozhodli zrealizovať na základe tabuľky a krokov podľa zdroja [4].

Najdôležitejším cieľom, ktorý sme chceli dosiahnuť, bolo posilnenie schopnosti spolupráce a vzájomnej kooperácie medzi žiakmi, medzi jednotlivými skupinami.

Stanovený cieľ sa nám podarilo docieľať. Žiaci našej školy, ktorí boli aktívne zapojení do realizovania webquestu, veľmi rýchlo pochopili princíp skupinovej práce, v rámci ktorej je dôležitý názor jednotlivcov, a zároveň si vyžaduje schopnosť a vôľu spolupracovať a akceptovať názor iných.

Realizácia webquestu

Žiaci, zúčastňujúci sa realizácii webquestu, boli po úvodnej konzultácii rozdelení do skupín. Sú oboznámení s tematickým celkom, na spracovaní ktorého sa budú tvorivo podieľať. Keďže sa rozdelili do skupín, v rámci ktorých musia splniť stanovené úlohy a ciele, začali so svojou aktivitou. Každá skupina si vytvárala svoj vlastný okruh, ktorý je zameraný na Trnavu, osobnosti, ktoré v nej pôsobili, na literárne smery, ktoré sú viac či menej späté s historickým mestom. Hoci pracovala každá z týchto skupín samostatne, boli si vedomí obsahovej následnosti jednotlivých častí.

Téma „Kultúrne a literárne tradície Trnavy“ je pomerne rozsiahla. Budeme však ísť aj napriek tomu za získaných vedomostí z 3. ročníka (tematický celok Nadrealizmus a Katolícka moderna) a zo zručností v práci s IKT. Žiaci 4. ročníka, s ktorými sme realizovali webquest, dokážu spracovávať a upravovať fotografie, nahrávať video s obrázkami a zvukom, nahrávať pieseň, vytvoriť prezentáciu v Power Pointe a Prezi.

Budeme pracovať na štyroch vyučovacích hodinách:

1. hodina - oboznámenie študentov s webquestom, jeho štruktúrou a formou prezentácie v programe PowerPoint. Žiaci budú následne rozdelení do pracovných skupín. Skupiny začínajú so spracovaním informácií z odkazov vo webqueste, majú prístup na internet a k výpočtovej technike,
2. hodina a skupina historikov prezentuje formou Frozi - prezentácie históriu Trnavy a expertná skupina literárnych jazykovedcov formou niekoľkých snímok upevní vedomosti o nadrealizme a katolíckej moderne a vyzve žiakov k vytvoreniu vlastných básní,
3. hodina a expertná skupina literárnych teoretikov pomocou informuje formou pracovných listov o znakoch tvorby Trnavskej skupiny, začlenení hlavných predstaviteľov,

4. hodina i expertná skupina umelcov prezentuje svoje diela: obraz i pieseň i video. V rámci poslednej hodiny zorganizujú Jazykovedci zhrnutie tematického celku formou testu v programe Hot Potatoes i vyhodnotenie zvládnutia vedomostí.

Trnava i slobodné kráľovské mesto

Trnave boli v roku 1238 udelené výsady slobodného kráľovského mesta kráľom Belom IV. Hoci sa to udialo v 13.storočí, ěiaci vedeli poľas diskusie veĽmi ěivo diskutovať o výhodách takýchto výsad. História mesta Trnava je veĽmi bohatá. Stala sa nielen kríľovatkou obchodných ciest, ale aj Ľniverzitným mestom Ľnaka Akademii Istropolitana, ktorú tu založil Peter Pázmaň. Na Trnavu sme právom hrdí i je oznaľovaná aj ĽMalý Rímň. Kaľdý z nás vie, ěe v Trnave je veĽa kostolov a kostolíkov. Ale v akom stavebnom slohu boli postavené? Ľím sú tieto slohy charakteristické? Věetky informácie sú zodpovedané práve formou prezentácie.

Nielen kultúrne pamiatky patria k histórii Trnavy. Mnohé osobnosti kultúrneho a spoločenského ěivota naľli svoje pôsobisko priamo v Trnave. ěiaci sa rozhodli vyfotografovať sa pri niektorých z budov, pamätných tabúľ ktoré nám pripomínajú významné osobnosti i staľi spomenúť J. Fándlyho, J. Palárika, R. Dilonga, M. Váľka, J.Hollého.

autor fotografií: Mgr. Jana Fülöpová

Expertná skupina historikov splnila svoju úlohu:

- získala potrebné informácie z internetových zdrojov,
- vyšla do ulíc mesta a vytvorila autentické fotografie miest a pamätihodností spojených s predstaviteľmi trnavského regiónu a následne spracovala fotografie, spracovala získané informácie do prezentácie.

Trnava i Ľľkolíska nadrealizmu a katolíckej moderny

Trnava je bohatá nielen na svoju históriu, ktorú spájame s historickými budovami i stavebnými slohmi, ale aj na umelecké smery, ktoré ťou Ľľregliň. V 3. ročníku sme sa oboznámili s nadrealizmom a katolíckou modernou. Ľiaci preto zaradili do svojej práce struľný prehľad (pripomenutie si) kľľľových znakov oboch smerov, vymedzenie základných znakov literárnych diel.

Skupina Ľľliterárnych odborníkovň sa rozhodla pracovaľľ nasledovne:

- a) zosumarizovaľľ literárne a spoločenské fakty oboch literárnych smerov,
- b) vybraľľ po jednej ukážke od hlavných predstaviteľov daných smerov i Rudolf Dilong a Rudolf Fábry,
- c) spracovaľľ získané informácie do prezentácie, v závere ktorej bude výzva spoluľľakov k vlastnej tvorbe.

Expertná skupina pracovala veľmi systematicky. Prezentované informácie boli podané veľmi jasne, presne. Vybraté ukážky odzrkadľovali základné znaky smerov nadrealizmu a katolícka moderna. Ostatní spolužiaci s nadšením prijali výzvu vytvoriť vlastné práce metódou tzv. psychického automatizmu, ktorý tvoril základný tvorivý princíp nadrealizmu, či metódou tzv. pohľadu srdca (panteizmus) alebo pohľadom Boha.

Túto metódu opakovania považujem za veľmi efektívnu – žiaci na jednej strane zaktivizujú svoje vedomosti, ktoré dostali formou prezentácie, na druhej strane dostali priestor vytvoriť vlastné básne. Ich práce boli veľmi spontánne. Zvolili si tému: *„My, mladí! A zároveň sa zhodli na slovách, ktoré musia v básni použiť: nová doba i láska i zúrivá mama i gnicle i fejsbuk i hudba i toalety i spánok.* S každým z týchto slov sa stretávajú a definujú ich život, ich životný štýl. Popri určených slovách využívali ďalšie znaky nadrealizmu, ako napr. malé / veľké písmená na začiatku veršov, chýba interpunkcia, anafora, genitívna metafora, psychický automatizmus.

Ukážka prác žiakov, ktorí využívali psychický automatizmus:

Ó láska zúrivej mamy
kedy otcov remeň na teba z diaľky hŕdí.
ale je nová doba a tebe je to fuk
lebo na gniclu dostala si chuť
Oľi mág len pre neho
Chlapca hnileho
Pri ktorom nevieť o je spánok
A po rozume ti ide iba prvý párok.
Ty sa doma rozplývaš v opare smradu
Ke ti po týždni napísal jednu správu.
Dievča moje naivné si
Fejsbuk ti neposlať.
Krásne fotky tam síce máš
Ako kachličky v kúpeľni objímaš
Ale vidíš že to asi nestlať
Nechaj nech tvoje srdce rázne zakroť.
Jeho pery
Jeho nos

Jeho u~~g~~né lalô~~l~~ky hotový skvost
 Jeho o~~l~~i
 Jeho hrudné ch~~ô~~ky
 Za to nemô~~g~~u.
 Nechaj nech hudba vá~~g~~ne
 Odhodí tie skazené plá~~g~~te
 Nech sa ver~~g~~e du~~g~~e naplno otvoria
 A v tom momente ako pandorina skrinka celý svet zamoria.

Ukážka 1.2

Mama zúriva do izby valí sa
 Ej to je moment ke~~n~~ hudba stí~~g~~i sa
 ōa pre~~l~~o hudba ti tak hu~~l~~í
 Sestra sa predsa u~~l~~í
 A navy~~g~~e to hrozne mu~~l~~í
 Pod náporom sa ja na toaletu schovávam
 Kde si svoju lásku k hudbe naplno vychutnávam
 Tam i zaspa~~š~~neraz podarí sa mi
 Pri~~l~~om o fejsbu~~l~~iku ~~l~~asto sníva sa mi
 Nová doba je veru zvlá~~g~~nos~~š~~ou
 Vyzna~~l~~uje sa svojou pôvabnou atraktívno~~š~~ou
 Aspo~~ř~~~~g~~e ~~g~~nicle sú stále rovnaké
 Bo bez nich nebolo by pre m~~ř~~a viac radosti na svete

Ukážka 1.3

Nová doba pri~~g~~la k nám
 Taký ~~g~~ago smie~~g~~ny klaun
 Slovo doby ~~l~~arovný
 Tento svet je zákerný
 Vo dverách zúriva mama nadáva
 Fejsbu~~l~~ik v~~g~~etkým fi~~l~~í od rána
 V spánku vidím prasa le~~g~~í
 Na druhý de~~ř~~~~g~~nicla le~~g~~í

Toaleta a bulvárne noviny
 Zázrak je pre*g*š celé hodiny
 Iróniou na lásku
 Tu si kladiem otázku
 Hudbou si v*g*ak odpoviem
 Zis*š*ujem *g*e ni*l* neviem

Uk*á*gka 1.4

V novej dobe
 A *l*i v na*g*om hrobe
 G*j*eme zo d*ř*ka na de*ř*
 Vysychá *g*ivota prame*ř*
 V*g*ade samá kráska
 Láskou to tu len praská
 No ja stretávam samé *g*nicle
 Asi ma u*g* z toho picne
 L*ř*eknem e*g*e ten fejsbu*l*ik
 Aktualizujem nejaký ten statusík
 Potom nav*g*ívim toalety
 E*g*e sná*ř* pre*g*ijem tú hodinu da*ř*ovej sústavy

Vá*g*na hudba husle sláky
 Wolfgang Amadeus Mozart dáky!
 Spánok, vánok, zámok
 Sne*g* na strechy
 Zúrivá mama na m*ř*ka vy*ř*ahuje varechy
 Asi u*g* kon*l*ím nemím kredit
 U*g* sa blí*g*i môj pomyselný zenit
 To u*g* je asi koniec vá*g*ení
 U*g* mi to nejako nevoní
 U*g* mi to nie je po vóli
 Teraz ale vá*g*ne fakt ma to nebaví

Trnavská skupina

Trnavská skupina i prvý podnet na vznik Trnavskej skupiny prišiel od Miroslava Válka. Skupina mladých básnikov sa rozhodla vystupovaš pod jedným názvom. Svojím pôsobením v dobe socializmu chceli vrátiš literatúre imunitu. Ľubomír Feldek nazval túto skupinu Āpreklatouň. V rámci diskusie sme si v triede položili otázku, Ľo robí skupinu Āndí, básnikov prekliatou. Neochota prijaš ich tvorbu? Politika? Osobná tragika? Miroslav Válek bol toho dôkazom i nielenže bojoval proti režimu, ale jeho givotný príbeh je nanajvýg mrazivý i tuberkulóza, smrš oboch manželiek, rakovina, ktorej podČhol. Osudy Ľlenov Trnavskej skupiny i autonehoda, choroba, zlá sociálna situácia vyvolali u 18-roĽných gíakov otázky zmyslu givota, otázky skutoĽných givotných hodnôt.

Po diskusii ohČadne ideového zamerania Trnavskej skupiny sme spracovali najdôležitejšie informácie do krátkeho prehČdu. CieČom skupiny Āliterárnych teoretikovň nebolo rozsiahle

informovaš o programe konkretistov, o životných cestách a tvorbe jej hlavných predstaviteľov. Ich zámerom bolo formou slova a obrazu viesť do témy a vytvoriť prvú motiváciu pre skupinu Ťmelcovň.

Práca expertnej skupiny Ťliterárnych teoretikovň dostala podobu pracovných listov. Pracovali v rámci svojej skupiny a vytvorili nasledovné pracovné listy. Obsahom týchto pracovných listov boli na jednej strane fakty, údaje, na druhej strane konkrétne ukážky od jednotlivých autorov, a následne úlohy k uvedeným literárnym ukážkam.

Pracovné listy k Trnavskej skupine

autorka pracovných listov: Mgr. Jana Fülöpová

TRNAVSKÁ SKUPINA

- 60. roky 20.storočia
- socializmus / uvoľnenie politickej atmosféry
- vznik skupiny: <http://www.youtube.com/watch?v=ThS63Wr4EJo>
- konkretisti i neopoetisti i expresívni senzualisti
- zmyslová konkrétnosť
- experimentovanie
- metafora i originalita
- obraznosť
- synestézia i prelínanie viacerých zmyslov
- imaginárnosť
- konkrétna pamäť, zážitok
- J.Stacho, J.Mihalkovič, J. Ćimonovič, Ć.Feldek ...

ŤÚprimný básnik cíti, ģ je prekliaty kaģdým reģimom.ň

Ján Stacho

- Prekliaty i bohémsky ģivot
 - Pohľad na svet i cez zloģitosť metafor
 - ŤObrad s plameňomň i 8 ģítaní i 8 rôznych interpretácií
 - Poézii nemusí rozumieš kaģdý
 - ŤDvojramenné ģisté teloň i biblická symbolika: kríģ, svieca ...
- Pocity beznádeje, sklamanie i rozruch v spoločnosti*

- **ĀZ preġitého dĤRaň ĩ báseĤĤJarň**

MĤvy vzdych blůdi vůkol můjho tieĤa.

Ĥakám len, kam sa schůli napokon.

Otváram veĤé okno do zvonenia

A do izby mi vchádza jarný zvon.

Smrti sa moje Ĥidské srde zdráha

UĤpociĤujem drobnů Ĥipku blaha

pokoĤkou cítim, ako sála zem ...

Vzduch v Ĥírom svetle hustý odvar varí,

Kým civiem na Ĥierneho pavůka...

Ĥierny vták, slepý z oslnivej Ĥiary,

VĤe na okno mi hlávku zaĤuká.

Patrím sem, na zem,

veĤsom zasa Ĥivý!

Ĥivot je Ĥudný. Ĥasto robí divy:

Ja eĤte Ĥijem ĩ zasa milujem!

HĤdaj umelecké prostriedky:

- Symboly beznádeje: - kontrasty
- Symbol premeny prekliateho bánika: - metafory
- Konkretizmus ĩ slová evokujúce konkrétny záĤtok, pocit

Ĥubomír Feldek

- chudobné pomery ĩ Orava
- snaha o slobodu písania Ĥhra pre tvoje modré oĤiň
- inĤpirácia ĩ vĤedné dni, vzĤah muĤa a Ĥeny (zmysel pre vĤednosť)
- experiment: verĤované pasáĤe + prozaické Ĥasti ĩ plynutie Ĥivota

Ĥseverně letoň ĩ lyrické : opisy přírody, detstva, rodnej Orava

- prozaické: cesta vlakom na Oravu

- zb. Ĥediný slaný domovň ĩ báseĤĤRomanca o uliĤ ke pod Michalskou bránouň

Úloha:

- VypoĤujte si zhudobnenů ukáĤku básne ĤRomanca o uliĤ ke....ň
- Nájdite vyjadrenie konkrétného okamihu, atmosféry mesta
- Sformulujte poveru, ktorá sprevádza Michalsků bránu

- Nájdite prostriedky senzualizmu i Aké zmysly zapojil autor do básne? Sluch, chuť, zrak ...

- o vzťah muža a ženy i harmonický, bežný a včedný deŤtreba ozvláštniŤ
- o **ĀKriedový kruhŤ**
- Téma : manželstvo

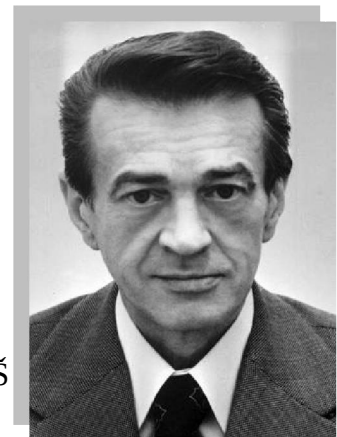
<i>nuġ mlġal</i>	<i>a to je najhorġie</i>
<i>lebo ho k stene pritisli a on sa vtedy</i>	<i>a môġe to byŤ dobré</i>
<i>pritisol k stene eġte viac a to uġ tuġil</i>	<i>a v takej chvíli nemá celkom niġ</i>
<i>ġe len muġ pritisnutý k stene</i>	<i>a práve vtedy</i>
<i>má ġo by riekol svetu</i>	<i>muġ</i>
<i>a príde na to ako</i>	<i>môġe maŤ najviac</i>
<i>a muġ je vtedy k stene pritisnutý</i>	<i>ak seba</i>
<i>keĤ stratí zmysel svojej práce</i>	<i>chytí do dvoch rúk a hodí dopredu</i>
<i>a sám tak stratí zmysel v oġiach ġeny</i>	<i>a rozbehne sa za sebou a beġí</i>

Úloha

- Nájdite prvky konkretizmu vo vzťahu muža a ženy i Ako vníma Ĥubomír Feldek manželstvo?
- Vypíġte konkrétne obrazné pomenovania a pomenujte ich.
- VyhĤdajte znaky voĤného verġa.

Miroslav Válek

- ġúdiu Obchodná akadémia Trnava
- zakladateľ Trnavskej skupiny
- hrdina Váčkovej poézie i neschopnosť komunikácie
- motív Váčkovej poézie i stratený okamih i mohol rozhodnúŤ o budúcnosti

zb. ĀDotykyŤ

- o odmietal ġierno-biele videnie reality (podobne ako M.Rúfus)

- hrdina i prežívajúci smútok, sklamanie
- b. **Ďotykyň** i hrdinu prežíva sklamanie, smútok i vyhľadaj symboly sklamanie, nezrelého vzšahu, smútku i dané obrazné pomenovania pomenuj (hyperbola, epizeuxa, metonymia...). Vysvetli pojem Ľlnkoň.

Od rána k vám chodia telegramy, more listov zaplavuje dom, zazvonili v celej g tvrti odrazu.	Ponáh Ň j sa, na rohu u gtrúbi ve l er, ma Ň vaný na modro jak starý automobil, telefóny Mestské slnko, g kre Ň ová, obohraná plat Ň a
To ni l nie je, to ni l nie je, To len ja š a stále volám, Nadväzujem preru g ené spojenie.	zasúva sa za obzor, ale na g a, medená, vyle g ená rajnica krásne zapadá,
Ach, dobre, g e uverili Na po g te a v telefónnej centrále, g e š a nechám miliónkrát pozdravova š Miliónkrát g e š a prosím	a ke Ň sa dotkne Zeme, je to v g etko l u š

- b. **Ľablkoň** i vyhľadaj motív strateného okamihu (t.j. sklamanie v láske, nezrelého vzšahu) i pomenuj obrazné pomenovania:

Jablko zo skrine sa skotú Ň lo na zem. Tak si zba Ň svoje veci a mô g e g ís š Oprela sa chr Ň tom o dvere a vyk Ň íkla o l ami: Preboha š a prosím, nie! Ale ja som raz vedel, g e mám dos š vstal som zdvihol som jablko, zaprá g ené a e g te zelené, a polo g il som ho na stôl.	Neprestávajú prosi š pri g la ku stolu, plakala. A g som jej povedal: Polo g to jablko a cho Ň ! Udalosti sa zbehli, ako som predpokladal. l o na tom zále g í, g e v inom poradí! Otvorila dvere, zbledol som a povedal som: Zosta Ň ! Ale ona si zbalila svoje veci a odi g la. Jablko zo skrine sa skotú Ň lo na zem.
---	---

zb. **ĽPrišaglivosšň**

- odsúdenie vojny, motív domova
- Spracuj ukádku zo zb. Prišaglivosš zo stránky:

http://www.jurajsabol.sk/studijny_mat_roc_lit_04.html -

- ✓ Nájdite symboly vojny i zúfalstva
- ✓ Nájdite príklad na konkrétny okamih
- ✓ Motív domova i rôzne podoby domova
- ✓ Vysvetlite obraznosť názvu básne: *Ďomov sú ruky, na ktorých smieť plakať* i vyhľadaj zároveň ďalšie asociácie spájajúce sa s domovom

Zb. Ďnepokojň i oho všetkého je i lovek schopný?

- ✓ Kontrast i i lovek veďni trpí / i lovek spôsobuje bolesť iným
- ✓ Vyhľadajte konkrétne básne, v ktorých poukazuje na negatívne ľudské správanie
- ✓ Napr. *Ďzabíjanie králikovň*, *Ďdejiny trávyň*

Umenie i nielen umenie slova

Pri prvotnom rozdelení úloh prišla skupina umelcov k presvedčeniu, že literatúre a tvorbe jej obdivovateli treba dať novú tvárň. Prišli sme k názoru, že mladí nesiahnu po knihe, keď majú dlhú chvíľu. V rámci príprav sme si pložili otázku:

- *Láka ma prečítať si nejakú dobrú knihu?*
- *Prečítala by som si len - tak nejakú básničku?*
- *Ľo by ma Ďprinútiloň ísť do knižnice a vyhľadať niečo dobré? Niečo, čo dokáže osloviť aj tínedžera?*

V diskusii sme sa zhodli na tom, že mladí nezájdu sami od seba do knižnice, pretože si prečítali výbornú recenziu. Čijeme v modernej dobe, ktorá je sprevádzaná technikou, videami, hudbou, stránkami sociálnych sietí. Ak nájdeme na stránke YouTube video s piesňou, ktorá sa nám páči, a zistíme, že ju napísal Miroslav Válek, ať vtedy pocítime Ďnepokojň alebo túžbu vyhľadať aj iné básne od tohto básnika.

Práve Miroslav Válek, ktorý prišiel s myšlienkou založiť Trnavskú skupinu, a ktorý je bytostne spätý s našim mestom a zároveň aj študoval na našej škole, sa stal motívom tvorivosti. Umelci sa rozhodli:

- prespievať Váľkom napísanú pieseň *Ďesenná láskaň*, ktorá bola pôvodne naspievaná Miroslavom Ďbirkom. Ďtudent Valentín Bango je rapperom, píše a spieva vlastné piesne, a preto za podpory ostatných členov skupiny nahral svoju vlastnú verziu. Dokázal, že Váľkova *Ďesenná láskaň* naozaj patrí k pop-poézii. Túto pieseň doplnil o ďalší text, uť raz takisto zhudobnený, s názvom *Ďsmutná ranná elektrikaň*. Práca mala v triede obrovský úspech, ktorý pripisujem hlavne aktuálnosti hudby.

- prepracovaš video k piesni Āesennā lāskañ, ktoré si pozreli na YouTube. Ľlenovia tejto expertnej skupiny zasadli k poľítačom a na základe informácii skupiny Āliterárnych teoretikovñ, ģe Trnavská skupina využívala motív konkrétneho okamihu, prepracovala video. Spracovali nielen video, tematicky vhodné k danej piesni, ale zapracovali do Ŕ pojmy, ktoré vyvolávajú tzv. konkrétny okamih, z ktorého pramení sklamanie v láske.
- Ján Ondruġ patril takisto ku konkretistom. Pri preġítaní jeho básne ĀPortrétñ sme sa zhodli na tom, ģe portrétu chýba Āvárñ. Umelci sa po vzájomnom ideovom rozboe básne zhodli na formálnom stvárnení daného obrazu.

Ján Ondruš: Portrét

Táto fialová je silná, vešni silná,
je pridaná. V kútiku očí,
alebo vzadu za obrazom. Hustne
od ukázania prstom, prežehnaní,
klopania na stôl, ktoré nás presahuje,

takže hodiny v nej viaznu ako v jablku,
zastanú pred zvonením a ich mĺanie
vzšahuje na seba. Jablko pukne,
obraz nezmení sa a ty pod tlakom
gombíka na golieri, prehánania vlasu,
listujúc v tvári o dvoch veľkách,
vrať hŕ, fialová,
leť obraz zobudí sa. Skríkne: Preť!

To bola z tejto strany pohľad.
Predstavíš si ju nekonečným
opakovaním posledného gesta.
Spod vrásky na pamäti zahŕdený.
A oslovíš ju nekonečným
opakovaním posledného slova.
Na uzol jazyk zaviazaný.

Opakovanie i matka múdrosti

Dospeli sme k záverečnej fáze webquestu. Po vešni tvorivých hodinách, na ktorých študenti
ľúli, hľadali na internete, spievali, mačovali, sme dospeli k sumarizácii. Ponúknutých
a sprostredkovaných informácií bolo veľa. Absorbovali študenti dané fakty? Zohralo význam
spojenie slova + zvuku + obrazu?

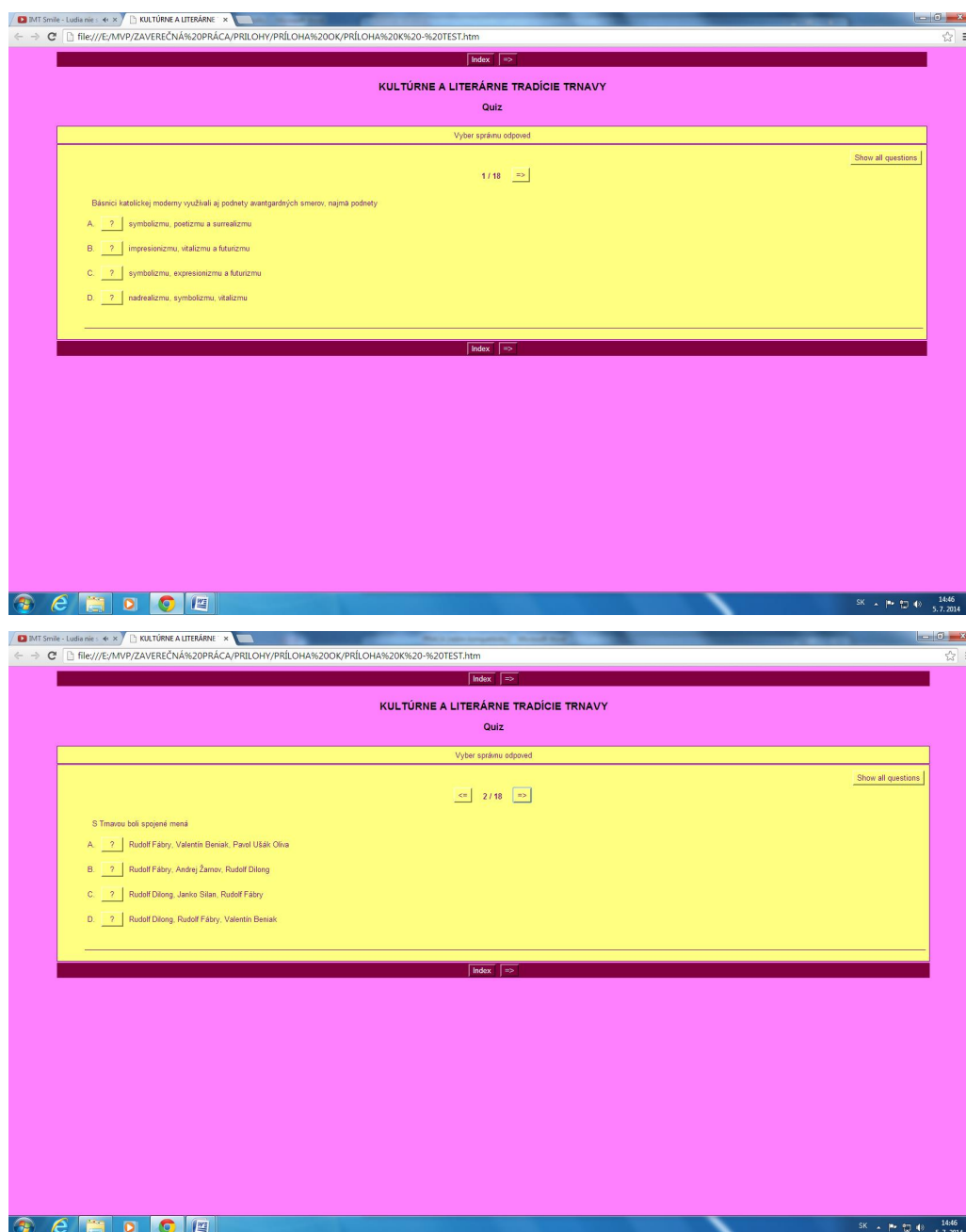
Spôsobom preverenia vedomostí má byť test, zostavený v programe Hot Potatoes. Expertná
skupina jazykovedcoví zostavila otázky s možnosťami odpovedí, ktoré nám po ich
vyhodnotení poskytnú informáciu o miere úspešnosti prezentovaných informácií. Spolu

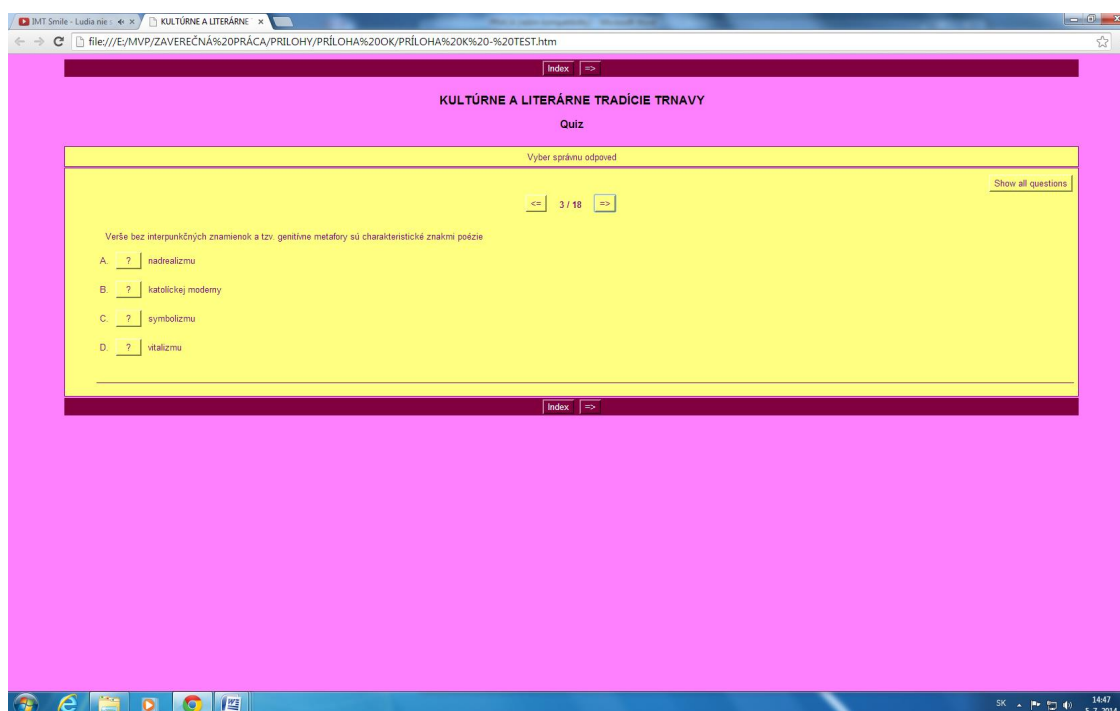
s jazykovedcami sme študentom zabezpečili prístup k portálu. Počas hodiny pracovali na teste, riešili zadané úlohy.

Keďže sa aj toto záverečné hodnotenie uskutočnilo formou práce na portáli, štiaci patriaci do tejto projektovej skupiny, ho prijali bez akýchkoľvek formy protestu. Úlohy a zadania boli formulované jasne. Spolu so štákmi sme zhodnotili úspešnosť projektovej formy prezentácie učebnej látky. Zhodli sme sa na pravdivosti výroku: Lepšie je jedenkrát vidieť, ako stokrát počuť.

Ukážka jednotlivých stránok, úloh:

autorka úloh: Mgr. Jana Fülöpová

ZÁVER

Tematický celok *Ľ*Kultúrne a literárne tradície Trnavy¹ sa zrealizoval modernou formou vyučovania, tzv. projektové vyučovanie i webquest. Ide o celok, ktorý zahŕňa bohatú históriu a tradície, spája viaceré významné osobnosti kultúrneho a spoločenského života ... Práve webquest bol tou správnou formou, ako sprehľadniť a aktivizovať už získané a zároveň nanovo ponúkané vedomosti. [6]

Naši žiaci prijali nadmieru pozitívne a s veľkým nadšením možnosť byť aktívnym účastníkom vyučovania. Neboli len akousi *Ľ*kulisou², ktorá pasívne prijíma informácie od učiteľa, ale dostali príležitosť aktívne spolupracovať, a najmä preniesť do praxe už v predchádzajúcich ročníkoch nadobudnuté vedomosti z IKT. Za pozitívum možno zároveň pokladať konkrétne práce žiakov.

Realizácia webquestu prebehla úspešne. Napriek tomu chceme poukázať na nedostatok výpočtovej techniky na školách. Slovenský jazyk sa vyučuje nedelený na skupiny, hodiny sú realizované pre celú triedu, t.j. pre skupinu ca. 30 žiakov. Preto je problém zabezpečiť prácu pri počítači a prístup na internet pre každého žiaka.

Hoci realizácia takejto formy vyučovania prináša so sebou možné riziká, pozitívnych prínosov je viac. Dajme našim žiakom možnosť ukázať, že sú zrelí na to, aby pracovali samostatne a zároveň v tíme. Žiaci stredných škôl majú talent, ktorý by radi ukázali a pochváli sa ním. V kolektíve triedy získajú nové postoavenie³. Takýto spôsob práce je

cestou k osobnostnému rozvoju mladých a zároveň k zatraktívneniu vyučovacích hodín, ktorých sú títo mladí ľudia priamo účastní.

Multimédia prispeli k pozitívnemu vyhodnoteniu projektového učovania. Preto ich budeme využívať aj naďalej nielen na učovanie literárnej výchovy, ale aj na hodinách gramatiky. Nové výdobytky vedy a techniky sa stali súčasťou našich životov, preto chceme kráčať s dobou a deťom dať aj v škole možnosť pracovať s technikou, ktorá ich dennodenne sprevádza.

Sebareflexia zo sociálno-pedagogického výcviku pre učiteľov stredných odborných škôl

Učiteľom sú ponúkané rôznorodé školenia, po absolvovaní ktorých si učitelia môžu rozvíjať svoju kvalifikáciu, získať nové poznatky, námety pre prípravu vyučovacích hodín. Nielen tieto dôvody ma viedli k prihláseniu sa na školenie týkajúce sa sociálno-pedagogického výcviku. Vôbec mi neprekážalo, že školenie sa má realizovať aj v sobotu. Brala som to ako možnosť vyprnúť po namáhavom školskom roku, neformálne sa porozprávať so svojimi kolegami a zároveň poľušiť nové námety a podnety, ktoré by som mohla uplatniť aj na svojich vyučovacích hodinách.

V rámci našej skupiny pracovalo 15 učiteľov, mojich kolegov. Pracovali sme pod vedením pani Krásnej a na druhý deň pod vedením pani Geršicovej. Obidve lektorky boli úžasné, odborne zdatné. Veľmi oceňujem, že jednotlivé aktivity prispôbovali našim potrebám, t.j. potrebám učiteľov stredných odborných škôl. Školenie sa realizovalo v priebehu dvoch dní. Aktivity boli naozaj rôznorodé. Všetko sa začalo vzájomným spoznávaním sa a naľpili sme si svoje mená na oblečenie, aby nás pani lektorka mohla osloviť familiárnejšie, krstným menom. Našou prvou, a veľmi dôležitou úlohou bolo napísať naše očakávania. Hoci sme všetci poľítali s tým, že ten druhý prišiel len kvôli získaniu kreditov, nebolo tomu tak. Samozrejme, že kredity nie sú zanedbateľné. Ale mnohí očakávali skôr uvoľnenie z pracovného stresu, spoznanie svojich kolegov, zábavu a relax. A tieto naše očakávania aj boli naplnené.

Na hodinách hrávame so žiakmi hry, ktoré precvičujú ich pamäť. Podobnú hru sme sa zahrali aj s p. Krásnou. Každý musel povedať svoje meno a zároveň povedať, čo máme najradšej, čo mu venujeme veľa svojho voľného času. Pobavilo nás, keď sme museli opakovať to, čo povedali tí, ktorí nás predchádzali. Zároveň sme si uvedomili, že ku kolegyni, kolegovi zrazu priraďujeme jeho záľuby. A tak ho spoznávame z trochu inej stránky ako z tej

pracovnej. Zoznamovali sme sa aj pri našej aktivite i na tzv. celebritu a reportéra. Pracovali sme vo dvojiciach. V priebehu dvoch minút sme sa mali svojho kolegu spýtať na niečo, čo sme doteraz nevedeli, alebo čo by sme sa radi dozvedeli. Bola to naozaj zábavné, dozvedeli sme sa veľa privátnych vecí. Prekvapením však bolo, keď sme mali v krátkosti zreferovať, čo sme sa o celebritu dozvedeli.

Nielen slovne sa môžeme vzájomne spoznávať, dá sa to aj neverbálne, stačí oľný kontakt. K tomuto nám poslúžila hra na upíra. Oľným kontaktom sme hľadali svojho záchrancu, ktorý by nás zachránil pred tzv. upírom. Nebolo to jednoduché, pretože nie vždy sa stretli tie správne pohľady a tak sme sa stali obeťami ukrutného upíra.

Vieme odhadnúť charakter a vlastnosti neznámej osoby? Vyskúšala to aj naša lektorka, ktorá nám kladla otázky typu: mám rada kávu alebo čaj? Mám alebo nemám tetovanie? Som vydatá alebo slobodná? ... Z ponúknutých možností bolo našou úlohou vybrať len jednu jedinú. Nebolo jednoduché rozhodnúť sa pre jednu z ponúkaných možností. Posudzovať cudzieho človeka? Ale veď to robíme aj v našom súkromnom živote. A napriek tomu to išlo niekedy veľmi ťažko. Zaujímavé bolo rozuzlenie celej tejto hry i dôvody, na základe ktorých sme sa rozhodovali pre jednu z ponúknutých možností. Boli to naše zábery, naša osobnosť. Pod vplyvom seba samých sme začali prisudzovať vlastnosti, zábery inej osobe.

V jednote je sila i staré známe príslovie, ktoré sme si precvičili aj v praxi. Potrebovali sme jednoduchú pomôcku i tenisovú loptičku. Všetci sme sa postavili do kruhu. Loptička mala prejsť rukami každého jedného kolegu (to bola prvá podmienka), museli sme dodržať poradie, v akom pokračovala loptička i od kolegu ku kolegovi (to bola druhá podmienka). Všetko sme to mali zrealizovať za čo najkratší čas. Nebolo jednoduché nájsť spôsob, ako najrýchlejšie má prejsť loptička všetkými rukami. Keďže sme sa osvedčili ako výborný kolektív, a neustále sme naďalej zlepšovali, dokázali sme to. A verte, tešili sme sa z nášho úspechu ako malé deti. Nebola to jediná úloha, ktorá si vyžadovala jednotné myslenie i z nastrihaných papierikov sme mali za úlohu poskladať 4-písmenkové slovo. Súťažili sme v 4 skupinách, rozhodujúci bol čas, za ktorý sme všetky štyri skupiny dokázali poskladať každý svoje slovo. Radosť naša bola neopísateľná i dokázali sme úlohu zvládnuť v časovom limite dvoch minút.

Prvý pohľad, dojem môže klamať i sami sme sa o tom presvedčili, keď sme mali posúdiť neznámych ľudí na fotografiách. Odhadovali sme ich osud, čo sa asi zmenilo od okamihu, keď vznikla fotka. Mali sme vysloviť domnienku, ako na nás títo ľudia pôsobia. Nie vždy sa naše dohady zhodovali so skutočnosťou, pretože nám na konci lektorka povedala

skutočný osud daných osôb. Mali sme ich rozdeliť na negatívne a pozitívne. Len na základe prvého dojmu. Aj tieto dohady boli mnohé mylné. Zároveň sme si neuvedomili, že sa nechávame ovplyvňovať našou pani lektorkou. Bolo to veľmi poučné, pretože aj samotný život prináša takéto situácie. Čudí saasto posudzujeme na základe prvého dojmu, nepoznáme ich poriadne a napriek tomu ich odsúdime. Prvý dojem je samozrejme dôležitý, ale daného človeka treba dôkladne spoznať, aby sme si o ňom dokázali urobiť dôveryhodný obraz a úsudok.

Hra s Prísloviami bola veľmi zaujímavá. Som učiteľkou slovenského jazyka a literatúry, a s podobným typom úloh som sa stretla aj na svojich hodinách. V krátkom citáte, našom texte boli skryté príslovia a porekadlá. Niektoré príslovia boli majstrovsky skryté. Dôležité pri tejto aktivite však bolo nájsť ten správny spôsob a systém, ako rozlúštiť, na prvý pohľad komplikovanom texte, dané príslovia.

Ako zhodnotiť sociálno-pedagogický výcvik? Bol to užitočne strávený čas. Nielenže sme sa naučili nielen nové, ale sme sa hlavne odreagovali, veľmi sme sa zasmiali. Získali sme inšpiráciu a motiváciu nielen pre náš súkromný život, ale aj pracovný, pretože sme si mnohé úlohy a situácie premietli do situácií, s ktorými sa stretávame aj v škole. Spoznali sme sa navzájom, náš súkromný život už nie je takou tabu-témou, dokázali sme sa zjednotiť. Zistili sme, že sa dokážeme vcítiť do situácie niekoho iného, že by sme dokázali pomôcť tomu, kto to naozaj potrebuje. Za veľmi pozitívne hodnotím to, že nešlo o monotónne prednáhanie, o množstvo teórie. Aktivity boli výborným spestrením času, ktorý sme strávili v škole. Bol to naozaj užitočne a príjemne strávený čas.

Mgr. Jana Fulopová

Obchodná akadémia

Kukučínova 2, 917 29 Trnava

Email: fulopova.jana@gmail.com

Zoznam použitých zdrojov:

- [1] SABOL, J. a ANDRIJÁK, M.: *Využitie informačných a komunikačných technológií v predmete Slovenský jazyk a literatúra pre stredné školy*. Košice: Elfa, 2010. 196.s. ISBN 978-80-8086-150-6
- [2] KATUČÁK, D.: *Ako písať záverečné a kvalifikačné práce*. Nitra: Enigma, 2004. 162 s. il. ISBN 80-89132-10-3

- [3] POPELKOVÁ, M., ZAŠKOVÁ, M. (2009): *Podpora rozvoja osobnosti a intervenčné programy*. Nitra: UFK, 2009. 210 s. ISBN 978- 80- 8094- 269- 4
- [4] ADAMEK, R. Ľ BARANOVIL, R. a kol.: *Moderná didaktická technika v práci učiteľa*. Košice: Elfa, 2010. 197.s. ISBN 978-80-8086-135-3
- [5] Web Quest Ľ Učiteľský pomocník. [online] www.webquest.cz
- [6] Integrovanie IKT do vyučovania cudzích jazykov. [online] <http://webh01.ua.ac.be/odlac/guides/3g-GUIDES-TUTORS-SK.pdf>
- [7] GERGICOVÁ, Z.: *Tvorivá dramatika ako jeden zo spôsobov riešenia výchovných situácií v práci učiteľa v súvislosti so skvalitňovaním prípravy budúcich pedagógov*, In: Excelencia -nový fenomén vo vysokoškolskom vzdelávaní? Pedagogika Actualis IV. Trnava: Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, 2013. ISBN 978-80-8105-448-8
- [8] GERGICOVÁ, Z. 2007. *Projektové vyučovanie a jeho vplyv na sociálnu klímu triedy*. In. *Výchova, škola, spoločnosť - minulosť a súčasnosť*. (Ed. Kips, M., Koledová, L.) Bratislava : Univerzita Komenského, Pedagogická fakulta, 2007 S. 140-146 ISBN 978-80-223-2295-9
- [9] TUREK, I. : *Inovácie v didaktike*. Bratislava : MPC, 2005. ISBN 80-8052-230-8.
- [10] HARTL, P. - HARTLOVÁ, H. 2010. *Veľký psychologický slovník*. Praha: Portál, 2010. ISBN 9788073676865

6. VYUŽITIE AKTIVIZUJÚCICH METÓD V TEMATICKOM CELKU HĽADANIE ZAMESTNANIA NA STREDNEJ ODBORNEJ ŠKOLE

Mária Kostolanská

Aktivizujúce vyučovacie metódy

Úspešné učenie je aktívny proces. Jeho úspešnosť ovplyvňuje nielen obsah, ale i výber vhodnej vyučovacej metódy.

ĽE. Straňár pod pojmom vyučovacia metóda rozumie zámerné usporiadanie obsahu vyučovania, účinnosti učiteľa a žiaka, ktoré smeruje k dosiahnutiu stanovených výchovných a vzdelávacích cieľov, a to v súlade so zásadami organizácie vyučovania.¹

Akú metódu si učiteľ vyberie, závisí od obsahu učiva, žiakov, organizačných podmienok, materiálnych podmienok a samozrejme aj od samotného učiteľa i jeho didaktickej spôsobilosti a skúseností.

Aktivizujúce vyučovacie metódy sú v podstate učeními sa v účinnosti, pričom aktivita subjektu nie je chápaná iba ako osvojovanie nových vedomostí a zručností, ale ako tvorivý proces, ktorého cieľom je rozvoj schopností a spôsobilostí.²

Aktivizujúce vyučovacie metódy úzko súvisia s jednou z najdôležitejších didaktických zásad - zásadou aktivity a uvedomelosti. Len žiak, ktorý pochopil význam a úlohy nadobúdaného učiva je schopný uvedomele sa učiť - t. j. má motív a zároveň aktívne sa učí - t. j. neprijíma učivo len pasívne, má živý záujem a zapája sa do vyučovania. Žiaci potrebujú o javoch a vzťahoch medzi nimi premýšľať a diskutovať, potrebujú ich používať. Týmto spôsobom si ich osvojujú zaujímavejšou formou (ako je napr. memorovanie), ale i formou, ktorá zabezpečí trvalosť ich vedomostí, rozvíja logické myslenie a zároveň sú schopní zapísať nové poznatky do sústavy už nadobudnutých poznatkov a vytvárať si tak systém.

Aby sme mohli uplatniť aktivizujúcu vyučovaciu metódu, musíme žiakov motivovať. Najľahšie motivačné faktory podľa G. Pettyho:³

¹ Ľosár, R. a kol.: Aktuálne otázky didaktík odborných ekonomických predmetov. Bratislava: Vyd. EKONÓM, 2002, s. 98.

² Tamže, s. 113.

1. veci, ktoré sa uľím sa mi zídu (je to praktické, použité),
2. kvalifikácia, ktorú štúdiom získam sa mi zídne (ak viem, čo chcem v budúcnosti robiť, budúce povolanie),
3. pri uľení mám obvykle dobré výsledky a tento úspech mi zvyšuje sebavedomie a toto býva hlavnou motiváciou u štíakov,
4. keď sa budem dobre uľiť, vyvolá to priaznivý ohlas u môjho uľiteľa alebo u mojich spoluštíakov,
5. keď sa nebudem dobre uľiť, bude to mať nepríjemné následky,
6. veci, ktoré sa uľím sú zaujímavé, vzbudzujú moju zvedavosť,
7. zisťujem, že vyuľovanie je zábavné.

Aktivita štíaka je teda podporená správnou motiváciou, ale uľiteľ musí aj umožniť, aby sa štíak samostatne zapájal do vyuľovania. Motivovať a nedať priestor štíakovi, aby sa zapojil počas vyuľovacej hodiny, je akoby ste dieťa presviedľali o tom, akú úžasnú chuť má jahoda, ktorú drží v ruke a keď ju už chce ochutnať, mu ju vezmete.

Za progresívne alebo aktivizujúce vyuľovacie metódy sa najľastejšie podľa R. Ľosára považujú:⁴

1. **problémové vyuľovanie,**
2. **skupinové vyuľovanie,**
3. **kombinácia problémového a skupinového vyuľovania,**
4. **programované vyuľovanie,**
5. **projektové vyuľovanie,**
6. **brainstorming,**
7. **ekonomické hry,**
8. **situľné metódy,**
9. **inscenaľné metódy,**

ľalgu aktivizujúcou metódou (tradiľnou) v rámci ekonomických predmetov je:

10. **diskusia (diskusné metódy).**

³ Petty, G.: Moderní vyučování. Praha: Portál, 1996, s 40 – 41.

⁴ Ľosár, R. a Novák, J.: Didaktika odborných ekonomických predmetov. Bratislava: Vyd. EKONÓM, 2006, s. 90.

Priestor na aktivizáciu nám dávajú aj iné tradičné vyučovacie metódy alebo organizačné formy ako cvičenia, odborné exkurzie, odborná prax⁵ alebo stretnutie s odborníkom (formou tlačovej konferencie)⁶ a pod. Osobitné postavenie pri aktivizácii žiakov má práca v cvičnej firme.⁷

1. Problémové vyučovanie

Podstata spočíva v tom, že učiteľ neodovzdáva žiakom hotové poznatky, ale žiaci sa k nim musia sami alebo s pomocou učiteľa dopracovať riešením didaktického problému. To predpokladá už určité vedomosti, ich skúsenosti žiakov v danej oblasti a učiteľ musí pri zostavení problému klásť dôraz na primeranosť.

Základné etapy:⁸

1. nastolenie problému – formou precvičených príkladov, teoretických otázok alebo praktických úloh,
2. riešenie problému – využitím minulých skúseností, rozumovou analýzou, intuitívne, metódou pokusov a omylov,
3. overenie správnosti riešenia a zhodnotenie dosiahnutých výsledkov.

Konkrétne metódy problémového vyučovania:⁹

- a. problémový výklad,
- b. – často – výskumná (heuristická) metóda,
- c. výskumná metóda.

Problémový výklad – učiteľ sám rieši problém, ale ukazuje postupne po krokoch spôsob riešenia tak, aby boli žiaci nútení premýšľať a pomocou argumentov a protiargumentov spolu s ním dospieť k riešeniu. Toto stimuluje ich myslenie a naučí ich, ako majú v budúcnosti pristúpiť k podobnému problému a spracovať ho.

Často – výskumná metóda – tu už žiaci sami riešia niektoré úlohy – i etapy, ostatné rieši učiteľ

⁵ Ľosár, R. a kol.: Aktuálne otázky didaktík odborných ekonomických predmetov. Bratislava: Vyd. EKONÓM, 2002, s. 113.

⁶ Silberman, M.: 101 metod pro aktivní výcvik a vyučování. Praha: Portál, 1997, s. 131.

⁷ Bližšie pozri: Ľosár, R. a kol.: Aktuálne otázky didaktík odborných ekonomických predmetov. Bratislava: Vyd. EKONÓM, 2002, s. 118 – 119.

⁸ Kompolťová, S.: Ľkolská pedagogika. Bratislava: Vyd. EKONÓM, 2005, s. 119.

⁹ Ľosár, R. – Novák, J.: Didaktika odborných ekonomických predmetov. Bratislava: Vyd. EKONÓM, 2006, s. 94.

Výskumná metóda i žiaci sami riešia problém, učitelen usmerňuje, riadi a kontroluje, jeho hlavnou úlohou je zostaviť vhodné zadanie problému, aby ho žiaci boli schopní riešiť bez jeho pomoci a on bol len koordinátorom a na záver zhodnotil výsledky.¹⁰

Problémové vyučovanie je vhodné použiť pri objasnení vzťahov, princípov, súvislostí a teórií, neodporúča sa pri učení konkrétnych faktov, dát a názvov.¹¹

2. Skupinové vyučovanie

Pri skupinovom vyučovaní žiaci pracujú v 3 až 5-členných skupinách, pričom každá skupina rieši zadanú úlohu. Hybnou silou sa stávajú samotní žiaci i ich súťaživosť i tímovosť. Žiaci si konkurujú medzi skupinami a navzájom pomáhajú v rámci skupiny. Aj preto je dôležité, aby učiteldobre poznal zloženie v triede a vedel správne rozdeliť žiakov na skupiny. Je potrebné, aby v každej skupine boli výborní aj slabší žiaci. Tu už závisí na pedagogických schopnostiach učiteľa, aby dohliadol na zapájanie i slabších i pasívnejších žiakov na riešení úlohy, alebo aspoň interpretácii výsledku riešenia.

Fázy skupinového vyučovania:¹²

1. formulácia úlohy i skupiny môžu riešiť rovnakú úlohu, alebo každá má svoju vlastnú úlohu,
2. i inosť v skupinách i učiteldozerá, v prípade potreby usmerní i inosť žiakov,
3. spoločná diskusia i zaujíma nás postup riešenia i dosiahnutý výsledok.

Výhodou tejto metódy je spájanie hromadného a individualizovaného vyučovania. Nevýhodou môže byť iasová nárognosť (v rámci predimenzovaného učiva), problém pri hodnotení (môžem vyhodnotiť najlepšiu skupinu, ale kto sa v nej ako podieľal na výsledku je ťažké určiť), náročné na učiteľa (dobre poznať pomery v triede, byť psychológom pri vzniknutých konfliktoch, zvládať nezdravé súperenie, prílišnú citlivosť, i pasivitu).

3. Kombinácia problémového a skupinového vyučovania

Ide o skombinovanie dvoch predchádzajúcich metód, pričom sa spájajú výhody oboch. Žiaci teda pracujú v skupinách a riešia didaktický problém (nie úlohu!). Pri úlohe precvičujeme a upevňujeme nadobudnuté poznatky. Pri probléme ide o získanie nových poznatkov.

¹⁰ Tamže, s. 94 i 97.

¹¹ Ľosár, R. a kol.: Aktuálne otázky didaktík odborných ekonomických predmetov. Bratislava: Vyd. EKONÓM, 2002, s. 107.

¹² Kompoltová, S.: Ľkolská pedagogika. Bratislava: Vyd. EKONÓM, 2005, s. 120 i 121.

4. Programované vyučovanie

Je to veľmi náročný spôsob vyučovania, vyžaduje presné stanovenie cieľov vyučovania, dôkladnú analýzu učiva, jeho podrobné a logické rozčlenenie. Spojíva v tom, že žiak dostane program vo forme pracovných listov, programovanej učebnice, vyučovacieho stroja alebo počítača. Jeho podstatou je, že sa pri ňom realizuje princíp spätnej väzby medzi žiakom a učebným programom, prostredníctvom ktorého sa žiak postupne oboznamuje s učivom rozčleneným na malé, uzavreté a logicky nadväzujúce celky.¹³

Žiak sa teda po úastiach oboznamuje s novým učivom, po každom celku musí odpovedať a hneď aj vidí, či reagoval správne (bezprostredná kontrola). Ak áno, môže pristúpiť k naštudovaniu ďalšieho celku, ak nie, je potrebné sa vrátiť a naštudovať celok znovu alebo dostane doplňujúce informácie a môže korigovať svoju predchádzajúcu odpoveď (závisí to od typu programu, či je lineárny, vetvený alebo kombinovaný).

Veľkou výhodou je, že žiak pracuje vlastným tempom. Nevýhodou je strata kontaktu žiaka s učiteľom, čím sa naplní len vzdelávací cieľ nie výchovný.

5. Projektové vyučovanie

Pri projektovom vyučovaní žiaci pod vedením učiteľa riešia komplexný teoretický alebo praktický problém. Mal by vychádzať zo života a zahŕňať poznatky viacerých vied.

Je to metóda náročná na čas i realizáciu. Je potrebné vyvinúť aktivitu i mimo školy. Pri nej sa asi najviac spája škola so životom. Žiaci často pracujú v teréne, musia využívať vedomosti nielen z jedného predmetu (prekonávajú oddelenosť obsahu jednotlivých predmetov), učia sa spolupracovať, plánovať, zdolať prekážky a nesú zodpovednosť za výsledky.

Postup pri projektovom vyučovaní:¹⁴

1. učiteľ zvolí situáciu, ktorá predstavuje pre žiakov skutočný problém i dôležitá je jej komplexnosť,
2. učiteľ diskutuje so žiakmi plán riešenia i určuje otázky, ktoré majú riešiť a formu výsledkov (prezentácia projektu i ústna, výstava, model,...),
3. realizácia riešenia daného problému i v súlade s plánom žiaci vyhľadávajú informácie, experimentujú, vyrábajú predmety, zostrojujú modely, robia interview, pripravujú výstavy, ...

¹³ Ľosár, R. i Novák, J.: Didaktika odborných ekonomických predmetov. Bratislava: Vyd. EKONÓM, 2006, s. 101.

¹⁴ Kompoltová, S.: Školská pedagogika. Bratislava: Vyd. EKONÓM, 2005, s. 124.

4. záver (zverejnenie výsledkov) a zhodnotenie práce na projekte.

Vzhľadom k ľasovej náročnosti projektového vyučovania je dôležité zvážiť, či je naozaj najvhodnejšou metódou na dosiahnutie cieľa.

6. Brainstorming

Ide o spontánnu tvorbu nápadov k zadanému pojmu či problému. Pri tejto metóde je potrebné dodržať určité pravidlá: nekritizovať, rovnosť účastníkov, uvoľnená atmosféra, čo najväčší počet nápadov.

Učiteľ by mal na začiatku oznámiť problém a zároveň vysvetliť pravidlá brainstormingu. Potom prichádza fáza tvorby nápadov, ktoré sa zaznamenávajú (napr. na tabuľu), pričom zaznamenávame aj smiešne či nepoužiteľné nápady. Mala by nasledovať prestávka a po nej vyhodnotenie najlepších nápadov.

7. Ekonomické hry

Používajú sa najmä pri preverovaní získaných vedomostí. Kladú väčšie nároky na prípravu. Realizujú sa podľa pravidiel, prinášajú napätie a súťaživosť, čím motivujú a študenti sa majú možnosť učiť z vlastných chýb.

Medzi hry na opakovanie prebratej látky patrí:

- pexeso (študenti priradzujú dvojice kariet k sebe, napr. pojem -definícia, pojem - konkrétny príklad, neúplná veta a dokončenie vety)
- doplňovačka (tajníka, do ktorej doplnia správne pojmy)
- osemsmierovka (hľadanie ekonomických pojmov v čo najkratšom čase)
- hra uveď správnu odpoveď (bodovanie rôzne náročných otázok komisiou študentov)
- liga majstrov (bodovaná súťaž medzi skupinami)
- a iné.¹⁵

8. Situačné metódy (prípadové štúdie)

Podstata tejto metódy spočíva v tom, že učiteľ opíše konkrétnu situáciu alebo prípad, pričom ho nekomentuje. Študenti majú zodpovedať jeho otázky k danej situácii a hľadať riešenie spoločnou diskusiou. Situácia by mala byť blízka reálnej praxi a zároveň pútavá. Jej riešenie by malo byť zvládnuté počas vyučovacej hodiny.

¹⁵ Bližšie pozri práce: Silberman, M.: 101 metod pro aktivní výcvik a vyučování. Praha: Portál, 1997. Orbánová, D.: Didaktika podnikovej ekonomiky. Bratislava: Vyd. EKONÓM, 2005.

ĀTypická diskusia prípadovej štúdie sa sústreďí na otázky obsiahnuté v urľitej konkrétnej situácii alebo príklade, na kroky, ktoré je treba podniknúť a na pouľenia, ktoré je moľno z príkladu alebo situácie vyvodiť. Āalej na spôsoby riešenia podobných situácií v budúcnosti alebo metódy prevencie.ñ¹⁶

9. Inscenálné metódy (hranie rolí)

Āiaci dostanú od urľiteĀ scenár a hrajú urľité roly (pokladník, zamestnanec banky, klient,...) v predpísanej situácii. Podrobnosť scenára je na urľiteĀvi. Dôležitá je, aby:¹⁷

- téma bola aktuálna (zo Āivota) a pre Āiakov zaujímavá,
- záujmy Āhercovñ boli protikladné (hra sa stáva dynamickou a Āiaci sú emocionálne zaangaľovaní),
- boli moľné viaceré postupy a riešenia.

Týmto si Āiaci precviľia komunikáciu, spoluprácu, schopnosť zvládať konflikty a prekonávať reálne problémové situácie a schopnosť prezentovať svoje názory. Na záver je dôležitá zapojiť aj Ānehercovñ, ktorí by mali pozorne sledovať situáciu a v diskusii vyjadriť svoje názory (ľo sa im páľilo, ľo nebolo vhodné, taktné, ako inak by sa dal konflikt riešiť, atĀ.). Takto si precviľia svoje schopnosti a urľiteĀzisťuje ich postoje, ľo by mal vyuĀiť pre splnenie výchovných cieľov vyuľovania.

10. Diskusia (diskusné metódy)

D. Orbánová charakterizuje diskusiu ako vzájomnú komunikáciu pri riešení didaktického problému medzi urľiteĀm a Āiakmi a medzi Āiakmi navzájom. Od rozhovoru sa líĀi snahou analyzovať, vysvetliť a riešiť problém. Je základom takmer vĀetkých problémových metód.¹⁸

PodĀ G. Pettyho je vhodné ju pouĀiť v nasledujúcich situáciách:¹⁹

- o ak sa vyuľujúci potrebuje zoznámiť s názormi a skúsenosťami Āiakov,
- o ak sa téma týka skôr hodnôt, postojov a pocitov ako faktických znalostí,
- o v prípadoch, keď je potrebné, aby sa Āiaci nauľili utvárať si vlastné názory a posudzovať názory iných.

UrľiteĀpouĀitím diskusie dáva Āiakom najavo, Āe si váĀi ich názory (znalosti). Pri samotnej diskusii sa snaĀíme, aby sa vyjadril kaĀdý Āiak, nielen tí dominantní. Āiakov podporujeme

¹⁶ Silberman, M.: 101 metod pro aktivní výcvik a vyuľování. Praha: Portál, 1997, s. 193.

¹⁷ Orbánová, D.: Didaktika podnikovej ekonomiky. Bratislava: Vyd. EKONÓM, 2005, s. 105 Ā 106.

¹⁸ TamĀe, s. 94.

¹⁹ Petty, G.: Moderní vyuľování. Praha: Portál, 1996, s. 165.

v samostatnom rozhodovaní a vyjadrení vlastného názoru. Nesmieme tolerovať skákanie do reči, osoľovanie. Po prebratí hlavných bodov (vyšperaní témy) zhrnieme obsah diskusie, jej závery nadiktujeme žiakom a pod.²⁰

Uplatnenie aktivizujúcich vyučovacích metód v tematickom celku Ďalšie možnosti uplatnenia učiva na vyučovanom predmete Svet podnikania a práce

Charakteristika predmetu Svet podnikania a práce

Predmet svet podnikania a práce je voliteľným predmetom v poslednom maturitnom ročníku Obchodnej akadémie Trnava od roku 2011. Ide o odborný predmet, ktorý má v sústave odborných predmetov špecifické postavenie. Integrujúcim spôsobom rozvíja vedomosti z odborných predmetov ako je podniková ekonomika, účtovníctvo, aplikovaná informatika, administratíva a hospodárska korešpondencia, právna náuka, spoločenská komunikácia, daňová sústava a i. Predmet svet podnikania a práce prispieva k rozvoju a prehĺbovaniu zručností pri simulovaní základných operácií a prác, s ktorými sa žiaci budú stretávať v reálnych firmách, na reálnych pracoviskách. Ide o rozvoj tzv. kľúčových kvalifikácií, t.j. kompetencií konať, riešiť, rozhodovať, pracovať v tíme a korigovať svoju činnosť v podmienkach, ktoré sú veľmi podobné podmienkam v reálnej praxi.

Predmet sa vyučuje v odbornej učebni vybavenej výpočtovou technikou.

Na výučbu tohto predmetu nie je vypracovaná učebnica, všetky podklady, referáty, vypracované zadania ukladajú žiaci/učiteľ do vytvorených priełinkov počítaľa nazvaných podľa preberanej témy. Žiak si ukladá nové poznámky, obrázky a súbory na svoj nosič (najľastejšie USB), ktorý slúži namiesto zošita.

Týždenná dotácia predmetu je štyri hodiny, prebieha dvakrát týždenne v dvoch vyučovacích hodinách za sebou.

Počet žiakov v skupine je 12 ĺ 18.

Predmet svet podnikania a práce je prípravou na prax po ukončení maturitnej skúšky, ľi vysokoškolského vzdelávania.

Obsahový štandard tohto predmetu je ľlený do troch veľkých tematických celkov:

1. založenie vlastnej podnikateľskej ľinnosti v podobe obchodnej spoločnosti (celá skupina žiakov vytvorí jednu firmu ĺ žiaci vyberú predmet podnikania, názov firmy, jej logo, vyberú spomedzi seba konateľov, zaregistrujú ju na príslušných úradoch, vytvoria organizaľnú

²⁰ Tamže, s. 173.

štruktúru, atď.)

2. založenie vlastnej činnosti (každý žiak založí vlastnú činnosť a vypracuje si podnikateľský zámer aj rozpočet, založí účet v banke, zaregistruje svoju činnosť, atď.)

3. **aktívne hľadanie pracovného miesta**

Tieto celky by sme mohli nazvať aj možnosťami, ktoré žiak má po ukončení štúdia. V závere je oboznámený aj s poslednou možnosťou - registrácia na úrade práce, sociálnych vecí a rodiny a formou exkurzie na spomínanom úrade.

Tento predmet má pomôcť žiakovi zodpovedať otázku o jeho ďalšom možnom postupe po ukončení vzdelávania a zvýšiť jeho schopnosť podnikať a zamestnať sa.

Ako sme už uviedli, predmet je voliteľným v poslednom ročníku štúdia. Je alternatívou k cvičeniam z matematiky, t. j. žiaci, ktorí nemajú záujem ísť ďalej na vysoké školy (chcú sa zamestnať a založiť vlastnú firmu), alebo sa hlásia na vysoké školy, kde nie je matematika na prijímacích skúškach sa môžu prihlásiť na Svet podnikania a práce.

Predmet je pomerne obľúbený, pretože úzko spája naučené s praxou a prepája poznatky viacerých vyučovacích predmetov, prebieha v politologickej miestnosti a je tu priestor na kreativitu a vyjadrenie vlastných názorov, často sú exkurzie (činnostenský úrad, banka, veľké cvičné firmy, úrad práce,...) a besedy s odborníkmi a napr. so psychológom.

Výber tematického celku

Rozhodla som sa spracovať posledný tretí celok Hľadanie pracovného miesta, pretože veľmi žiať žiakov po skončení štúdií sa chce zamestnať, nie podnikať. A téma nezamestnanosti je na Slovensku dlhodobo aktuálna: v miere nezamestnanosti sme šiestou najhoršou krajinou spomedzi EÚ, nezamestnanosť mladých do 25 rokov na Slovensku k decembru 2013 bola 32,6 % (zdroj Eurostat).

Dokonca aj žiaci, ktorí chcú založiť vlastnú firmu, a činnosť, nemajú predstavu o tom, v akej oblasti by podnikali a chcú najskôr získať pracovné skúsenosti. Výnimku tvoria len žiaci, ktorí sa zamestnávajú v už fungujúcej rodinnej firme. Len výnimočne vie žiak ešte počas štúdia svoj predmet podnikania a za tie tri roky existencie tohto predmetu sme sa stretli s jedným takýmto žiakom.

Zdroje informácií o voľných pracovných miestach, vyhľadávanie voľných pracovných miest na internete

Na prvej vyučovacej hodine daného tematického celku strážne oboznámime štakov s jeho obsahom. Položíme problémovú otázku: **ĀViete, koľko nezamestnaných mladých do 25 rokov je na Slovensku?Ā** Necháme ich tipovať, najnižší a najvyšší odhad v percentách napíšeme na tabuľu. Zvyčajne sa orientujú podľa celkovej nezamestnanosti v SR, cca 14 %. Medzitým požiadame jedného štaka, aby vo vyhľadávali poľtala na internet aktuálne údaje a zistíme, že od roku 2009 neklesla nezamestnanosť mladých pod 32 %, že každý tretí ľlovek do 25 rokov nemá prácu.

Diskusiou preberieme názory na príčiny nezamestnanosti, návrhy na zlepšenie a najmä, čo by mohli oni sami urobiť pre to, aby sa nestali nezamestnanými. Závery napíšeme na tabuľu, napr.:

- budeme usilovne študovať, najmä predmety, ktoré sú pre prax potrebné (daťová sústava, úľtovníctvo, práca s PC, administratíva a korešpondencia a pod.)
- vyberieme vhodnú vysokú školu a jej zameranie, aby sme boli pre zamestnávateľa atraktívnymi uchádzačmi o zamestnanie
- získame už poľas štúdia prax, najlepšie v našom odbore, napr. vo forme brigády
- budeme pracovať na zlepšení svojich osobných schopností a zručností (komunikácia, tímová práca, tolerancia, organizačné schopnosti, atď.)
- iné

Po tomto úvode, keď sú štaci motivovaní venovať sa téme, prejdeme na ďalšiu problémovú otázku: **ĀAko zaľas po ukončení štúdia s hľadáním práce?Ā** Necháme štakov diskutovať a na záver zhodnotíme, že najskôr si absolvent musí vyhľadať voľné pracovné miesto a to už je prvá téma daného tematického celku: Zdroje informácií o voľných pracovných miestach. **Formou** zadania problémovej úlohy: **ĀUveďte, odkiaľ môžete získať informácie o voľnom pracovnom mieste.Ā** Skôr ako zadáme túto úlohu, vyzveme štakov, aby si pripravili papier a samostatne bez rozprávania medzi sebou odpovedali na otázku. Pri tejto práci nemôgu použiť ako pomôcku poľtala. Na vypracovanie úlohy im poskytneme 5 minút. Odporujeme najskôr vyvolať menej aktívnych, a slabších štakov, aby sa nestalo, že nápady pochádzajú od jedného a dvoch najaktívnejších a slabší a menej komunikatívni nemajú šancu sa prejaviť. Prvý vyvolaný štak zapíše svoje návrhy na tabuľu (zvyčajne všetci uvedú v prvom rade internet a inzerciu v novinách), potom oslovíme ďalšieho z tých pasívnejších štakov, a príde na iný zdroj a ak áno, necháme ho napísať svoj nápad/y na tabuľu. Týmto aj slabší štaci nadobudnú dobrý pocit, že majú čo povedať k danej téme. Ak už pasívnejší/slabší štaci

nenagli Naľgie zdroje, pýtame sa všetkých, aké ešte iné zdroje informácií naľli. Snaľíme sa pomocnými otázkami dopracovaŠ ku kompletnému zoznamu. Tento zoznam z tabule odpíge nami urľený ģiak do urľeného súboru v poľ ítaľ i (napr. v prieľ inku ĀĤĀdanie zamestnaniaĀ vytvoríme súbor vo worde s názvom Ānformácie o voĀných miestachĀ). Výstup bude nasledovný:

Zdroje informácií o voĀných pracovných miestach

- internet
- personálne agentúry
- inzeráty, letáky zamestnávateĀ
- odporúľania známych (kontakty sú veĀni dôľeľité, ľasto najúspeľnejľí zdroj)
- úrad práce
- pracovné veĀrhy a burzy práce
- vlastná ponuka (inzerát, telefonát, zaslanie ģivotopisu a motivaľného listu konkrétnej firme)

Výstup bude doplnený na nasledujúcej hodine o detailnejgie informácie k prvým dvom zdrojom z domácej úlohy ģ tú podĀ predchádzajúcich skúseností zadáme nie všetkým ģiakom, ale len jednému, pretože slabģí, ľi skôr pohodľnejģí ģiaci si ju skopírujú od tých usilovnejģích. Jeden nami urľený ģiak bude maŠ za domácu úlohu nájsŠ konkrétne webové stránky ponúkajúce prácu a jeden urobí zoznam niektorých personálnych agentúr vo svojom kraji, ľi meste (je ich niekoĀko desiatok, uľ íteĀm odporúľame webovú stránku: www.recruiteri.sk/agentury). Tieto údaje doplníme na Naľgej hodine k uľ vytvorenému súboru v poľ ítaľ i. Výstup uvádzame len s prvými dvoma odráľkami v Prílohe A.

Aby si ģiaci skúsili vyhĀdanie voĀného pracovného miesta, vyzveme ich, aby si kaľdý rozmyslel pracovnú pozíciu, na ktorej by rád pracoval a miesto výkonu práce (mesto, ľi kraj). Na internete pouģijeme webovú stránku www.profesia.sk (môģeme pouģiŠ aj niektorú inú stránku). Tu si kaľdý ģiak vyhĀdá ním urľenú pozíciu v prísluľnom kraji/meste (je tu vyhĀdanie za lokalitu ģ kraj/mesto a vyhĀdanie pracovnej pozície).

Ģiakov rozdelíme **do skupín** po 3-4 (podĀ celkového poľ tu ģiakov) a zadáme kaľdej skupine inú pracovnú pozíciu (napr. asistent/administratívny pracovník, uľ tovník junior, obchodný

zástupca, manažér a pod.) v konkrétnom meste, aby vyhľadali všetky ponuky spĺňajúce dané parametre a zároveň našli 2-3 ponuky, ktoré ich zaujali a zdôvodnili svoj výber.

Analýza pracovných inzerátov zamestnávateľa i náležitosti, požiadavky, inzerát uchádzača o zamestnanie i náležitosti, tvorba vlastného inzerátu študentmi

Keďže predmet sa vyučuje v dvojhodinovom bloku, po prestávke pokračujeme nasledovne: Študenti vedia, kde môžu získať informácie o voľnom pracovnom mieste, vedia inzeráty na internete aj vyhľadávajú podľa zadáných kritérií. Oboznámime ich, že sa na tejto hodine ideme hlbšie venovať náležitostiam inzerátu a v druhej polovici hodiny alebo na domácu úlohu budú každý sám tvoriť vlastný inzerát. Téma daného tematického celku: **Analýza ponúk práce, pracovné inzeráty**. Keďže študenti v skupinách hodnotili na internete ponúkané pracovné miesta (viď predchádzajúca skupinová práca, kde vyberali ponuky, ktoré ich zaujali) - ich atraktivnosť, predmet podnikania firmy, požiadavky na kandidáta, lokalitu z hľadiska prepravy do zamestnania a pod. - jednoduchšie budú analyzovať pracovné inzeráty.

Necháme ich naďalej pracovať vo vytvorených skupinách a zadáme **problémovú úlohu**: **Ďalšie náležitosti má mať inzerát zamestnávateľa? Zmyslite si, čo sa potrebujete dozvedieť z inzerátu. Údaje napíšte.** Sledujeme prácu v skupine, všímame si ich argumenty a aktivitu. Keď sú všetky skupiny hotové (potrebný čas cca. 5-8 minút), vyzveme najmenej aktívneho študenta z každej skupiny, aby prečítal zoznam. Do vytvoreného prielehu (s názvom Pracovné inzeráty) a súboru (s názvom Náležitosti inzerátu) necháme nami zvoleného študenta na ústnom poľaháť zapísať všetky potrebné náležitosti, pričom tento súbor pomocou dataprojektora sprístupníme všetkým. Takto majú študenti tvorený zoznam stále pred sebou a vidia, ktoré náležitosti už sú v súbore uvedené a ktoré z tých, čo majú zapísané ešte chýbajú. Zároveň si kontrolujú vlastný zoznam za skupinu a zistia, ktoré náležitosti im unikli. Študenti zvyčajne neprídu na všetky potrebné údaje, ale nebudeme im kľásť pomocné otázky na doplnenie zoznamu. Doplnenie zabezpečíme nasledovne: Necháme ich **aktívne hľadať v prinesenom inzeráte**. Študentov pred rozdáním inzerátu oboznámime s ich úlohou: **Ďalej v inzeráte nájdite údaje, ktoré chýbajú vo Vami zostavenom zozname Náležitosti inzerátu i viď dataprojektor. Zistené údaje nevykrikujte, vyberte v skupine jedného, ktorý sa po objavení chýbajúcej náležitosti prihlási.** Do každej skupiny dáme jeden exemplár inzerátu, príklad uvádzame v Prílohe B. Ústne dáva pozor, ktorý študent sa hlási skôr, vyvolá ho, nechá uviesť chýbajúci údaj nahlas a ak je to správne, tak ho vyzve aby doplnil zoznam. Skupiny sa snažia vyriešiť zadanie čo najskôr, skupinová práca v tomto prípade podporuje súdrživosť

a zároveň i tímovoš vo vnútri skupiny. Obvykle rýchlo príde každá skupina na to, že hádky a došahovanie za slovika prácu spomaľujú a ak chcú byť lepší, musia držať spolu i tým podporíme tímového ducha skupiny. Odmenou za ich prácu bude nasledujúci skompletizovaný zoznam:

Dobry inzerat by mal obsahovať tieto údaje

- názov organizácie, ktorá inzerát podala
- miesto výkonu zamestnania (firma môže mať viacero pobočiek)
- názov pracovného miesta, ktoré chce zamestnávateľ obsadiť
- úlohy, ktoré uchádzač a uchádzačka budú po nástupe do zamestnania (náplň práce)
- požadovanú kvalifikáciu uchádzača
- ďalšie kritériá, ktoré má okrem kvalifikácie uchádzač spĺňať, osobnostné predpoklady, atď. (schopnosť pracovať v tíme, vodičský preukaz, prax v odbore a pod.)
- odmenu, ktorú organizácia ponúka za výkon
- dátum, odkedy sa má miesto obsadiť
- formu, ktorou sa treba o miesto uchádzať (všetky požadované dokumenty na zaslanie)

Každú skupinu dáme učiť o tom prinesené noviny/časopis: **Vyhľadajte pracovný inzerát, ktorý má potrebné náležitosti a nájdite jeden inzerát, ktorý má najnižšiu výpovednú hodnotu. Kto bude mať ako prvý nájdenej kompletný inzerát sa prihlásiť.** Pri tejto úlohe môžeme namiesto tlaču použiť aj inzerciu na internete. Odporúčame však prácu s tlačou, pretože väčšinu prác doteraz študenti vykonávali na počítači.

Prvého prihláseného študenta vyzveme, aby napísal nájdenej inzerát na tabuľu. Ostatní zatiaľ hľadajú ďalšie kompletné inzeráty, aj nevhodný inzerát. Necháme študentom 3-5 minút na vyhľadávanie. Potom inzerát na tabuľu necháme posúdiť ostatným skupinám, či naozaj spĺňa potrebné náležitosti. Ľo sa týka inzerátu s najnižšou výpovednou lehotou, necháme každú skupinu, aby prečítala ten svoj. Najľastejšie ide o inzeráty typu:

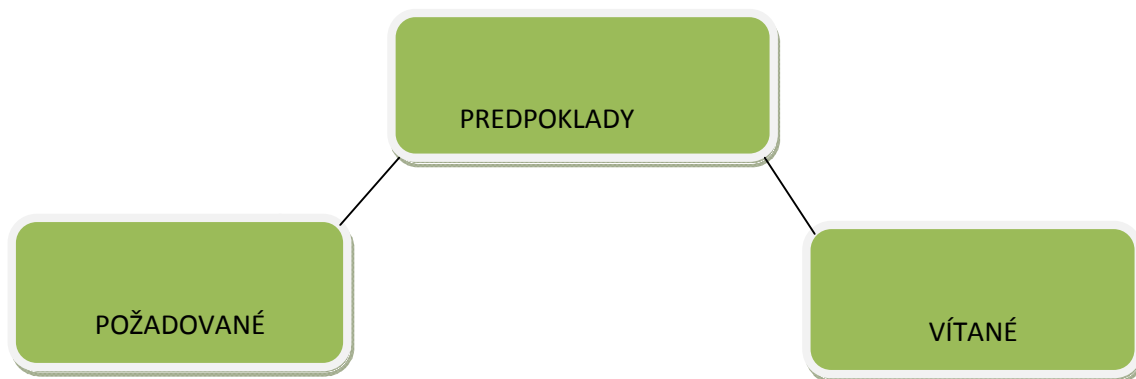
Práca mesačne za 3 000,- eur. t. č. 0905236589

Prejdeme k hlbšej **analýze predpokladov, ktoré zamestnávateľ požaduje**. Na úvod môžeme začať **motivačným citovaním**: **Alianz-Slovenská poisťovňa má na jedno administratívne miesto 200 až 300 životopisov, až 70 percent z nich hneď vylúči.**

A pokračujeme ďalej citovaním: Vyjadrenie personalistu spoločnosti Samsung Antona Ondreja: *„Uchádzajú o miesta si často ani neprečítajú požiadavky. Z tých, ktorí o prácu uchádzajú, asi 90 percent požiadavky nespĺňajú.“* (Sme, dňa 07. 07. 2014, článok Uchádzajú o prácu sa vidia najmä za políťalomň)

So štákmi v krátkej diskusii zhodnotíme, že o miesto z inzerátu sa má zmysel uchádzať len vtedy, keď spĺňajú všetky uvedené podmienky. Preto si majú poriadne všímať, aké schopnosti, vedomosti, zručnosti a vlastnosti požaduje zamestnávateľ. Keď nespĺňajú niektorú z dôležitých požiadaviek, a aj napriek tomu sa o miesto uchádza, musí presvedčiť o zdôvodnení, prečo má aj napriek tomu o miesto záujem.

Napíšeme na tabuľku členenie predpokladov z hľadiska ich dôležitosti:

Zadáme skupinám ďalšiu úlohu: *„Nájdite v inzeráte, ktorý je napísaný na tabuli (predchádzajúca skupinová práca) náležitosti, ktoré sú podľa Vás požadované, t. j. nutné a ktoré sú vítané.“* Ak nimi nájdený inzerát nevyhovuje ako podklad k tomuto zadaniu, učiteľ má pripravený iný, ktorý zobrazí pomocou dataprojektora. Takisto štáci môžu pracovať s prinesenou tlačou, či internetovou inzerciou.

„Ako sa líšia požadované a vítané predpoklady u uchádzača v inzeráte? Aké slovné spojenia nám povie, že ide o bezpodmienečne nutnú požiadavku a kedy je požiadavka len plusom, ktorý nie je nevyhnutný k prijatiu, ale zvyšuje šancu uchádzača o prijatie?“

Štáci vyhodňujú rôzne formulovanie podmienok a výsledky zapisujeme na tabuľku pod jednotlivé druhy predpokladov:

POŽADOVANÉ	VÍTANÉ
✓ oľakávame ...	- mali by ste ...

✓	máte ...	- hodia sa ...
✓	(bezpodmieneč ne) vyžadujeme	- bolo by vhodné ...
✓	sú samozrejmosťou	- ... sú vítané.

Inzerát uchádzač a o zamestnanie

Týmto sme ukončili analýzu inzerátov zamestnávateľa a prejdeme **k tvorbe vlastného inzerátu uchádzača o zamestnanie**. Ako najefektívnejší spôsob zistenia náležitostí inzerátu uchádzača sa nám osvedčila **diskusia: Jednu z ciest na získanie nového pracovného miesta predstavuje inzercia v regionálnych a celonárodných novinách. Sami sa môžete chytiť iniciatívy a dať do tlače svoj vlastný inzerát. Ako má taký inzerát vyzeráť? Čo má obsahovať?** V diskusii sa nezapájame, návrhy nechávame bez komentára, študenti sa však môžu snažiť o väčšiu podrobnosť inzerátu i tak, ako to bolo pri inzeráte zamestnávateľa. Ak tomu tak je, usmerníme diskusiu: **Myšlite pri podávaní inzerátu aj na to, že zaplatíte podľa jeho dĺžky.** Tu študenti začínajú korigovať množstvo údajov potrebných k zverejneniu v inzeráte. Keď sa zhodnú na nevyhnutných náležitostiach inzerátu, jeden zo študentov ich zapíše do súboru v požiadanej (nazveme napr. Inzerát uchádzača). Súbor bude mať tieto údaje:

Dobrý inzerát uchádzača o zamestnanie má mať nasledujúce údaje

✓	Kto ste? (označenie kvalifikácie, súhlasné postavenie)
✓	Čo ponúkate? (vzdelanie, schopnosti, skúsenosti)
✓	Čo hľadáte? (o aké miesto máte záujem)
✓	Kontakt na Vás (mail, telefónne číslo)

študenti ale už v krátkosti uvedie niektoré zásady zostavenia inzerátu a doplní ich do vytvoreného súboru (napr. z USB):

Pri zostavovaní inzerátu nezabúdajte na nasledujúce:

1. Inzerát musí obsahovať čo najucelenejší kvalifikačný profil. Vymenujte svoje najdôležitejšie schopnosti a vedomosti, ktoré sa dajú využiť v súvislosti s novým pracovným miestom.
2. Neuvádzajte priveľa rôznych údajov, aby študent neustránil orientáciu a nevedel, na čo sa hodí.
3. Pokúste sa vžiť do úlohy študenta a položte si otázku: Čo je pre firmy, ktoré oslovujem, dôležité?

4. Zvoľte výrelný titulok. Odporúčam sa označenie povolania a úloha, o ktorú by vám šlo, napr.: sekretárka, stolársky majster, predavač priemyselného tovaru.
5. Titulok opticky zvýraznite (napr. hrubším písmom).
6. Vyhnite sa všeobecným a nič nehovoriacim formuláciám (špičkový odborník, všestranný odborník, zrelá osobnosť)
7. Nevhodné sú titulky s otáznikom alebo apely na súcit (Kto mi ponúkne...?, Kde nájdem...?)
8. V závere sa vyhnite nejasným formuláciám typu :hľadá vhodné pole pôsobnosti. Hľadanú prácu označte čo najpresnejšie.
9. Neplytvajte skratkami, aby bol text zrozumiteľný.
10. Zvážte, ktoré údaje sú dôležité a ktoré možno vynechať.
11. Dbajte, aby bol inzerát dobre graficky upravený a ľahko čítaný, aby sa ľahko našiel.
12. Veľkosť inzerátu zodpovedá významom hľadaného miesta.

Na záver hodiny študentom ukážeme inzeráty v prinesených novinách, prípadne už z predchádzajúceho školského roka študentmi vytvorené inzeráty, napr.:

Inzerát

Hľadám si prácu v oblasti **úľovníctva**. Som absolventka Obchodnej akadémie v Trnave. Ovládam jednoduché a podvojné úľovníctvo a jeho spracovanie v programe **OMEGA**. Plynule komunikujem anglicky. Som samostatná, spoľahlivá a komunikatívna.

Mobil: 0917 053 111

Ako domácu úlohu zostaví každý študent svoj vlastný inzerát na ním preferované pracovné miesto, môže využiť ním vyhľadávanú pracovnú pozíciu z predchádzajúcej hodiny.

Podklady zasielané zamestnávateľovi

Po prebratí témy Pracovné inzeráty nasleduje celok **Čiadosť o miesto, životopis, motivačný list**. Keďže študenti sa podrobne s témou stretli na predmete administratíva a korešpondencia, stačí, ak im na predchádzajúcej hodine dáme za úlohu priniesť svoj štruktúrovaný životopis,

žiadosť o miesto i motivačný list (ktorý môže byť súčasťou žiadosti o miesto) a zopakovať si ich náležitosti i stylizáciu.

Na začiatku hodiny uľite oznámi žiakom: **Na predchádzajúcich hodinách sme analyzovali okrem iného inzeráty zamestnávateľov na pracovné miesto, či Vaše vlastné inzeráty uchádzajú o pracovné miesto. Je logické, že váš žiadosť zamestnávateľovi Vás ako uchádzača nebude chcieť hneť. Osobne vidieť bude vyžadovať zaslanie Vášho životopisu (CV), žiadosti o miesto a motivačného listu. Treba si uvedomiť, že je to Váš prvý písomný kontakt s budúcim zamestnávateľom. Preto je nutné, aby ste vypracovaniu týchto materiálov venovali osobitnú pozornosť.**

Vyberieme jedného zo žiakov a na jeho vypracovaných dokumentoch si spolu so žiakmi zopakujeme, čo už o nich vedieť. Zároveň ich vyzveme, aby si každý skontroloval svoje dokumenty i ich náležitosti a úpravu, v prípade potreby si ich má upraviť. Táto možnosť ako si zopakovať správne písanie dokumentov je použiť niektorý z internetových vyhľadávateľov a zadať napr.: ako napísať životopis/motivačný list a pod.

Tejto téme sa nebudeme venovať dlho, lebo žiaci ju už ovládajú. Čo ale žiaci nevedia, je **pohľad na dokumenty zo strany zamestnávateľa**. Táto časť je pre nich zložitá i je im ťažšie vstúpiť sa do role zamestnávateľa - a vzhľadom k dotácii hodín venovaných tejto téme odporúčame výklad uľite s použitím dataprojektora (ak je časový priestor dostatočný, tak môžeme nasledujúce údaje získať aj v diskusii pomocou pomocných otázok):

Posudzovanie uchádzačov o zamestnanie zamestnávateľom

Aké doklady si zamestnávateľ vyžiada:

- životopis (tento dokument si každý personalista pozrie ako prvý)
- motivačný list (základom je presvedčiť, že máme o ponúkanú pozíciu skutočný záujem a sme tým pravým na toto pracovné miesto)
- žiadosť o zamestnanie (dôležité je nepomýliť sa v adrese firmy a názve pracovného miesta)

prípadne iné zaslané dokumenty, napr.:

- kópie (vysvedčenie, vodičský preukaz, diplom a iné i musia byť v súlade so životopisom)
- referencie (v prípade, že môžeme doložiť dobré referencie od predchádzajúceho zamestnávateľa, je to veľkou výhodou a pozitívne to ovplyvní záujem zamestnávateľa o nás)

Kritériá posudzovania

- **úprava:** ovládanie normy písania obchodných i personálnych listov je výhodou, slušné a formálne vyjadrovanie, doklady musia byť listé a nepokřené, Čhká orientácia v texte dokumentov: ĺlenenie do odsekov, zvýraznenie dôležitých slov (napr. názov dokumentu, termín možného nástupu a pod.). Pri úprave sa odporúča aj použitie nejakého prvku, ktorý zaujme, napr. použiť na motivaľný list papier inej farby (bledomodrý, jemne ġltý), alebo ak píšeme firme, o ktorej vieme, ġe je environmentálne založená, tak poslaš ġiadost o zamestnanie na recyklovanom papieri - týmto je uchádzaľ schopný odlížiť sa v množstve ġiadostí a zaujaš.
- **úplnosť podkladov:** zamestnávateľovi musíme zaslaš všetky ním vyžadované podklady, treba si dôkladne skontrolovať, ĺi sme nezabudli napr. fotokópiu vodiľského preukazu, maturitného vysvedľenia, jazykového certifikátu a pod. ĺ ak boli ġiadané. Personalista zvyľajne automaticky vyradí uchádzaľa, ktorému chýba niektorý z požadovaných podkladov. Treba hneš pri prvom kontakte ukázaš, ġe sme zodpovední a môġu sa na nás spoľhnúš.
- **obsaġná výpoveš dokumentov:** zamestnávateľ sa z nich má dozvedieš všetko potrebné, pritom ale dbáme na krátkosš a výstiġnosť textu ĺ prídlhý text môġe odradiš.
- **kvalita písomného prejavu:** jednoznaľnosť vo vyjadrovaní, pouġívaš kratġie jasné vety ĺ nie dlhé súvetia, gramatická správnosš
- **ľasové medzery v ġivotopise:** ak uchádzaľ nemá niektoré obdobie (roky) pokryté ġúdiom, ĺi zamestnaním, bude urľite zamestnávateľ zaujímaš, ĺo v tom ľase robil (bol nezamestnaný, pracoval v zahraniľí, bol na materskej dovolenke a pod.)
- **ľasté zmeny odvetvia pôsobnosti:** ak uchádzaľ menil ľasto profesiu ĺ náplř práce (napr. skladník, ġofér, obchodný zástupca, kontrolór, fakturant, ...), môġe maš zamestnávateľ dojem, ġe uchádzaľ nevie, ľo chce/vezme akúkoľvek prácu, jednoducho je ľnevprofilovaný = nestabilný.

Pracovný pohovor

Zaľneme rozhovorom, nadviaġeme na predchádzajúce hodiny: *Ĺzatiaš sme zistili, kde môġeme zistiš, ġe je vošé pracovné miesto, o ktoré máme záujem. ĺalej ako zanalyzovať*

informácie o voľnom mieste, aké podklady v akej úprave treba zamestnávateľovi zaslať. Čo myslíte, že bude nasledovať, ak firma od Vás dostane požadované podklady i CV, žiadosť o zamestnanie, atď? Určite žiaci sami prídu na to, že bude nasledovať kladná odpoveď - najčastejšie v podobe pozvania na pohovor, alebo záporná odpoveď na ich žiadosť. Tu ich treba upozorniť, že mnohé firmy sa s odmietnutím uchádzajú a ani neunúvajú (čo je síce neprofesionálne, ale u nás bežné). Nie je výnimkou, ak zo 60 zaslaných žiadostí dostanete len 2-3 odpovede. Treba žiakov povzbudiť, aby sa nevzdávali, podľa štatistik je priemerná doba hľadania zamestnania na Slovensku 3 - 4 mesiace.

Pokračujeme otázkou: **A** Predstavte si, že Vám príde pozvanie na pracovný pohovor. Máte predstavu, čo Vás čaká, s čím môžete počítať? Prípadne, začne niekto z Vás pracovný pohovor, respektíve vie z rozprávania známeho, ktorý sa ho zúčastnil niečo o ňom? Žiaci zvyčajne nemajú jasnú predstavu o pracovnom pohovore, niektorí majú skúsenosť s rozhovorom pri hľadaní brigády i čo je niečo iné, zopár má známych, ktorí sa pohovoru zúčastnili, ale veľa si o ňom z ich rozprávania nepamätajú. Vedia len, že ide o rozhovor so zamestnávateľom (jeho zamestnancom, zvyčajne personalistom firmy), že im bude klásť rôzne otázky i okrem otázok ohľadne kvalifikácie a doterajšej praxe ich veľkou mierou nič nenapadne.

Určite **A** Myslíte si, že sa na pracovný pohovor dá pripraviť? Odpovede sú rôzne, nájdú sa žiaci, ktorí tvrdia, že áno/asi áno a nájdú sa takí, ktorí to popierajú i veľa ako sa dá pripraviť na rozhovor s ľuďom, ktorého nepoznáme a nevieme, čo sa nás bude pýtať. Pravdu majú všetci, na konkrétny rozhovor dvoch i viacerých ľudí sa ťažko pripraviť vopred, veľa záleží na nálade osôb, ich vzájomnej sympatii a rôznych iných okolnostiach (napr. v miestnosti zazvoní telefón, povie sa ľuďom smiešne a pod.), ktoré sa nedajú predvídať a vopred ovplyvniť. Pracovný pohovor i najmä ak je vedený skúseným personalistom - však isté zákonitosti má. Sú časti pohovoru, ktoré môžeme ako uchádzač o zamestnanie predpokladať, že nastanú i a práve na ne sa dá vopred pripraviť. Záver: **A** Detailne sa na pracovný pohovor nedá pripraviť, nemôžeme vopred plánovať priebeh rozhovoru, každú jeho časť. Ale určite je dobre, ak vieme, ako pracovný pohovor zvyčajne prebieha, aké otázky môžeme dostať, čo môžeme očakávať. Nenadarmo vraví známe slovenské príslovie: **A** Časť praje pripraveným. Aby ste získali predstavu, ako môže taký pohovor vyzeráť, pozrieme si video. Pozor, názov nasledujúcej časti videa je: Pracovný pohovor i ako nie. To znamená, nejde o návod, ako sa správať skôr naopak. Všímajte si, aké chyby i podľa Vás - uchádzač o zamestnanie urobil.

Odporuľame video **Pracovný pohovor: Ako áno, ako nie!** vydané Združením podnikateľov Slovenska, ktoré je súčasťou publikácie **Podnikateľské vzdelávanie: Základy ekonómie**. Túto publikáciu dostali všetky obchodné akadémie na Slovensku, bola financovaná z prostriedkov Európskeho sociálneho fondu. V prípade, že video nemáte k dispozícii, treba vopred zvoliť žiaka, ktorý dostane scenár a bude hrať personalistu a uľite (alebo iný žiak) bude hrať uchádzaľa o zamestnanie. Scenár treba vymyslieť tak, aby sa po odohratí scény dalo so žiakmi pracovať podľa nasledujúcich pokynov.

Po skončení videa dá uľite žiakom pokyn: **Každý napíše na papier všetky chyby, ktorých sa uchádzaľ o zamestnanie pri pracovnom pohovore dopustil. Nerozprávajte medzi sebou, pracujte samostatne, žiak, ktorý nájde najviac chýb, bude odmenený.** Necháme žiakov pracovať cca 5 minút a potom vyzveme, aby sa prihlásil ten, kto našiel viac ako 5 chýb, viac ako 7 chýb, atď., až kým nezistíme, ktorý z nich má napísaný najdlhší zoznam. Požiadame ho, aby ho prečítal, necháme žiakov komentovať jednotlivé chyby a prípadne ich doplníme vhodnými poznámkami sami. Pri tejto činnosti sú žiaci veľmi živí a aktívni, cítia sa dobre, že môžu hodnotiť, že sú schopní zistiť chybné správanie a odpovede uchádzaľa. Zabávajú sa a majú pocit, že oni by pohovor zvládli lepšie. Žiak, ktorý bol pri hľadani chýb najúspešnejší dostane známku **Výborný** a zapíše svoje postrehy do políčka (prielínok **Pracovný pohovor**, súbor **Chyby uchádzaľa**). Pri zapisovaní uľite vedie žiakov k zovšeobecneniu postrehov a potom konkretizujeme chyby z videa. Nie všetky možnosti chybného správania sú na videu zobrazené, preto uľite doplní ďalšie možné chybné kroky uchádzaľa o zamestnanie (A a B).

Ľomu sa na pracovnom pohovore vyhnúť/chyby uchádzaľov o zamestnanie

Ľasť A a chyby z videa:

- **nevieme meno osoby, s ktorou máme pohovor**
- **neupravený zovňajšok** (rozopnutá koža, snežené okuliare na temene hlavy)
- **nevhodné správanie** (uchádzaľ telefonoval a posielal SMS počas pohovoru, používal slangové výrazy, napr. **Pohodilka**, **kamož posilka**,...)
- **zanechanie negatívneho prvého dojmu** (telefonoval pri ľakaní na personalistku a prerušil telefonát až po jej príchode, nepostavil sa zo stoličky, keď vošla personalistka a podávala mu ruku, nepozeral sa jej v úvode do očí, neusmial sa)

- **nepripravenosť** (nevedel nič o firme, do ktorej prišiel; rozprával o svojom súkromí, ale o budúci a doterajších pracovných skúsenostiach sme sa nič nedozvedeli, nevedel odpovedať na väčšinu otázok personalistky)
- **sebavedomé a drzé odpovede** (rozprával sa s vedúcou pohovoru akoby sedel s kamarátom, pričom sa choval, akoby on kládol podmienky a mali ho prosieť, aby ponúkanú prácu prijal)
- **nezáujem a slabá iniciatíva** (nezaujímal sa bližšie o ponúkané pracovné miesto, nekládol žiadne otázky ohľadne firmy, náplne práce, iných podmienkach i požadovaných i ponúkaných - vo firme)
- **výrazná neverbálna komunikácia** (uchádzal sa iasto vrtel, škriabal za krkom, posmrkával, nevedel i o s rukami, Ťrozvačovalň sa na stolič ke)
- **nevhodná sebareprezentácia** (vystupoval suverénne, ale nepovedal žiadnu schopnosť, vlastnosť i nejaký úspech, pre ktorý by si ho firma mohla vybrať; bol absolventom a rozprával, ako je dobre, že má veľa voľna, ale teraz mu chýbajú peniaze)
- **nepripravenosť na otázky i na všeobecné otázky, ktoré zvyčajne na pohovore zaznejú** (nevedel, kde/na akej pracovnej pozícii sa vidí o pár rokov; nevedel, prei o by mal byť vhodným kandidátom na túto pozíciu spomedzi ostatných)
- **prehnané finančné požiadavky** (jediná otázka, na ktorú odpovedal jednoznačne a mal o nej presnú predstavu bola otázka o plate, na absolventa bez skúseností si vypýtal vysoký plat)

Ľasť B i iné možné chyby

- **nevhodné oblečenie**
- **neupravený zovňajšok** (napr. pokrčená košeľa, zvyčky jedla na kravate; neupravený, prepotený uchádzal sa atď.)
- **neskorý príchod na pohovor**
- **nevhodné správanie k vrátnikovi, asistentke, i inému zamestnancovi firmy**
- **nesprávne podanie ruky** (prisilné, i prislabé i tzv. ĤmŤva rybaň)
- **nespisovné vyjadrovanie** (používanie miestneho dialektu, nárečia, skratiek, ťargónu a pod.)
- **nevypnutý mobil** (neodporúča sa ani nastavenie tichého režimu)
- **ťutie ťuvalky**
- **zívanie**
- **sledovanie iasu**

- **cigaretový zápach**
- **jednoslovné odpovede** typu Ánoň, Ánieň
- **zďavé rozprávanie i zachádzanie do zbytočných detailov**
- **klamanie alebo vymýšľanie** (o doterajšej praxi, i schopnostiach uchádzať a)
- **ignorovanie i odmietnutie odpovedať na otázky personalistu**
- **negatívne názory na bývalého vedúceho i firmu, pre ktorú uchádzal pracuje/pracoval**
- **prirýchle nepremyslené odpovede**
- **prilíhľá skromnosť** (nie je dobrá rovnako ako prehnané sebavedomie)
- **iné**

Po doplnení zoznamu chýb sa budeme pomocou diskusie, odporúčaní i príkladov z praxe rozprávať o tých, ktoré nie sú z videa jednoznačne jasné, prípadne ku ktorým majú žiaci otázky. Najľastejšie ide o nasledujúce body:

a. Nevieme meno osoby, s ktorou máme pohovor

Žiakov upozorníme, že meno i loveka, ktorý nás na pohovor pozval si musíme zapísať a najlepšie aj zapamätať. Ešte pred vstupom do firmy si ho zopakujeme, aby sme sa na neho rovno vedeli spýtať pri príchode. Odporúľ a sa ho menom osloviť 1-2-krát počas rozhovoru: Ápani inžinierka Nováková, štúdiom na obchodnej akadémii somň. Podľa psychológov i loveku najsladšie znie jeho vlastné meno ...

b. Nevhodné oblečenie

Tu sa žiaci iasto pýtajú na to, i o je vhodným oblečením. Musí to byť oblek, košeľa a kravata, i i kostým s blúzkou, šaty, lodiľky, kompletný make-up? V praxi sa odporúľ a:

- obliecť sa podľa pracovného miesta, o ktoré sa uchádzame: ak ideme na pohovor do banky, i i poisšovne, tak rozhodne v obleku i i kostýme tmavých farieb; ak ideme na pohovor do marketingovej agentúry, tak volíme pestrejšie oblečenie, ktoré zvýrazní a odzrkadlí našu kreativitu
- obliecť sa podľa podnikovej kultúry danej firmy (i iže zaužívaných zvykov v oblečení zamestnancov firmy i ak ich majú). Ak je to možné, zistíme si vopred, ako sa v danej firme na oddelení, kam sa hlásime, ňdia obliekajú. Je možné navštíviť finančnú inštitúciu vopred (ak hľadáme miesto v banke i i poisšovni), alebo si to zistiť cez internet i i známych. Ak to nie je možné zistiť, radšej sa treba obliecť o nieľo elegantnejšie, ako sa zle cítiť v rifliach, triľku a teniskách medzi ňmi oblečenými v oblekoch. Dôležité je aj to, aby sme sa my sami

cítili pohodlne. Preto dámam, ktoré sú založené gportovo, odporúame namiesto sukne a saka obliecŠ si nohavicový kostým a namiesto lodíiek pokojne prísŠ v balerínkach, ĺi iných topánkach bez podpätkov.

- ģenám sa odporúla prirodzený mejkap (ģiadne výrazné veľerné ľľenie), neprekombinovaŠ ģperky (menej je niekedy viac), príjemná vôĤa, jednoduchý úľes a hlavne pozor: ģiadne výstrihy a minisukne!

- tetovanie, ak teda nejde o post kreatívca, na pohovor nepatrí. Ak uģ ho máme, zatrieme ho mejkapom.

c. Neskorý príchod na pohovor

Tu sa nám osvedľil ĺ ako ģiakom dobre zapamätateĤý - príbeh známeho, ktorý priģiel na pohovor o 20 minút neskôr. Nepustili ho ani cez vrátnicu. Po 5 minútach ľakania zavolaľ vedúci pohovoru vrátnikovi, aby dotýného rovno poslal domov, ģe ak nie je schopný prísŠ naľas, je to jednoznaľné vyjadrenie jeho nezájmu o dané pracovné miesto.

Odporuľíme ģiakom prísŠ na pohovor radģej o 10-15 minút skôr a vyuģiŠľas na upokojenie sa a zvládnutie stresu predýchaním (uľili sa v predchádzajúcom tematickom celku, v téme zvládanie konfliktov a stresu na pracovisku), ĺi na zopakovanie si odpovedí na typické otázky zamestnávateĤa (budeme preberaŠ neskôr).

V prípade meģkania cestou na pohovor (porucha auta, meģká spoj a pod.) je nevyhnutné ihneľ telefonicky kontaktovaŠ osobu, s ktorou máme stretnutie dohodnuté, ospravedľniŠ sa, vysvetľiŠ príľinu meģkania (mala by byŠ z Vaģej strany nepredvídaná) a ak sa nám po neskorom príchode nebude môcŠ venovaŠ, ochotne prijaŠ navrhovaný najbliģší termín stretnutia.

d. Nevhodné správanie k ostatným zamestnancom firmy

Ģiaci si musia uvedomiŠ, ģe vedúci pracovného pohovoru sa môže na názor na naģu osobu spýtaŠ aj ostatných zamestnancov, ktorí s nami priģli do styku. Preto môže byŠ dôľegité, ako zapôsobieme aj na iných Ĥľdí, s ktorými sa stretieme. Treba byŠ zdvorilý ku kaģdému ĺ ĺi je to vrátnik, upratovalka, asistentka alebo riaditeĤfirmy.

Tu máme opäŠ osvedľený skutoľný príbeh z praxe (môj vlastný): Ako ģtudentka Ekonomickej univerzity som naģla na nástenke ģkoly plagát, kde nemenovaná auditorská firma hĤdala ģtudentov na brigádu v pozícii úľtovník-junior, bolo treba sa hlásiŠ osobne. Uvedená adresa ma priviedla do veĤkej niekoĤkoposchodovej budovy, kde sídlili rôzne firmy. Do budovy som vstúpila so starģím pánom, ktorý sa ma spýtal kam idem a poradil mi, kde náģdem danú firmu. Vo výŠahu sme sa rozprávali, otvoril mi dvere a doviedol ma do kancelárie riaditeĤa.

auditorskej firmy. Tu sa mi predstavil ako riaditeľ spoločnosti a položil mi 3-4 otázky zo základov účtovníctva, ktoré som bez problémov zvládla. Rovno mi oznámil, že som prijatá a môžeme sa dohodnúť, kedy mi vyhovuje chodiť do práce podľa rozvrhu v škole. Bola som prekvapená a spýtala som sa, či tie 3-4 odpovede stačia na prijatie. On sa usmial a povedal, že bol rozhodnutý už vo výšahu na základe môjho nadšenia a záujmu o prácu, ktoré som prejavila (hoci som netužila, že ide o šéfa firmy).

e. Nesprávne podanie rúk

Z predmetu Spoločenská komunikácia by študenti mali vedieť ako sa má pri stretnutí a zoznamovaní správne podať ruka. Po zopakovaní zásad ich vyzveme, aby si to vo dvojiciach vyskúšali a všíkali si, aký majú pocit a navzájom sa navigovali, či stisnutie ruky bolo prisilné, či príslabé.

f. Nevypnutý mobil

Z dôvodu, že študenti často aj na vyučovaní zabudnú na vypnutie mobilu, tento bod je napriek tomu, že je jasný i s nimi opäť prejdeme. Upozorníme, že by ho mali vypnúť ešte pred vstupom do firmy. Je dosť nepríjemné a uchádzačovi veľmi trápne, keď mu za ne uprostred pracovného pohovoru vyzvávajú mobil. Ešte raz zdôrazníme, že mobil treba vypnúť, neodporúča sa ani tichý režim.

g. Výrazná neverbálna komunikácia

Tu by si mali študenti z predmetu spoločenská komunikácia pamätať niektoré zásady. Po pozretí videa im je z časti jasné, aké prejavy sem nepatria (škriabanie sa, vrtenie, zároveň majú vypísané na zozname aj ako ťuhovanie, mňaskanie a pod.) . Diskusiou rozoberieme zakázané neverbálne prejavy o: skrútené ruky na hrudi, ruky vbok, ostrá striežka z dlaní či ukazovanie prstom i to všetko kazí dojem.

Takisto treba vziať do úvahy aj vzdialenosť medzi uchádzačom a personalistom, nemali by sme byť príliš predklonení i nežiadť do jeho osobnej zóny (prílišná dôvernosť a blízkosť tváre nemusí byť každému príjemná, aj keď pôsobí úprimným dojmom); a nemali by sme byť ani príliš v záklone, akoby sme sa odšahovali od osoby, s ktorou rozprávame (svedčí to o nedôvere, nedotklivosti).

Očný kontakt je dôležitá udržiavacia, ale nie bez prestávky uprene hľadieť osobe vedúcej pohovor do očí. Je to rovnako nevhodné ako neustále sklopený zrak k zemi, či na iné miesto v miestnosti. Veľmi často platí pravidlo Žlatej strednej cesty.

Študenti pri tejto téme vždy položia otázku: Ďakujem teda sedieť a lo s rukami, aby ma neprezradili, že som nervózna/y? Sedieť by sme mali rovno, zachovať 90-stupňový uhol

medzi lýtkami a kolenami a medzi trupom a stehnami (ľím si zabezpečíme strednú cestu medzi predklonom a záklonom a zároveň stabilitu); nohy vedľa seba (najmä ak máme sukňu), maximálne na gírku bokov - ak nevieme kolená udržať pri sebe. Ruky odporujeme mať položené dlaňami na stehnách i zabráni nám to v ruživých pohyboch, ktoré môžu sprevádzať našu nervozitu, napríklad ľasté sú: hranie sa s perom na stole, s retiazkou; naprávanie vlasov, gkriabanie na hlave, bubnovanie prstami na stôl, gúchanie dlaňami o seba a iné. Ak už sa uvoľníme, môžeme zaujať podobnú pozíciu ako má vedúci pohovoru. Rovnaké drganie tela dvoch diskutujúcich svedčí o ich rovnakom naladení a súlade. Ďiakom odporúaná sedenie ukážeme a necháme ich, aby si ho na chvíľu vyskúšali pre ľahšie zapamätanie.

h. Jednoslovné odpovede typu *Áno*, *Ánie* (príľig struľné odpovede)

Túto tému objasníme ģiakom pomocou hranej scény i uľiteľmá vopred pripravený scenár (Príloha C). Vyberieme dvoch smelgích a dáme kaďdému jeden kus oboch scenárov. Poľeme ich za dvere uľebne, aby si ich preľítali a podelili si role i ktorý z nich bude personalista a ktorý uchádzaľ o zamestnanie. Keľ budú pripravení, majú opäť vojsť do uľebne. Posadíme ich za stôl oproti sebe ako pri pracovnom pohovore. Dôleģité je, aby ostatní videli a hlavne poľuli dialóg. Ģiaci i ani tí dvaja, ktorí sú hercami scénok i nebudú vopred informovaní, ģe prvá scéna je o *Ápriveľni struľných odpovediach* i druhá scéna je naopak o *Ápriveľni dlhých odpovediach*. Uľiteľ kaďdú scénu uvedie: *ĀTeraz uvidíte prvú (druhú) scénu prebiehajúceho pracovného pohovoru. Dobre poľúvajte a vľímajte si odpovede. Po skonľení scény sa o odpovediach z hľdiska ich dľky porozprávame.* Po ukonľení druhej scény vyzveme ģiakov k diskusii, kde majú zhodnotiť, ktoré odpovede sa im viac páľili, zdôvodniť svoj výber a povedať, ako by sa zachovali oni. Uľiteľich vedie k nasledujúcim záverom: Ak sme príľig struľní, pôsobí to dojmom nezaujmu, ľi nekomunikatívnosti a nútime tak vedúceho pohovoru na kladenie ňalgích doplľujúcich otázok, aby mohol zistiť potrebné. Vzbudzujeme dojem ľagkopádnosti a personalista namáhavo zisťuje informácie o uchádzaľovi. Zároveň (scéna ľ. 2) musíme myslieť na to, ģe odpoveľ nemá byť prídlhá, ale spytujúci sa má dozvedieť podstatné fakty a nemáme ho *Ánudiť* rozprávaním detailov i ak sa na ne, samozrejme, nepýta.

Na záver nájdeme so ģiakmi odpoveľ ideálnej dľky na poloģené otázky, napr.:

Personalista: ĀV akej firme ste naposledy pracovali?

Uchádzaľ: ĀĢlo o logistickú firmu AB-LOG, s. r. o. v Bratislave.

Personalista: ĀNa akej pozícii ste v danej firme pracovali?

Uchádzal: Ako hlavný účtovník vo finančnej ústárni, kde som mal gŕiestich podriadených a zodpovedal za kompletne účtovníctvo a dane.ñ

Personalista: Ľo vŕetko patrilo do Vaŕej náplne práce?ñ

Uchádzal: Okrem riadiacej práce som spracovával a kontroloval mesačnú uzávierku za firmu a strediská. Zodpovedal som za ročnú uzávierku účtovníctva vrátane výkazov a daňového priznania nielen dane z príjmu, ale aj z nehnuteľnosti a motorových vozidiel firmy. Spolupracoval som s oddelením controllingu, s auditormi a daňovým poradcom. Mal som na starosť vnútropodnikovú smernicu i plán nákladov za naše stredisko.ñ

i. Negatívne názory na bývalého vedúceho/firmu

Účiteľ položí problémovú otázku: *Ľak aj nemáme dobrú mienku o bývalom vedúcom, Ľi o firme, v ktorej sme naposledy pracovali, nedáme to na pohovore najavo. Ľo si myslíte, preĽo?*ñ Ľiaci sami vŕŕginou prídu k záveru, ŕe na personalistu pôsobíme ako konfliktná, nespokojná osoba, ktorej bude Ľasom vadiš aj nasledujúci vedúci; ako osoba, ktorá hŕadá chyby vŕade a neskôr bude roznágaš chyby nadriadeného a negatívne reĽi aj o firme u vŕetkých svojich známych a aj u budúceho zamestnávateĽa, ak z firmy odíde. Negatívnu reklamu nepotrebuje ŕiadna spoločnosť, preto s prijatím takéhoto Ľloveka sú personalisti vŕdy opatrní. Ľiakov upozorníme, ŕe pre nich ako absolventov bez praxe platí to isté: vyhnúš sa negatívnym reĽiam o ŕkole, Ľi učiteľoch v nej. Vŕdy je lepŕie spomenúš to, Ľo sa nám páĽilo, s Ľím sme boli spokojní, predmet Ľi učiteĽa, ktorého sme mali radi. S optimizmom a pozitívnymi hodnoteniami učiteľ zapôsobíme lepŕie.

j. Prirýchle nepremyslené odpovede

Účiteľgiakov vysvetlí, ŕe nie je dôleŕitá rýchlosť odpovedí na otázky personalistu. Ľasto v snahe ukázaš ŕe sme ŕikovní, odpovedáme ihneĽ bez zamyslenia na poloŕenú otázku a veĽkrát aj chybne. Potom opravujeme svoje pôvodné narýchlo vyslovené odpovede. Účiteľ lepŕi dojem zanecháme, ak budeme odpovedaš premyslene. Radŕej si pri zloŕitejŕích otázkach nechajme Ľas na zamyslenie a uváŕene odpovedajme, aj keby naŕou odpoveĽnou malo byš: Ľneviem, s týmto som sa eŕte nestretla/nestretol. Budem sa musieš tejto otázke venovaš, ... Vyhŕadám si bliŕŕie informácie... ñ Ľas pri rozmyŕŕaní nad odpoveĽnou nikdy nevypŕame hmkaním, Ľi pomocnými slovami typu Ľééééééñ Ľi Ľonéñ.

Po tom, Ľo sme podrobne rozobrali moŕné chyby uchádzateĽa o zamestnanie, je Ľas zotriediš zásady pre **správne vedený pracovný pohovor**. Účiteľ nechá pracovaš giakov vo

vytvorených skupinách: **Ā**Videli sme, ako sa na pohovore nespráva**Š** Teraz ka**gdá** skupina vytvorí stru**l**né zásady **i** pribli**g**ne sedem a**g** desa**Š** - správneho správania sa na pracovnom pohovore. Ako in**g**piráciu mô**g**ete pou**g**í**Š** vytvorený súbor **Ā**Chyby uchádza**l**a**ň**. Zoznam zásad má by**Š** stru**l**ný, zásady zov**g**eobecnite.**ň** U**l**ite Ťsleduje prácu v skupinách, nápady **g**íakov, ich aktivitu. Po 5-10 minútach po**g**iadame ka**gdú** skupinu o pre**l**ítanie zoznamu a vybraný **g**íak ich zapí**g**e do vytvoreného súboru (ĀZásady pracovného pohovoru**ň**) v po**l**íta**l**i. Zoznam zásad mô**g**e vyzerá**Š** takto:

Zásady úspe**g**ného zvládnutia pracovného pohovoru

✓	Vhodné oble l enie/upravený zov ň aj g ok
✓	Prís Š na l as
✓	Príjemné vystupovanie
✓	Vhodná verbálna i neverbálna komunikácia
✓	Pripravenos Š na l asto kladené otázky na pohovoroch
✓	Primerané sebavedomie
✓	Prirodzenos Š
✓	Premyslené odpovede
✓	Prejavenie záujmu kladením otázok o pracovnom mieste, firme

V**g**etky zásady nie je potrebné so **g**íakmi hlb**g**ie rozobra**Š**, lebo sme tak urobili pri analýze chýb a odporú**l**aniach, **l**o v danom prípade robi**Š** (ako sa obliec**Š**, ako sedie**Š**,). Dôle**g**itá je ale zásada pripravenosti na **l**asto kladené otázky na pohovoroch: **Ā**Jedným z najdôle**g**itej**g**ích predpokladov na úspe**g**né zvládnutie pracovného pohovoru je by**Š** pripravený na **l**asto kladené otázky. U**g** sme sa rozprávali, **g**e existujú otázky, ktoré na pohovore ur**l**ite zaznejú. Vie niekto z Vás, o aké otázky pôjde? Niektoré z nich zazneli aj na videu (**Ā**Pracovný pohovor **i** ako nie**ň**), ktoré sme videli.**ň** Tie otázky, ktoré si **g**íaci zapamätali, napí**g**eme do súboru (s názvom **Ā**Otázky kladené na pohovore**ň**) a **g**íakom ho sprístupníme pomocou dataprojektora. **Ā**Teraz si pozriete **ň**al**g**ie video: **Ā**Pracovný pohovor **i** ako áno**ň**, kde si mô**g**ete v**g**imnú**Š** bezchybné správanie uchádza**l**ky o zamestnanie. Úlohou ka**gd**ej skupiny bude napísa**Š** otázky, ktoré sú jej kladené a ktoré predpokladáte, **g**e na pohovoroch zvy**l**ajne zaznejú.**ň** Po skon**l**ení videa sa spýtame **g**íakov na rozdiel v jednaní tejto uchádza**l**ky a uchádza**l**a, ktorý robil chyby. Necháme **g**íakov diskutova**Š**, aby si lep**g**ie zapamätali chyby i správne zvládnutý pohovor. Potom vyzveme ka**gdú** skupinu, aby pre**l**ítala

jednu z otázok, ktoré si mali na videu vďaka a jeden zo skupiny zapíše otázku do vytvoreného súboru. Postupne striedame skupiny, aby každá bola na doplnenie súboru úľastná. Jednotlivé otázky s nimi prediskutujeme. Zoznam otázok prikľadáme, tie najľastejšie (najdôležitejšie) sú zvýraznené:

Najľastejšie kladené otázky

- Preľo chcete pracovať pre našu spoločnosť?
- Ľo viete o našej spoločnosti?
- Aký bol zatiaľ najväčší životný úspech?
- Preľo by sme mali vybrať práve Vás ?
- Aké sú Vaše silné a slabé stránky?
- Ste tímový hráľ ?
- Kde by ste sa chceli vidieť o 5 rokov?
- Ľo Vás najviac motivuje k dobrým výkonom?
- Ako zvládáte stres alebo prácu pod tlakom?
- Aké sú Vaše finančné očakávania?

Podľa R. N. Bollesa existuje 5 základných otázok, na ktoré musíte poznať odpoveď:²¹

1. Preľo ste tu? (u nás a nie u inej firmy)
2. Ľo môžete pre nás urobiť?
3. Aký typ osoby ste?
4. Ľím sa lížite od ostatných uchádzačov, ktorí by mohli plniť tie isté úlohy ako vy?
5. Môžeme si vás dovoliť? (plat)

Tieto otázky pripravíme na tabuľu (dataprojektor) a použijeme **prípadovú metódu**:
Ľpredstavte si, že ste nedávno ukončili stredoškolské štúdium a hľadáte si prácu. Odpovedali ste na viacero inzerátov a dnes vám prišlo pozvanie na výberový rozhovor do firmy Coca-cola na pozíciu pracovníka marketingového oddelenia. Ako by ste sa naň pripravili? Pokúste sa zodpovedať päť základných otázok a vymenovať svoje silné a slabé stránky.

²¹ Bolles, R. N.: Ako si nájsť dobrý dňob doma i v zahraničí. Bratislava: Vyd. MOTÝo, 2004, s. 110.

Vyberieme 2 Ľ 3 ģiakov, ktorí nám povedia svoje odpovede. Mala by nasledovaŤ **diskusia** o vypoĽutých odpovediach a v rámci nej by sme mali dospieŤ k nájdeniu tých najvhodnejŤch rieŤení.

Pri rieŤení tejto úlohy je veĽký priestor pre polemiku i humorne ladené príklady, na ktorých si ģiaci najlepŤie zapamätajú potrebné postoje a odpovede . MôĤeme pritom diskusiu riadiŤ týmito smermi:

Pri otázke **ĽPreĽo ste tu?Ľ** urĽite neodpovieme: Lebo je to jediný pohovor, na ktorý som bol zavolaný. Alebo: Síce radŤej pijem pepsu, ale inzerát od nich som nenaĤiel.

Treba ukázaŤ vzŤah k firme, k jej sluĤbám Ľ i produktom. Vhodnou odpoveĽnou by bolo napr.: Coca-cola je celosvetovo známa firma, má výborné postavenie na naŤom trhu, poznám VaŤe produkty a sám by som rád prispel k zvyĤnieniu odbytu vaŤich produktov, o kvalite ktorých som presvedĽený.

Tu zdôrazníme, ģe uchádzaĽ musí naozaj poznaŤ produkty firmy (keĽ sa tak vyjadril) a je prvoradou podmienkou pred kaĤdým pohovorom, aby vedel, Ľím sa firma naozaj zaoberá a nieĽo si o nej i o jej produktoch vopred zistil. Len tak môĤeme potencionálneho zamestnávateĽa presvedĽiŤ o úprimnom záujme o dané miesto.

Pri analýze odpovedí na otázku **ĽĽo môĤete pre nás urobiŤ?Ľ**, musí maŤ uchádzaĽ vopred premyslené kvality v poĤadovanej profesii. Ak aj nemá skúsenosti (prax), mal by poukázaŤ na svoj záujem o reklamu (môĤe spomenúŤ, aké reklamy firmy Coca-cola sa mu najviac páĽili), ovládanie grafických poĽítaĽových programov potrebných na tvorbu reklamy, komunikatívnoŤ a kreativitu, ochotu pracovaŤ nadĽas , atĽ.

Otázka **ĽAký typ osoby ste?Ľ**. Tu by sme mali myslieŤ predovŤetkým na druh profesie, o ktorú máme záujem. Na pozíciu marketingového oddelenia nebudú potrebovaŤ neasertívneho introverta, Ľ i nesamostatného Ľloveka. Je vhodné predstaviŤ sa ako osoba, s ktorou sa Ľahko spolupracuje, nekonfliktná a pritom vyzdvihnúŤ uĤ spomínané silné stránky (kreativita, komunikatívnoŤ, zmysel pre estetiku, ...) Ľ ak ich naozaj máme, o klamaní na pohovore sme sa uĤ pri analýze chýb rozprávali. Ak naĤe podvádzanie neobjaví personalista, môĤe sa staŤ, ģe bude zistené pomocou testov na zistenie náĤho intelligenĽného a emoĽného kvocientu, Ľ i neskôr poĽas skúĤobnej doby.

Ģiakom zdôrazníme, ģe je potrebné urobiŤ si sebareflexiu a vedieŤ, Ľ i sa na danú pozíciu naozaj hodím. Ak mám sklon riskovaŤ a vĤade chodím na poslednú chvíĽu, mám problém

s dodržiavaním termínov, tak už z mojej povahy je zrejmé, že sa na prácu útovníka nehodím. Takisto, ak ma obťažuje maš vo veciach poriadok a nemám nikdy v izbe žiadnych veciach upratané a vyhovuje mi chaos, nemôžem sa hlásiť za sekretárku/asistentku, od ktorej sa pedantnosť a poriadok požadujú. Nejde len o to, že bude nespokojný náš zamestnávateľ ale nespokojní budeme aj my, lebo náplň práce je nám ťažkoprávná a budeme veľmi skoro hľadať iné vhodné zamestnanie.

Zvyčajne medzi žiakmi sú aj takí, ktorí majú jasnú predstavu o konkrétnom povolání, ktoré by ich naplnilo; ale väčšina z nich to ešte nevie. Jednou z možností, ako si žiaci zistia svoje silné a slabé stránky je dotazník. **Sebahodnotenie:** ako sa vidím, ktorý tvorí Prílohu D. Navrhujeme nasledujúci postup práce s dotazníkom: Požiadame žiakov, aby vytvorili dvojicu s tým spolužiakom, s ktorým sa dobre poznajú. Keď sú dvojice vytvorené, rozdelíme ich a posadíme k polítku o každeho z dvojice ďalej od seba. Žiaci pri vyplňaní dotazníka nesmú komunikovať. Vysvetlíme im, že každú vlastnosť/schopnosť majú vysvetlenú v druhom stupni, v prípade otázok sa majú hlásiť. Ich úlohou je každú z nich obodovať (označiť krížikom) od 1 do 5, pričom 1 znamená, že v tomto som slabý, 3 znamená stredne schopný (priemerný) a 5 znamená moju silnú stránku. Ako príklad môžeme uviesť **Flexibilitu:** Ak nie som vôbec schopný sa prispôbiť okolnostiam - označím krížikom 1 (slabý), ak sa len ťažko prispôbujem - označím 2, ak sa niekedy prispôbím a inokedy nie - označím 3, ak sa veľmi ľahko prispôbím - označím 4, ak sa bez problémov temer vždy/vždy prispôbím - označím 5 (je to moja silná vlastnosť).

Po vyplnení dotazníka (hodnotí svoje pracovných vlastností a schopností) napíše žiak dolu na stránku svoje meno a priezvisko a dá ho vytlačiť. Nedovolíme, aby žiaci spolu o dotazníkoch rozprávali a ukazovali si ich. Najlepšie bude, ak ich odovzdajú učiteľovi a venujú sa ďalšej úlohe: Po vytlačení vlastného dotazníka si žiak otvorí nový dotazník (nebudeme uvádzať v prílohách, je rovnaký ako predchádzajúci) s názvom: Hodnotenie spolužiaka. Tu doplní každý žiak meno spolužiaka, s ktorým vytvoril dvojicu (ktorého dobre pozná) a vyplní ho. Opäť platí bodovanie od 1 do 5, rovnakým spôsobom ako v predchádzajúcom dotazníku hodnotí svojho spolužiaka. Po ukončení práce dotazník vytlačí. Keď sú dvojice hotové, učiteľ ich vyzve, aby si k sebe sadli a podá im obe hodnotenia. Dvojice prediskutujú, v čom sa zhodli, kde vidia rozdiely a prečo. Naozaj silné pracovné stránky by mali byť tie, v ktorých sa obaja jednoznačne zhodli. Sporné body môžu riešiť spolu, prípadne s učiteľom. Pri sporných vlastnostiach nabádame žiakov uviesť príklady i zážitky, na základe ktorých k danému hodnoteniu tej ktorej vlastnosti dospeli. Úlohou učiteľa

nie je u každého jedinca nájsť jeho najsilnejšie a najslabšie stránky, túto časť nechá na samotného štáka. Ten si musí sám í s pomocou kamaráta zodpovedať na otázku v íom je dobrý a ío mu naopak nejde. Zdôrazníme štákom, že íím objektívnejšie sa na seba pozrú, tým lepšie. Nie je dobré ani preceňovanie, ani podceňovanie svojich schopností. Ak si nie sú istí, môžu sa pýtať Najľ Čidi, s ktorými sú íastejšie (rodíľ, súrodenec, kamarát,...). Len ak sami seba budú dobre poznať, poznať svoje silné i slabé stránky, len vtedy si vedia zvoliť správne povolanie a vedia, v íom sa majú zdokonaliť.

Ak štáci majú urobené sebahodnotenie, je pre nich Čahšie zvoliť si profesiu, ktorá ich Ťchytí za srdceň, profesiu, ktorá sa môže stať nielen ich zamestnaním, ale aj poslaním. Je dôležité, aby sa ílovek tešil do práce, aby v nej mal pocit úspechu í a to sa dá vtedy, ak robí prácu, pre ktorú má talent, schopnosti íi zručnosti. Hoci peniaze sú dôležitou motiváciou, nebudeme radi chodiť do práce, kde síce dobre zarobíme, ale samotná práca nás nebaví. A platí, že nás zvyčajne baví to, ío nám Čahko ide, to, na ío máme predpoklady. Aj preto je dôležité poznať svoje silné a slabé stránky.

Ľasto sa pri hodnotení silných a slabých stránok štáci dohadujú, ktorá zo schopností je najdôležitejšia, respektíve dôležitejšia ako iná. Od íite Ča chcú po íuť napokon rozhodnutie, íi je napríklad flexibilita lepšia silná stránka ako rozhodnosť íi zodpovednosť. Vhodné je neodpovedať priamo, a položiť **problémovú otázku**: *Ťmyslíte, že v príklade o Coca-cole spomínané silné stránky íi kreativita, komunikatívnosť cit pre estetiku - sú výhodou pri každom povolaní? Považovali by ste ich za silnú stránku aj u uchádza ía o miesto ííťovníka íi pokladníka firmy?* Čáci tak sami Čahko prídu k riešeniu. Potom ich uť netrapi porovnávanie svojich silných stránok s inými spoluštákmi.

Otázka *Ťím sa lížite od ostatných uchádza íov, ktorí by mohli plniť tie isté úlohy ako vy?* Či. Vypracovanie otázky zadáme na domácu úlohu a na Najšej hodine vyhodnotíme najpresvedčivejšie a najoriginálnejšie odpovede. (Pôjde o kombináciu odpovedí na druhú a tretiu otázku, prezentovanie svojich silných stránok).

Osobitne by sme sa zaoberali poslednou otázkou í **otázkou platu**. Uríite bude ve Čni zaujímavé vypo íuť si predstavy štákov o plate, ktorý by chceli dostať. Diskusiu rozvineme vhodnou otázkou: *Ťe lepšie byť skromný a tak si Ťzaistiť prijatie? Alebo nejsť pod cenu, aby si zamestnávat Čnemyslel, že som menej kvalitný a práve preto lacný? ío myslíte, ko Čo je vhodné si vypýtať?* Či

Mali by sme dospieť k záveru, že uchádzač musí urobiť dve veci. Prvou je zistenie zvyčajnej výšky platu v danom odbore všeobecne a ak je to možné i v danom podniku, kde sa uchádza o zamestnanie. Druhou je zistenie výšky mzdy, pod ktorú si nemôže dovoliť ísť (treba si zrátať svoje náklady bežného mesiaca).

Bližšie sa študenti chcú zvyčajne zaoberať zistením zvyčajnej výšky platu, nie je im jasné, odkiaľ to majú vedieť. Odporúčame im: najlepšie je, ak si priblížia výšku mzdy na oddelení môžu zistiť od známeho, ktorý v danej firme pracuje. Ak ale túto možnosť nemajú, môžu pozrieť vo vyhľadávateľ i výšku mzdy za príslušnú profesiu (štatický úrad tieto informácie zverejňuje) a aj za príslušný región, kde sa o prácu uchádzajú i je rozdiel medzi platmi v Bratislave, Trnave i Čiline. Treba preto vedieť nielen sídlo spoločnosti, kam zvyčajne na pohovor pozývajú, ale aj miesto výkonu práce i ak má spoločnosť viaceré pobočky.

Zdôrazníme, že pri jednaní/informáciách o plate ide o sumu hrubej mzdy; nikdy sa na pracovnom pohovore nejedná o mzdu i istú: *„Je chybou, ak pri pracovnom pohovore povieš i ako istá pani: „Aký plat by som chcela? No, potrebujem aspoň 650 eur na ruku, neviem, koľko je to hrubého, to si vyrátajte.“ Bolo to neprofesionálne a na základe podobnej neznalosti môžete byť ako uchádzač o zamestnanie vylúčený.“*

Výška priemernej mzdy v danej profesii a regióne sa v štatistikách uvádza od - do, napr. 600 - 750 eur/mesačne. Keď to študenti zistia, vždy sa pýtajú, akú mzdu si majú pýtať. Je jasné, že pod najnižšiu hranicu nepôjdu a nebudú poďadovať ani najvyššiu mzdu - ale ak sú študenti absolventi, má to byť spodná hranica, i stred? Absolvent i ako zamestnanec bez praxe sa má držať radšej spodnej hranice. V prípade, že má nejakú pracovnú skúsenosť, tak môže pýtať plat medzi špodnou a strednou hodnotu mzdového rozptylu, závisí to od miesta, o ktoré sa uchádza i od dĺžky a kvality jeho doterajšej praxe. Na otázku o jeho predstave o plate (pri sadzbách 600 i 750 eur) môže odpovedať: „Keďže doteraz nemám žiadne pracovné skúsenosti, moja predstava je približne 600-650 eur mesačne. Verím, že po pol roku ať roku práce u Váš budete so mnou spokojní a moje zručnosti a schopnosti budú primerane finančne ohodnotené.“

Medzi iasto kladenými otázkami pohovoru sa budeme zaoberať ešte dvomi (študenti sa nás na ne iasto pýtajú). Jednou z nich je otázka: **Ste tímový hráč?** Necháme študentom krátky ias (1 i 2 minúty) na rozmyslenie a vypočujeme si 2 - 3 odpovede. Mali by sme dospieť k záveru, že každý študent je schopný pracovať sám i samostatne sa doma pripravuje na vyúčtovanie, vypracováva zadané úlohy i a zároveň je zvyknutý pracovať aj v skupine i i v triednom,

prípadne inom kolektíve (aj keď to môže byť viac či menej úspešná spolupráca v závislosti od povahy študenta a zloženia kolektívu). Opäť zdôrazníme, že ocenenie individuálnosti či schopnosti pracovať v tíme závisí od profesie, o ktorú sa uchádza. Všeobecne však platí, že je výhodou, ak sme schopní samostatne pracovať, ako aj spolupracovať s ostatnými kolegami. V otázke Tímovosti nám môžeme študentom pomôcť lepšie sa zorientovať pomocou dotazníka tímovej spolupráce, ktorý tvorí Prílohu E. Dotazník stačí rozdať, pokyny k vyplneniu sú v ňom uvedené. Študentov len upozorníme, aby ho vyplnili podľa skutočností bez prikrášľovania svojich schopností kvôli objektívnosti výsledku, ktorý slúži im samým. V závere dotazníka zistia k akému typu tímového hráča patria. Treba im povedať, že žiadny typ nie je nadradený či menejcenný, je dobré, ak sa v tíme nachádzajú rôzne (najlepšie všetky) typy hráčov. To, čo im z dotazníka vyplynie, môžu použiť na pohovore. Odpoveď na otázku zamestnávateľa: *Ste tímový hráč?* by mohli stylizovať nasledovne: *Rád pracujem samostatne, aj v kolektíve. Nemám problém v komunikácii či spolupráci s inými. V dotazníku tímovej spolupráce mi vyšlo, že som typ Koordinátor, čo znamená, že mám schopnosť využiť potenciál členov tímu, cieľovú orientáciu a dostatočnú sebakontrolu. Určite týmto blížim určením typu tímového hráča zaujmete potenciálneho zamestnávateľa, málokto by sa v tejto otázke jasno.*

I tu platí, že klamať by sme nemali. Ak máme v skupine individualistu, pokúsime sa spolu so študentmi určiť pre neho vhodnú odpoveď na otázku tímovosti, napr.: *Najradšej pracujem samostatne, nerád sa spolieham na iných. Mám svoj systém. V prípade, že je spolupráca nutná, viem odkomunikovať potrebné a dohodnúť sa na postupe, či delení práce. V dotazníku tímovej spolupráce mi vyšlo,*

Ďalšou poslednou otázkou zamestnávateľa, ktorej sa budeme venovať je: **Kde by ste sa chceli vidieť o 5 rokov?** Otázka naozaj často zaznie na pracovnom pohovore a študenti veľa krát ani nevedia, akú prácu by sa chceli venovať po skončení školy či nieto ešte o päť rokov. Keďže je to pre nich zložité, použijeme na úvod výklad: *Je pravda, že nevieme presne, čo bude zajtra, preto je ťažké vidieť sa v práci o pár rokov. Je zložité vedieť, akí budeme, čo nás bude a čo nie. Ale na položenú otázku na pohovore treba odpovedať. V zásade si máme uvedomiť, že nikto od nás nechce, aby sme svoju odpoveď o päť rokov naozaj splnili. Odpovedať máme podľa toho ako sa vidíme teraz (čo chceme dosiahnuť) či ak to vieme - a/alebo podľa pracovného miesta, o ktoré sa uchádzame.* Pokračujeme **situálnou metódou** či najskôr situáciu preložíme a potom dataprojektorom premietneme študentom (ak dataprojektor

nie je k dispozícii, napíšeme na tabuľku len posledné tri body): **A** Personalista firmy Siemens viedol pracovný pohovor s tromi uchádzačmi o zamestnanie na miesto programátora. Na jeho otázku, kde sa vidia o päť rokov uviedli:

1. Chcel by som byť vedúcim obchodného oddelenia v nejakej výrobnej firme.
2. Rád by som zastával miesto riaditeľa tejto firmy.
3. Som stále programátorom a teda na mieste, o ktoré sa práve uchádzam, viac nepotrebujem.

Situáciu môžeme rozobrať v diskusii, alebo nechať hodnotiť odpovede jednotlivým skupinám. Ďiaci radi hodnotia odpovede uchádzačov, obvykle správne analyzujú najmä prvú a druhú odpoveď. Pri prvej odpovedi je jasné, že uchádzač neuvažuje o dlhodobejšom zamestnaní vo firme Siemens a chce sa v budúcnosti zamestnať v inej firme (nemá vzťah k firme). A takisto nemá hlbší záujem o programovanie, rád by robil na oddelení obchodu, čiže práca pre Siemens ho na poste programátora nebude baviť a z toho vyplývajú nevýhody pre zamestnávateľa (i uchádzača). Druhý uchádzač je pravdepodobne príliš ambiciózny, ak si trúfa o päť rokov z postu programátora na post riaditeľa veľkej medzinárodnej firmy. Posledná odpoveď sa žiakom zvyčajne pozdáva najviac: veď zamestnávateľovi ide o obsadenie pozície programátora a uchádzač chce túto prácu preňho vykonávať aj o päť rokov, mal by byť spokojný. Áno, ak ide o malú firmu, je to tá najlepšia z uvedených odpovedí. Väčšie firmy ale oľakávajú istú dávku ctivosti, ktorá bude uchádzača poháňať k lepším výkonom, či zlepšovaniu svojich schopností. Uchádzač o zamestnanie by mal prejašiť záujem pracovať vo firme naďalej, mal by predpokladať nadobudnutie bohatých skúseností a vedomostí v odbore a vidieť sa pri zvládaní ťažších úloh, prípadne na vedúcom mieste daného oddelenia. Preto sa pokúsime žiakov naviesť na nájdenie vhodnej odpovede v danej situácii, napr.: Áverím, že o päť rokov budem natoľko skúseným programátorom tejto firmy, že budem dostávať za úlohu zložitý projekty a budem mať svoj tím podriadených, s ktorými budem na projektoch a veľkých zákazkách pracovať.

Osobné otázky kladené uchádzačovi

Ďiaci už z predmetu právna náuka vedia, že existujú otázky, ktoré na pohovore nemajú byť položené. Na úvod si s nimi v rozhovore zopakujeme, o ktoré otázky ide: otázky o tehotenstve; rodinných pomeroch; politickej, odborovej či náboženskej príslušnosti; sexuálnej orientácii; či bezúhonnosti či s výnimkou, ak ide o prácu, pri ktorej sa bezúhonnosť

vyžaduje (polícia, súdy, strážne služby, atď.). Potom položíme otázku: **Ako sa zachováš keď niektorá z menovaných osobných otázok zaznie?** Vieme, že na tú odpovedať nemusíme, ale mlčanie či strohé odmietnutie nie je pravdepodobne vhodné. Ako by sme mohli odpovedať? Necháme študentov rozmýšľať a vypolujeme si ich názory. Vhodnou odpoveďou by mohlo byť napríklad: **Na takúto otázku by som nerád odpovedal. Iste viete, že mám právo zo zákona o danej téme mlčať.**

Kladenie otázok zamestnávateľovi

Pri získavaní informácií, na ktoré sa uchádzač o zamestnanie má/môže pýtať použijeme **problémovú otázku**: **Vieme, aké otázky kladie zamestnávateľ? Na záver zvýraznime otázku: Chcete sa aj vy na niečo spýtať? Ako reagovať? Môže na výberovom pohovore klásť otázky aj zamestnanec? Na čo sa môže, či má pýtať?**

Obvykle sú uchádzači radi, že majú pohovor za sebou a chcú čím skôr odísť. Neuvedomujú si však, že sa tak oberajú o dôležitú časť pohovoru, aj o zanechanie dobrého dojmu. Niektorí uchádzači si myslia, že by otázkami otravovali či zdržovali budúceho zamestnávateľa a je lepšie skromne bez otázok odísť. Väčšina uchádzačov sa preto nič nepýta. Je to chyba, dobrý personalista aká z ich strany záujem a sleduje, na čo sa uchádzač pýta, čo ho zaujíma.

Treba si uvedomiť, že uchádzač nie je prosebník, je rovnocenným partnerom zamestnávateľa. Ponúka svoju prácu a má nárok vedieť bližšie informácie o mieste, o ktoré sa uchádza. Získané informácie môžu byť rozhodujúce v otázke, či dané pracovné miesto prijíma, či ho odmietnuť.

Na čo sa zamestnávateľ pýta

✓	náplň práce,
✓	pracovné podmienky (kancelária či open-space, práca z domu, fixná či pohyblivá pracovná doba, stravovanie, používaný software, internetové pripojenie, pri výšších funkciách i služobný mobil, notebook či auto, iné),
✓	povinnosti a zodpovednosť,
✓	kto bude jeho priamym nadriadeným a s kým bude pracovať, ak ide o tímovú prácu,
✓	či má i a ak áno, tak koľko i podriadených zamestnancov (prípadne ich štruktúru),
✓	kto ho zaškolí,

✓	kto ho hodnotí, akým spôsobom a ako často,
✓	možnosti ďalšieho vzdelávania a kariérneho rastu vo firme
✓	prečo je dané miesto voľné,
✓	môže požiadať o stretnutie s ňou, s ktorými by mal spolupracovať,
✓	takisto môže chcieť vidieť svoje budúce pracovisko,
✓	atď.

Je dôležité začať otázkami ohľadne náplne práce, od akých povinností a zodpovedností a nie hneď klásť otázky o hodnote stravných lístkov, služobnom mobile, odmenách a kariérnom raste. Otázky je dobre mať pripravené vopred v písomnej podobe a vziať na pohovor. Aj pre skúsených uchádzačov je pohovor stresujúca záležitosť a na jeho konci už každý obvykle nemá dosť síl na to, aby si spomenul na všetko, čo ho zaujíma. Preto by sme si nemohli pomocou pripravených otázok pomôcť, takto aspoň ukážeme, že sme sa na pohovor pripravili.

Otázky, ktoré zamestnávateľovi na pohovore neklásť

Užite si **Ďalej** viete, aké otázky položiť na pracovnom pohovore. Napadne Vás nejaká otázka, ktorá by tu zaznieť rozhodne nemala? V diskusii necháme aj priestor, aby vyjadrili svoj názor, usmerníme ich doplňujúcimi otázkami a k súboru s názvom **Otázky zamestnávateľovi** doplníme zistené, napr.:

Otázky, ktoré by nemali na pohovore zaznieť

• Preplácať nadčas?

• Majú zamestnanci zablokovaný facebook?

• Kontrolujete e-maily?

• Môžem si zobrať dovolenku v skúšobnej dobe?

• Do kedy budem musieť ostávať v práci?

• Čo je s mojim predchodcom na pozícii, o ktorú sa uchádzam?

• Čo robí Vaša firma?

Niektorí študenti môžu prísť s názorom, že sa netreba pýtať na výšku platu. Ak je pohovor viacokolový, tak otázku platu netreba otvárať hneď v prvom kole. V prípade, že pohovor nie je

viackolový, je dobré, ak má uchádzať ujasnené aj platové podmienky. Treba si dať ale pozor, aby sme nevyznali ako uchádzať, ktorému ide iba o peniaze a plat ho zaujíma viac ako jeho náplň práce.

Odmietnutie ponúkaného miesta

Zhodnotíme, či uchádzať o zamestnanie môže napriek záujmu zamestnávateľa ponúkané miesto odmietnuť, lebo mu nemusí z nejakých dôvodov vyhovovať. Tu môžeme:

- a. použiť **situáciu metódu** s opisom konkrétnych podmienok ponúkaného miesta, kde žiaci sami hľadajú dôvody, pre ktoré by dané miesto odmietli,
- b. alebo zadáme **problémovú úlohu**: *Nájdite dôvody, pre ktoré by ste nechceli prijať miesto vo vami vybranej profesii.*

Obidve možnosti povedú k vymenovaniu dôvodov, napr. nízke platové ohodnotenie, práca na zmeny, práca v teréne alebo v nevyhovujúcich pracovných podmienkach (hluk, prach,...), ťažká práca, pomalý postup (kariéry), prílišné nároky na povinnosti a zodpovednosť, jednotvárnosť, nevyhovujúci kolektív ...

Obavy zamestnávateľa pri prijímaní nového zamestnanca

Ďalej vám, ak nebudete myslieť na vlastné obavy, ale obavy zamestnávateľa.²²

Tento tip je pre uchádzača podnetný. Mal by vedieť, či nielen on má pred nastávajúcim pracovným pohovorom obavy. Obavy zamestnávateľa zistíme buď **skupinovou prácou**, alebo **brainstormingom**. Otázka: *Čo by ste sa na mieste zamestnávateľa obávali u uchádzača, ktorého chcete prijať na voľné miesto vo firme?*

Spoločným vyhodnotením pridáme k vymenovaniu obáv zamestnávateľa. Ako možnosť ponúkame obavy podľa J. R. Bollesa:²³

- nemá dostatočnú kvalifikáciu a skúsenosť a počas rozhovoru sa na to nepríde,
- nebude naplno využívať pracovný čas,
- bude chorý,
- ostane iba pár týždňov alebo mesiacov, odíde a nebudem mať náhradu,
- zapracovanie bude trvať príliš dlho,
- nebude vychádzať so spolupracovníkmi, bude mať konflikt priamo s vedením,

²² Bolles, R. N.: Ako si nájsť dobrý domov doma i v zahraničí. Bratislava: Vyd. MOTÝO, 2004, s. 108.

²³ Tamže, s. 108 i 109.

- nebude sa snažiť vykonávať všetko, na čo ho prijali, ale iba nevyhnutné minimum,
- nebude iniciatívny, bude treba vždy povedať, čo robí. Nalej,
- charakterové chyby,
- bude donágať,
- v prípade rozviazania pracovného pomeru z iniciatívy firmy bude stáť veľa peňazí.

Dôvod získavania obáv zamestnávateľa nie je bezúľelný. Uchádzač, ktorý má vážny záujem o získanie voľného miesta, by mal tieto obavy poznať, aby ich vedel rozptýliť a ubezpečiť budúceho zamestnávateľa, že sú zbytočné.

Prebrali sme celok Pracovný pohovor, kde študenti získali predstavu o jeho priebehu, o otázkach kladených uchádzačovi, o vhodnom správaní, o odpovediach na pohovore. Vedia už, aké otázky môžu a nemôžu položiť, poznajú obavy zamestnávateľa. Vopred ich upozorníme, že na nasledujúcej dvojhodinovke si zahrajú scénu pracovný pohovor, preto si majú zopakovať naučené a prísť vhodne oblečení akoby sa o pracovné miesto uchádzali. Na nasledujúcej hodine použijeme aktivizujúcu metódu - **inscenálna metóda**:

A. variant I - **usmerňovaný**

Ako scenár môžeme použiť prípadovú štúdiu zo strany 28 i 29: výberový rozhovor do firmy Coca-cola na pozíciu pracovníka marketingového oddelenia, pričom by študenti dostali 5 študentov: 3 uchádzačky, personalista ako vedúci výberového rozhovoru a zamestnanec oddelenia riadenia ľudských zdrojov, ktorý bude počas rozhovoru zaznamenávať zistené údaje a pomôže v závere vybrať spolu s personalistom najvhodnejšieho uchádzača o pracovné miesto. Údaje o jednotlivých uchádzačoch (životopisy) máme vopred pripravené a každej uchádzačke dáme jeden, meno a priezvisko nie je doplnené, každý študent použije svoje vlastné. Dôležité je, aby sa životopisy lígili dĺžkou praxe, schopnosťami, ukončeným vzdelaním, predchádzajúcou náplňou práce a podobne. Niektoré údaje nedoplníme, necháme študentom možnosť doplniť ich k zadaným faktom podľa ich predstáv. Uchádzačom dáme dostatok času na študovanie svojho životopisu, aby sa v ňom vedeli zorientovať a prípadne si vymyslieť ďalšie údaje o sebe. Najväčšiu úlohu bude mať ten, kto hrá personalistku. Preto vyberieme (študenti spomedzi seba určia) toho študenta, ktorý je komunikatívny, schopný sa prispôbiť možným zvrátom v hre.

Pôjde o prvú takúto hru v rámci predmetu, preto študentom necháme dostatok času na prípravu. Po odohraní rolí prichádza spracovanie skúseností: herci opíšu pocity, študenti ktorí sledovali

hranie rolí povedia svoje dojmy, čo ich zaujalo a čo sa treba vystríhať. Pri hodnotení nezabudneme najskôr pochváliť, vyzdvihnúť to dobré na konkrétnej role a až potom sa pozrieme na nedostatky. Najväčšiu pozornosť si nebude zasluhovať ani samotné riešenie (aká kandidátka na miesto bola úspešná), ale spôsob vedenia rozhovoru i najmä z pozície uchádzača o zamestnanie, ale aj zo strany personalistu. Žiaci pod vedením učiteľa zhodnotia aj samotný výber najvhodnejšej uchádzačky o zamestnanie (prácu personalistky). Používame pozitívnu kritiku, aby sa žiaci na podobné inscenované metódy tešili a nemuseli sa obávať zosmiešnenia pred spolužiakmi.

B. variant II i **spontánny**

Príležitosťou môže byť, aby každá zo skupín mala za úlohu zahrať výberový pohovor na vybrané profesie, napr. : úložník junior, obchodný zástupca odevnej firmy, programátor, asistentka riaditeľa a podobne. Výber rolí v rámci skupiny a ich stvárnenie ponecháme voľné na samotných žiakoch. Je na nich, ktorí zo skupiny budú hercami a ktorí z nich budú predstavovať zamestnávateľov a ktorí uchádzačov.

Pri hodnotení platia princípy ako vo variante I. Nezabudnime, že každá skupina sa má sústrediť nielen na zvládnutie svojich rolí, ale i na sledovanie a hodnotenie ostatných skupín.

Cieľom príspevku bolo opísať možnosti využitia aktivizujúcich vyučovacích metód v tematickom celku **Hľadanie pracovného miesta**. Má slúžiť učiteľom predmetu svet práce a podnikania, cvičnej firmy, podnikovej ekonomiky i učiteľom predmetu personalistika ako zdroj nápadov na použitie progresívnych vyučovacích metód pri výučbe personálnych tém. Charakterizovali sme aktivizujúce vyučovacie metódy, zostavili prehľadný zoznam jednotlivých druhov týchto metód a krátko sme každú z nich opísali: jej podstatu, postup pri jej použití, zásady použitia , príp. jej výhody/nevýhody. Poukázali sme na úzku súvislosť medzi motiváciou a aktivizáciou žiakov, pričom sme vymenovali najčastejšie motivačné faktory žiakov.

Základom je samotná aplikácia aktivizujúcich vyučovacích metód v téme **Hľadanie zamestnania**. Použili sme problémové vyučovanie, skupinové vyučovanie, problémovo-skupinové vyučovanie, situačné metódy, brainstorming, diskusné metódy a inscenované metódy.

Najrozpracovanejšou časťou je **Pracovný pohovor**. Iglo nám o skutočné priblíženie sa praxi, aby žiaci na ň boli pripravení aj čo sa týka podkladov, aj priebehu pohovoru. Aby poznali

najľastejšie kladené otázky zamestnávateľa, vedeli vhodne odpovedať a boli pripravení klásť vlastné otázky a tak zanechali ľo najlepšľí dojem.

Dúfame, ģe si uľitelia spomínaných predmetov aj na iných stredných odborných ģkolách ako sú obchodné akadémiie nájdú v tejto práci námety ako spestrišľ vyuľovací proces, ako aktivizovašľ ģiakov a posunú ich tak k vľľģej samostatnosti a zodpovednému prístupu pri hľľdaní zamestnania. Budeme radi, ak aspoľľ pár naģich nápadov na vyuģitie aktivizujúcich vyuľovacích metód uľitelia vo svojej pedagogickej praxi pouģijú.

Sebareflexia zo sociálno-pedagogického vľcviku pre uľiteľov stredných odborných ģkól

Na ģkolenie som sa prihlásila najmä na odporúľanie kolegu, ktorý ho kedysi absolvoval a vravel, ģe stojí za to a vľľģinu ģkolenia tvoria aktivity a hry a nie siahodlhé vľklady prednáģajúcich. A keľģe som chcela získašľ aj kredity, aj zaģišľ Komenského Ąľkolu hrouň, tak som sa v dňoch 20. ģ 21. 06. 2014 ģkolenia zúľastnila.

Milo ma prekvapil vek lektoriek, ich prirodzenosť a prístup ģ vedeli si získašľ dôveru, nechávali dostatok ľasu na diskusiu, prestávky, vedeli navodišľ atmosféru, neponáhľali sa, reagovali na kaģdú otázku.

Pozitívne na mňa pôsobilo aj sedenie do kruhu, kde sme na seba vľģetci videli, aj naģe menovky prilepené na obleľení ģ i keľľ sme na tomto ģkolení boli vľģetci kolegovia, ktorí sa po mene poznáme. Navodilo to dobrú atmosféru rovnosti a priateľstva.

Samotné hry sa mi páľili, veľľ som sa nauľila, pochopila a lepģie som spoznala svojich kolegov aj z iných stránok.

Napríklad pri hre Ąľrislovian som pochopila ako môģe ģiak vnímašľ uľebný text napísaný zľģitou formou ģ v cudzojazyľnom vyjadrení, ľi prísne odbornom šľģkom vedeckom vyjadrení. Prípadne ako mu uniká súvislosť, ak nerozumie ľo i len jednému slovu. Uľite sa pokúsim viac zjednoduģovašľ pri objasľovaní nových pojmov. Túto hru odporúľam pri kaģdom ģkolení zaradišľ, lebo ľasto si o svojom odbore myslíme, ģe pouģívame zrozumiteľné pojmy, ktoré sú vľģeobecne známe a netreba ich vysvetlišľ (napr. Ąľáklady firmyň). Ak aj budem pouģívašľ uľebnicu s odbornými výrazmi, do poznámok okrem struľlosti dám aj jednoduché vysvetlenie, príklad z praxe ľi synonymum slova.

Pri hre Ąľna reportériaň a hre Ąľvolám sa ... a mám rád...ň som zistila mnohé zaujímavé fakty o svojich kolegoch. Asi by sme ich mali hrávašľ ľastejšie, myslím, ģe by sme chápali niektoré vzájomné postoje ľi reakcie a vedeli lepģie spolu vychádzašľ.

Keďže rada analyzujem a spájam informácie, učila som si aj logickú tímovú hru rozvíjajúcu spoluprácu, pri ktorej sme na základe kartičiek s indíciami spoločne hľadali rozmiestnenie piatich domov s ich obyvateľom príslušnej národnosti, profesie, ktorý má svoj obľúbený šport a typický nápoj.

Pri stretnutí sa s triedou, ktorú som doteraz nečítala, chcem použiť zoznamovaciu hru, kde sa postaví každý pre koho je niečo typické. Pýtala sa mi postupnosť otázok od všeobecných až po konkrétne (obľúbenie v tenise, obľúbená farba,...), pri ktorých žiaci nemajú zábrany sa postaviť a takto bezproblémovo začnú na hre spolupracovať i cez osobnejšie (kto má 1 súrodenca, viac ako 1 súrodenca, obľúbený šport, trávenie voľného času, obľúbený predmet na škole...).

Pri zoznamovaní sa s triedou ako ich triedna učiteľka v prvom ročníku by som použila hru „Áno sa volám a rada“. Pýtala sa mi, pretože hneď v prvý deň sa môžem spoznať s nielen meno, ktoré bude niekedy vyslovené, ale aj kto rád robí a podľa toho budú vedieť, s kým by si mohli rozumieť.

Určite by som, i v prvej triede, alebo aj u starších ročníkov mohla použiť hru „Reportéri a celebrity“, kde majú žiaci zistiť nové veci o spolužiakoch. Toto by som zaradila do úvodnej hodiny, alebo naopak po prebratí učiva niekedy v júni.

Čkolenie ma inšpirovalo aj k použitiu „Krimovej hry“ na ekonomických predmetoch, kde pripravím rad obrázkov/pojmov a žiaci majú vybrať, ktorý obrázok/pojem tam nepatrí. Myslím, že táto forma preverenia ich vedomostí bude mať u žiakov úspech.

Zvlášť dobrý dojem som mala z hry „Tenisová loptička“, pretože tu sa naozaj museli spojiť schopnosti i fyzické zdatnosti všetkých v snahe čo najrýchlejšie si loptičku podať. Bolo krásne vidieť, ako po zdolaní 2-sekundovej hranice sme kričali, smiali sa a kolegyňa, ktorá už má vnútorne skákala s rukami výšadne nad hlavou. Ide o jednu z hier, kde sa podporuje kolektívna spolupráca, nie súperenie.

Jediné, z čoho som mala nepríjemný pocit bolo posudzovanie ľudí podľa fotografie. Nie preto, že by to nebolo zaujímavé a poučné, ale preto, že som nedala na intuíciu a nepovedala to, čo som cítila: „Ako môžem podľa fotografie o niekom povedať, že je/bude zlým človekom?“ Je nesprávne posudzovať ľudí. Na prvý pohľad, i podľa názvu tzv. „haló efektu“ (prisúdím vlastnosť a podľa toho odviňam nádej). Treba sa vyhnúť posudzovaniu človeka podľa jednej informácie i situácie, podľa pravdepodobnosti i všeobecne platných pravidiel, i podľa podoby na človeka ku ktorému mám nejaký vzťah (priradím tie isté vlastnosti) i sympatia/nesympatia. Toto je pre mňa ten najväčší osobný prínos zo školenia.

V hre o sebaspoznávaní (riešiš dilemu: plače dieťa, zvoní telefón, vyteká voda, zvoní niekto pri dverách a prší na bielizeň) som si i ako aj väčšina usmievajúcich sa a prikyvujúcich kolegov i potvrdila, kde sú moje priority. Táto hra bola krátka, užinná a pekne odzrkadľuje ľloveka. Hneď v ten deň som ju použila na veľierku s kamarátkami.

Toto školenie bolo najnápaditejšie, najzábavnejšie a jedno z tých, na ktoré sa nezabúda. Prinieslo mi veľa podnetov pre učenie a najmä pre medziľudské vzťahy, lepšie som spoznala svojich kolegov, podporilo tímovosť medzi nami. Najviac sa teším, že ho využijem v práci so štákmi i pri zoznamovaní sa s triedou, ktorú som neučila a najmä ako triedna učiteľka.

Ing. Mária Kostolanská

Obchodná akadémia Trnava

Kukuľínova 2, 917 01 Trnava

e-mail: oa.kostolanska@gmail.com

Zoznam informálnych zdrojov:

BOLLES, R. N. 2004. *Ako si nájsť dobrý dŕob doma i v zahraničí*. Bratislava: Vydavateľstvo MOTÝĽ, 2004. ISBN 80-88978-99-8.

DEIBLOVÁ, M. 2005. *Motivace jako nástroj školení*. Praha: LINDE, 2005. ISBN 80-902105-8-9.

FILO, P. 2002. *Ako zaľasť prvýkrát, ako zaľasť odznova*. Hronský Beňadik: Ing. Branislav Netri, 2002. ISBN 80-88701-01-6.

KACHAČÁKOVÁ, A. 2003. *Riadenie ľudských zdrojov*. Bratislava: SPRINT, 2003. ISBN 978-80-254-0698-4.

KOMPOLTOVÁ, S. 2005. *Školská pedagogika*. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2005. ISBN 80-225-1691-0.

MADDUX, R. B. 1994. *Profesionální výběr uchazečů*. Praha: LINDE, 1994. ISBN 80-85647-39-7.

MONNET, B. 1997. *Jak uspět pŕším pohovoru*. Praha: Grada Publishing, 1997. ISBN 80-7169-450-9.

ORBÁNOVÁ, D. 2005. *Didaktika podnikovej ekonomiky*. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2005. ISBN 80-225-2005-5.

KOLEKTÍV AUTOROV. 2008. *Podnikateľské vzdelávanie: Základy ekonómie*. Bratislava: Združenie podnikateľov Slovenska, 2008. ISBN 978-80-89377-03-9.

- PETTY, G. 1996. *Moderní vyučování*. Praha: Portál, 1996. ISBN 80-7178-070-7.
- POULSON, R. 1995. *Jaké si najít zaměstnání*. Havlíčkův Brod: FRAGMENT, 1995. ISBN 80-85768-70-4.
- SILBERMAN, M. 1997. *101 metod pro aktivní výcvik a vyučování*. Praha: Portál, 1997. ISBN 80-7178-463-X.
- ĽOSÁR, R. a NOVÁK, J. 2006. *Didaktika odborných ekonomických predmetov*. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2006. ISBN 80-89085-62-8.
- ĽOSÁR, R. a kol. 2002. *Aktuálne otázky didaktík odborných ekonomických predmetov*. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2002. ISBN 80-225-1487-X.
- VYČOVSKÁ, J. 2006. *Personálna inovácia*. Prešov: Vydavateľstvo Michala Vaška, 2006. ISBN 80-7165-580-5.
- Zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorých predpisov.
- <http://ekonomika.sme.sk/c/7271836/uchadzaci-o-pracu-sa-vidia-najma-za-pocitacom.html>
- <http://poradna.sme.sk/c/7069379/ako-si-na-pohovore-vypyta-plat-mali-by-ste-mat-tri-hranice.html#ixzz3AfVjtf5t>
- www.askforjob.sk
- www.burzaprace.sk
- www.jobs.sk
- www.obcan.sk
- www.profesia.sk
- www.zoznam.sk

PRÍLOHA A

Zdroje informácií o voľných pracovných miestach

• **Internet:**

- www.istp.sk
- www.upsvar.sk
- www.profesia.sk
- www.praca.sk
- www.praca.bazar.sk
- www.praca.bazos.sk
- www.job.sk
- www.zoznam.sk-kariera
- www.askforjob.sk
- www.ponuky.sk
- www.burzaprace-sk
- www.avizos.sk
- www.kariera.zoznam.sk
- www.jobmania.sk
- www.ejobs.sk
- www.viaprof.sk
- www.ponuka-prace.net
- www.objav.sk
- www.mojapraca.sk
- www.studentservis.sk i brigády
- www.trenkwalder.sk
- www.careerjet.sk
- www.jobserver.sk
- www.eures.sk
- www.espor.sk
- www.prace.cz
- www.joblist.cz
- www.cvmarket.sk
- www.nemecko.sk
- www.rakusko.sk

- www.pracavanglicku.sk

- iné

• **Personálne agentúry v Trnave:**

- TITTL, s. r. o.

- Start People, s. r. o.

- Trenkwalder, a. s.

- Personal servis, s. r. o.

- INDEX NOSLUŽ s. r. o.

- K + CH, s. r. o.

- INVESA, s. r. o.

Iné vybrané personálne agentúry:

- ADECCO, spol. s r. o.

- AGO Europe, s. r. o.

- AJob, s. r. o.

- Best Jobs, s. r. o.

- EuroView, s. r. o.

- Grafton Recruitment Slovakia, s. r. o.

- Jobs Personnel Services, s. r. o.

- Kingfisher Executive Search, s. r. o.

- Person, s. r. o.

- SAM Headhunting Slovakia, s. r. o.

- SYNERGIE Slovakia, s. r. o.

- Trenkwalder, a. s.

- Iné

PRÍLOHA B

Administratívny pracovník

F&G Consulting s.r.o.

Informácie o pracovnom mieste

- **Miesto práce:** Strojnícka 8, 82105, Bratislava
- **Ponúkaný plat (brutto):** dohodou
- **Termín nástupu:** dohodou
- **Druh pracovného pomeru:** plný úväzok, živnosť

Náplň práce, právomoci a zodpovednosti

- spracovanie mzdovej a personálnej agendy
- komunikácia s talianskymi klientmi
- znalosť účtovníctva

Iné výhody

perspektívna a stabilná spoločnosť

Požiadavky na zamestnanca

Požadované vzdelanie

stredoškolské s maturitou

Zameranie, odbor:

ekonomické

Znalosti

Jazykové znalosti:

Taliansky jazyk - aktívne

Administratívne a ekonomické znalosti:

Mzdové účtovníctvo - pokročilý

Hospodárska korešpondencia - základy

Fakturácia - pokročilý

Podvojné účtovníctvo - pokročilý

Jednoduché účtovníctvo - pokročilý

Požiadované znalosti - používateľa

Microsoft Excel - základy

Microsoft Word - základy
Microsoft Windows - základy
Microsoft Outlook - základy

Vodičský preukaz

B

Pogadovaná prax

Počet rokov praxe:

2

Osobnostné predpoklady a zručnosti

diskrétnosť, spoľahlivosť

Inzerujúca spoločnosť

Stručná charakteristika spoločnosti

Poskytujeme ekonomické a účtovnícke služby.

Počet zamestnancov: 6

Hlavná oblasť pôsobenia spoločnosti

Účtovníctvo a audítorstvo

Informácie o výberovom konaní

Predpokladaný termín ukončenia výberového konania: 30.4.2014

V prípade záujmu o uvedenú pozíciu nám prosím zašlite Váš životopis na e-mailovú adresu
info@fgconsulting.sk

Adresa spoločnosti

F&G Consulting s.r.o.

Strojnícka 8 [Zobrazíť na mape](#)

821 05 Bratislava

<http://www.fgconsulting.sk>

Kontakt

Kontaktná osoba: Adriana Farkašová

E-mail: info@fgconsulting.sk

PRÍLOHA C

Scenár 1. 1:

Personalista: ÁV akej firme ste naposledy pracovali?ň

Uchádzal: ĀAB-LOG, s. r. o.ň

Personalista: ĀĽo bolo predmetom podnikania v tejto firme, Ľím sa zaoberala?ň

Uchádzal: ĀBola to logistická firma.ň

Personalista: ĀNa akej pozícii ste v danej firme pracovali?ň

Uchádzal: ĀAko hlavný ůtovník.ň

Personalista: ĀĽo vĕtko patrilo do Vaĕej náplne práce?ň

Uchádzal: ĀCelé finanĽné ůtovníctvo.ň

Scenár 1. 2:

Personalista: ÁV akej firme ste naposledy pracovali?ň

Uchádzal: ĀĽlo o logistickú firmu AB-LOG, s. r. o., ktorej sídlo je v Bratislave. AB-LOG je dcérskou firmou dánskej materskej spoločnosti s rovnakým názvom. Má poboĽky po celom svete, len na Slovensku sú okrem Bratislavy prevádzky v TrenĽíne, Banskej Bystrici a PreĽove. Skladovali a prepravovali sme potravinárske produkty do hypermarketov, napríklad do Kauflandu a Lidlu.ň

Personalista: ĀNa akej pozícii ste v danej firme pracovali?ň

Uchádzal: ĀAko hlavný ůtovník vo finanĽnej ůtárni, mzdová ůtáreĽ bola samostatne, raz mesaĽne nám posielala uzávierku výplat. Mal som ĕiestich podriadených Ľ dvoch senior ůtovníkov a ĕtyroch junior ůtovníkov. Jeden senior ůtovník spracovával dlhodobý majetok, mal na starosti predovĕtkým náĕ veľĽý vozový park osobných i nákladných vozidiel - vrátane leasingov a druhý senior ůtovník ůtoval reĕijné faktúry, kontroloval mzdové výstupy a vystavené faktúry oddelenia fakturácie. Junior ůtovníci mali prácu podelenú nasledovne:(atĽ.)ň

Personalista: ĀĽo vĕtko patrilo do Vaĕej náplne práce?ň

Uchádzal: ĀAko som uĕ spomenul, riadil som ĕesĽ ůtovníĽ ok, zadával im úlohy, kontroloval ich prácu, robil s nimi roĽné hodnotiace pohovory. Ak bolo treba prijaĽ nového zamestnanca do ůtárne, tak som viedol prijímacie pohovory, tvoril adaptaĽný proces pre nových zamestnancov a podobne. Ľ alej som spracovával a kontroloval mesaĽnú uzávierku za firmu a strediská a kontroloval mesaĽné inventarizácie súvahových ůtov. Spolupracoval som a pripravoval podklady pre oddelenie controllingu. Okrem toho som spolupracoval

a komunikoval s auditormi a daňovým poradcom, mojou úlohou bola aj komunikácia s daňovým úradom a mestským úradom. Vypracoval som kompletnú vnútropodnikovú smernicu a aktualizoval ju na základe zmien v zákonoch (príp. zmien vo firme). Každoročne v septembri som zostavil ročný plán nákladov za stredisko financie, ročné spracovanie dane z nehnuteľnosti a dane z motorových vozidiel. Samozrejme, náplňou práce bola aj ročná uzávierka účtovníctva i daňové priznanie dane z príjmov v spolupráci s daňovým poradcom, kompletné spracovanie koncoročných výkazov (súvaha, výkaz ziskov a strát, príloha, cash-flow), zasielanie podkladov pre konsolidovanú účtovnú závierku materskej zahraničnej firme a iné.

PRÍLOHA D

SEBAHODNOTENIE: Ako sa vidím

slabý silný

Vlastnosť	Vysvetlenie	1	2	3	4	5
Cieľavedomosť	Ľo si zaumienim, to sa snažím dodržať/dosiahnuť					
Flexibilita	Veľmi rýchlo sa dokážem prispôbiť najrôznejším situáciám					
Komunikatívnosť	S istotou predstúpim aj pred veľkou skupinu a viem strhnúť aj iných/bezprostredne vyjadriť svoj názor					
Kreativita	Ustaviť ne hýrim nápadmi					
Nadväzovanie kontaktov	Nemám problémy pri zoznamovaní sa s ľuďmi					
Ochota k výkonu	Som dravoctviadostivý a ochotný postaviť sa zoľ i-voľ i tvrdým nárokom					
Ochota ku kompromisom	Nemusím mať vždy pravdu					
Ochota riskovať	Aby som dosiahol cieľ niekedy rád riskujem					
Ochota uľí sa	Rád sa uľím nové veci					
Organizačné schopnosti	Nestrácam prehľad ani pri plánovaní zložitých úloh					
Otvorenosť	Rád si vypoľujem ňd s celkom iným názorom					
Postoj ku kritike	Keľ urobím chybu, dám si poradiť					
Presvedčivosť	Ostatní zväľ ga akceptujú moje návrhy a argumenty					
Prispôsobivosť	S ľuďmi veľ ģinou vychádzam dobre					
Rozhodnosť	Obyľ ajne sa rozhodujem rýchlo a s istotou					
Samostatnosť	Radšej pracujem podľ vlastných pravidiel ako podľ cudzích pokynov (ak to nie je vyslovené nariadenie ģefa)					
Sebadisciplína	Viem sa prinútiť k práci aj vtedy, keď nemám priveľ chuti					
Sebaistota	Som presvedč ený, ģe zvládnem kaģdú situáciu v zamestnaní					
Sebavedomie	Viem, ľo dokážem a ľo chcem					

Schopnosť nadchnúť sa	Ľahko sa nadchnem pre vec					
Schopnosť presadiť sa	Za svojím záujmom kráť aj napriek odporu ostatných					
Spoľahlivosť	Môžno sa na mňa spoľahnúť (zvládnutie úloh, dodržanie termínov...)					
Vedomie zodpovednosti	Keď sa rozhodnem nesprávne (urobím chybu), nesnažím sa zhadzovať vinu na iných					
Vlastná iniciatíva	Vytyľujem si vlastné ciele a dosahujem ich bez vonkajších popudov (netreba ma pobádať, motivovať...)					
Vnímanosť	Veľmi rýchlo pochopím, keď mi vysvetľujú niečo nové					
Výrečnosť	Viem dobre hovoriť a správne formulovať myšlienky					
Vystupovanie	Vystupujem sebavedome a slušne					
Vytrvalosť	Sedím nad problémom dovtedy, kým ho nevyriešim					
Zášľaková odolnosť	Dokážem si poradiť s ťažkosťami aj so stresom					
Zmysel pre tímovosť	Dokážem dobre spolupracovať s inými ľuďmi					

Dotazník tímovej spolupráce

Inštrukcia:

V každej časti dotazníka umiestnite 10 bodov medzi tie tvrdenia, ktoré podľa vás popisujú vaše správanie v tíme. Tieto body môžete priradiť k niekoľkým popisom, v krajnom prípade je možné rozdeliť body medzi všetky tvrdenia, alebo môžete pripísať 10 bodov k jedinému tvrdeniu v danej časti. Body potom zapíšete do tabuľky

I. Čím môžem prispieť tímu:

- Myslím, že dokážem rýchlo zbrať a využiť nové príležitosti.
- Viem spolupracovať s rôznymi typmi ľudí.
- Tvorba ideí je mojou druhou prirodzenosťou.
- Viem podporiť ľudí, ktorí vedia prispieť niečím hodnotným.
- Schopnosť realizácie ideí je mojou súčasťou.
- V záujme konečných výsledkov som ochotný/á znášať aj dočasnú nepopulárnosť.
- Obvykle vycítim čo je realistické a čo môže fungovať.
- Môžem ponúknuť rozumné zváženie alternatívnych postupov bez predsudkov a skreslení.

II. Ak mám isté nedostatky ako člen/ka tímu, môže to byť:

- Ťažko znášam, keď tímové stretnutia nemajú vhodnú štruktúru, kontrolu a celkovú organizáciu.
- Mám sklony nadívať ľuďom s dobrými nápadmi, ktorým sa nedostáva dostatok priestoru.
- Keď sa dostanem k novým myšlienkam, mám tendenciu priveľa rozprávať.
- Moju objektivitu mi sťažuje bezprostredné a ochotné pripojenie sa ku kolegom.
- Niekedy o mne hovoria, že som autoritatívny/a a núti ľudí do práce, najmä ak je treba niečo urobiť.
- Nie som rád/rada na čele, vo vedúcej pozícii, možno preto, že mi záleží na skupinovej atmosfére.
- Často sa príliš ponorím do vlastných myšlienok a strácam predstavu o dianí v tíme.
- Kolegovia si o mne myslia, že sa príliš zaoberám detailami.

III. Ak robím s druhými ľuďmi na nejakom projekte:

- Viem ovplyvniť ľudí bez robenia nátlaku.
- Moja prirodzená opatrnosť a pozornosť obvykle zabráni tomu, aby sa niečo vynechalo alebo urobilo chybné.
- Zvyknem tlačiť druhých do akcie, aby sa využil čas a aby sme nestratili zo zreteľa hlavné ciele stretnutia.
- Môžu sa spoľahnúť, že prídem s niečím originálnym.
- Som vždy pripravený/á v spoločnom záujme odobrať dobrý návrh.
- Rád/rada vyhľadávam najčerstvejšie novinky, idey a výsledky.
- Verím, že moja schopnosť usudzovania pomôže pri správnom rozhodovaní.
- Môžu sa na mňa spoľahnúť, že dohliadne na organizáciu všetkých podstatných činností.

IV. Mój Prístup k tímovej práci sa vyznačuje tým, že:

- Mám záujem lepšie poznať svojich kolegov.
- Neváhám spochybniť názory druhých alebo zastávať menšinový názor.
- Obvykle nachádzam dostatok argumentov na vyvrátenie nevhodných návrhov.
- Myslím, že mám talent na to, aby som rozbehol/rozbehla realizáciu už schváleného plánu.
- Mám tendenciu vyhnúť sa samozrejmemu a prísť s niečím nečakaným.
- Čokoľvek začnem, dám tomu punc perfekcionizmu.
- Využívam kontakty, ktoré mám mimo daného tímu.
- Zaujímam sa o všetky názory, ale pri potrebe rozhodnúť sa to viem bez zaváhania.

V. Práca ma uspokojuje, keď môžem:

- Vychutnávať analýzu situácií a zvažovanie všetkých možných volieb.
- Nachádzať praktické riešenia problémov.
- Napomáhať dobrým pracovným vzťahom.
- Mať vplyv na rozhodnutia.
- Stretávať ľudí, ktorí mi môžu niečo nové ponúknuť.
- Primáť ľudí k súhlasu s potrebným postupom činností.
- Venovať všetku pozornosť svojej práci.
- Robiť v oblasti, ktorá podnecuje moju predstavivosť.

VI. Ak náhle dostanem ťažkú úlohu s obmedzeným časom a neznámymi ľuďmi:

- a. Najradšej by som sa utiahol/utiahla do kúta a hľadal/a východisko.
- b. Budem spolupracovať s človekom ktorý mi dal najavo pozitívny vzťah.
- c. Nájdem si spôsob ako redukovať rozsah úlohy tým, že stanovím čím môžu jednotliví ľudia prispieť.
- d. Môj prirodzený zmysel pre poriadok a čas mi pomôže zabezpečiť dodržiavanie tímového harmonogramu.
- e. Verím, že zachovám pokoj a rozvahu.
- f. Moje smerovanie bude jasné aj pri rôznych tlakoch.
- g. Ak pocítim, že skupina nenapreduje, budem pripravený/á prevziať vedenie.
- h. Budem iniciovať diskusie o nových postupoch.

VII. Pri problémoch, s ktorými sa stretávam v tíme:

- a. Som nespokojný/á a ukazujem svoju netrpezlivosť s ľuďmi, ktorí brzdia napredovanie.
- b. Môžu ma kritizovať, že príliš analyzujem a som málo intuitívny/a.
- c. Moja snaha zabezpečiť, aby bola práca urobená poriadne, môže brzdiť vývoj.
- d. Dost' rýchlo sa začnem nudiť a spolieham sa na jedného či dvoch podnetných ľudí, že ma „nabudia“.
- e. Je pre mňa veľmi ťažké začať niečo bez jasne stanovených cieľov.
- f. Niekedy mám problém vysvetliť svoje myšlienky.
- g. Uvedomujem si, že žiadam od druhých ľudí veci, ktoré sám/sama nedokážem.
- h. Váham presadzovať svoje myšlienky proti silnej opozícii.

Bodová tabuľka:

časť	a	b	c	d	e	f	g	h
I								
II								
III								
IV								
V								
VI								
VII								

Pre interpretáciu dotazníka prevedte svoje skóre do vyhodnocovacej tabuľky.

Vyhodnocovacia tabuľka:

časť	RE	KO	SG	HI	HZ	KH	TT	DK
I	g	d	f	c	a	h	b	e
II	a	b	e	g	c	d	f	h
III	h	a	c	d	f	g	e	b
IV	d	h	b	e	g	c	a	f
V	b	f	d	h	e	a	c	g
VI	f	c	g	a	h	e	b	d
VII	e	g	a	f	d	b	h	c
spolu								

Interpretácia:

Najvyššie skóre naznačuje tímovú rolu, v ktorej môžete najviac prosperovať vášmu tímu.

Druhé najvyššie skóre označuje tímové roly, ktoré môžete vykonávať vo vašom tíme ako druhé v poradí.

Dva najnižšie počty bodov označujú skupinové roly, ktoré vám nevyhovujú. Nie je efektívne snažiť sa v nich zlepšovať, skôr hľadať si „k sebe“ zvyšné „doplnkové“, pretože v optimálnom tíme majú byť zástupcovia všetkých spomínaných rolí.

7. DUÁLNE VZDELÁVANIE NÓVUM PRE STREDNÉ ODBORNÉ ŠKOLY

Zuzana Lacková

Čo je duálne vzdelávanie?

Ďuálne vzdelávanie je systém odborného vzdelávania a prípravy na výkon povolania, ktorý sa vyznačuje najmä úzkym prepojením všeobecného a odborného teoretického vzdelávania s praktickou prípravou u konkrétneho zamestnávateľa. Výučba v škole sa strieda s praktickým vyučovaním v priestoroch zamestnávateľa. Môže ísť o týždňové, dvojtyždňové, mesačné alebo aj o niekoľko mesačných bloky praktického vyučovania. Duálne vzdelávanie tak zabezpečuje, že vzdelávanie a príprava štáka na výkon povolania plne zodpovedajú požiadavkám praxe u zamestnávateľa. Praktické vyučovanie u zamestnávateľa sa uskutočňuje v strediskách praktického vyučovania alebo na pracoviskách praktického vyučovania. Tie sú zaradené do siete škôl, ktoré spravuje ministerstvo školstva (Kováč, 2014, str. 1).

Duálne vzdelávanie je vlastne kombinácia teórie a praxe, môže sa uplatňovať v učebných, študijných jednoducho vo všetkých stupňoch vzdelania, ktoré poskytuje stredoškolské odborné štúdium. Toto vzdelávanie na strednej odbornej škole je štartom do vzrušujúcej budúcnosti a môže byť záľiatok perspektívnej kariéry. Štáak sa odborne pripravuje u konkrétneho zamestnávateľa s istotou zamestnania. V duálnom vzdelávaní nezaváhajú len školské výsledky, ale tiež nadšenie štáakov a ich záujem o svet techniky.

V duálnom vzdelávaní sa štáaci môžu dostať na zahraničnú stáž a tak spoznávať svet a získavať vedomosti a praktické zručnosti, ale aj skúsenosti.

Na strednej odbornej škole sa štáaci učia nielen počas vzdelávania v škole, ale najmä v podniku. V duálnom systéme majú možnosť štáaci učiť sa cudzie jazyky. Skúsenosti z najvyspelejších krajín nám dokazujú, že v duálnych odboroch sa perfektne presadzujú aj dievčatá. V duálnom vyučovaní sa štáaci pripravujú nielen na povolanie, ale iasto sa z nich stávajú vedúci zamestnanci a podnikatelia (Informálna broúra pre rodičov, 2014). Tieto faktory by bolo vhodné zaradiť aj do celoživotného vzdelávania (podrobnejšie napr. Tamášová et al., 2012)

Aký význam má duálne vzdelávanie?

Duálne vzdelávanie je významným nástrojom pre znižovanie nezamestnanosti mladých ľudí, ktorej hlavnou príčinou je nesúlad medzi zručnosťami absolventov škôl a potrebami zamestnávateľov. V súčasnosti je to jednou z charakteristických nevýhod mladých ľudí vstupujúcich na trh práce.

Odborné vzdelávanie a príprava na povolanie realizované v reálnych podmienkach u zamestnávateľa zohráva dôležitú úlohu pre mladých ľudí na ceste za získaním praktických, pracovných skúseností, ktoré im uľahčia prechod zo školy na trh práce. Pomáha študentovi rozvíjať si zručnosti a poskytuje im prvé skúsenosti z pracovného prostredia. Praktické vyučovanie v podniku ponúka navyše študentovi určitú pracovnú istotu, aby sa mohol plne venovať vzdelávaniu a nebol orientovaný iba na hmotné zabezpečenie.

Aké výhody zabezpečuje duálne vzdelávanie?

Týmto typom prípravy mladých ľudí do života získavame všetci. Ako? Duálnym vzdelávaním sa zabezpečujú potreby kvalifikovanej pracovnej sily, zlepšuje sa konkurencieschopnosť podnikov aj na medzinárodnej úrovni, znižujú sa náklady na zapracovanie pracovníkov, zvyšuje sa motivácia, lojalita, celospoločenská zapojenosť, úroveň vzdelávania, mladí ľudia majú dobré šance uplatnenia sa na trhu práce, toto vzdelanie podporuje ich individuálnu mobilitu, je u nich finančná motivácia počas celého vzdelávacieho procesu a v neposlednej miere sa znižuje nezamestnanosť mladých ľudí (Kováč, 2014).

Aké sú konkrétne výhody pre študenta a rodiča?

Najlepšie sa spoznáva povolanie tak, keď sa vyskúša. Na strednej škole je študent vždy srdečne vítaný, aby si vybral niektorý z učebných alebo študentských odborov a spoznal podnik i svojho budúceho zamestnávateľa. Aké má možnosti: vzdelávať sa v škole (teória), rozvíjať praktické zručnosti v centrách pre odborné vzdelávanie (prax), rozvíjať praktické zručnosti priamo u zamestnávateľa (prax, účasť na zisku podniku), uzatvoriť učebnú zmluvu medzi zamestnávateľom a študentom už od 1. ročníka, vybrať si strednú školu podľa toho, s akými zamestnávateľmi má škola uzatvorenú zmluvu a u koho by chcel študent v budúcnosti pracovať.

Rodičia využijú túto šancu, aby mali istotu, že po skončení školy bude mať ich dieťa isté zamestnanie a zároveň môže pokračovať ďalej v štúdiu. Ďiakom podniky ponúkajú moderné školské a päťročné štúdiu pracovné prostredie, vhodnú pracovnú a študijnú atmosféru a mnohé podnetné činnosti.

Dĺžka štúdia je rôzna v závislosti od náročnosti pracovných činností. Stredné odborné školy poskytujú rôzne vzdelávacie programy: pre trojročné štúdium, ktoré sa končí záverečnou skúškou, študent získava výučný list a môže pokračovať v štúdiu ďalej, získa maturitu v nadstavbovom štúdiu a neskôr aj vysokoškolský diplom,

v štvorročnom štúdiu alebo študent získava maturitu, prípadne aj výučný list

a majú otvorenú cestu k vysokoškolskému štúdiu. Absolventi gymnázií, ktorí sa nedostali na vysokú školu, môžu získať kvalifikáciu v pomaturitnom štúdiu, absolventi SOŠ môžu si v tomto štúdiu kvalifikáciu rozšíriť alebo zmeniť. V dvojročnom až trojročnom výššom odbornom štúdiu získavajú študenti vyššie odborné vzdelanie, v niektorých odboroch štúdia takmer porovnateľné s vysokoškolským vzdelaním a po ukončení štúdia získavajú maturitné vysvedčenie.

V duálnom systéme vzdelávania sa študent nielen učí, ale bude aj získavať a rozvíjať svoje manuálne a technické zručnosti v praxi priamo u zamestnávateľa.

Aké sú silné stránky duálneho vzdelávania?

Duálne vzdelávanie zabezpečuje: vysokokvalifikovanú pracovnú silu, plynulý prechod zo vzdelávania na trh práce, nadobudnutie kvalifikácie a prax priamo u zamestnávateľa, osvojenie pracovných návykov, výučbu na nových technológiách priamo u zamestnávateľa, zodpovednosť zamestnávateľa za praktickú časť vzdelávania, vplyv zamestnávateľa na obsah odborného vzdelávania, aktuálnosť vzdelávacích programov a ich obsahu, možnosť flexibility v ich úprave, overenie znalostí absolventa zamestnávateľom pri ukončení štúdia, prijímanie študenta so súhlasom zamestnávateľa, dohoda zamestnávateľských združení nad duálnym systémom vzdelávania, finančné a hmotné zabezpečenie študenta zamestnávateľom, úzku spoluprácu podniku, školy a študenta, prakticky cielené učebné osnovy pre jednotlivé odbory, rozvoj profesií na potreby trhu a vysokú pravdepodobnosť získavania pracovnej zmluvy so zamestnávateľom (Kováč, 2014).

Ako v praxi funguje duálne vzdelávanie?

Hlavnými partnermi v duálnom vzdelávaní sú zamestnávateľia, škola a študent. Tvoria spolu dobre fungujúci systém, z ktorého profitujú všetky strany.

Zamestnávateľ zverejní svoju ponuku na odborné vzdelávanie študentov alebo študentský odbor a počet študentov, s ktorými plánuje uzatvoriť uľebnú zmluvu v aktuálnom školskom roku. Zamestnávateľ môže robiť nábor študentov pre duálne vzdelávanie, ktorý však študent koordinuje s partnerskou strednou odbornou školou, s ktorou uzavrel zmluvu o duálnom vzdelávaní. Výber odbornej školy, s ktorou chce zamestnávateľ uzatvoriť zmluvu o duálnom vzdelávaní je plne v kompetencii zamestnávateľa. Kritériom pre výber školy je materiálne-technické a priestorové zabezpečenie výučby, personálne zabezpečenie, kvalita vzdelávania, školský vzdelávací program i výsledky spolupráce školy so zamestnávateľmi.

Študent sa na základe ponuky hlási u zvoleného zamestnávateľa. Zamestnávateľ si podľa vlastných kritérií vyberie študenta, s ktorým uzatvorí uľebnú zmluvu po prijatí študenta na štúdium na strednej škole. Zamestnávateľ sa v uľebnej zmluve zaväzuje poskytnúť študentovi praktické vyučovanie v danom odbore štúdia. Uľebná zmluva nezaväzuje zamestnávateľa k uzatvoreniu pracovnej zmluvy so študentom. Študent sa v uľebnej zmluve zaväzuje absolvovať praktické vyučovanie u zamestnávateľa a teoretické vyučovanie v strednej odbornej škole uvedenej v uľebnej zmluve. Vybranému študentovi vydá zamestnávateľ potvrdenie o uzatvorení uľebnej zmluvy po prijatí na štúdium. Študent toto potvrdenie priloží k prihláške na štúdium v strednej škole (Kováč, 2014, str.4).

Študent podáva prihlášku na štúdium v strednej odbornej škole, s ktorou má zamestnávateľ uzatvorenú zmluvu o duálnom vzdelávaní. Uľebnú zmluvu uzatvorí zamestnávateľ so študentom až po doručení rozhodnutia riaditeľa školy o prijatí študenta na štúdium. Uľebná zmluva musí hlavne obsahovať: označenie zmluvných strán, predmet zmluvy (študent, zamestnávateľ, kód a názov odboru štúdia, školský vzdelávací program pre teoretickú prípravu, vzdelávací program praktického vyučovania u zamestnávateľa s personálnym zabezpečení prípravy (kvalifikačné požiadavky na inštruktora a majstra odbornej výchovy), údaje o strednej škole, dĺžku a deň začatia prípravy na povolanie, miesto praktickej prípravy na povolanie, finančné a hmotné zabezpečenie študenta, podmienky ukončenia štúdia, podmienky uzatvorenia pracovného pomeru, podmienky pre zmenu uľebnej zmluvy, podpis študenta, zákonného zástupcu študenta, zamestnávateľa, registráciu zmluvy.

Ktoré povolania prípadne remeslá možno nadobudnúť v rámci duálneho vzdelávania?

Na výber sú nasledovné povolania: obsluha CNC i frézy, horizontár, programátor, operátor výroby, autoelektrikár, vodoinštalatér, kúrenár, údržbár, stolár, pekár, mäsiar, chemický operátor, chemický laborant, ťelezníkar, technicky zamerané povolania, mlynár a cestovinár, kvalítar potravín, poľnohospodár, farmár, poľnohospodárska výroba, lesník, mechanizátor, odborník pre rastlinnú a živoľíŕnu výrobu, hutník operátor, mechanik strojov a zariadení, mechanik so zameraním na elektromechanika alebo mechatronika, obrábateľ kovov, elektromechanik, mechanik opravár so zameraním na stroje a zariadenia, hutník oceliar, koksár, odlievateľ kovov, valciar, strojný kováč, hutník, hutník so zameraním na vysokopeciara, mechanik nastavovateľ, mechanik mechatronik, mechanik elektronik, mechanik elektrických zariadení, nástrojár, autoelektronik, lakovník, elektromechanik, strojný mechanik, klampiar, chemik operátor, gumár plastikár, pekár, obuvník, ťalúnnik, tesár, kachliar, kominár, strechár, mechanik banských prevádzok, zlievateľ, hutník, klampiar, biochemik, polygraf, podlahár, záhradník, ovocinár, vinár (Informaľná brogúra pre rodičov).

Máme skúsenosti s duálnym vzdelávaním z minulosti?

Na Slovensku existoval do roku 1989 i vtedy ako súľ asti Ľeskoslovenska i funkľný systém duálneho uľňovského vzdelávania, ktorý následkom spoločenských, politických a hospodárskych zmien zanikol.

Z doby pred rokom 1989 máme skúsenosti s uľňovským vzdelávaním s duálnym charakterom v existujúcom systéme uľňovského vzdelávania.

Vznik odborného uľňovského ťkolstva v Ľeskoslovenskej socialistickej republike vychádzal zo znárodňovania vľľŕiny podnikov v období rokov 1945 až 1951 ako aj zo zakladania jednotných roľňických družstiev. Tieto opatrenia viedli k centrálnemu riadeniu vzdelávania uľňov pre vľľetky odvetvia národného hospodárstva. V roku 1960 boli podniknuté prvé kroky na zriadenie prvých zariadení na vzdelávanie uľňov v jednotlivých podnikoch, v ktorých bolo koordinované vľľeobecné a odborno-teoretické vzdelávanie, praktický tréning ako aj výchova mimo výľľby. Od roku 1974 bolo popri dvoj- až trojroľnom uľňovskom vzdelávaní zavedené aj ťtvorroľné uľňovské vzdelávanie, ktoré bolo ukonľené maturitnou skúľkou. Uľľitá skupina profesií bola uľľená výľľne pre vzdelávanie maturantov. Vyľľovanie na stredných uľňovských ťkolách (uľľiľtiach) a stredných odborných ťkolách bolo realizované na základe

príslušných rozvrhov hodín a učebných osnov, ktoré boli vydané ministerstvom školstva pre každú profesiu. Všetky typy stredných škôl poskytovali všeobecné ako aj odborné vzdelávanie. Odborné predmety boli rozdelené do výučbových celkov teoretického a praktického charakteru. Hlavná forma praktického vyučovania na stredných učňovských školách bolo odborno-praktické vzdelávanie, ktoré tvorilo v rámci tabuliek s celkovým počtom hodín 33 až 39% vyučovacej doby. Okrem toho tu existovalo aj niekoľko trojročných vzdelávaní učňovských profesií, ktorých súčasťou bola nepretržitá štvormesačná prax v podnikoch. Praktická časť odborného vzdelávania prebiehala na záklatu vzdelávania v školských dielňach a podobných zariadeniach, neskôr v podnikových dielňach, predajniach a pod.. Väčšinou to bolo skupinové vzdelávanie, pričom jedna skupina učňov bola zložená zo siedmich až dvanástich žiakov a bola vedená po odbornej ako aj pedagogickej stránke jedným majstrom odborného výcviku.

Na stredných odborných školách predstavovala odborná a výcviková prax hlavnú formu praktického vzdelávania. Prax za bežných podmienok spočívala vo vykonávaní konkrétnych pracovných činností v podnikoch priebežne v časovom rozmedzí jedného až štyroch týždňov. Výcviková prax bola orientovaná na získanie zručností súvisiacich so študijným odborom a absolvovala sa v školských dielňach. Do rozvrhov hodín stredných odborných škôl a stredných učňovských škôl boli zahrnuté cvičenia, ktoré nadväzovali na praktickú výučbu rôznych odborných predmetov a konali sa v špecializovaných učebniach alebo v školských laboratóriách. Teoretické vyučovanie v stredných odborných učilištiach a na stredných odborných školách vykonávali učitelia, praktický výcvik na stredných odborných učilištiach vykonávali majstri odborného výcviku. Títo majstri odborného výcviku mali kvalifikácie v danom odbore a stredoškolské vzdelanie s maturitou. Potrebné pedagogické vzdelanie získali doplnkovým štúdiom na vysokej škole, Nalšie vzdelávanie sa konalo v špeciálnych zariadeniach.

Ministerstvá školstva oboch republík boli ústredným orgánom štátnej školskej správy. Boli tu zriadené Ústredné poradenské kolégiá na koordináciu odborného vzdelávania, ktoré sa skladali zo zástupcov záujmových skupín (podniky, politické a spoločenské organizácie, štátna správa, odborné školy, výskumný sektor atď.). Tieto kolégiá vyjadrovali ku všetkým otázkam rozvoja odborného vzdelávania, k návrhom právnych predpisov, základným princípom a smerniciam svoje stanoviská a odporúčania. Ministerstvá práce a sociálnych vecí oboch republík mali vo svojej kompetencii mzdy a materiálne/finančné zabezpečenie učňov. Rezortné pracovné skupiny sa starali o spôsob činnosti a rozvoj odborného

vzdelávania: vydávali normy na materiálno-technické vybavenie pre odborný výcvik a výchovu mimo výučby a boli zodpovední za kvalifikáciu majstrov odborného výcviku. Podniky, ktoré vzdelávali žiakov pre odborné školy, museli týmto mladistvým počas doby výučby zaručiť finančné a materiálne zabezpečenie.

Odborné vzdelávanie v Československej socialistickej republike bolo organizované v súvislosti s plánovaným hospodárstvom (pridelenie žiakov do školských foriem/do foriem vzdelávania, stanovovanie počtu žiakov pre miesta v školách/vzdelávania podľa noriem päťročných plánov atď.) a jeho výrazne duálne zameranie, odbornopracovný obsah boli sprostredkované v štátnych podnikoch (väčšinou vo vlastných učňovských dielňach). Toto platí predovšetkým pre stredné učňovské školy. V stredných odborných školách sa odborná kvalifikácia konala primárne v kontexte školy (Petanovitsch, 2014).

Aká je situácia v odbornom vzdelávaní na Slovensku dnes?

Školské učňovské vzdelávanie s výraznými duálnymi prvkami (najmä pre vzdelávanie robotníkov) ako to bolo v časoch ČSSR v súčasnosti na Slovensku neexistuje. Tento fakt súvisí predovšetkým so spoločenským a hospodárskym prelomom na konci 80. rokov. Po politických zmenách v roku 1989 kolaps ekonomiky spôsobil prerušenie spojovacích článkov medzi školami a sektormi/podnikmi. Temer všetci žiaci stredných odborných učilišť tradične zmluvne zviazaní a kofinancovaní relevantnými podnikmi sa stali štátnymi študentmi v plnej miere závislými od štátneho rozpočtu a štátom riadených škôl, zatiaľ čo v tom istom čase sa podniky stali neschopnými stredné odborné učilišťa podporovať.

V súčasnosti je za všeobecné školské vzdelávanie, odborné vzdelávanie, vysokoškolské vzdelávanie a odborné náležité vzdelávanie zodpovedné ministerstvo školstva. Zverejňuje vzdelávacie programy, ktoré predpisujú obsah vzdelávania a výchovy v školách a odborných školách. Školy vyvíjajú na tomto základe svoje učebné osnovy. Odborné vzdelávanie sa na Slovensku poskytovalo až do reformy v roku 2008 na stredných odborných školách, stredných odborných učilištiach a odborných učilištiach v minimálne dvojročných programoch. Na stredných odborných školách môže byť dosiahnutý v troj-, štvor- alebo päťročných programoch vyšší stupeň vzdelania v danom prípade v kombinácii s maturitou.

Existujú niektoré predpísané postupy odborného vzdelávania a náležitého vzdelávania, ktoré sa uskutočňujú na stredných školách, napríklad minimálne dvojročné špecializované vzdelávanie, ktoré je ukončené so schvaľovacou štátnou skúškou alebo vyššie odborné

programy, ktoré trvajú minimálne tri roky a končia takisto so schvaľovacou štátnou skúškou. Aj tieto typy vzdelávania majú prevažne školský charakter.

V curriculu strednej odbornej školy sú podchytené základné predpisy na podiely teoretického a praktického vyučovania, ktoré sa od seba odlišujú podľa príslušného študijného odboru. Výsledok je taký, že napr. v trojročnom vzdelávaní v odvetví kovospracujúceho priemyslu je naplánovaných 48% času vyučovania vymedzených na praktický výcvik, pričom v päťročnom študijnom odbore v oblasti mechatroniky (päťročné vzdelávanie vrátane maturity) je to približne 27%. K tomu je tu ešte určitý počet voľných vyučovacích hodín, ktoré môžu školy autonómne využiť. Konkrétna forma praktického vyučovania podlieha autonómii škôl. Aj keď zákonné predpisy povoľujú vzdelávanie formou praxe, je odborná-praktické vzdelávanie realizované prevažne v kontexte škôl, a to buď v špeciálnych školských dielňach alebo vhodných vzdelávacích priestoroch, ktoré si škola počas celého školského roka prenajíma. Na miestach, na ktorých je realizované odborná-praktické vzdelávanie formou odbornej praxe, tvorí reálny čas praxe maximálne polovicu času, ktorý je na vykonávanie praxe plánovaný. Organizačná forma tejto praxe je rôzna a dohodne sa na nej škola s podnikom. Vyskytujú sa tu fázy v rámci školského a podnikového vzdelávania v týždenných cykloch, ale aj dlhšie medzi sebou súvisiace fázy praxe. Na základe aktuálnych predpisov o zamestnávaní učiteľov majú školy veľa malých stimulov na to, aby podporovali odborné vzdelávanie v podnikoch.

Medzi podnikom a žiakom sa uzatvára pracovná zmluva. Táto zmluva je predpokladom na to, že náklady na vzdelávanie, ktoré podniku vznikajú (úhrady za žiakov, iné náklady) sú z daňového hľadiska uznané ako prevádzkové náklady. Na vyplatenie úhrad za prax existujú rôzne predpisy. Čiastočne sa vyplácajú priamo mladistvým, čiastočne však aj škole.

V takých prípadoch, ak nemá samotný podnik vlastných vhodných inštruktorov k dispozícii, vykonávajú inštruktáž v podnikových dielňach školskí inštruktori. Prevažne školská príprava súčasného odborného vzdelávania na sekundárnom stupni v Slovenskej republike sa preukazuje aj v tom, že vzdelávanie na pracovisku môže byť realizované až vtedy, keď sa odborná škola a podnik, ktorý takýto tréning ponúka, dohodnú formou špeciálneho dohovoru. Všetci mladiství, ktorí absolvujú odborné vzdelávanie na sekundárnom stupni, sa podľa zákona označujú ako žiak/žiačka; termín učieň nie je zákonne uznaný (Petanovitsch, 2014).

A čo hovorí Európska únia na duálne vzdelávanie?

Ďuálne vzdelávanie ě ako kombinácia teoretického vzdelávania na pôde školy a praktického odborného vzdelávania u zamestnávateľa sa v celej Európe považuje za najlepšie riešenie a je kľúčovým faktorom úspešnej hospodárskej politiky vyspelých štátov a hlavným nástrojom na znižovanie nezamestnanosti mladých ľudí.

Vzorom pre väčšinu štátov je, a to nielen v Európe, je nemecký systém duálneho vzdelávania (Kováľ, 2014, str. 4).

Ďuálne odborné vzdelávanie v Nemecku sa rovnako delí na praktickú a teoretickú časť, pričom tri až štyri dni v týždni sú študenti na praktickom vyučovaní v podniku a jeden až dva dni sú študenti na teoretickom vyučovaní v strednej odbornej škole. Celkovo trvá odborná príprava dva až tri a pol roka. Ponuka výučby zo strany zamestnávateľa je doplnená možnosťami ďalších kvalifikačných kurzov mimo podnik. V súčasnosti sa v Nemecku študenti pripravujú na povolania v cca 500 tisícoch podnikoch vrátane služieb verejného sektora a v živnostiach. Stredne veľké a malé podniky zabezpečujú až 80% učebných miest v duálnom vzdelávaní. Vďaka širokému využívaniu duálneho vzdelávania je podiel mladých ľudí bez vyučenia alebo bez učebného pomeru v Nemecku nízky (v skupine 15 až 19-ročných je to iba 4,2%). Nezamestnanosť mladých ľudí v Nemecku je hlboko pod priemerom EÚ (Kováľ, 2014, str.5).

Je o duálne vzdelávanie záujem zo strany mladých ľudí napríklad v Nemecku?

Duálne vzdelávanie je pre mladých ľudí atraktívne aj preto, lebo poskytuje široký výber a rôzne možnosti. Učňovská príprava sprostredkúva všetky relevantné schopnosti a kompetencie, ktoré sú potrebné pre vykonávanie konkrétnej profesie. Okrem toho však sprostredkúva aj všeobecné, transferovateľné kompetencie nad rámec podniku, ktoré nie sú zúžitkovateľné iba v učňovskom podniku, ale aj v celom odvetví a všeobecne na trhu práce.

Ďuálny systém takto pokrýva veľmi širokú škálu rôznych predpokladov. Z pohľadu mladých ľudí je dôležitým znakom atraktivity najmä učenie na pracovisku. Ďalšími dôležitými aspektmi atraktivity je okrem iného stabilná perspektíva profesie a zamestnania, dobré šance na trhu práce, regulované pracovné podmienky a spôsoby ďalšieho vzdelávania ako aj možnosti zlepšenia príjmov. Podstatnou výhodou duálne organizovaného vzdelávania je oproti výučbe školským systémom aj možnosť po ukončení vzdelávania okamžite nastúpiť do pracovného pomeru. Ďalšie pozitívum vidia mladí ľudia aj v tom, že majú už počas vzdelávania možnosť zarábať si vlastné peniaze. Nielen podniky musia mať úžitok z

uľ Rovského vzdelávania, ale aj na strane mladistvých musí byť určitý záujem, a tým pádom dopyt. V ľom teda spoľíva atraktivita uľ Rovského vzdelávania pre mladých Ľdí?

Údaje z trhu práce ukazujú, že absolventi uľ Rovského vzdelávania majú na trhu práce lepšie šance ako osoby, ktoré majú ukončenú iba povinnú školskú dochádzku .

Keď manažujú uľ Rovské vzdelávanie v rámci demokratickej legislatívnej štruktúry sociálni partneri, je profit z toho pre mladých Ľdí značný. Celý rad nedávnych štúdií potvrdzuje, že ukončenie uľ Rovského vzdelávania výrazne zvyšuje šance mladého ľloveka na zamestnanie. Spolkový inštitút pre uľ Rovské vzdelávanie (BIBB) v Nemecku v roku 2010 realizoval medzi absolventmi prieskum, ktorého výsledky poukázali na to, že tak ako v minulosti je aj naďalej veľký záujem zo strany mladých Ľdí o duálne uľ Rovské vzdelávanie. Z pohľadu budúcich uľ Rov je atraktívne aj preto, lebo majú široký výber a rozmanité možnosti. Spektrum vzdelávacích profesií siaha od profesií s úzkym kvalifikačným profilom alebo nízkym kvalifikačným profilom až po profesie, ktoré kladú vysoké požiadavky a prakticky sa predpokladá v budúcnosti ukončenie maturitou alebo odbornou vysokou školou. Pre tých, ktorí sú oprávnení zúčastniť sa na tomto type vzdelávania, existuje okrem toho stále viac duálnych študijných cyklov, u ktorých je možné kombinovať praktické vzdelávanie v podniku so štúdiom. Duálny systém takto pokrýva širokú škálu rôznych možností.

Z pohľadu mnohých mladistvých je dôležitým znakom atraktivity štúdium na pracovisku. Iné prieskumy BIBB poukázali na to, že mladí Ľdia mimo školskej formy uľ enia rozvíjajú sa a odbornej praxi pod profesionálnym dohľadom vzdelávacieho personálu chcú bezpodmienečne ukázať, čo sa v nich skrýva. Stav, ktorý sa vždy znovu a znovu potvrdzuje aj v neformálnych rozhovoroch s uľ ľami: mladí Ľdia so zlými výsledkami v škole v ľase povinnej školskej dochádzky sa vyvinú v praktickom vzdelávaní v talentovaných odborníkov a v dôsledku toho ľasto vylepšia aj svoje výkony, prospech v uľ Rovskej škole (Petanovitsch, 2014, str.107).

A ľo dodať na záver?

ĽEurópa teraz úplne oprávnene vkladá svoje nádeje do podpory a rozvoja duálnych systémov. Je úplne evidentné, že ľlenské štáty, ktoré tieto systémy dlhodobo realizujú, majú dobré výsledky a ich miera nezamestnanosti mladých Ľdí je hlboko pod priemerom EÚ. Ľ stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: Ľvytváranie pracovných

miest prostredníctvom uľahčujúcej prípravy a celoživotného odborného vzdelávania: úloha podnikov vo vzdelávaní v EÚ (stanovisko vlastnej iniciatívy), 2013/C 161/05 (Kováľ, 2014, str.5).

Duálne vzdelávanie v období socialistického plánovaného hospodárstva u nás je za nami, ale tento typ vzdelávania si našiel svoje miesto i v kapitalistickom trhovom hospodárstve. Jeho budúcnosť aj na území Slovenska má sľubnú perspektívu.

Mgr. Zuzana Lacková

SOŠE Trnava

Sibírska 1

91701 Trnava

e-mail: e.z.lackovi@gmail.com

Použitá informálna zdroje:

TAMÁŠOVÁ, V. et al. 2012: Inovatívne obrzovanie na klasnité rkoboditeli v Slovákija prez celija im ģibot ot gledna toľka na liľnostnoto i socialno bzpitanie. In: *Formirane na građdanina i profesionalista v uslovijata na universitetskoto obrazovanie*. SU Fakultet pedagogika a APSS: EKS-PRES - Gabrovo, 2012. s. 45 ģ 51. ISBN 978-954-490-336-7

PETANOVITSCH, A. et. al. 2014. *Faktory úspechu pri duálnom vzdelávaní. Možnosti prenosu*. Wien: Wirtschaftsförderungsinstitut der Wirtschaftskammer Österreich, 2014. ISBN 978-3-200-03488-4.

KOVÁĽ, L. 2014. *Duálne vzdelávanie ģ stručné predstavenie, Manuál pre koordinátorov, Duálne vzdelávanie a praktické vyuľovanie u zamestnávateĽa*. Bratislava: Ľátny inģtitút odborného vzdelávania, 2014. Národný projekt Rozvoj stredného odborného vzdelávania. Projekt financovaný zo zdrojov EÚ Kód ITMS projektu: 26110130548

INFORMAĽNÁ BROĽÚRA PRE RODIĽOV ģ *Stredné odborné ģkoly predstavujú zaľiatok sĽbnej kariéry*. 2014. Ľátny inģtitút odborného vzdelávania, Bellova 54/a, Bratislava

Názov: **KOMPONENTY SOCIÁLNO-PEDAGOGICKÉHO VÝCVIKU**
V EDUKAČNEJ TEÓRII A PRAXI UČITEĽOV STREDNÝCH ODBORNÝCH ŠKÔL
VI.

Editor: PaedDr. Zuzana Geršicová, PhD.

Recenzenti: PhDr. Slávka Lepelová, PhD.

PaedDr. Slávka Krásna, PhD.

Vydavateľstvo: Tribun EU s.r.o., Cejl 892/32, 602 00 Brno, ČR

Rok vydania: 2014

Počet kusov: 100

Vydanie: prvé

Počet strán: 233

ISBN: 978-80-263-0758-7

EAN: 9788026307587